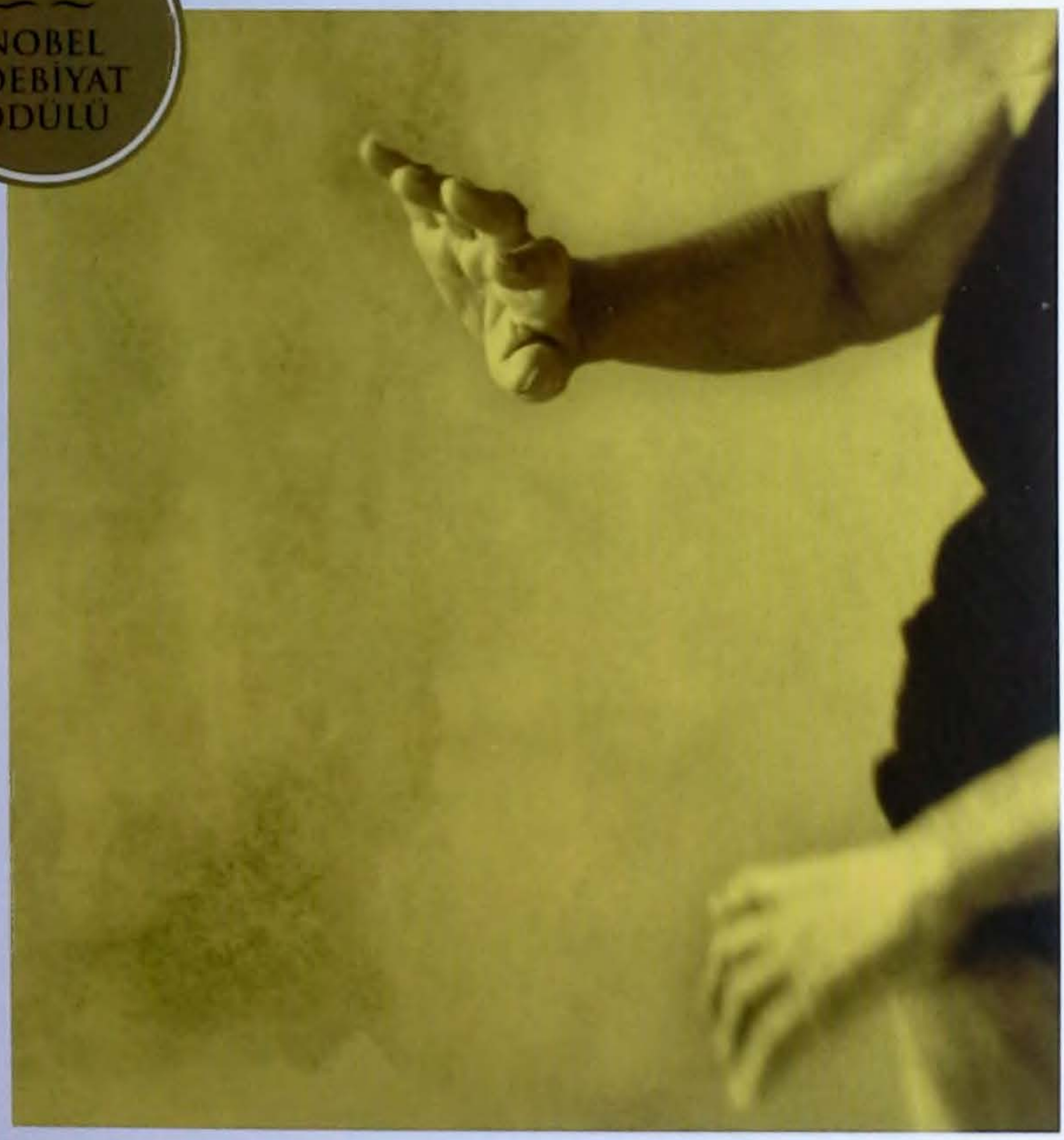
JOSÉ SARAMAGO

KÖRLÜK

1998
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: AYKUT DERMAN

Portekizli büyük romancı José Saramago, benzersiz edebî eserlerini yanı sıra aydın sorumluluğunu taşıyan politik kişiliğiyle de unutulmazlar arasındadır.

Araba kullanmakta olan bir adam, yeşil ışığın yanmasını beklerken ansızın körleşir. Körlüğü, başvurduğu doktora da bulaşır. Körlük, bir salgın hastalık gibi bütün kente yayılır; öldürücü olmasa da tüm etik değerleri yok eder. Toplum, görmeyen gözlerle cinayetlere, tecavüzlere tanık olur. Koca kentte körlükten kurtulan tek kişi, göz doktorunun karısıdır.

XX. yüzyıl edebiyatının dev ismi, Nobel ödüllü Portekizli yazar José Saramago, bu romanında, körlük olgusunu bir metafor olarak kullanmış; basit imgelere, sıradan sözcük oyunlarına başvurmadan, yoğun bir anlatımla, anlatıcının ve kahramanların konuşmalarını ortak bir monoloğa dönüştürerek, kurgunun evrenselleşebilmesi açısından kişilere ad vermeksizin, liberal demokrasinin insanları sürüklediği sağlıksız ortamı olağanüstü bir ustalıkla yaratmış ve yaşatmıştır.

Ensaio sobre a cegueira, José Saramago
© 1995, José Saramago & Editorial Caminho, SA
© 1999, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı ve Dr. Ray-Güde Mertin Literarische Agentur (Bad Homburg, Almanya) aracılığıyla alınmıştır. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1999
27. basım: Haziran 2014, İstanbul
Bu kitabın 27. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Elena Ray

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-510-928-2

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

JOSÉ SARAMAGO

KÖRLÜK

ROMAN

1998 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri

Aykut Derman

CAN

José Saramago'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Umut Tarlaları, 1999

Ressamın Elkitabı, 2001

Ricardo Reis'in Öldüğü Yıl, 2003

Küçük Anılar, 2008

Görmek, 2008

JOSÉ SARAMAGO, 16 Ekim 1922'de doğdu. Henüz üç yaşındayken, ailesi Lizbon'a taşındı. 1947'de ilk romanı olan *Terra do Pecado*'yı yazdı. On iki yıl boyunca bir yayınevinde yayın yönetmenliği ve *Yeni Seara* dergisinde edebiyat eleştirmenliği yaptı. Saramago'nun tanınmasını sağlayan yapıtı, 1983'te yayımlanan *Baltasar ve Blimunda*'dır. *Ricardo Reis'in Öldüğü Yıl* 1984'te yayımlandı. Saramago'nun en ironik yapıtı sayılan *Lizbon Kuşatmasının Tarihi* de (1988) tarih üzerine kurulu bir denemedir. 1995 yılına ait *Körlük* insan varoluşunun özü, Tanrı ve Şeytan hakkında bir romandır. 1997'de ise *Bütün İsimler* yayımlandı. Saramago'nun yapıtlarının arasında iki şiir kitabı, birçok deneme, oyun ve roman vardır. Saramago'nun edebiyat yaşamının asıl meyvesi, 1998'de aldığı Nobel Edebiyat Ödülü'dür. Saramago'nun ölmeden önce yazdığı son romanı *Kabil*, Türkçeye de çevrildi. Saramago 2010 yılında öldü.

AYKUT DERMAN, 1942'de İstanbul'da doğdu. İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde okutmanlık yaptı. 1970'ten bu yana çeviriler yapmaktadır. Gaston Bachelard, Fernand Braudel, Alberto Giacometti, Béatrice Lenoir, Françoise Balibar, Milan Kundera, Pascal Quignard, Paulo Coelho, Michel del Castillo, José Saramago, İsmail Kadare, Alina Reyes, José Frèches gibi pek çok yazarın eserlerini Türkçeye kazandırmıştır. Derman'ın 70'e yakın çevirisi vardır.

Pilar'a
Kızım Violante'ye

Bakabiliyorsan, gör.
Görebiliyorsan, gözle.

Nasihatler Kitabı

1

Sarı ışık yandı. Öndeki iki araba, kırmızı ışık yanmadan ileri atıldı. Yeşilli adamın silueti yaya geçidinde belirdi. Beklemekte olan yayalar, kara asfalta çekilmiş beyaz şeritlerin üzerinden yürümeye başladı, zebraya bundan daha az benzeyen bir şey olamaz, oysa bu geçitlere "zebralı geçit" diyorlar. Ayaklarını kavrama pedalının üzerinde tutan sabırsız sürücüler arabalarını yüksek devirde çalıştırıyor, kırbacın havada şaklayacağını önceden duyumsayan sinirli atlar gibi bir ileri bir geri gidiyorlardı. Yayaların hepsi geçmişti, ne var ki yolu arabalara açacak olan ışığın yanması birkaç saniye daha gecikecekti ve kimi insanlar, görünürde önemsiz olan bu gecikmenin, kentteki binlerce trafik lambası ile çarpıldığında ve bu lambaların her biri için ayrı renkteki üç ışığın art arda yanması hesaba katıldığında, araç trafiğinin sıkışmasının ya da yaygın deyimiyle tıkanmaların en büyük nedeni olduğunu ileri sürüyor.

Yeşil ışık sonunda yandı, arabalar ok gibi ileri fırladı, ama hepsinin aynı hızla ileri fırlamadığı hemen anlaşıldı. Orta şeritte en öndeki araba yerinde duruyordu, mekanik bir arıza söz konusuydu anlaşılan, gaz pedalı yerinden çıkmış, vites kolu sıkışmış ya da hidrolik sistemde bir arıza meydana gelmiş, frenler bloke olmuş, elektrik

devresi kesilmişti herhalde ya da yalnızca benzin bitmişti, buna da ilk kez rastlanmıyordu. Kaldırımlarda biriken yeni yayalar, durmakta olan aracın içindeki sürücünün, arkadaki araçlar sinirli sinirli korna çalarken, ön camın ardında bir şeyler geveledi̇ğini görüyorlar. Daha şimdiden arabalarından fırlayan birçok sürücü, arızalı arabayı trafiği aksatmayacak bir yere kadar itmeye hazır, arabanın kapalı camlarına vuruyorlar, içerdeki adam başını onlara çeviriyor, önce bir yana, sonra öteki yana, bağırarak bir şeyler söylediğini görüyorlar ve ağız hareketlerinden, bir sözcüğü durmadan yinelediği anlaşılıyor, hayır, bir değil iki sözcüğü, evet, bunu zaten, içlerinden biri kapıyı açmayı başardığında anlayacaklar, Kör oldum.

Hiç de öyle görünmüyor. İlk bakışta, şöyle bir göz atınca, ki şimdilik bundan başka bir şey yapılamaz, adamın gözleri sağlıklı görünüyor, gözbebekleri saydam, parlak, gözlerinin akı porselen gibi beyaz ve sık dokulu. İri iri açtığı gözkapakları, yüzünün kırışmış derisi, birden çatılmış kaşları, bütün bunlar, bunu herkes gözleyebilir, içine düştüğü bunalımın yıkıcı izleri. Gözle görülen bu belirtiler, adamın beyninin içinde son yakaladığı görüntüyü, trafik lambasının kırmızı ve yuvarlak ışığını korumak istiyormuşçasına yaptığı ani bir hareketle, sıkılı yumruklarının ardında kayboldu. Kör oldum, kör oldum, diye yineliyordu umutsuzca, çevredekiler arabasından çıkmasına yardım ederlerken boşanan yaşlar, ölü olduklarını ileri sürdüğü gözlerini daha parlak kıldı. Geçecek, göreceksiniz, geçecek, kimi zaman yalnızca sinir bozukluğundan ileri gelir böyle şeyler, dedi bir kadın. Trafik ışığı değişmişti, meraklı yayalar, orada toplananlara yaklaşıyor ve arkadaki arabalarda, ne olup bittiğini bilmeyen sürücüler, sıradan bir trafik kazasından, kırılan bir far, ezilen bir çamurluktan başka bir şey olmadığını, bu kadar gürültüye ne var, diye düşündükleri olayı pro-

testo ediyorlar, Polis çağırın, diye bağırıyorlardı, kaldırın şu külüstürü yolun ortasından. Kör adam yalvarıyordu, Ne olur, biri beni evime götürsün. Sinir bozukluğundan söz eden kadın, bir ambulans çağırıp zavallı adamı hastaneye götürmek gerektiğini söyledi, ama kör adam buna karşı çıktı, o kadarını istemiyor, onu yalnızca oturduğu evin kapısına kadar götürmelerini istiyordu. Buraya çok yakın, bana büyük bir iyilikte bulunmuş olacaksınız. Peki, ya araba, dedi bir ses. Bir başka ses ona yanıt verdi, Anahtarı üstünde, arabayı kaldırıma park ederiz. Buna gerek yok, diye söze karışan bir üçüncü ses, ben arabayla ilgilenirim, bu beyi de evine götürürüm. Onaylayan mırıldanmalar işitildi. Kör adam, birisinin onu kolundan tuttuğunu duyumsadı, Gelin, benimle gelin, diyordu aynı ses. Sürücünün yanındaki koltuğa oturması için yardım ettiler, emniyet kemerini bağladılar, Görmüyorum, görmüyorum, diye mırıldanıyordu adam, ağlarken. Nerede oturduğunuzu söyleyin bana, dedi öteki adam. Arabanın camına, yeni bir şeylere susamış meraklı yüzler yapışmıştı. Kör adam, ellerini gözlerinin hizasına kaldırdı, hareket ettirdi, Hiçbir şey görmüyorum, yoğun bir sisin ortasında kalmış, bir süt denizine batmış gibiyim, İyi ama körlük böyle olmaz, dedi öteki, körlerin karanlık içine gömüldükleri söylenir, İyi de ben her şeyi bembeyaz görüyorum. Kadının hakkı vardı, bu durum belki de sinirlerle ilgilidir, sinirlere gelince, şeytansı şeylerdir onlar, Bir felaket, biliyorum bunu, bir felaket, Nerede oturduğunuzu söyleyin bana, lütfen, ve aynı anda motorun çalıştığı duyuldu. Kör adam, görememe durumu sanki belleğini zayıflatmış gibi kekeleyerek adresini verdi, sonra, Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum, dedi, öteki yanıt verdi, Haydi canım, teşekkür edecek bir şey yok, bugün size, yarın bana, yarının neler getireceğini kimse bilemez, Haklısınız, bu sabah evimden çıktığımda, böyle

bir felaketin başıma geleceğini kim söyleyebilirdi. Arabanın hâlâ hareket etmemiş olması onu şaşırttı, Neden ilerlemiyoruz, diye sordu, Kırmızı ışık yanıyor, diye yanıtladı öteki. Ah, dedi kör adam ve yeniden ağlamaya başladı. Bundan böyle ne zaman kırmızı ışık yandığını bilemeyecekti.

Söylediği gibi, kör adamın evi çok yakındaydı. Ne var ki kaldırım kenarları araba doluydu. Arabayı park edecek bir yer bulamadılar ve yan sokaklarda bir park yeri aramak zorunda kaldılar. Arabayı park ettikleri yerde, sürücünün yanındaki koltuk, kaldırımın darlığı yüzünden önünde duracakları binanın duvarına yaklaşık yirmi santim mesafede kalacaktı, sonradan vites kolunun üzerinden geçip dışarı şoför koltuğundan çıkmak zorunda kalmamak için kör adam arabadan önceden indi. Sokağın ortasında yalnız başına öylece kalakalmıştı, şaşkındı, bastığı zemin ayaklarının altından kayıyordu sanki, boğazına düğümlenen bunalımı yenmeye çalışıyordu. Kollarını yüzünün hizasına kaldırmış, biraz önce süt denizi olarak adlandırdığı şeyin içinde sinirli sinirli yüzmeye çabalıyor gibiydi, ağzını açıp yardım istemek için bağıracaktı ki son anda öteki adamın eli koluna hafifçe dokundu. Sakin olun, sizi götüreceğim. Ağır ağır yola koyuldular, kör adam düşmekten korkuyor, bu yüzden ayaklarını sürüyerek ilerliyordu, ama bu kez de yolun küçük engebelerine takılarak sendeliyordu, Sabırlı olun, neredeyse geldik, diye mırıldanıyordu adam, biraz ötede sordu, Evde sizinle ilgilenecek biri var mı, kör adam yanıt verdi, Bilmiyorum, karım kuşkusuz işinden dönmemiştir daha, bugün ondan daha önce çıktım ya, başıma gelecek varmış, Başınıza hiçbir şey gelmeyeceğinden eminim, bir insanın böyle birdenbire kör oluverdiğini şimdiye kadar hiç duymadım, Oysa ben gözlük kullanmamakla, gözlüğe hiç gerek duymamış olmakla övünüyordum, Gö-

rüyorsunuz işte. Binanın kapısına gelmişlerdi, komşu iki kadın bu sahneyi merakla izliyordu, Bak sen, kolundan tutularak götürülen bir komşu, ama ikisinin de sormak aklına gelmedi, Gözünüze bir şey mi kaçtı, böyle bir düşünce akıllarından bile geçmedi, dolayısıyla o da onlara yanıt veremezdi, Evet, gözüme bir süt denizi kaçtı. Eve girdiklerinde kör adam, Çok teşekkür ederim, size verdiğim rahatsızlık için beni bağışlayın, artık başımın çaresine bakabilirim, Durun, durun, ben de sizinle yukarı çıkıyorum, sizi burada bırakırsam içim rahat etmez. Daracık asansörün içine dikkatle sıkıştılar, Hangi katta oturuyorsunuz, Üçüncü katta, size ne kadar minnettar olduğumu bilemezsiniz, Teşekkür etmeyin bana, bugün sıra bende, Evet, haklısınız, yarın sıra bana gelecek. Asansör durdu, sahanlığa çıktılar, Kapıyı açmanıza yardım edeyim mi, Teşekkür ederim, bunu başaracağımı sanıyorum. Cebinden küçük bir anahtar demeti çıkardı, eliyle her birinin dişlerini teker teker yokladı ve Bu olmalı, dedi, kilidi sol elinin parmak uçlarıyla yoklayarak kapıyı açmaya çalıştı, Bu değilmiş, İzin verin de ben bakayım, size yardım etmiş olurum. Üçüncü anahtarda kapı açıldı. Bunun üzerine kör adam koridora doğru bağırdı, Evde misin? Yanıt veren olmadı, adam, Ben de böyle düşünmüştüm, daha eve dönmemiş, dedi. Ellerini öne doğru uzatarak, koridorda el yordamıyla ilerlemeye başladı, sonra dikkatle geri döndü, yüzünü adamın olması gerektiği yöne doğru döndürerek, Size nasıl teşekkür edebilirim, dedi, Ben yalnızca görevimi yaptım, dedi, iyiliksever adam, bana teşekkür etmeyin, ve ekledi, Yerleşmenize yardımcı olabilirim, isterseniz, karınız gelinceye kadar size arkadaşlık edebilirim. Bu gayretkeşlik kör adamın birden kuşkulanmasına neden oldu, o anda belki de kendisini, korunmasız zavallı bir kör adamı zararsız hale getirmek için kıskıvrak bağlamaya, şişlemeye, sonra da bulacağı her türlü değerli eş-

yayı çalmaya hazırlanan bir yabancının evine girmesine hiçbir şekilde izin veremezdi herhalde. Buna gerek yok, zahmet etmeyin, dedi, ben başımın çaresine bakarım ve kapıyı yavaşça kapatarak yineledi, Zahmet etmeyin.

Aşağı inen asansörün sesini duyduğunda rahat bir nefes aldı. Mekanik bir hareketle, durumunu unutarak, kapının üstündeki gözetleme deliğinin kapağını kaldırdı ve dışarı baktı. Karşısında beyaz bir duvar vardı sanki. Gözetleme deliğinin madenî küresinin kaşının altına temas ettiğini duyumsuyordu, kirpikleri küçücük merceğe değiyordu ama hiçbir şey göremiyordu, dipsiz bir beyazlık her şeyi örtüyordu. Kendi evinde olduğunu biliyordu, evini kokusundan, havasından, sessizliğinden tanıyordu, mobilyaları ve eşyaları dokunur dokunmaz, parmaklarını onlara hafifçe değdirir değdirmez ayırt edebiliyordu ama öte yandan, daha şimdiden her şey tuhaf, yönü yordamı, kuzeyi güneyi, üstü altı olmayan bir boyutta birbirine karışıyor gibiydi. Kuşkusuz herkes gibi o da gençliğinde olasılıkla, Ya kör olsaydım oyununu oynamış, gözlerini beş dakika yumulu tuttuktan sonra, sonuçta körlüğün tartışmasız korkunç bir felaket olduğu, bununla birlikte, talihin böyle bir darbesini yemiş kurbanın, yalnızca renklerin değil, biçimlerin ve planların, yüzeylerin ve konturların anısını da belleğinde koruduğu durumda, görece olarak katlanılabilir bir şey olduğu sonucuna varmıştı, tabii doğuştan kör olmadığı varsayılırsa. Hatta körlerin içinde yaşadığı karanlığın sonuçta basit bir ışık yokluğu olduğunu, körlük denen şeyin varlıkların ve nesnelerin görünüşünü basitçe örten, onları kara perdelerinin ardında el değmemiş kılan bir şey olduğunu düşündüğü de olmuştu. Şimdiyse, tersine, öylesine ışıklı, öylesine bütünsel bir beyazlığın içine dalmıştı ki, bu beyazlık nesneleri ve varlıkları emmek yerine, onları yutarak iki kat görünmez kılıyordu.

Oturma odasına yöneldiğinde, adımlarını dikkatle ve ağır ağır atmasına, elini duraksama dolu bir hareketle duvar boyunca kaydırmasına karşın, bir çiçek vazosunu yere düşürdü, bunu hiç beklemiyordu. Onun oradaki varlığını unutmuş ya da karısı o vazoyu işine gitmeden önce, sonradan daha uygun bir yere koyma düşüncesiyle oraya bırakmıştı. Yaptığı kazanın ciddiyetini anlamak için yere eğildi. Su, cilalı parkenin üzerine yayılmıştı. Dağılan çiçekleri toplamak istedi ama cam kırıklarını düşünmemişti, uzun, çok ince bir cam kıymığı parmağına girdi, acıdan ve bir çocuk gibi terk edilmiş olma duygusundan, öğle sonrasının ilerleyen saatinde loşlaşmaya başlayan bir evin ortasında, beyaz bir körlük içinde ağlamaya başladı. Çiçekleri elinden bırakmaksızın, parmağının kanadığını duyumsayarak, cebinden mendilini çıkarmak için bedenini büktü ve parmağını iyi kötü sardı. Sonra el yordamıyla, bir yerlere takılarak, mobilyaların çevresini dolanarak, ayağını halılara takmamaya çalışarak yürüyüp, karısıyla birlikte televizyon izledikleri kanepeye ulaştı. Oturdu, çiçekleri dizlerinin üzerine koydu ve mendili özenle çözdü. Dokununca eline ağdalı gelen kan, içini kaldırdı, ama bu duygunun onda, kanı göremediği için uyandığını düşündü. Kendi kanı, bir biçimde ona yabancı ama ona ait olan, kendinde kendine karşı bir tehdit oluşturan ağdalı bir sıvıya dönüşmüştü. Usul usul, sağlam eliyle hafifçe dokunarak, minicik bir kılıç kadar keskin, ince cam kıymığını araştırdı ve işaretparmağı ile başparmağının tırnaklarını kıskaç gibi kullanarak kıymığı etinden çıkarmayı başardı. Yaralı parmağını yeniden mendiliyle sardı, kanın pıhtılaşması için sıktı ve bitkin, tükenmiş olarak kanepenin arkalığına yaslandı. Bir dakika kadar sonra, bazı bunalım ya da umutsuzluk anlarında kendini yalnızca mantığa teslim etse tüm sinirlerin gergin ve uyanık kalacağını bildiğinden, bedenin

kendini bırakıvermesi yüzünden üzerine bir bitkinlik çöktü, gerçek bir uykudan çok, bir sersemlik haliydi bu ama gözkapakları uykusu varmış gibi ağırdı. Hemen, Ya kör olsaydım düşünü görmeye başladı, düşünde gözlerini birçok kez açıp kapatarak bekliyor ve bildiği, tanıdığı dünyayı her defasında, sanki bir yolculuktan dönmüşçesine, biçimleriyle ve tüm renkleriyle değişmemiş olarak, bıraktığı gibi buluyordu. Bu güven verici kesinliği yine de bir kuşku kemiriyordu, belki de aldatıcı bir düştü ve kendini hangi gerçekliğin beklediğini bilemediği bu düşten er geç uyanacaktı. Hemen sonra, ancak birkaç saniye süren bu duruma dermansızlık adı verilebilirse, uyanıklığın yakın olduğu bu yarı uyku durumunda, uyanayım mı, uyanmayayım mı, uyanayım mı, uyanmayayım mı diyerek kararsızlık içinde kalmanın doğru olmadığını, sonunda her zaman, işin dozunu ayarlama anının geldiğini ciddi olarak düşündü, Kucağımda çiçekler, gözlerim kapalı burada böyle ne yapıyorum ben, sanki gözlerimi açmaya korkuyorum, Kucağında çiçeklerle burada böyle neden uyuyorsun, diye soruyordu karısı.

Vereceği yanıtı beklememişti. Vazo kırıklarını toplamaya, parkeyi sünger paspasla silmeye koyulmuştu, bunları yaparken de saklamaya gerek görmediği bir sinirlilikle homurdanıyordu, Seni hiç ilgilendirmiyormuş gibi orada yatıp uyuyacağına, bu işleri sen de yapabilirdin. Adam, hiç sesini çıkarmadı ve gözlerini kapalı gözkapaklarının ardında gizledi. Birden aklına gelen bir düşünceyle irkildi, Ya gözlerimi açıp görmeye başlarsam, dedi kendi kendine, kaygılı bir umut içinde. Karısı yanına yaklaştı, kanlanmış mendilini gördü, içindeki kötü niyet birden kayboldu, acıma duygusuyla, Zavallı yavrum, ne oldu sana böyle, diye sordu, acemice yapılmış bandajı açarken. İşte o anda adam karısını, olduğunu bildiği yerde, ayaklarının dibinde diz çökmüş durumda görebilme-

yi o kadar çok istedi ki, ama gözlerini, onu bir daha göremeyeceğinden emin olarak açtı, Sonunda uyandın, koca uykucu, dedi kadın, gülümseyerek. Bir sessizlik oldu ve adam, Kör oldum, seni göremiyorum, dedi. Karısı söylendi, Saçma şakalar yapmayı bırak, şakası yapılmayacak şeyler vardır, Şaka olmasını ne kadar çok isterdim, ama doğru, gerçekten kör oldum, hiçbir şey görmüyorum, Yalvarırım sana, korkutma beni, bak bana, buraya, buradayım ben, ışık da açık, Burada olduğunu çok iyi biliyorum, sesini duyuyorum, sana dokunuyorum, ışığı yakmış olacağını düşünüyorum, ama körüm ben. Kadın, ağlamaya başladı, ona sıkı sıkı sarıldı, Doğru değil bu, doğru olmadığını söyle bana. Çiçekler yere düşmüştü, kan lekesi olmuş mendilin üzerine yaralı parmağından yeniden kan damlamaya başlamıştı, adama gelince, başka sözlerle ifade etmek istiyor, fakat başaramıyormuş gibi, Kötünün iyisi durumdayım, her şeyi bembeyaz görüyorum, dedi ve hüzünle gülümsedi. Karısı yanına oturdu, ona olanca gücüyle sarıldı, alnını, yüzünü, gözlerini dikkatle, tatlı tatlı öptü, Göreceksin geçecek, bir hastalığın falan yoktu, kimse böyle birdenbire kör olmaz, Belki, Ne olup bittiğini anlat bana, neler duyumsadın o anda ya da hayır, dur, gözlerinden bir doktora söz etmemiz gerekir önce, tanıdığın bir doktor var mı, Hayır yok, sen de, ben de gözlük kullanmıyoruz ki, Seni hastaneye götüreyim bari, Görmeyen gözler için bir acil servis olacağını sanmıyorum, Haklısın, en iyisi, yakınlarda muayenehanesi olan bir göz doktoruna gitmek, telefon rehberine bakayım. Kadın ayağa kalktı, adama sordu, Bir değişiklik var mı, Hiçbir değişiklik yok, dedi adam, Çok dikkatli ol, şimdi ışığı söndüreceğim, ne olduğunu bana söyleyeceksin, işte yaptım, Yok, Nasıl, Fark etmedi, aynı beyazlığı görmeyi sürdürüyorum, sanki hiç gece olmamış gibi geliyor bana.

Karısının, gözyaşlarını tutabilmek için burnunu çekerek, iç geçirerek telefon rehberini karıştırdığını duyuyordu, sonunda, Bu, işimize yarar, bizi kabul edeceğini sanıyorum, dediğini işitti. Numarayı çevirdi, orasının doktorun muayenehanesi olup olmadığını sordu, doktorun orada olup olmadığını, oradaysa onunla görüşüp görüşemeyeceğini öğrendi, Hayır, hayır, beni tanımıyor, özel bir durum için aramıştım, lütfen, anlıyorum, tamam, durumunu size anlatacağım, ama kendisi için doktordan bir randevu almanızı rica ediyorum, kocam birdenbire kör oldu, evet, evet, aynen size söylediğim gibi, birdenbire, hayır, kendisi doktorun hastası değil, kocam gözlük kullanmaz, şimdiye kadar hiç kullanmadı, evet, gözleri çok iyiydi, benim gibi, ben de çok iyi görüyorum, ah, çok teşekkür ederim, bekliyorum, bekliyorum, evet, doktor, evet, birdenbire, her şeyi bembeyaz gördüğünü söylüyor, nasıl olduğunu bilemiyorum, bunu ona sormaya vakit bulamadım bile, biraz önce eve döndüm ve onu o durumda buldum, ona sormamı ister misiniz, ah, size çok çok teşekkür ederim, doktor, hemen geliyoruz, hemen. Kör adam, ayağa kalktı, Dur, dedi karısı, dur da önce parmağına pansuman yapayım, kısa bir süre ortadan kayboldu, elinde bir şişe oksijenli su, bir şişe cıvalı krom, pamuk ve bir kutu gazlı bez ile geri döndü. Pansumanı yaparken sordu, Arabayı nereye bıraktın, ve birden aklına geldi, İyi ama bu durumda araba kullanamazdın ya da eve geldikten sonra, Hayır, sokakta başıma geldi bu durum, kırmızı ışıkta durduğumda, biri beni buraya kadar getirme nezaketini gösterdi, arabayı yandaki sokağa bıraktık, Tamam, inelim öyleyse, ben arabayı aramaya gittiğimde sen kapıda beklersin, anahtarları nereye koydun, Bilmiyorum, adam anahtarları bana vermedi, Hangi adam, kim o, Beni eve getiren kişi, bir erkekti, Şuraya bırakmış olması gerekir, bir bakayım, Yararı yok, içeri

girmedi, İyi ama anahtarların bir yerlerde olması gerekir, Vermeyi unuttu herhalde, farkında olmadan götürmüştür, Bir bu eksikti, Kendi anahtarlarını kullan, ötekilere sonra bakarız, Peki, gidelim, ver elini bana. Kör adam, Bu durumda kalacak olursam, canıma kıyarım, dedi. Ne olur saçmalama, başımızda zaten bir felaket var, bu kadarı fazlasıyla yeter, Gözleri kör olan benim, sen değilsin, bunun ne demek olduğunu anlayamazsın, Doktor seni iyileştirecek, göreceksin, Göreceğim.

Dışarı çıktılar. Aşağıda, evin girişinde, kadın otomatı yaktı ve adamın kulağına fısıldadı, Beni burada bekle, komşulardan biri gelecek olursa, onunla doğal bir şekilde konuş, beni beklediğini söyle, ilk bakışta kimse senin kör olduğunu anlayamaz, bu davranışın bizi, başımıza gelen felaket hakkında bir de başkalarına dert anlatmaktan kurtarır, Tamam, ama gecikme. Kadın, koşarak dışarı çıktı. Komşulardan hiçbiri içeri girmediği gibi, dışarı çıkan da olmadı. Kör adam, zaman saatinin tik taklarını duyduğu sürece, otomat lambasının sönmeyeceğini biliyordu, dolayısıyla, sesin her kesilişinde düğmeye bastı. Işık, orada yanan ışık onun için bir sese dönüşmüştü. Karısının neden bu kadar geciktiğini anlamıyordu, yandaki sokağa gitmişti, seksen ya da yüz metre ileriye. Çok gecikirsek, doktor gidecek, diye düşündü. Düşündüğü bir hareketi mekanik olarak yapmaktan kendini alamayarak sol kolunu kaldırdı, saate bakmak için başını eğdi. Bir yerine ani bir sancı saplanmış gibi dudaklarını sıktı ve komşulardan birinin o anda belirmemiş olmasına dua etti, çünkü kendisine söylenecek ilk söz, hüngür hüngür ağlamasına neden olacaktı. Sokakta bir araba durdu, Pek de çabuk olmadı, diye düşündü, ne var ki motorun sesi onu şaşırttı, Bir dizel motor bu, bir taksi, dedi kendi kendine ve elektrik düğmesine bir kez daha bastı. Karısı içeri giriyordu, sinirliydi, altüst olmuştu, Seni koruma-

sına alan o aziz, o iyi yürekli kişi arabamızı alıp gitmiş, Olamaz, arabayı görememişsindir, Neden göremeyecekmişim, gözlerim iyi görüyor benim, bu son sözler ağzından istemeden çıktı, Arabanın yan sokakta olduğunu söyledin bana, diye düzeltti, orada yok ya da başka bir sokağa bıraktınız, Hayır, hayır, o sokakta bıraktık, bundan eminim, Öyleyse yok oldu, Bu durumda anahtarlar, Senin şaşkınlığından, sıkıntılı durumundan yararlanıp arabamızı çaldı, Oysa ben, korkumdan onu eve almadım, sen gelinceye kadar yanımda kalsaydı, arabayı çalamayacaktı, Haydi gidelim, taksi bizi bekliyor, yemin ederim ki o dolandırıcının da gözlerinin kör olması için, yaşamımın bir yılını verirdim, O kadar yüksek sesle konuşma, Ve birilerinin onu soyup soğana çevirmesi için, Belki geri gelir, Ha evet, yarın kapımızı çalıp bize bu işi dalgınlıkla yaptığını söyleyecek, özür dileyecek, senin nasıl olduğunu soracak.

Doktorun muayenehanesine kadar konuşmadılar. Kadın, arabanın çalınmış olduğunu düşünmemeye çalışıyor, kocasının ellerini ellerinin arasında sevgiyle sıkıyordu, oysa adam, şoförün dikiz aynasından gözlerini görmemesi için başını öne eğmiş, bu kadar büyük bir felaketin başına nasıl geldiğini kendi kendine sorup duruyordu, Neden ben? Araba durduğunda, trafiğin çıkardığı gürültü kulağına bir iki ton yüksek geliyordu, bu bazen olur, hâlâ uyumaktayızdır, oysa dış dünyadan gelen sesler, bizi beyaz bir örtü gibi saran bilinçsizlik perdesini delip geçer. Beyaz bir örtü gibi. İç geçirerek başını salladı, karısı yavaşça yanağına dokundu, bu, Sakin ol, ben yanındayım, anlamına geliyordu, adam, şoförün ne düşüneceğine aldırmadan başını onun omzuna koydu, Benim yerimde sen olsaydın, araba bile kullanamazdın, dedi kendine çocukça ve bu düşüncenin saçmalığını dikkate almaksızın, içinde bulunduğu umutsuz du-

ruma karşın hâlâ mantıklı akıl yürütebildiği için kendini kutladı. Karısının yardımıyla taksiden inerken sakindi, ama yazgısının kısa süre sonra ne olacağını öğreneceği muayenehaneye girerken, ona dudakları titreyerek, mırıltı halinde sordu, Buradan çıkarken nasıl olacağım, ve başını, artık umudu kalmamış bir insan gibi salladı.

Karısı, sekreter kıza, yarım saat önce kocasının hastalığı hakkında telefon eden kişi olduğunu söyledi ve kız onları, öteki hastaların beklediği küçük bir salona aldı. İçerde, gözünün biri siyah bir bantla örtülü bir ihtiyar, annesi olduğu anlaşılan bir kadının yanında oturan şehla bir erkek çocuk, koyu renk camlı gözlük takmış bir genç kız, gözle görülür bir belirti taşımayan ama kör olmadıkları belli olan –körler göz doktoruna gelmezler– iki kişi daha vardı. Kadın, kocasını oturacak boş bir yere götürdü, başka yer olmadığı için, onun yanında ayakta durdu. Beklememiz gerekecek, diye fısıldadı kulağına. Adam bunun nedenini anladı, orada bulunan insanların seslerini duymuştu, ama şimdi aklını başka bir şey kurcalıyordu, doktor onu ne kadar geç muayene ederse, körlüğünün o ölçüde ilerleyeceğini, dolayısıyla da iyileştirilemez hale geleceğini, tedavi kabul etmez duruma düşeceğini düşünüyordu. İskemlesinin üzerinde kıpırdandı, tedirgindi, kaygılarını karısına aktaracaktı ki kapı açıldı ve sekreter kız onlara, Lütfen içeri girin, dedi, sonra, öteki hastalara dönenerek, Doktorun talimatı böyle, acil bir durum söz konusu, dedi. Şehla çocuğun annesi itiraz ederek, sıranın onda olduğunu, kendisinin oraya en önce geldiğini ve bir saattir beklediğini söyledi. Öteki hastalar onu alçak sesle destekledi, ne var ki hepsi, hatta kadının kendisi bile bu konuyu fazla üstelememek gerektiğini düşündü, doktor belki bu davranışa sinirlenecek ve bu sabırsızlıklarını onlara, onları daha uzun süre bekleterek ödetecekti, bu daha önce görülmemiş bir şey değildi. Gözü siyah bantlı

ihtiyar cömertlik gösterdi, Bırakın zavallıyı, içimizde en zor durumda olan o. Kör adam onu duymadı, muayene odasına giriyordu, karısı da, Bu iyiliğinizden dolayı size çok teşekkür ederim doktor, diyordu, kocam, ve durdu, doğrusunu söylemek gerekirse, neler olup bittiğini tam olarak bilmiyordu, bildiği tek şey, kocasının kör olduğu, arabalarının da çalındığıydı. Doktor, Oturun, rica ederim, dedi, hastanın oturmasına yardım etti, sonra, elini onun elinin üstüne koyarak, doğrudan onunla konuştu, Başınıza ne geldi, anlatın bakalım. Kör adam, arabasının içinde yeşil ışığın yanmasını beklerken, birden hiçbir şey görmez olduğunu, insanların onun yardımına koştuklarını, yaşlıca bir kadının –bunu ses tonundan çıkarıyordu elbet–, bunun belki sinirsel bir durum olduğunu söylediğini, daha sonra bir adamın ona evine kadar eşlik ettiğini, çünkü evine yalnız başına dönecek durumda olmadığını anlattı, Her şeyi bembeyaz görüyorum, doktor. Arabasının çalındığından söz etmedi.

Doktor ona sordu, Böyle bir şey daha önce başınıza gelmiş miydi, yani şimdi başınıza gelen ya da bunun benzeri, Hiç gelmedi doktor, Ve bunun birdenbire olduğunu söylüyorsunuz, Evet doktor, Sönen bir ışık gibi, Daha doğrusu yanan bir ışık gibi, Son günlerde, görüşünüzde bir değişiklik fark ettiniz mi, Hayır doktor, Ailenizde körlük vakalarına rastlanıyor mu ya da daha önce rastlanmış mı, Tanıdığım akrabalarım içinde ya da bana anlatılan yakınlarım içinde hiç kör yok, Şekeriniz var mı, Yok doktor, Frengi geçirdiniz mi, Hayır doktor, Kan basıncınız ya da kafa içi basıncınız yüksek mi, Kafa içi basıncı için bir şey diyemem ama kan basıncımın yüksek olmadığını biliyorum, çünkü işyerimde bizi periyodik olarak sağlık denetiminden geçiriyorlar, Bugün ya da dün, başınızı bir yere sertçe çarptınız mı, Hayır doktor, Kaç yaşındasınız, Otuz sekiz yaşındayım, Peki,

gözlerinizi muayene edelim bakalım. Kör adam, muayeneyi kolaylaştırmak istiyormuşçasına gözlerini açabildiği kadar açtı ama doktor onu kolundan tutarak bir aygıtın önüne oturttu, biraz düş gücü olan biri bunun, sözlerin yerini gözlerin aldığı, günah çıkaranın günahkârın doğrudan ruhuna baktığı yeni model bir günah çıkartma yeri olduğunu düşünebilirdi, Çenenizi şuraya dayayın, gözlerinizi açık tutun ve kıpırdamayın. Kadın kocasına yaklaştı, elini omzuna koydu, Göreceksin her şey yoluna girecek, dedi. Doktor, çift mercekli düzeneği kendi tarafından indirip kaldırdı, ince ayar vidalarını döndürdü ve muayeneye başladı. Saydam tabakada bir şey bulamadı, gözakında bir şey yoktu, gözbebeğinde bir şey yoktu, ağtabakada, billur cisimde, sarı noktada, göz sinirinde de bir şey yoktu, hiçbirinde bir şey yoktu. Aygıttan gözlerini ayırdı, sonra hiçbir şey söylemeden, incelemeye en başından yeniden başladı, bir kez daha bitirdiğinde, yüzünde şaşkın bir ifade vardı, Hiçbir doku bozukluğuna rastlamadım, gözleri kusursuz. Karısı, sevinçle ellerini kavuşturarak bağırdı, Sana söylemiştim, her şey yoluna girecek, diye. Kör adam onun sözlerine kulak asmadan sordu, Çenemi çekebilir miyim doktor, Tabii çekebilirsiniz, özür dilerim, Sizin de söylediğiniz gibi, mademki gözlerimde bir şey yok, neden kör oldum öyleyse, Şu anda bunu size söyleyemem, daha derin incelemeler, tahliller, ekografi, ansefalogram yaptırtmamız gerekecek, Beyinle ilgili bir şey olduğunu düşünüyor musunuz, Olabilir ama sanmıyorum, Bununla birlikte, gözlerimde hiçbir kusur bulmadığınızı söylüyorsunuz doktor, Doğru, Anlamıyorum, Söylemek istediğim şey, pratik olarak kör olduğunuz, buna karşın körlüğünüzün şu an için bir açıklamasının bulunmayışı, Kör olup olmadığımdan kuşkunuz var mı, Kesinlikle yok, sorun, böyle bir vakaya çok ender rastlanmasından kaynaklanıyor, kişisel olarak mes-

lek yaşamım boyunca böyle bir vakaya ben hiç rastlamadım, hatta daha ileri giderek böylesine göz hekimliği alanında da hiç rastlanmamış olduğunu ileri süreceğim, İyileşebileceğimi düşünüyor musunuz, İlke olarak evet, çünkü hiçbir doku bozulmasına, aileden gelen yapı bozukluğuna rastlamadım, dolayısıyla bu soruya olumlu yanıt vermem gerekiyor, Ama yanıtınız olumlu değil, Tedbirli davranmış olmak için, sonradan tersi çıkabilecek bir durum hakkında size ümit vermek istemediğim için, Anlıyorum, Güzel, Peki, tedavi görecek miyim, ilaç alacak mıyım, Şu an için size reçete yazmayacağım, bunu yaparsam körlemeden gitmiş olurum, İşte, cuk diye tam yerine oturan bir deyim, dedi kör adam. Doktor, bu sözleri duymazdan geldi, muayene için oturduğu tabureden kalktı, bir reçete kâğıdının üstüne, gerekli gördüğü incelemeleri ve tahlilleri, yerine oturmadan yazdı. Kâğıdı kadına uzattı, İşte bayan, sonuçları alınca kocanızla birlikte gelin, bu arada durumunda bir değişiklik olursa, bana telefon edin. Borcumuz, doktor, Sekreter kıza ödersiniz. Onları kapıya kadar geçirirken, Göreceğiz, göreceğiz, umutsuzluğa düşmemek gerek, gibi rahatlatıcı bir şeyler mırıldandı, yalnız kalınca da yandaki küçük banyoya geçerek, aynada yüzüne uzun uzun baktı. Ne olabilir bu, diye mırıldandı. Sonra, muayene odasına geri döndü, sekreter kızı çağırdı, Sonraki hastayı içeri alın.

Kör adam o gece, düşünde kör olduğunu gördü.

2

Sonradan arabayı çalan adamın, kör adama yardımını sunduğu anda hiçbir kötü niyeti yoktu, tam tersine, cömertlik ve özgecilik adı verilen duygulara uymaktan başka bir şey yapmamıştı, ki bunlar, herkesin bildiği gibi, insan soyunun en iyi iki yanını oluşturur, hatta bu duygulara, mesleğinde ilerleme şansı bulunmayan ve bu işi yaparken, tersine, zavallıların çaresiz durumda olmalarından yararlanan gerçek patronlar tarafından sömürülen ve yüreği bizim basit araba hırsızınınkinden çok daha katı suçlularda bile rastlandığı olur. Sonuçta, kör bir adama önce yardım edip sonra arabasını çalmak ile şımarık bir ihtiyarla ilgilenirken, lafı ağzının içinde geveleyip onun mirasına göz dikmek arasında çok da büyük bir fark yoktur. Bu düşünce bizimkinin aklına, kör adamın evine yaklaştığı sırada, yapacağı şey dünyanın en doğal şeyiymiş gibi geliverdi, tam olarak, kazanacağı içine doğduğu için değil de, yalnızca karşısına biletçi çıktığı için piyango bileti almaya karar veren, o bileti, bakalım ne olacak diye, büyük ikramiyeyi kazanmak umuduyla değil, belki ufak bir şey vurur ya da hiçbir şey vurmaz diyerek alan birinin yaptığı gibi, denebilir, kimileri bunu, kişiliğinden kaynaklanan koşullu reflekse uyarak yaptığını da ileri sürebilir. İnsan doğası hakkında kuşkucu olan-

lar –ki bunların sayısı oldukça fazla olduğu gibi, böyleleri düşüncelerinde inatçıdırlar–, önüne çıkan fırsatların, insanı ille de hırsız yapmadığı doğru olsa bile, hırsız olmasına çanak tuttuğu da göz ardı edilemez, derler. Bize gelince, kör adam, hem gerçek hem de sahte iyiliksever Samaralının[1] kendisine son anda yaptığı ikinci öneriyi kabul etmiş olsaydı –ki bu durumda iyilik yapma isteği ağır basabilirdi–, yani karısı gelinceye kadar yanında kalmasına izin verseydi, kendisine bahşedilen güven duygusunun sağlayacağı ahlaki sorumluluğun etkisi, onun suça eğilimini dizginler, böylelikle de en sefil ruhlarda bile her zaman rastlayabileceğimiz parıltıyı ve soyluluğu yüzeye çıkarırdı, diye düşünmemize izin verilmesini rica ediyoruz. Sonuç olarak, Pleblere özgü eski bir özlü sözün bize öteden beri bıkıp usanmadan öğrettiği gibi, kör adamın erkek kurttan kaçarken dişi kurda yakalandığını söyleyebiliriz.

Bir sürü bilinçdışı öğenin saldırısına uğrayan, bir o kadar başka öğenin yok saydığı ahlak bilinci, var olan bir niteliktir, her zaman da varolagelmiştir, Dördüncü Zaman filozoflarının, ruh denen şeyin henüz basit, belirsiz bir taslak olduğu sıralarda icat ettiği bir şey değildir. Birlikte yaşamanın getirdiği etkinlikleri ve genetik değişmeleri bir yana bırakacak olursak, bilincimizi giderek damarlarımızda dolaşan kanın rengine ve gözyaşlarımızın tuzuna bulaştırdık, bu da yetmiyormuş gibi, gözlerimizi içimize dönük birer aynaya dönüştürdük, sonuçta gözlerimiz, ağzımızla yadsımaya çalıştığımız şeyleri çoğu zaman hiç sakınmadan gözler önüne serer hale geldi. Bu genel olguya bir de işlenen suçun basit zihinlerde yol açtığı pişmanlığa çoğu zaman en eski atalarımızdan miras

1. İncil'de adı geçen iyiliksever kişi. (Ç.N.)

kalan her türlü korkunun da karışmasının getirdiği özel durum eklendi, bunun sonucu olarak da, suçlunun işlediği suç, henüz sopayı yemeden ya da taşa tutulmadan önce, cezası iki kez hak edilmiş bir suç haline geldi. Dolayısıyla, bizi ilgilendiren durumda, hırsızın arabayı çalmak üzere çalıştırır çalıştırmaz, söz konusu korkuların ve pişmanlıkla kıvranmaya başlayan bilincinin işin içine ne ölçüde karıştığını belirleme olanağını bulamayacağız. Ne var ki, kör olduğu anda aynı direksiyonu iki eliyle tutan, aynı ön camdan dışarı bakan ve birden hiçbir şey göremez hale gelen kişinin oturduğu koltuğa oturmamış olsak da, bu tür düşüncelerin bunu yapan kişinin içinde o sürüngen, korkunç korku hayvanını uyandıracağını düşünememek için, insanın en küçük düş gücünden bile yoksun olması gerekir, oysa, o hayvan hırsızın içinde daha şimdiden başını kaldırdı bile. Ama bu aynı zamanda, daha önce sözünü ettiğimiz gibi, doruk noktasına varmış bilincin ifadesi olan pişmanlıktı ya da daha etkileyici biçimde ifade etmiş olmak için, ısırıcı dişleri olan, kör adamın kapıyı kapadığı andaki çaresiz imgesini hırsızın gözünün önüne getiren bir bilincin ifadesiydi diyelim, Gereği yok, gereği yok, demişti zavallı, bundan böyle birisinin yardımı olmadan tek bir adım bile atamayacak halde olmasına karşın.

Hırsız, böylesi korkunç düşüncelerin aklını iyice karıştırmasını engellemek için, arabayı her zamankinden çok daha düzgün kullanmaya dikkat etti, en küçük hataya, en küçük dalgınlığa düşmemesi gerektiğini biliyordu. Polis, mahallede dolaşıp duruyordu, içlerinden birinin onu durdurması yeterliydi, Sigortanız ve sürücü belgeniz, lütfen, ve bu onun için, yeniden hapsi boylamak anlamına geliyordu, hem de yaşam boyu. Trafik lambalarına hatasız uyuyor, kırmızı ışıkta hiç ilerlemiyor, sarı ışıkta dikkat ediyor, yeşil ışığı sabırla bekliyordu. Bir an

geldi, lambalara uymanın onda saplantı haline geldiği düşüncesine kapıldı. Bunun üzerine, arabanın hızını, bazen hızlanıp bazen yavaşlayarak arkasından gelenleri sinirlendirmek pahasına, her defasında yeşil ışığa rastlayacak şekilde ayarladı. Sonunda, şaşkın ve son derece gergin durumda, trafik lambalarının olmadığını bildiği bir yan sokağa saptı ve çok iyi şoför olduğundan, arabayı neredeyse gözü kapalı park etti. Sinir krizi geçirmek üzere olduğunu duyumsuyordu ve bu durumu kendi kendine aynı sözlerle ifade etti, Burada şimdi bir sinir krizi geçireceğim. Arabanın içinde boğuluyordu. Her iki yandaki camı indirdi, ama dışarıdan giren hava içerdeki atmosferi serinletmedi. Ne yapıyorum ben, diye sordu kendi kendine. Arabayı götürmesi gereken hangar uzakta, kentin dış semtlerinden birindeydi, içine düştüğü duruma bakılırsa, oraya hiç ulaşamayacaktı. Bir aynasız beni enseleyecek ya da bir kaza yapacağım, ki bu daha da kötü, diye mırıldandı. Bunun üzerine, en iyisinin arabadan biraz çıkarak kafasını serinletmek olduğunu düşündü, Bu belki de kafamın içindeki kara düşüncelerden sıyrılmama yardımcı olur, o adam kör oldu diye, aynı şeyin benim de başıma gelmesi gerekmez, insan körlüğe gribe yakalanır gibi yakalanmaz, şu evlerin çevresinde bir tur atarsam rahatlarım. Arabadan çıktı, kapıları kilitlemeye gerek yoktu, nasıl olsa hemen dönecekti ve uzaklaştı. Otuz adım atmamıştı ki kör oldu.

Muayene odasında en son muayene olan iyi yürekli ihtiyar oldu, hani şu birdenbire kör olan adam hakkında o çok sevimli sözleri söyleyen kişi. Doktora gelmesinin tek nedeni, elinde kalan ve katarakt olan tek gözünün ameliyat gününü saptamaktı, öteki gözündeki bant, zaten görmeyen gözünü saklamak içindi ve şimdiki rahatsızlığıyla hiç ilgisi yoktu. Bunlar, yaşın getirdiği felaketler, demişti doktor bir süre önce, zamanı gelince alırız, iyi-

leştikten sonra, içinde yaşadığınız dünyayı tanıyamayacak kadar güzel bulacaksınız. Gözü siyah bantlı ihtiyar çıktıktan, sekreter kız da bekleme salonunda başka hasta kalmadığını söyledikten sonra doktor kör olan adamın fişini alıp yeniden okudu, sonra ikinci kez okudu, birkaç dakika düşündü, sonunda bir meslektaşına telefon etti ve aralarında şöyle bir konuşma geçti, Bugün ne kadar tuhaf bir vakayla karşılaştım bilemezsin, görme yetisini bir anda yitiren bir adam geldi, inceleme sonunda fark edilebilir hiçbir doku bozukluğuna rastlamadığım gibi, doğuştan gelme bir hatalı oluşum da göremedim, her şeyi bembeyaz gördüğünü söylüyor, gözlerine yapışmış bir tür sütsü, kalın bir beyazlık, bana söylediklerini sana olduğu gibi aktarmaya çalışıyorum, evet, tabii tek bir vaka, hayır, adam genç, otuz sekiz yaşında, benzeri bir vakaya rastladın mı hiç, bu tür bir şey okundun mu ya da bilgin var mı, evet, ben de aynı şeyi düşündüm, şu an için bir çözüm göremiyorum, zaman kazanmak için tahlil yaptırmaya gönderdim, evet, önümüzdeki günlerde birlikte muayene edebiliriz, akşam yemeğinden sonra kitaplarımı karıştırıp bibliyografyaya bir daha göz atacağım, belki bir şey bulurum, evet, biliyorum tabii, tanıyamamazlık, psişik körlük, bu da bir olasılık, ama bu belirtilerle ilki söz konusu olabilir, çünkü adamın kör olduğu kuşku götürmez, tanıyamamazlık, bilindiği gibi, insanın gördüğü şeyi tanıyamamasıdır, evet, bunu ben de yeterince düşündüm, aslında belki de bir bakarkörlük vakası söz konusudur, ama unutma ki sözümün başında sana bu körlüğün beyaz bir körlük olduğunu söylemiştim, buysa gözün bütünüyle kararması olan bakarkörlüğün tam tersi, tabii beyaz, yani beyaz bir kararma tablosu oluşturan bir bakarkörlük de varsa, o başka, evet, biliyorum, şimdiye kadar hiç görülmemiş bir şey, tamam, yarın ona telefon ederim, onu birlikte muayene etmek

istediğimizi söylerim. Konuşma bittikten sonra, doktor sırtını iskemlesine dayadı, birkaç dakika öyle kaldı, sonra kalktı, yorgun hareketlerle ağır ağır önlüğünü çıkardı. Gidip banyoda ellerini yıkadı, ama bu kez aynaya bakıp o metafizik soruyu, Ne olabilir acaba, sorusunu sormadı, bilimsel tutumunu yeniden yakalamıştı, tanıyamamazlık ile bakarkörlüğün kitaplarda ayrıntılarıyla tanımlanmış olmasına karşın bu, pratikte bazı değişkelerin, deyim yerindeyse mutasyonların ortaya çıkmayacağı anlamına gelmezdi, işte o gün gelmiş gibi görünüyordu. Beynin kilitlenmesi için bin bir neden vardı, bir uyarının biraz geç kalması, kapıların kapanmış olması için yeterliydi. Göz doktorunun edebiyat zevki vardı ve yaptığı bir alıntıyı yerine oturtmayı bilirdi.

Akşam, yemekten sonra karısına, Bugün muayenehanede tuhaf bir vakayla karşılaştım, psişik körlüğün ya da bakarkörlüğün bir değişkesi olabilir, ne var ki şimdiye kadar hiç rastlanmamış bir vakaya benziyor dedi, O hastalıklar, bakarkörlük ve öteki, ne tür hastalıklar, diye sordu karısı. Doktor, karısının merakını giderebilmek için, mesleğe yabancı bir insanın anlayabileceği bir açıklama aradı, sonra, gidip kitapların durduğu raftan o konuyla ilgili kitapları aldı, bazıları eski, fakülte zamanından kalma, bazıları yeni, birkaçı da en son yayımlanmış, henüz göz atmaya fırsat bulamadığı kitaplardı. İçlerindeki konuları gösteren dizinleri taradı, sonra, tanıyamamazlık ve bakarkörlük hakkında bulduğu her şeyi yöntemli biçimde okumaya başladı, bunu yaparken, kendine ait olmayan bir alana, hakkında fazla bilgisinin bulunmadığı sinir cerrahisi alanına davetsiz girmiş bir yabancıymış izlenimine kapıldı. Gecenin geç bir saatinde, başvurduğu kitapları yana itti, yorgun gözlerini ovuşturdu ve sırtını oturduğu iskemlenin arkalığına dayadı. O anda, belirtilerin oluşturduğu seçenek, ona bütünüyle açık seçik

geliyordu. Tanıyamamazlık vakası söz konusu ise, hastanın her zaman gördüğü şeyleri görmeyi sürdürmesi, yani görme yetisinde hiçbir azalmanın olmaması gerekiyordu, yalnızca, beyni, bir iskemle gördüğünde, onun bir iskemle olduğunu tanıyamaz hale gelmişti, kısacası, göz sinirinin taşıdığı uyarılara doğru tepki vermeyi sürdürüyordu ama konu hakkında bilgisi olmayan kişilerin anlayabileceği günlük dille ifade edecek olursak, bildiği şeyleri bildiğini anımsama yeteneğini yitirmişti, üstelik, bunu söyleme, ifade etme yeteneğini de yitirmişti. Bakarkörlüğe gelince, bu konuda hiçbir kuşkuya yer yoktu. Bu hastalığın söz konusu olabilmesi için, hastanın her şeyi kapkara görmesi gerekiyordu ama bu durumda görmek sözcüğü tartışmalıydı, çünkü hasta için mutlak karanlık söz konusuydu. Kör adam, gördüğünü açık seçik ifade etmiş –bu eylemin kullanımında yukarıda sözü edilen tartışmalı durum saklı kalmak kaydıyla tabii–, gördüğü şeyin tekdüze, yoğun, beyaz bir renk olduğunu söylemişti, açık gözlerle bir süt denizinin içine dalmış gibi. Beyaz bir bakarkörlük, bu, sözcük temelinde bir çelişki olacağı gibi, sinirsel bakımdan da bir olanaksızlık oluşturacaktı, çünkü bu durumda gerçekteki görüntüleri, biçimleri ve renklerini algılayamayacak olan beynin, deyim yerindeyse, normal görüşe sahip birinin gördüğü –tabii norrnal görüş denen şeyin ne olduğunun kesin olarak ortaya konmasının her zaman çok zor olduğu da hesaba katılmak kaydıyla– renklerin, biçimlerin ve görüntülerin ton farkı olmayan beyaz bir örtüyle kaplanmasına da olanak bulunmayacaktı. Doktor, çıkışı olmayan bir durumla karşı karşıya bulunduğunun bütünüyle bilincinde olarak, başını çaresizce salladı ve çevresine bakındı. Karısı ortalıkta görünmüyordu, bir an ona yaklaşıp saçlarına öpücük kondurduğunu belli belirsiz anımsıyordu, Ben yatıyorum, demişti olasılıkla, ev şimdi sessizliğe gömül-

müş, kitaplar masanın üzerine dağılmıştı, Ne oluyor, diye düşündü ve birden içini korku sardı, bir an sonra kendisi de kör olacaktı sanki ve bunu şimdiden duyumsuyordu. Nefesini tuttu, bekledi. Bir şey olmadı. Ne var ki bir dakika sonra kitapları rafa koymak üzere toplarken olan oldu. Önce ellerini görmediğini fark etti, sonra kör olduğunu anladı.

Koyu renk gözlüklü genç kızın şikâyeti önemli değildi, basit bir göz zarı yangısı söz konusuydu, ki bu da doktorun yazdığı reçetedeki ilaçların hafif dozda kullanılmasıyla birkaç günde geçerdi. Ve bildiğinize kuşkum yok, o süre içinde, gözlüklerinizi yalnızca yatarken çıkarmanız gerek, demişti ona. Bu şaka hiç de yeni sayılmazdı, hatta göz doktorlarının bunu kuşaktan kuşağa aktardıkları bile ileri sürülebilir, ne var ki her defasında etkisini gösteriyordu, doktor söylerken gülümsüyor, hasta dinlerken gülümsüyordu ve bu durumda da söz konusu şakayı yapmaya değmişti, çünkü genç kızın güzel dişleri vardı ve onları gösterme fırsatını da kaçırmıyordu. İnsanlarda doğal olarak bulunan ikiyüzlülüğün dürtüsüyle ya da yaşamında gereğinden çok düş kırıklığına uğramış olmak yüzünden, bu kadının yaşamının ayrıntılarını bilen sıradan, kuşkucu bir kişi, onun gülüşündeki güzelliğin mesleki kurnazlıktan kaynaklandığını ileri sürebilirdi –ki bu, kötü niyetli ve temelsiz bir iddia olurdu–, bu iddiasını da bunun, yani kadının gülüşünün, çok uzak sayılmayacak bir süre önce, kadın henüz kızoğlankızken –anlamını yitirmiş bir sözcük–, gelecek onun için henüz zarfı açılmamış bir mektupken ve zarfı açma merakının henüz içine doğmadığı sıralarda da aynı olmasına bağlardı. Basite indirgeyecek olursak, bu kadını fahişe adı verilen kategoriye sokabiliriz ama toplumsal ilişkilerin izlediği karmaşık yol, bu ilişkiler ister gündüz, ister gece ilişkileri, ister dikey, ister yatay ilişkiler olsun, kadınca-

ğızın burada sözü edilen yaşam dönemi için kestirme ve kesin yargılara varma eğilimimizi frenlemeye itiyor bizi ve bu eğilim, kendimizi her konuda gereğinden çok yeterli görmemiz yüzünden, bizim belki de kurtulmayı hiç başaramayacağımız bir kusur oluşturuyor. Tanrıça Hera'nın çok oynak bir yapıya sahip olduğu bilinse de, bir Yunan tanrıçası ile, onun yanında atmosferde asıltı haldeki bir su damlası kadar sıradan bir kütleye sahip gibi duran bir karakteri onun karakter yapısıyla karşılaştırmakta diretmek hiç de doğru olmaz. Bu kadının para karşılığında yatağa girdiği su götürmez bir gerçek, buysa onu hiç duraksamadan gerçek fahişe kategorisine sokmamızı sağlayabilir, ama öte yandan bunu yalnızca istediği zaman ve canı kiminle isterse onunla yaptığı da ortadayken, ötekilerle arasında beliren bu fark yüzünden ve tedbirli davranmış olmak adına, korporasyonun –bu sözcüğü burada birlik anlamında alalım– dışında tutulmaya hak kazandığını da söylemeden geçmeyelim. Normal her insan gibi onun da bir mesleği var ve normal her insan gibi o da boş zamanlarından, birazcık bedensel zevk almak, bu arada özel ve genel bazı gereksemelerini gerektiği gibi karşılamak için yararlanıyor. Yaptığı şeyi ilkel bir tanımlamaya indirgemek istemiyorsak, sonuçta onun hakkında genel olarak söylememiz gereken, canı nasıl istiyorsa öyle yaşadığı, bunun dışında da yaşamdan elinden geldiği ölçüde zevk almaya çalıştığıdır.

Genç kız muayenehaneden çıktığında gece olmuştu. Gözlüklerini çıkarmadı, çünkü sokak lambalarının, özellikle de reklam panolarının ışığı gözünü rahatsız ediyordu. Doktorun yazdığı ilacı almak için bir eczaneye girdi, onunla ilgilenen kalfa, bazı gözlerin koyu camlar ardına gizlenmesinin hiç de doğru olmadığını söylediğinde, bu sözleri duymazdan gelmeye karar verdi, bir eczacının, onun hastalığı hakkında fikir yürütmeden yaptığı bu

gözlem son derece kabaydı, üstelik, onun düşüncesiyle de çelişiyordu, çünkü o, koyu renk gözlüklerin kendisine müthiş bir gizem kazandırdığından, bu gizemin, gelen geçen erkeklerin ilgisini çektiğinden, hatta bu gizemi çözmek için onlarda para ödeme isteği uyandırdığından emindi, sırf bu yüzden bugün bir erkek onu bekleyecekti, bu, maddi doyum bakımdan ve başka bakımlardan kendisine iyi şeyler sağlayacağını haklı olarak düşündüğü bir buluşmaydı. Buluşmaya hazırlandığı adamı tanıyordu, onu gözlüklerini çıkaramayacağı konusunda uyardığı zaman sesini çıkarmamıştı, ki bu uyarıyı ona, doktorun bu konuda kendisine yaptığı uyarıyı öğrenmeden önce yapmıştı ve bu tuhaf rastlantı onu güldürdü. Genç kız, eczaneden çıktığında bir taksiye el etti, şoföre gideceği otelin adresini verdi. Koltuğa yaslanmış, tensel zevkin, dudakların tene ilk dokunuşundan, ilk ateşli sarılmadan başlayıp onu göz kamaştıran ve baş döndüren bir çarmıha gerilmiş gibi –bu benzetmeyi bağışlayın– bitkin ve mutlu kılacak bir orgazmın art arda gelen patlamalarına kadar farklı ve çok çeşitli duyuların daha şimdiden tadını çıkarıyordu, tabii bu deyiş ne kadar yerindeyse. Dolayısıyla, koyu renk camlı gözlük takan genç kızın cinsel ilişkiden –tabii ki partneri görevini zamanlama ve teknik açısından gerektiği gibi yaparsa– sonradan aldığının her zaman iki katını aldığı sonucunu çıkarabiliriz. Genç kız bu düşüncelere dalıp gitmişken, doktora muayene parası ödediği için olacak kuşkusuz, bugünden başlayarak, şakayla karışık bir örtmece deyişle "hak edilen ödül" olarak adlandırdığı şeyin düzeyini yükseltmenin zamanının gelip gelmediğini kendi kendine sordu.

Taksiyi ineceği yerden bir blok önce durdurdu, gideceği yöne doğru ilerleyen kalabalığın arasına, görünüşte hiçbir kusuru olmayan sıradan biri gibi karıştı, kendini onlara taşıtıyordu sanki. Otele doğal bir hava içinde gir-

di, holü geçip bara yöneldi. Birkaç dakika önce geldiğine göre, beklemesi gerekecekti, çünkü buluşma saati kesinlikle belirlenmişti. Serinletici bir şey ısmarlayıp sakin sakin, kimseye bakmadan içti, onu sıradan bir erkek avcısı sanmalarını istemiyordu. Biraz sonra, öğleden sonrasını müzelerde geçirdikten sonra, dinlenmek için odasına çıkan bir turist edasıyla asansöre yöneldi. Erdem, herkesin artık bildiği gibi, yetkinliğe giden çetin yolda her zaman engellerle karşılaşır, günaha ve kötülüğe gelince, şans onları her zaman öylesine sever ve kollar ki, genç kız daha asansörün kapısına gelir gelmez kapılar açıldı. İçerden yaşlı bir çift çıktı, genç kız içeri girdi, üçüncü katın düğmesine bastı, aradığı odanın numarası yüz ikiydi, işte burası, kapıya hafifçe vurdu, on dakika sonra çırılçıplaktı, on beş dakika sonra inliyordu, on sekiz dakika sonra aldatmacalara başvurmaya gerek duymadan aşk sözcükleri fısıldıyordu, yirmi dakika sonra aklı başından gitmeye başlıyordu, yirmi bir dakika sonra bedeni zevkten eriyip gidiyordu, yirmi iki dakika sonra bağırdı, Şimdi, şimdi, ve bitkin, mutlu olarak yeniden bilincine kavuştuğunda, Her şeyi hâlâ bembeyaz görüyorum, dedi.

3

Oto hırsızını evine bir polis memuru getirdi. Sivil güvenlik güçlerinin bu sakınımlı ve iyiliksever üyesi, yalnızca tökezleyip düşmemesi için kolundan tuttuğu adamın kaşarlanmış bir suçlu olduğunu, başka koşullarda olsa, kaçmaması için koluna sıkı sıkı yapışacağını düşünemezdi. Buna karşın, hırsızın karısının kapıyı açıp da üniformalı bir polis memuru ile burun buruna geldiğinde ve yanında da, yüzündeki hüzünlü ifadeye bakılırsa, tutuklanmış olmaktan daha beter bir şeyin başına geldiği anlaşılan kocasını gördüğünde kapıldığı korkuyu kolaylıkla düşleyebiliriz. Kadın bir an için, kocasının suçüstü yakalandığını, polisin de evde arama yapmaya geldiğini düşündü, çelişkili gibi görünse de rahatlatıcı bir düşünceydi bu, çünkü kocası arabadan başka bir şey çalmazdı, boyutları düşünülecek olursa, araba denen meret öyle yatağın altına falan saklanacak şey değildi. Kuşkusu çok kısa sürdü, çünkü polis memuru, Bu beyin gözleri görmüyor, onunla ilgilenin, dedi ve sonuçta polis memuru ona yalnızca eşlik ettiği için içine su serpilmesi gereken kadın, gözlerinden süzülen ılık yaşlarla, başından geçen, bizim de bildiğimiz öyküyü anlatarak kocası kendini onun kollarına bıraktığında, başlarına ne büyük bir felaketin geldiğini kavrayıverdi.

Koyu renk gözlüklü genç kız da annesiyle babasının yanına bir polis memuru tarafından getirildi, ne var ki, onun kör olduğu anda içinde bulunduğu koşullar bir hayli iticiydi, bir otelde çığlıklar atan, otel sakinlerini ayağa kaldıran çıplak bir kadın, bu arada, birlikte olduğu ve pantolonunu yarım yamalak ayağına geçirdikten sonra, oradan sıvışmaya çalışan bir erkek, bütün bunlar, aslında trajik olduğu su götürmeyen durumu biraz sulandırıyordu. Görme yetisini yitirmesinin, kendisini kaptırdığı zevkin geçici, yeni ve beklenmedik bir sonucu olmadığını anladığında avaz avaz bağırmaya başlayınca, alelacele giydirilen kör kadın, hiç de hoş olmayan davranışlarla ve neredeyse yaka paça otelden dışarı atıldığında, sıkılma ve utanma duyguları içinde olduğundan, bu davranış karşısında ağlamaya ve sızlanmaya kalkışmadı, ki bu duygular, onun para karşılığı aşk satan biri olduğunun ortaya çıkması karşısında ikiyüzlülerin ve namus anıtı geçinenlerin homurdanmalarına karşın, o anda duyumsadıklarıyla bütünüyle bağdaşıyordu. Polis memuru, biraz kaba, biraz da alaylı bir ses tonuyla ona nerede oturduğunu sorduktan sonra, taksi ücretini ödeyecek parasının olup olmadığını öğrenmek istedi, Böyle durumlarda, devlet ödeme yapmaz, diye uyardı onu, şöyle bir anımsatılıp geçilen bu tutum, bu kişilerin yaptıkları ahlakdışı ticaretten kazandıkları paranın vergisini vermedikleri düşünülecek olursa, belirli bir mantıktan yoksun sayılmazdı. Genç kız, başıyla "var" anlamında bir işaret yaptı, ama kör olduğundan, –sizin de düşüneceğiniz gibi– polis memurunun bu işareti belki de görmediğini düşünerek mırıldandı, Evet, param var, ve ta içinden gelen bir sesle ekledi, Keşke olmasaydı, bu sözler bize konuyla ilgisiz gibi gelebilir, ama insan aklının içinde düşüncelerin halka halka yayıldığını, orada kestirme ve düz yolların bulunmadığını dikkate alacak olursak, genç

kızın söylediklerinin çok açık seçik olduğunu kabul edebiliriz, çünkü o, kötü davranışı, ahlaksızlığı yüzünden cezalandırıldığını söylemek istiyordu, hepsi bu. Annesine, akşam yemeğinde evde olmayacağını söylemişti, oysa eve vaktinde, hatta babasından bile önce dönecekti.

Göz doktorunun durumu biraz farklı oldu, bu yalnızca onun kör olduğu sırada evde bulunmasından değil, doktor oluşundan dolayı, bir bedenleri olduğunun yalnızca bir yerlerine bir şey olduğunda farkına varan öteki insanların tersine, başına gelen bu durum yüzünden kendini hemen ve bütünüyle umutsuzluğa teslim etmeye niyetli olmamasından kaynaklanıyordu. Çok kötü bir durumda bulunmasına, bunalımın kıskacına yakalanmış olmasına ve gözlerinin önünde kahredici bir gece olmasına karşın, Homeros'un, her şeyden önce ölümü ve acıları anlatan bir şiir olan *İlyada*'sında söylediği şeyi anımsayabildi, Bir doktor tek başına birçok insana bedeldir, ki bizlerin bu açıklamayı, salt niceliksel bir deyiş olarak değil, niteliksel özelliğiyle anlamamız gerekir, doktor da zaten bunun böyle olduğunu anlamakta gecikmeyecekti. Karısının, yarı uykulu durumda bir şeyler mırıldanarak sokulmak için kıpırdanmasına karşın, onu uyandırmadan yatağına yatma yürekliliğini gösterdi. Uzun saatler boyunca uyanık kaldıktan sonra, artık bütünüyle tükendiği için kısa süren bir uykuya daldı. Karısına, mesleği başkalarının gözlerindeki hastalıkları iyileştirmek olan biri sıfatıyla, Kör oldum, demek zorunda kalmamak için, gecenin hiç bitmemesini isterdi, ama aynı zamanda, gün ışığının çabuk gelmesini de isterdi ve bu düşünce aklına, onu bir daha göremeyeceğini bilmesine karşın bu sözcüklerle, "gün ışığı" sözcükleriyle geldi. Gözleri kör bir göz doktoru hiçbir işe yaramazdı elbette, ama sağlık otoritelerini durumdan haberdar etmeyi, olayın ulusal bir felakete, şimdiye kadar görülmemiş bir körlük salgı-

nına dönüşebileceğini onlara bildirmeyi kendine görev sayıyordu, işin şakası yoktu, bu hastalık son derece bulaşıcı bir tablo oluşturuyor ve insanları, önceden iltihaplanma, mikrop kapma ya da herhangi bir deformasyon gibi patolojik belirtiler göstermeden yakalayıveriyordu, ki buna, gözlerini uzun uzun incelediği hastada ya da kendisinde tanık olmuştu, kendi gözleri hafif miyoptu, biraz da astigmatı vardı ve bu iki deformasyon o kadar önemsizdi ki şimdilik gözlük takmamaya karar vermişti. Artık görmeyen gözler, bütünüyle kör olmuş, buna karşın, farklı bölümlerinde hiçbir kusur bulunmayan, eski ya da yeni, doğuştan gelme ya da sonradan olma en küçük doku bozukluğuna rastlanmayan gözler. Kör adamın gözlerini büyük bir dikkatle incelediğini, muayene aygıtında baktığı o gözlerin sağlıklı göründüğünü, hiçbir bozulma belirtisi taşımadığını –ki otuz sekiz yaşında bir insanda ender rastlanır bir durumdu bu, hatta daha genç insanlarda bile– anımsadı. Bir an için kendisinin de kör olduğunu unutarak, o adamın kör olmaması gerektiğini düşündü, insan denen yaratık işte böylesine büyük özveriler gösterebiliyordu, buysa eskiden beri süregelen bir davranıştı, başka biçimde ifade etmiş gibi görünmesine karşın, Homeros'un da aynı şeyi söylemiş olduğunu unutmayalım.

Karısı kalktığında, uyuyormuş gibi yaptı. Daldığını sandığı derin uykusundan uyandırmamak için, alnına kondurduğu hafif öpücüğü duyumsadı, O adamcağızın sergilediği olağanüstü körlük vakasını araştırmak için çok geç yatmıştır zavallı, diye düşündü belki de. Göğsüne çöken, burun deliklerinden içine giren, onu içerden kör eden ağır bir bulut yüzünden yavaş yavaş boğuluyormuş duygusuna kapılan doktorun, kısa bir inlemeden sonra, gözlerinden iki damla yaş aktı, gözlerini boğan, iki yanağından süzülen bu yaşlar için, Bunlar beyaz gözyaşları

olmalı, diye düşündü, hastaların ona, Doktor, kör oluyorum galiba, dediklerinde, kendilerini nasıl bir korkuya kaptırmış olduklarını şimdi anlıyordu. Ev yaşamına özgü bazı gürültüler, yattığı odaya kadar geliyordu, karısı, hâlâ uyuyup uyumadığına bakmak için gelmekte gecikmeyecekti, birazdan, hastaneye gitme zamanı gelecekti. Dikkatle kalktı, ropdöşambrını el yordamıyla arayıp bulup sırtına giydi, banyoya girdi, çişini yaptı. Sonra odaya, nerede bulunduğunu bildiği aynanın önüne döndü, ama bu kez, Tanrım, ne olabilir bu, diye kendi kendine sormadı, Bir insan beyninin kilitlenmesi için bin bir neden olabilir, demedi, ellerini aynaya değecek kadar ileri uzattı yalnızca, görüntüsünün orada olduğunu ve kendisine baktığını biliyordu, görüntü onu görüyor, buna karşın o, görüntüyü görmüyordu. Karısının odaya girdiğini duydu, Ah, kalktın mı, dedi ona, Evet kalktım, diye yanıt verdi. Sonra, yakınında olduğunu duyumsadı, Günaydın sevgilim, bunca yıllık evlilikten sonra birbirlerine hâlâ sevgi sözcükleriyle sesleniyorlardı, bunun üzerine doktor da ona, tiyatro oynuyorlarmış da söz sırası kendisine gelmiş gibi, İşlerin iyi gideceğini sanmıyorum, gözümde bir şey var, dedi. Kadın, cümlenin yalnızca son sözlerine dikkat etti, Dur da bakayım, dedi ve onun gözlerini dikkatle inceledi, Hiçbir şey görmüyorum, dedi, kuşkusuz repliğini şaşırmıştı, çünkü bu sözler onun rolünde yoktu, kocasının söylemesi gereken sözcüklerdi, ne var ki adam kendini daha yalın biçimde şöyle ifade etti, Görmüyorum, ve ekledi, Hastalığı dünkü adamdan aldığımı sanıyorum.

Doktor karıları, kocalarına yakın olmaları sayesinde tıp konusunda zamanla bazı bilgiler edinirler, kocasına her bakımdan çok yakın olan bu kadıncağızın da, körlüğün bir salgında olduğu gibi hastadan hastaya geçmediğini, bir insanın kör birine baktı diye kör olmayacağını, körlüğün o kişi ile onun doğarken sahip olduğu gözleri

arasındaki kişisel sorun olduğunu bilecek kadar bilgisi vardı. Öte yandan, bir doktor da ağzından çıkan sözlerin ne anlama geldiğini her durumda bilirdi, tıp fakülteleri bunun için vardı ve hal böyle iken bu doktor, kör olduğunu ileri sürüyor ve hastalığın kendisine başkasından bulaştığını söylüyorsa, tıp konusunda bir sürü bilgi kırıntısı edinmiş bile olsa, bu kadıncağız kim oluyordu da ondan kuşkulanmaya kalkıyordu yani. Dolayısıyla, zavallı kadının gözlerinin önündeki çürütülemez kanıt karşısında, sonunda sıradan bir eş gibi –ki bunlardan ikisini daha önce tanımıştık–, kocasının boynuna sarılıp, içine düştüğü büyük acının tüm belirtilerini dışa vurması anlaşılır bir davranıştı, Ne yapacağız şimdi, diyordu, gözyaşları içinde, En kısa sürede tüm sağlık birimlerine, bakanlığa haber vereceğiz, gerçek bir salgın söz konusuysa, önlemler almak gerekecek, Ama şimdiye kadar hiç körlük salgını görülmedi ki, diye karşılık verdi karısı, bu son düşünceye umutla sarılarak, Durup dururken, nedensiz kör olan insan da görülmedi, oysa şu anda bu durumda olan en az iki kişi var. Son sözlerini henüz bitirmişti ki, yüzü allak bullak oldu. Karısını neredeyse kabaca iterek geri çekildi. Uzaklaş benden, yaklaşma, hastalığı sana geçirebilirim, sonra, sıkılı yumruklarını kafasına vurarak, Ne şapşal, ne salak, ne kafasız doktorum ben, nasıl oldu da daha önce düşünemedim, tüm bir geceyi aynı yatakta geçirdik, muayenehanemde kalıp kapıyı da içerden kilitlemem gerekirdi, Konuşma böyle, lütfen, ne olacaksa olacak, haydi gel, sana kahvaltı hazırlayayım, Bırak beni, bırak beni, Seni bırakmayacağım, diye bağırdı kadın, ne yapmak istiyorsun sen, Tanrı aşkına, evin içinde sendeleye sendeleye dolaşmak, telefonu ararken mobilyalara çarpmak, bulmak istediğin numarayı görmeyen gözlerinle telefon rehberinde aramak mı, bu arada ben de kristal bir fanus içinde kendimi korumaya almış olarak

bu manzarayı sakin sakin izleyeceğim, öyle mi? Kocasının koluna sıkıca yapıştı ve Haydi gel, sevgilim, dedi.

Doktor, karısının ona ısrarla hazırladığı bir fincan kahve ile kızarmış ekmeği bitirdiğinde, bunu ne büyük bir zevkle yaptığını düşünebiliriz, vakit henüz çok erkendi, yani uyarması gereken kişileri bürolarında bulması için çok erkendi. Aklı ve mantığı, karşılaştığı vakaları en kısa sürede sağlık bakanlığının yüksek bir yetkilisine iletmesi gerektiğini söylüyordu ama kendini yalnızca önemli ve ivedi bilgiye sahip bir doktor kimliğiyle tanıtmasının, ne kadar üstelerse üstelesin sekreter kızın onu önceden dert anlatacağı orta dereceli bir yetkiliye bile bağlamasına yetmeyeceğini anladığında, bu düşüncesinden kısa sürede vazgeçti. Adam, onu bir üstüne bağlamadan önce, ne olup bittiğini kesin olarak öğrenmek istiyordu, çünkü içinde en küçük bir sorumluluk duygusu taşıyan bir doktor, karşısına ilk çıkana pat diye, körlük salgını olduğunu söyleyecek olursa, hemen bir panik çıkması kaçınılmazdı. Telefondaki memur, Size inandığımı söylememi istiyorsanız, söyleyeyim, size inanıyorum, ne var ki benim de uymak zorunda olduğum yönetmelikler var, bana ne olup bittiğini söylersiniz ya da bu konuşmayı burada keseriz, dedi. Gizlilik taşıyan bir durum bu, Gizlilik taşıyan durumlar telefonla bildirilmez, kalkıp buraya gelseniz iyi olur, Evimden dışarı çıkamam, Hastalığa siz de mi yakalandınız, Evet, ben de yakalandım, dedi kör doktor bir an duraksadıktan sonra, Bu durumda, kendinize bir doktor çağırmalısınız, gerçek bir doktor, diye karşılık verdi memur ve verdiği bu yanıttan hoşnut, telefonu doktorun yüzüne kapadı.

Bu kaba davranış, doktorda bir şamar yemiş etkisi bıraktı. Karısına, kendisine ne büyük bir kabalıkla davranıldığını dinginlik içinde anlatabilmesi için, birkaç dakika kendine gelmesi gerekti. Sonra, aklına uzun süre önce

keşfetmesi gereken bir şey gelmiş gibi, hüzünlü bir sesle mırıldandı, Yarı ilgisizlik, yarı kötü kötü niyetten oluşan bir çirkef içinde yüzüyoruz. Ve artık zaman yitirdiğini, bilgiyi gitmesi gereken yere en güvenli biçimde ulaştırmanın, bürokratların işi savsaklatma girişimini atlayıp çalıştığı hastanenin klinik şefiyle doktor doktora karşılıklı konuşmak olduğunu anlamıştı, daha sonra da o kahrolası resmî mekanizmanın dişlilerini harekete geçirmeye çalışacaktı. Kadın, hastanenin ezbere bildiği numarasını çevirdi. Doktor, karşıdan ses geldiğinde kimliğini söyledi, sonra hızla geçiştirerek, İyiyim, teşekkür ederim, dedi, sekreter kız, Nasılsınız, doktor, diye sormuştu kuşkusuz, o da insan iyi olmadığı, hatta ölecek durumda olduğu halde bunu yiğitliğe dışkı sürdürmemek için itiraf etmek istemediğinde söylendiği gibi, İyiyim, demişti, olayları onun yaptığı gibi bilinçsiz olarak tersine döndürmek, yalnızca insan türüne özgü bir davranıştı. Telefona klinik şefi çıkıp, Ee, ne oluyor bakalım, dediğinde, doktor ona yalnız olup olmadığını, ona söyleyeceklerini çevrede duyacak birinin bulunup bulunmadığını sordu, çekinecek bir şey yoktu, sekreter kızın göz hastalıklarıyla ilgili konuşmayı dinlemekten daha iyi işleri vardı yapacak, zaten o yalnızca kadın hastalıklarıyla ilgili konuşmalarla ilgilenirdi. Doktorun anlattıkları kısa fakat kesindi, sözü dolaştırmadı, gereksiz şeyler söylemedi, aynı şeyi iki kez açıklamadı, söyleyeceklerini klinik bir kurulukla aktardı, bu tutumu, doktorun içinde bulunduğu koşulları dikkate alan klinik şefini şaşırttı, Gerçekten kör mü oldunuz, diye sordu, Hiç kuşkum yok, Her şey bir yana bu bir rastlantı olabilir, belki de tam anlamıyla bir bulaşma söz konusu değildir, Tamam, bunun bulaşma ile geçtiği henüz kanıtlanmış değil, ama böyle bir olasılık var, Kuşkusuz öyle ama sonuç çıkarmak için vakit henüz erken, birbirinden ayrı iki vaka istatistik olarak bir anlam ifade

etmez, Bu sayı birden hızla artmazsa tabii, İçinde bulunduğunuz ruh durumunu anlıyorum ama sonradan asılsız çıkma olasılığı bulunan bir konuda kendimizi kötümserliğe kaptırmaktan kaçınmamız gerekir, Teşekkür ederim, sizi sonra ararın, Hoşça kalın.

Yarırn saat sonra doktor, karısının da yardımıyla acemice tıraş olmayı bitirmişti ki telefon çaldı. Klinik şefi yeniden arıyordu ve ses tonu farklıydı, Burada, birdenbire kör olmuş küçük bir çocuk var, her şeyi bembeyaz görüyor, annesi, oğluyla birlikte dün sizin muayenehanenize gittiğini söylüyor, Sol gözünde şaşılık vardı, dışa bakıyordu sanırım, Evet, Tamam öyleyse, hiç kuşku yok, aynı çocuk bu, Bu konu beni kaygılandırmaya başladı, durum gerçekten ciddi, Bakanlığa..., Evet, hastane yönetimine hemen telefon edeceğim. Üç saat sonra, doktor ve karısı sessizlik içinde öğle yemeği yiyorlardı, adam, elinde çatal, karısının küçük küçük kestiği et parçalarını tabağında el yordamıyla bulmaya çalışırken telefon yeniden çaldı. Kadın telefonu açmaya gitti ve hemen geri geldi, Seni arıyorlar, bakanlıktan. Ayağa kalkmasına yardım etti, çalışma odasına kadar götürdü ve ahizeyi eline tutuşturdu. Kısa bir konuşma oldu. Bakan, dün onun muayenehanesine gelen hastaların kimliklerini bilmek istiyordu, doktor, her biri için tutulan klinik fişte kimlikleriyle ilgili bütün bilgilerin, adlarının, soyadlarının, medeni durumlarının, mesleklerinin, adreslerinin bulunduğunu söyledi ve evine gelecek yetkiliye ya da yetkililere eşlik etmeye hazır olduğunu bildirdi. Hattın öteki ucundan, kestirip atan tonda bir yanıt geldi, Buna gerek yok. Telefon ahizesi el değiştirdi, bu kez başka bir ses duyuldu, Günaydın, ben sağlık bakanıyım, zaman yitirmeden hareket ettiğiniz için, hükümetim adına size teşekkür ederim, uyanık davranmanız sayesinde, gerekli önlemleri alıp duruma egemen olacağımızdan eminim,

bu arada ben sizden, evinizde kalıp dışarı çıkrnama inceliğini göstermenizi rica edeceğim. Bu son sözler, son derece nazik bir ses tonuyla söylenmişti, ama bir buyruk olduğuna kuşku yoktu. Doktor yanıt verdi, Elbette bakan bey, oysa karşı taraf telefonu kapatmıştı.

Birkaç dakika sonra, telefon yeniden çaldı. Klinik şefiydi, sinirli bir sesle geveleyerek konuşuyordu, şu anda aldığım bir habere göre, polis iki ani körlük vakası saptamış, Polislerden mi, Hayır, biri erkek, öteki kadın, erkek sokakta bulunmuş ve kör oldum diye bağırıyormuş, kadın da kör olduğu sırada bir oteldeymiş, anlaşıldığına göre bir yatak macerası, Onların da benim hastalarım olup olmadıklarını doğrulamak gerekiyor, adlarını biliyor musunuz, Söylemediler, Bakan benimle temasa geçti, muayenehaneme gidip fişlere bakacaklar, Ne karışık bir durum, Bunu bana siz mi söylüyorsunuz. Doktor telefonun ahizesini bıraktı, ellerini gözlerine götürdü, daha da büyük kötülüklerden korumak istiyormuşçasına öylece tuttu, sonra kısık bir sesle, O kadar yorgunum ki, dedi, Uyu biraz, seni yatağına kadar götüreyim, dedi karısı, Gereği yok, uyuyamam, zaten akşam da olmadı, zaman kötülüklere gebe, buna hiç kuşku yok.

Son kez telefon çaldığında, saat neredeyse akşamın altısı olmuştu. Doktor, telefonun yanında oturuyordu, ahizeyi kaldırdı, Evet, evet, benim, dedi, hattın öteki ucundaki kişinin söylediklerini dikkatle dinledi ve telefonu kapatmadan önce hafif bir baş işareti yapmakla yetindi. Kimdi, diye sordu karısı, Bakandı, yarım saat içinde bir cankurtaran beni almaya gelecek, Böyle bir şey bekliyor muydun, Evet, böyle bir olasılık vardı, Nereye götürecekler seni, Bilmiyorum, hastaneye sanırım, Bir bavul çıkarayım, içine çamaşır, giysi koyayım, yolculuğa çıkmıyorum, Ne olduğunu bilmiyoruz. Onu kollayarak yatak odasına götürüp yatağın üzerine oturttu, Burada

sakin sakin otur, ben her şeyle ilgilenirim. Karısının, odanın içinde oraya buraya gittiğini, çekmeceleri, dolapları açıp kapattığını, giysileri çıkarıp yerdeki bavula yerleştirdiğini duydu ama bavulun içinde, kendine ait giysilerden başka, birkaç etek ve bluz, iki pantolon, bir entari ve kadın ayakkabıları da olduğunu göremezdi. Bu kadar giysiye gerek duymayacağını düşündü ama sesini çıkarmadı, ayrıntıları konuşmanın sırası değildi. Bir kilitlenme sesi duyuldu ve kadın, Tamam, cankurtaran artık gelebilir, dedi. Bavulu, merdivene bakan kapının yanına koydu, kocasının, Bırak, bu işi ben yapabilirim, her tarafım sakat değil, diyerek yardım etme isteğini geri çevirdi. Sonra, oturma odasındaki kanepeye oturarak beklemeye başladılar. El ele tutuşmuşlardı, adam, Ne kadar bir süre için ayrı kalacağımızı bilemiyorum, dedi, kadın, Kötü şeyler düşünme, diye yanıtladı.

Bir saate yakın beklediler. Zil çaldığında, kadın kapıyı açmak üzere kalktı ama kapıda kimse yoktu. Konuşma aygıtına yöneldi ve yanıt verdi, Tamam, aşağı iniyor. Kocasının yanına döndü, Seni aşağıda bekliyorlar, yukarı çıkmamak için kesin buyruk almışlar, dedi, Anlaşılıyor ki bakanlık gerçekten korkuyor, Haydi gidelim. Aşağı inmek için asansöre bindiler, kadın kocasının son basamakları inip cankurtarana binmesine yardım etti, sonra bavulu almak için merdivene geri döndü, tek başına kaldırdı ve cankurtaranın içine itti. Kendisi de cankurtarana binip kocasının yanına oturdu. Arabanın şoförü itiraz etti, Yalnızca beyi götürebilirim, böyle buyruk aldım, sizin inmeniz gerekiyor bayan. Kadın, dinginlik içinde yanıt verdi, Beni de götürmeniz gerekiyor, ben de şu anda kör oldum.

4

O düşünce bakanın kendi kafasından çıkmıştı. Hangi açıdan incelenirse incelensin yalnızca durumun ortaya koyduğu sağlık sorunu bakımından değil, doğuracağı toplumsal sonuçlar ve bunların siyasal uzantıları bakımından iyi, hatta kusursuz bir düşünce gibi görünüyordu. Hastalığın nedenleri ne kadar uzun süre aydınlanmazsa, daha doğrusu, uygun bir deyim kullanmış olmak için, bu beyaz felaketin nedenleri –düş gücü paçalarından taşan çok zeki bir yetkili yardımcısı, kulakları rahatsız eden körlük sözcüğü yerine bu deyimi kullanmayı daha uygun bulmuştu– nedenbilime uygun olarak açıklanamazsa, diyelim, yani hastalıkla savaşma ve iyileştirme yöntemleri, hatta yeni vakaların ortaya çıkmasını önleyecek bir aşının bulunması ne kadar gecikirse, körlüğe yakalanmış kişiler, bu kişilerle fiziksel temasta bulunmuş ya da bu kişilerin yakınında olmuş kişiler bir araya toplanıp karantinaya alınacak, böylelikle sonraki bulaşmaların önü alınmış olacaktı, bu yapılmayacak olursa, hastalığın yayılması, bilimsel deyimiyle geometrik dizi halinde artardı. Bakan, *quod erat demonstrandum*[1], diye-

1. (Lat.) "Gösterilmek istenen de buydu" anlamında, kesinliği kanıtlanmış argümanların sonunda kullanılan cümle. (Y.N.)

rek sözlerini bağladı. Herkesin kavrayışına seslenecek biçimde açıklayacak olursak, bu kişilerin hepsini, kolera ve sarılıumma salgınları döneminden miras kalmış eski uygulama uyarınca –o dönemlerde hastalığın görüldüğü ya da var olduğundan kuşkulanıldığı durumlarda gemiler limana alınmaz, kırk gün açıkta bekletilirdi– karantinaya alarak, olayların gelişmesini beklemek söz konusuydu. Olayların gelişmesini beklemek, söyleyiş tonu bakımından belirli bir amaca yönelik gibi görünen oysa belirsizliğiyle bilmeceden farklı olmayan bu sözler bakanın kendi ağzından çıkmıştı, sonradan bu sözlerine yine kendisi açıklık getirdi, Demek istiyordum ki, söz konusu karantina kırk gün sürebileceği gibi, kırk hafta, kırk ay, hatta kırk yıl da sürebilir, yapılması gerekli olan, bu kişilerin kapatıldıkları yerden dışarı çıkmamaları, Şimdi karar vermemiz gereken şey, bu insanları nereye toplayacağımız, dedi, çok ivedi olarak kurulan ve görevi hastaları taşımak, öteki insanlardan ayrık tutmak ve beslenmelerini sağlamak olan lojistik ve güvenlik komisyonu başkanı, Şu anda elimizde hangi olanaklar var, diye sordu bakan, Elimizde boş, başka bir amaç için kullanılmayı bekleyen bir akıl hastanesi, son zamanlarda ordunun yeniden yapılandırılması dolayısıyla artık bir işe yaramayan askerî tesisler, yapımı neredeyse bitmek üzere olan bir sanayi fuarı, ayrıca, nedenini bir türlü kendime açıklayamadığım, iflas halinde bir süpermarket var. Size göre, bizim gereksemelerimizi bu mekânların hangisi en iyi biçimde karşılayabilir, Güvenliği en çok kışla sağlayabilir, Elbette, Ama küçük bir sakıncası var, çok büyük bir mekân, oraya kapattığımız insanların gözetimi hem zor hem de külfetli olur, Anlıyorum, Süpermarkete gelince, bu konuda olasılıkla birçok hukuksal engelle karşılaşabiliriz, karşımızdakilerin bazı yasal haklarını göz önüne almamız gerekir, Peki, ya fuar alanı, Fuar alanını, sayın

bakanım, düşünmesek daha iyi ederiz, Neden, Sanayiciler buna kesinlikle karşı çıkacaklardır, o alana milyonlar yatırıldı, Bu durumda, geriye akıl hastanesi kalıyor, Evet, sayın bakanım, akıl hastanesi, Eh, öyleyse akıl hastanesini kullanalım, akıl hastanesi zaten bize her bakımdan en iyi kullanma koşullarını sunuyor, dört bir yanının duvarlarla çevrili olmasının dışında, iki kanattan oluşmasının avantajı da var, bunlardan birini gerçek körlere ayırır, ötekine de kuşkulu olanları yerleştiririz, burası böylelikle, sonradan kör olanların daha önce kör olanların yanına gönderileceği bir *no man's land*, bir tarafsız bölge oluştururr, Ben bunda bir sakınca görüyorum, Nasıl bir sakınca bakanım, Oraya, hastaları gerektiğinde öteki yana aktaracak personel yerleştirmek zorunda kalırız, oysa bunu yapacak gönüllüleri bulma konusunda pek umutlu değilim, Bunu yapmak gerekeceğini sanmıyorum, sayın bakanım, Nasıl, açıklayın, Hastalığı kapmış olduğundan kuşku duyulanlardan biri kör olduğunda –bu durum doğal olarak er geç meydana gelecektir– ötekiler, yani görme yetisini henüz yitirmemiş olanlar, o kişiyi anında kapı dışarı edeceklerdir, bundan emin olabilirsiniz, bakanım, Hakkınız var, Ayrıca, öte yanda canı sıkılan bir körün de aralarına katılmasına kesinlikle izin vermeyeceklerdir, Çok doğru bir akıl yürütme, Teşekkür ederim, sayın bakanım, öyleyse, planlarımızı uygulamaya geçirebilir miyiz, Evet, size açık kart veriyorum. Komisyon, hızlı ve etkin biçimde harekete geçti. Henüz akşam olmamıştı ki kör oldukları bilinen körlerin tamamı evlerinde ve işyerlerinde yapılan bir yıldırım harekâtıyla toplandığı gibi, hastalığı kapmış oldukları düşünülen belirli sayıda insan da, yani en azından durumları ve yerleri saptanabilenler ele geçirilmişti. Doktor ve karısı, akıl hastanesine ilk gönderilen kişilerdi. Askerler kapıda nöbet tutuyordu. Kapı ancak onların geçebileceği kadar aralandı, sonra he-

men kapandı. Binadan ana kapıya kadar kalın bir ip gerilmişti ve tırabzan küpeştesi görevi görüyordu, Biraz daha sağa yanaşın, bir ipe dokunacaksınız, o ipi yakalayıp doğru, dosdoğru gidin, basamaklara kadar, altı basamak var, diye uyardı bir çavuş. Binanın içinde, ip ikiye ayrılıyor, biri sağa, biri sola dönüyordu, çavuş, Dikkat edin, siz sağ tarafa gideceksiniz, diye bağırmıştı. Kadın, bir yandan bavulu sürüklerken, bir yandan da kocasını, girişten sonraki en yakın koğuşa götürüyordu. Burası griye boyanmış, ama boyaları uzun süre önce kalkmaya başlamış iki sıra karyolanın bulunduğu eski revirlere benzeyen upuzun bir salondu. Yatak örtüleri, çarşaflar ve yorganlar da aynı renk, yani griydi. Kadın, kocasını koğuşun en dibine götürdü, yataklardan birinin üzerine oturtarak, Bir yere kıpırdama, buranın neye benzediğini görmek için gidip şöyle bir çevreye bakacağım, dedi. Başka koğuşlar, uzun ve dar koridorlar, doktor odaları olduğu anlaşılan odalar, kir pas içinde tuvaletler, kötü yemek kokularından henüz arınmamış bir mutfak, üzeri çinko plakalarla kaplı masaları olan bir yemekhane, duvarları iki metre yüksekliğe kadar minder kaplanmış, üzeri mantar levhalarla kapatılmış üç hücre vardı. Binanın arkasında, duvarla çevrili, içinde kendi haline bırakılmış, gövdeleri soyulmuş izlenimi veren ağaçlar olan terk edilmiş bir bahçe vardı. Her yana çöpler saçılmıştı. Doktorun karısı içeri girdi. Kapakları yarı açık bir dolabın içinde, deli gömlekleri gördü. Kocasının yanına geri döndüğünde, Bizi nereye getirmişler, biliyor musun, diye sordu, Bilemezsin, diye ekledi, Bir akıl hastanesine, kocası onun sözünü kesti, Sen kör değilsin, burada kalmana razı olamam, Evet, haklısın, kör değilim, Seni eve götürmelerini, benimle birlikte kalabilmek için onlara yalan söylediğini anlatacağım, Hiç zahmet etme, burada seni kimse duymaz, duysa bile dinlemez, Ama senin gözlerin

görüyor, Şimdilik görüyor ama yarın ya da öbür gün, belki de bir dakika sonra benim de kör olacağım kesin, Çek git buradan, yalvarırım, Üsteleme, zaten askerlerin merdivene adım bile atmama izin vermeyeceklerinden eminim, Seni bunu yapmaya zorlayamam, Hayır sevgilim, zorlayamazsın, sana yardım etmek için burada kalıyorum, ayrıca gelecek olan ötekilere de, Hangi ötekilere, Burada yalnız olacağımızı düşünmüyorsun sanırım, Çılgınlık bu, Elbette öyle, bir akıl hastanesindeyiz biz. Öteki körler hep birlikte geldiler. Evlerinden teker teker alınmışlardı, ilk önce otomobildeki adamı, ardından onun otomobilini çalan hırsızı, koyu renk gözlüklü genç kızı, şehla çocuğu, yok hayır, şehla çocuğu evinden değil, annesinin tedavi için götürdüğü hastaneden almışlardı. Annesi yanında yoktu, doktorun karısı kadar kurnaz davranamamış, kör olmadığı halde kör oldum demeyi akıl edememişti, basit bir insandı, kendi iyiliği için yalan söylemeyi bile beceremiyordu. Yatakhaneden içeri, birbirlerini ite kaka, elleriyle boşluğu yoklaya yoklaya girdiler, içerde onlara kılavuzluk edecek ip yoktu, doğru yöne gitmeyi, kendilerine zarar vererek, oralarını buralarını acıtarak öğreneceklerdi, çocuk ağlıyor, annesini istiyordu, koyu renk gözlüklü genç kız onu sakinleştirmeye çalışıyor, Gelecek, gelecek, diyordu, ve gözünde gözlüklerle hem kör gibiydi hem de değil, ötekiler gözlerini sağa sola çeviriyor, fakat hiçbir şey görmüyordu, oysa genç kız, gözünde gözlüklerle, Gelecek, gelecek, dediği için, umutsuz anne birazdan kapıda belirecekmiş izlenimi bırakıyordu. Doktorun karısı, ağzını kocasının kulağına yaklaştırarak fısıldadı, İçeri dört kişi girdi; bir kadın, iki erkek ve bir çocuk, Erkeklerin görünüşleri nasıl, diye sordu doktor, alçak sesle, Kadın, adamları ona tarif etti, o da, İlkini tanımıyorum, ama öteki benim muayenehaneme gelen kör olacak, Küçük çocuk ve kadın gözlük takı-

yor, güzelce bir kadın, İkisi de bana muayeneye geldi. Körler, gürültü patırtı içinde, kendilerini güvende hissedecekleri bir yer aradıklarından, bu konuşmaları duyamadılar, orada kendileri gibi başka insanların da bulunduğunu düşünmüyorlardı kuşkusuz, ayrıca kör olduklarından bu yana az bir süre geçtiğinden, işitme duyularını normalin üstünde geliştirmeye henüz vakit bulamamışlardı. Sonunda, eldekinden de olmamaya karar vermiş olacaklar ki her biri ilk çarptığı yatağın üstüne oturdu, iki erkek yan yanaydı, ama bundan ikisinin de haberi yoktu. Genç kız, küçük çocuğu alçak sesle avutmayı sürdürüyordu, Ağlama, göreceksin bak, annen birazdan burada olacak. Sonra bir sessizlik oldu, bunun üzerine doktorun karısı, yatakhanenin ucundan, herkesin duyabileceği bir sesle, Burada iki kişi var, siz kaç kişisiniz, dedi. Bu beklenmedik ses, yeni gelenleri yerinden sıçrattı, iki erkek, sessiz kalmayı sürdürdü, yanıt veren, genç kız oldu, Sanırım dört kişiyiz, şu küçük çocuk ve ben varız. Başka kim var, ötekiler neden ses vermiyor, diye sordu, doktorun karısı, Ben varım, dedi, bir erkek sesi, sanki bu sözleri söylemek ona zor geliyordu, Ben de varım, diye mırıldandı, canı sıkkın bir başka erkek sesi. Doktorun karısı kendi kendine, Bu ikisi birbirlerini tanımaktan korkuyorlar sanki, dedi. İkisi de büzülmüş, gergindi, boyunları bir koku alıyormuşçasına ileri uzanmıştı, ne var ki yüzlerindeki ifade hayret uyandıracak biçimde aynıydı, tehdit altında olduğu izlenimini veren, korkuyla karışık bir ifade, oysa birinin korkusu ötekininkiyle aynı olmadığı gibi, tehdit edilme duygusu da aynı nedenden kaynaklanmıyordu. Kadın kendi kendine, Bu ikisinin arasında ne olabilir acaba, diye sordu.

Tam o anda, güçlü ve keskin bir ses duyuldu, buyruk vermeye alışkın bir insan sesi. Ses, içeri girdikleri kapının üzerine yerleştirilmiş bir hoparlörden geliyordu. Dikkat,

sözcüğü üç kez yinelendikten sonra, ses konuşmaya başladı, Hükümetimiz, hakkı ve görevi olarak gördüğü şeyi, içinden geçmekte olduğumuz ve görünüşte bir körleşme salgını olarak ortaya çıkan ve şimdilik "beyaz felaket" deyimiyle ifade edilen kriz dönemi içinde, elindeki tüm olanakları seferber ederek, halkı koruma görevini enerjik biçimde yerine getirmek zorunda kaldığından dolayı üzgündür, ve salgının daha fazla yayılmasını –bu durumun yalnızca, açıklanamaz bir dizi rastlantıdan ibaret olmayıp, gerçek bir salgınla karşı karşıya bulunduğumuz varsayıldığından– önlemek için tüm yurttaşların yurtseverliğine ve dayanışma duygusuna güvenebileceğini ümit eder. Hastalığa yakalanmış kişileri aynı mekân içinde ve bu yere yakın, fakat ayrı bir yerde de bu kişilerle herhangi bir biçimde temas etmiş kişileri toplama kararı, uzun uzun düşünüldükten sonra alınmıştır. Hükümetimiz, sorumluluğunun kesin olarak bilincindedir ve bu iletinin ulaştığı kişilerin de, üzerlerine düştüğü gibi, sorumluluklarının bilincinde kişiler olarak, disiplin içinde hareket edeceklerini ve şu an için öteki insanlardan ayrık tutulmalarının, her türlü kişisel düşüncenin ötesinde, ulusun geriye kalan kesimiyle bir dayanışma hareketi oluşturduğunu teslim edeceklerini ümit eder. Bu cümleden olmak üzere sizi, açıklayacağımız şu talimatları dikkatle yerine getirmeye davet ediyoruz, bir, ışıklar sürekli olarak açık kalacaktır, elektrik düğmeleriyle oynamanın hiçbir yararı yoktur, çünkü kumanda etmez duruma getirilmişlerdir; iki, binadan izinsiz olarak ayrılmak, kendi ölüm fermanını imzalamak anlamına gelecektir; üç, her yatakhanede yalnızca sağlık ve temizlik gereçleri istekleri için kullanılabilecek birer telefon vardır; dört, içerdekiler çamaşırlarını elde yıkayacaklardır; beş, yatakhane sorumluları seçilmesi önerilmektedir, bu bir buyruk değil, öneridir, içerdekiler, uygun gördükleri en iyi biçimde

örgütleneceklerdir ve bundan böyle, yukarıda sıraladığımız kurallara uyacaklardır; altı, yiyecek kasaları günde üç kez, giriş kapısının sağına ve soluna bırakılacak, yiyecekler yalnızca hastalar ve zanlılar tarafından tüketilecektir; yedi, tüm artıkların yakılması gerekmektedir, yiyeceklerin dışında, yanacak malzemelerden üretilmiş kasalar, tabaklar ve örtüler de artık olarak kabul edilmektedir; sekiz, yakma işlemi iç avluda ya da bahçede duvarların yanında yerine getirilecektir; dokuz, sözü geçen yakma işleminden doğacak tüm olumsuz sonuçlardan içerdekiler sorumlu tutulacaklardır, on; kazara ya da kasten bir yangın çıkarılacak olursa, itfaiye çağrılmayacaktır; on bir, içerdekiler, aralarından bazılarının hastalandığını söylemesi, karışıklık çıkması ya da saldırı olması durumunda dışarıdan gelecek hiçbir yardıma bel bağlamayacaklardır; on iki, nedeni ne olursa olsun bir ölüm meydana geldiğinde içerdekiler ölüyü hiçbir dinsel tören yapmadan bahçe duvarlarının dibine gömeceklerdir; on üç, hastalar koğuşu ile zanlılar koğuşu arasındaki bağlantı yalnızca ana binadan, içeri girdikleri kapıdan yapılacaktır; on dört, zanlılar arasında körlüğe yakalananlar, daha önce kör olmuşların koğuşuna hemen götürülecektir; on beş, bu anons, yeni gelenleri durumdan haberdar etmek için her gün bu saatte yinelenecektir. Hükümetimiz ve ulusumuz, her birinizin üzerine düşen görevi yerine getireceğinizi ümit eder. İyi geceler.

Bu sözleri izleyen ilk sessizlikte, küçük çocuğun pürüzsüz sesi işitildi, Annemi istiyorum, ne var ki bu sözler ifadeden yoksundu, daha önce söylenen bir cümle onları askıda bırakmış, o cümle bitince de söylenenlerle ilgisiz biçimde birdenbire boşalmış, otomatik olarak yinelenen bir mekanizma gibi söylendi. Doktor, Biraz önce duyduğumuz buyruklar hiç kuşku bırakmıyor, karantinaya alındık biz, olasılıkla da yakalandığımız hastalığa bir ilaç

bulununcaya kadar buradan çıkma umudu olmaksızın karantinaya alındık, dedi, Sizin sesinizi tanıyorum ben, dedi, koyu renk gözlüklü genç kız, Ben doktorum, göz doktoru, Siz, beni dün muayene eden doktorsunuz, bu onun sesi, Evet, peki siz, siz kimsiniz, Gözümde bir zar yangısı olmuştu, sanırım hâlâ var ama artık kör olduğuma göre bunun o kadar da önemi yok, Peki, ya sizinle birlikte olan küçük çocuk, Benim değil o, benim çocuğum yok, Dün, gözünde kayma olan bir çocuk muayene ettim, o sen misin, diye sordu doktor, Evet, bendim efendim, çocuğun yanıtındaki ses tonunda gücenme var gibiydi, bu fiziksel özrün söylenmesinden hoşlanmamıştı sanki, hakkı da vardı, çünkü bunun gibi, dikkat edilmeyince fark edilmeyen özürler, sözü edilir edilmez göze batmaya başlardı. Burada, tanıdığım daha başka kişiler de var mı, diye sordu doktor yeniden, dün karısıyla birlikte muayenehaneme gelen hasta burada mı, arabasının direksiyonunda birdenbire kör olan kişi, Benim o kişi, diye yanıt verdi birinci kör, Aramızda bir kişi daha var, o da bize kim olduğunu söyler mi, burada bilemediğimiz bir süre birlikte yaşamak zorunda kalacağız, dolayısıyla kaçınılmaz olarak birbirimizi tanımamız gerekiyor. Oto hırsızı geveleyerek yanıt verdi, Evet, evet, bu sözlerin oradaki varlığını belli etmeye yeteceğini düşünerek ama doktor üsteledi, Oldukça genç bir insanın sesine sahipsiniz, siz gözünde katarakt olan hasta değilsiniz, Hayır doktor, ben o kişi değilim, Nasıl kör oldunuz peki, Sokakta, Ee sonra, Sonrası yok, sokaktaydım ve birden kör oldum. Doktor, onun körlüğünün de beyaz körlük olup olmadığını soracaktı ama sustu, bunu öğrenmek ne işe yarardı ki, yanıt ne olursa olsun, ister kara körlük, ister beyaz körlük söz konusu olsun, durumlarında ne gibi bir ilerleme sağlayabilirdi ki, nasıl olsa hiçbiri oradan çıkamayacaktı. Duraksayarak karısına doğru uzattı elini, yarı

yolda eline dokundu onun. Karısı, yanağına bir öpücük kondurdu, o solgun alnı, o gevşek ağzı, görür izlenimi veren ama aslında görmeyen korku dolu cam gibi gözleri ondan başka kimse göremezdi, Benim de sıram gelecek, diye düşündü, ne zaman, belki hemen, kendi kendime söylediğim bu sözleri bitirmeye zaman bulamadan, herhangi bir anda belki de onlar gibi kör olarak uyanacağım, uyumak için gözlerimi kapattığımda, bunu yalnızca uyumak için yaptığımı düşüneceğim ama kör olarak uyanacağım.

Ayaklarının dibinde, toparlayıp getirebildikleri azıcık öteberiyle yataklarının üstünde oturan dört köre baktı, küçük çocuğun okul çantası, ötekilerin de küçük bavulları vardı, hafta sonu tatiline gider gibi gelmişlerdi. Koyu renk gözlüklü genç kız, küçük çocukla gevezelik ediyordu, karşı sıradaysa, birinci kör ile oto hırsızı birbirine yakın, aralarında farkında olmadan yalnızca boş bir karyola bırakmış durumda karşı karşıya oturuyorlardı. Doktor, Buyrukları dinledik, başımıza ne gelirse gelsin hiç kimsenin bize yardım etmeyeceğini biliyoruz, bu yüzden şimdiden bir düzen kurmaya başlasak iyi olur, çünkü bu koğuş kısa sürede dolacak, bu ve öteki koğuşlar, Başka koğuşlar da olduğunu nereden biliyorsunuz, diye sordu genç kız, Buraya yerleşmeden önce çevreyi biraz kolaçan ettik, burası kapıya en yakın yatakhane, diye açıkladı doktorun karısı, bu arada daha dikkatli olması için kocasının kolunu sıkarak. Genç kız, En iyisi, doktoru yetkili kişi seçmek, her şey bir yana o bir doktor, dedi, Gözleri görmeyen, yanında ilaç olmayan bir doktor ne işe yarar, Doktor, sözü dinlenir bir kişidir. Doktorun karısı gülümsedi, Bu öneriyi kabul etmen gerekiyor sanırım, ötekiler de aynı düşüncedeyse elbette, Bunun iyi bir düşünce olduğunu sanmıyorum, Neden, Şu anda burada yalnızca altı kişiyiz, yarın daha kalabalık olacağımız

kesin, her gün daha başka insanlar gelecek, bu insanların hepsinin kendilerinin seçmediği bir yetkilinin sözünü dinleyeceklerini, üstelik bunu, sözünü dinledikleri, onun yetkesini ve konulmuş kuralları kabul ettikleri halde kendilerine hiçbir şey sağlayamayacak durumda olan birine karşı yapacaklarını düşünmek saflık olur, Öyleyse burada yaşamak zor olacak, Yalnızca zor olsa, yine de şanslı sayılırız. Koyu renk gözlüklü genç kız, Doktor gerçekten haklı, her koyun kendi bacağından asılacak, dedi.

Bu sözlerle sarsılan ya da öfkesini daha fazla bastırmayı başaramayan erkeklerden biri birden ayağa fırladı, Başımıza açılan belanın sorumlusu bu herif, gözlerim görseydi onu şu anda öldürürdüm, diye kükredi, doktorun bulunduğunu sandığı yeri işaret ederek. İşaret ettiği yer konusunda fazla yanılmamıştı ama bu hareketi gülünç bir etki yarattı, çünkü suçlayan parmağını dramatik biçimde masum bir başucu masasına yöneltmişti. Sakin olun, dedi doktor, bir salgın hastalık söz konusu olduğunda suçlu yoktur, herkes kurbandır, Yapmış olduğum gibi, iyiliksever görünmeye kalkmasaydım, onun evine gitmesine yardım etmemiş olsaydım, değerli gözlerimi şu anda yitirmemiş olacaktım, Kimsiniz siz, diye sordu doktor ama suçlayan adam yanıt vermedi, konuştuğuna pişman olmuş gibiydi. Bunun üzerine öteki erkeğin sesi işitildi, Beni evime götürdü, bu doğru, ama daha sonra, durumumdan yararlanarak arabamı çaldı, Yalan, ben hiçbir şey çalmadım, Evet efendim, çaldınız, Sizin külüstürü biri çaldıysa, o ben değilim, yaptığım iyiliğe karşılık, ödül olarak kör oldum, ayrıca tanıklar nerede, tanıklarınız var mı, Tartışma sizi hiçbir yere götürmez, dedi, doktorun karısı, araba orada dışarda, oysa ikiniz de içerdesiniz, birbirinizle barışsanız iyi olur, burada birlikte yaşamak zorunda olduğumuzu da unutmayın, Ben, burada onunla birlikte yaşamak istemeyecek birini tanı-

yorum, dedi birinci kör, siz ne isterseniz yapın ama ben gidip öteki koğuşa yerleşeceğim, bu herif gibi, bir körün arabasını çalabilecek tıynette bir serseriyle aynı yerde kalacak değilim, benim yüzümden kör olduğunu ileri sürüyor, iyi ki kör olmuş, bu kavanoz dipli dünyada biraz olsun adalet kaldığını gösterir bu. Bavulunu kavradı ve tökezlememek için ayaklarını sürüyerek, boşta kalan eliyle boşluğu yoklayarak, iki yanında kötü yatakların dizili bulunduğu geçiş yoluna yöneldi, Koğuşlar nerede, diye sordu ama yanıtını işitemedi –zaten yanıt veren de olmadı–, çünkü birden, üzerine tekrne tokat birinin yüklendiğini fark etti, başına gelen kötülüklerden onu sorumlu tutan ve öç almak için tehditlerini uygulamaya geçiren oto hırsızının saldırısına uğramıştı. Alt alta, üst üste, karyolaların bacaklarına çarparak dar aralığa yuvarlandılar, bu arada yeniden korkuya kapılan şaşı çocuk ağlayarak annesini istemeye başlamıştı. Doktorun karısı kavgayı tek başına ayıramayacağını bildiğinden, kocasının koluna yapışarak öfkeli kavgacıların boğaz boğaza debelendikleri aralığa götürdü. Kocasının ellerini yönlendirdi, kendisi de en yakındaki körle ilgilendi, kavgacıları büyük güçlükle ayırabildiler. Akılsızca davranıyorsunuz, diye azarladı doktor ikisini de, burada kaldığımız süreyi cehenneme çevirmek istiyorsanız kavga etmeyi sürdürün, doğru yoldasınız, burada kendi başımıza bırakıldığımızı da anımsayın yalnız, dışarıdan hiçbir yardım gelmeyecek, söylenenleri duydunuz, Arabamı çaldı benim, diye homurdandı birinci kör, öteki körden aldığı darbeler yüzünden pestili çıkmış, iflahı kesilmiş durumda, Bırakın dalaşmayı, şu anda bunun ne yararı var, dedi doktorun karısı, arabanız çalındığı anda zaten onu bir daha kullanamayacak durumdaydınız, Evet, doğru, ama benim arabaındı o ve bu hırsız onu bilmediğim bir yere götürdü, Arabanız büyük bir olasılıkla bu adamın kör

olduğu yerde duruyor, dedi doktor, Akıllı bir insansınız, doktor, orada öylece duruyor, dedi hırsız. Birinci kör, kendisini tutan ellerden kurtulmak ister gibi bir hareket yaptı, ama fazla zorlamadan, aşağılanmasının öcünü almakla arabasının geri gelmeyeceğini, geri gelse bile, yitirdiği gözlerini ona yeniden kazandırmayacağını anlamıştı sanki. Öte yandan hırsız tehditlerini sürdürüyordu, Buradan elini kolunu sallayarak çıkabileceğini sanıyorsan fena halde yanılıyorsun, Arabanı çaldım, tamam, arabanı çalan benim, oysa sen benim gözlerimi çaldın, söyle bakalım, hangimiz daha rezil, sen mi, ben mi, Kesin şunu, diye karşı çıktı doktor, burada hepimiz körüz, bunun için yakınıp durmadığımız gibi, kimseyi de suçlamıyoruz, Başkalarının derdi beni hiç ilgilendirmez, dedi hırsız, aşağılayıcı bir ses tonuyla, Başka koğuşa gitmek istiyorsanız, dedi doktor birinci köre, karım size yardımcı olabilir, yön bulma duygusu benimkinden daha güçlü, Fikir değiştirdim, burada kalıyorum. Hırsız, onunla alay etti, Yalnız başınıza kalmaktan korkuyorsunuz, hepsi bu, canavarlara yem olmaktan ödünüz patlıyor, Yeter artık, diye bağırdı, sabrı tükenen doktor, Yavaş ol doktor amca, diye homurdandı hırsız, burada hepimizin eşit olduğumuzu unutma, bana buyruk veremezsin, Buyruk verdiğim yok, bu adamı rahat bırakmanızı istiyorum yalnızca, Tamam, tamam, ama benimle dalaşmak için bahane aramayın, öfkem burnumdadır, tepem atınca da adamı katır gibi teperim, herkes gibi ben de uslu çocuk olabilirdim ama bağışlamasız bir adamım ben. Hırsız, hırçın el kol hareketleriyle biraz önce üzerinde oturduğu yatağı aradı, bavulunu yatağın altına itti, sonra seslendi, Ben yatıyorum, ses tonuna bakılacak olursa, Arkanızı dönün, soyunuyorum, demek istemişti sanki. Koyu renk gözlüklü genç kız şehla çocuğa, Senin de yatman gerekiyor artık, dedi, sen şu tarafta yatacaksın, gece bir şey istersen

bana seslen, Çişimi yapmak istiyorum, dedi çocuk. Onu duyan herkeste birden ve ivedi olarak işeme isteği uyandı ve aynı şeyi onun sözleriyle ya da daha başka sözlerle düşündüler, Bir de o işi nasıl yapabileceğimizi bilebilsek, birinci kör, lazımlık olup olmadığına bakmak için eliyle yatağın altını yokladı, bu arada içinden, İnşallah yoktur, diyordu, çünkü ötekilerin önünde çişini yapmaya utanacaktı, onu göremezlerdi elbette, ne var ki çiş sesi duyulur, gizlemeye pek olanak yoktur, erkekler, onlar en azından, kadınlara oranla farklı bir yöntem kullanabilirler, bu bakımdan onlardan daha şanslı sayılırlar. Hırsız, yatağının üstüne oturmuş söyleniyordu, Allah kahretsin, bu barakada insan nereye işeyebilir ki, Sözlerinize dikkat edin, yanımızda bir çocuk var, diye itiraz etti, koyu renk gözlüklü genç kız, Tamam nonoşum ama bir yer bulman gerekiyor, yoksa çocuk donuna yapacak.

Doktorun karısı, Tuvaletleri bulmaya çalışacağım, dedi, şu taraftan burnuma bir koku geliyor gibi, Ben de sizinle geliyorum, dedi, koyu renk gözlüklü genç kız, küçük çocuğu elinden tutarak, Oraya hep birlikte gitsek iyi olacak, dedi doktor, böylelikle, gerek duyduğumuzda hangi yolu izleyeceğimizi öğrenmiş oluruz, Kafanın içini okuyorum senin, diye düşündü oto hırsızı, ne var ki yüksek sesle, Ne zaman çişim gelse, sevgili karının beni işemeye götürmesini istemiyorsun, demeye cesaret edemedi. Bu düşünce, içerdiği gizli anlam yüzünden kamışının hafifçe sertleşmesine neden oldu, buysa onu şaşırttı, oysa kör oldu diye cinsel isteğin azalması ya da yok olması gerekmiyordu, Tamam, dedi sonunda, her şeyimi yitirmiş değilim, ölülerin ve yaralıların arasından paçayı kurtarmış biri çıkar nasıl olsa karşıma ve ötekilerin konuştuklarına kulaklarını tıkayarak, kendini düş dünyasına bıraktı. Ne var ki düş kurmasına fırsat tanımadılar, doktor, Arka arkaya durup kuyruk oluşturacağız, karım

önden yürüyecek, herkes elini önündekinin omzuna koyacak, böylelikle birbirimizi kaybetmeyeceğiz, diyordu. Birinci kör, ben bu herifle gitmem, dedi, arabasını çalan adamı kastediyordu kuşkusuz.

Birbirlerini bulmaya da, kaçmaya da çalışsalar daracık geçiş yerinde zorlukla hareket ediyorlardı, üstelik, doktorun karısı da gözleri görmüyormuş gibi hareket etmek zorundaydı. Sonunda sıra oluşturuldu, doktorun karısının arkasında şehla çocuğu elinden tutan koyu renk gözlüklü genç kız vardı, onun arkasında, ayağında iç donu, üzerinde bir triko ile hırsız, sonra doktor ve kuyruğun sonunda, şimdilik saldırılma tehlikesi içinde bulunmayan birinci kör. Kendilerine kılavuzluk eden kişiye güvenmiyormuş gibi, boştaki elleriyle havayı yoklayarak, geçtikleri yerlerde duvar, kapı kasası gibi destek alabilecekleri katı cisimler arayarak çok yavaş ilerliyorlardı. Koyu renk gözlüklü genç kızın arkasından giden hırsız, ondan gelen güzel kokuyla ve biraz önce kamışının kalkmasının anısıyla uyarıldığından olacak, ellerini daha yararlı biçimde kullanmaya karar vererek bir eliyle kızın saçlarının altından ensesini okşarken, öteki eliyle, peşrev yapmaya hiç gerek görmeden göğsünü kavrayıverdi. Genç kız bu küstahça davranıştan kurtulmak için silkindi, ama adam ona sıkıca sarılmıştı. Bunun üzerine, ayağını çifte atar gibi şiddetle arkaya salladı. Ayakkabısının çivi gibi ince topuğu, hırsızın yumuşak ve çıplak baldırına saplandı, adam şaşkınlık ve acıyla bağırdı. Doktorun karısı arkasına bakarak, Ne oluyor, diye sordu, Sendeledim, diye yanıt verdi koyu renk gözlüklü genç kız, arkamdakinin canını yakmış olmalıyım. Bir yandan inlerken, öte yandan sövüp sayan ve yediği tekmenin yaptığı hasarı anlamaya çalışan hırsızın parmaklarının arasından kanlar akıyordu. Yaralandım, bu nonoş ayaklarını koyacağı yeri göremiyor, Ya siz, siz de ellerinizi

nereye koyacağınızı bilmiyorsunuz, diye sertçe yanıt verdi genç kız. Doktorun karısı, ne olup bittiğini anladı, önce gülümsedi ama açılan yaranın pek de hafif bir yara olmadığını hemen fark etti, zavallı şeytanın bacağından aşağı kan süzülüyordu, oysa yanlarında ne oksijenli su, ne cıvalı krom, ne pansuman, ne bandaj, ne de mikrop öldürücü toz vardı, bunların hiçbiri yoktu. Sıra bozulmuştu, doktor soruyordu, Nerenizden yaralandınız, Şuradan, Şuradan nereden, Bacağımdan, görmüyor musunuz, nonoşun topuğu bacağımı deldi. Sendeledim, benim suçum değil, diye yineledi genç kız, ama hemen ardından, öfkeye kapılarak patladı, Bu salak beni elledi, beni ne zannediyor. Doktorun karısı araya girdi, Şu anda yarayı temizleyip bantlamak gerekiyor, Peki, su nerede var, diye sordu hırsız, Mutfakta var, mutfakta su var ama oraya hepimizin gitmesi gerekmiyor, kocamla ben bu beyi oraya götüreceğiz, ötekiler bizi burada bekleyecek, fazla gecikmeyiz, Benim çişim geldi, dedi çocuk, Tut biraz, hemen geri geleceğiz. Doktorun karısı, sağa, sonra sola dönmesi, sonra da dik açı oluşturan uzun bir koridoru geçmesi gerektiğini biliyordu, mutfak en dipteydi. Birkaç dakika sonra, şaşırmış gibi yaparak durdu, geri döndü, sonra bağırdı, Ah, tamam, anımsıyorum, sonra dosdoğru mutfağa gittiler, daha fazla vakit yitirmemek gerekiyordu, yaradan çok kan akıyordu. Başlangıçta, su çok kirli aktı, berraklaşması için beklemeleri gerekti. Ilık bir suydu, boruların içinde kokuşmuş gibiydi, bacağına su değince yaralı adam rahatlayarak iç geçirdi. Yaranın görünüşü iyi değildi, Şimdi bacağını nasıl bandajlayacağız, diye sordu doktorun karısı. Bir masanın altında, yer silmek için kullanıldığı anlaşılan pis bezler vardı, ama onları bandaj yapmak için kullanmak büyük tedbirsizlik olurdu, Görünüşe göre, burada hiçbir şey yok, dedi kadın, arıyormuş gibi yaparak, Ama bu durumda kalamam

doktor, kanın akması kesilmedi, yalvarırım size, yardım edin bana, biraz önce kötü davrandığım için de beni bağışlayın, diye sızlanıyordu hırsız. Şu anda size yardım etmekteyiz, dedi doktor, sonra, Sırtınızdaki trikoyu çıkarın, başka çaremiz yok. Yaralı adam homurdanarak trikonun kendisi için gerekli olduğunu söyledi, ama çıkardı. Doktorun karısı trikoyu hemen rulo haline getirerek adamın bacağına sıkı sıkı sardı, kollarını eteğiyle birleştirerek kaba bir düğüm atmayı başardı. Bunlar, bir körün kolayca başaracağı hareketler değildi, ama kör taklidi yapmayı sürdürerek daha fazla zaman yitirmek istemedi, gelirken yolunu kaybetmiş gibi yapmakla rolünü fazlasıyla oynamıştı. Hırsız, durumu biraz anormal buldu, doğru mantık yürütülecek olursa, göz doktoru bile olsa bandajı onun yapması gerekirdi, ama tedavi edilmesinin getirdiği avunma duygusu, içinde uyanan kuşkuları bastırdı, bunlar aklından gelip geçen belli belirsiz kuşkulardı zaten. Ötekilerin bulunduğu yere geri döndüler, hırsız topallayarak yürüyordu, doktorun karısı şehla çocukcağızın çişini tutamayıp donunu ıslattığını hemen gördü. Bunu birinci kör de, koyu renk gözlüklü genç kız da fark etmemişti. Çocuğun ayaklarının dibine bir çiş tabakası yayılmıştı, pantolonunun apış arasından hâlâ çiş damlıyordu. Doktorun karısı, hiçbir şey olmamış gibi, Haydi, gidip şu tuvaletleri bulalım, dedi. Körler, birbirlerini bulmak için kollarını kaldırarak hareket ettirmeye başladı, ama koyu renk gözlüklü genç kız kendisini elleyen o küstah adamın önünde yürümeyeceğini başta söylediğinden, bu yoklama harekâtına katılmadı, sonunda hırsız ile birinci kör yer değiştirdi, doktor da aralarına girdi ve kuyruk oluşturuldu. Hırsız, daha görünür biçimde topallıyor, ayağını sürüyordu. Kuyruk içinde hareket etmek ona rahatsızlık veriyor, yarası da o kadar şiddetle atıyordu ki, sanki kalbi yer değiştirmiş, yaranın tam or-

tasına yerleşmişti. Koyu renk gözlüklü genç kız, çocuğu yeniden elinden tutmuştu, ama çocuk yediği halt anlaşılmasın diye olabildiğince açıktan yürüyordu, doktor, Burası sidik kokuyor, diye homurdandığında, karısı onun bu izlenimini onaylamının doğru olacağını düşündü, Evet, doğru, bir koku var. Kokunun tuvaletten geldiğini söyleyemezdi, çünkü tuvaletten henüz çok uzaktaydılar ve kör gibi hareket etmesi gerektiğinden, kokunun çocuğun ıslak pantolonundan geldiğini de söyleyemezdi.

Tuvalete vardıklarında, kadın erkek hepsi ilk rahatlaması gereken kişinin çocuk olduğunda birleşti, ama sonunda erkekler ivedilik ve yaş durumuna aldırış etmeksizin pisuvarlara hep birlikte yöneldi, böyle bir yerde pisuvarların kolektif olması kaçınılmazdı, hatta kabinler de öyleydi. Kadınlar kapının önünde kaldı, onların kendilerini daha kolay tuttukları söylenir ama her şeyin de bir sınırı vardır, doktorun karısı bir süre sonra, Belki başka bir tuvalet daha vardır, dedi, koyu renk gözlüklü genç kız, Ben bekleyebilirim, dedi, Ben de, diye karşılık verdi öteki kadın ve bir sessizlik oldu, sonra konuşmaya başladılar, Nasıl kör oldunuz, Herkes gibi, birdenbire görmez oldum, Evinizde miydiniz, Hayır, Öyleyse, kocamın muayenehanesinden çıktıktan sonra başınıza geldi bu iş, Öyle gibi, Nasıl yani, Yani hemen oradan çıktıktan sonra olmadı, Bir acı duydunuz mu, Hayır, acı duymadım, gözlerimi açtığımda kör olmuştum, Bana öyle olmadı, Nasıl, öyle olmadı, Benim gözlerim kapalı değildi, kocam cankurtarana bindiğinde kör oldum ben, Şanslıymış, Kim, Kocanız, böylelikle birlikte olabileceksiniz, Evet, bu konuda da şans bana yardım etti, Kuşku yok öyle, Ya siz, siz evli misiniz, Hayır, evli değilim ve bundan böyle kimsenin de benimle evleneceğini sanmıyorum, Ama bu körlük salgını o kadar anormal, bilimin tüm verilerine o kadar aykırı ki çok uzun sürmesi söz konusu olamaz,

Ya yaşamımızın geri kalan bölümünü kör olarak yaşamaya mahkûm olmuşsak, Biz mi, Yani herkes, Bu korkunç olurdu, körlerin oluşturduğu bir dünya, Bunu düşünmek bile istemiyorum.

Tuvaletten önce küçük çocuk çıktı, aslında içeri girmese de olurdu. Pantolonunu dizlerine indirmiş, çorapları da çıkarmıştı, Geldim, dedi ve koyu renk gözlüklü genç kızın eli hemen sesin geldiği yere yöneldi, ilk denemede amacına ulaşamadı, ikincisinde de, ancak üçüncü denemede çocuğun duraksayan elini bulabildi. Biraz sonra, doktor kapıda belirdi, ardından birinci kör geldi, birinci kör, Neredesiniz, dedi, doktorun karısı, kocasının kolunu tutmuştu bile, öteki koluna da koyu renk gözlüklü genç kız dokundu ve kavradı. Birinci kör, birkaç saniye boyunca, asılacak kimse bulamadı, sonra biri elini omzuna koydu. Hepimiz burada mıyız, diye sordu doktorun karısı, Bacağı yaralı adam hâlâ içerde, büyüğünü de yapması gerekiyordu, diye yanıt verdi kocası. Bunun üzerine, koyu renk gözlüklü genç kız, Belki başka bir tuvalet daha vardır, sıkıştırmaya başladı, özür dilerim, dedi, Arayalım, dedi doktorun karısı ve el ele tutuşarak uzaklaştılar. On dakika sonra geri geldiler, tuvaleti olan bir muayene odası keşfetmişlerdi. Hırsız, tuvaletten çıkmış, soğuktan ve ağrıyan bacağından yakınıyordu. Gelişlerinde olduğu gibi yeniden kuyruk oluşturdular, bu kez daha kolay ve hiçbir kazaya uğramadan yatakhaneye döndüler. Doktorun karısı, ustalıkla fakat hiç sezdirmeden her birinin kendi yatağını bulmasına yardım etti. Daha yatakhanenin dışında herkese, yerini bulmanın en kolay yolunun yatakları saymak olduğunu anımsatmıştı. Bizimkiler sağda en sonda, on dokuzuncu ile yirminci, dedi. Yatakların arasındaki açıklığa ilk dalan hırsız oldu. Neredeyse çıplaktı, soğuktan titriyordu, ağrıyan bacağını dinlendirmek istiyordu, buysa ona öncelik tanımak için

yeterliydi. Yatakları teker teker, altında bıraktığı bavulunu bulmak için yoklayarak geçti, bavulunu bulunca da bağırdı, Burası, ve ekledi, on dört, Hangi taraf, diye sordu doktorun karısı, Sol taraf, diye yanıt verdi ve bunu daha önceden bilmesi gerektiğini düşündüğünden, biraz şaşırdı. Sonra sıra birinci köre geldi. Yatağının hırsızla aynı tarafta, onunkinden iki yatak sonra olduğunu biliyordu. Artık ondan korkmuyordu, yakınmalarına ve iç çekmelerine bakılacak olursa, taş gibi olmuş bacağıyla yerinden kıpırdayacak hali kalmamıştı, yatağına vardığında, On altı, sol, diye bildirdi ve üstündekileri çıkarmadan yattı. Bunun üzerine, koyu renk gözlüklü genç kız, Bizim o beylerin sırasında karşı tarafa yerleşmemize yardımcı olun, orada rahat ederiz, dedi. Dördü birlikte ilerleyip kısa sürede yerleştiler. Birkaç dakika sonra, şehla çocuk, Karnım aç, dedi, koyu renk gözlüklü genç kız mırıldandı, Yarın yemek yiyeceğiz, şimdi uyu. Sonra, küçük bavulunu açarak, eczaneden satın aldığı küçük şişeyi aradı. Gözlüklerini çıkardı, başını arkaya attı, gözlerini iri iri açtı ve bir eliyle öteki elini yönlendirerek gözlerine birkaç damla göz damlası damlattı. Damlaların hepsi gözüne isabet etmedi, ama böylesine özenli bir bakımla gözündeki yangı kısa sürede iyileşecekti.

5

Gözlerimi açmalıyım, diye düşündü doktorun karısı. Gece boyunca birçok kez uyanmış, kapalı gözkapaklarının ardından, yatakhaneyi zar zor aydınlatan ampullerin sönük ışığını fark etmişti ama şimdi arada bir fark oluşmuştu, bir başka aydınlık varmış gibi geliyordu ona, bu belki de şafağın ilk ışıkları ya da gözlerini kuşatan süt deniziydi, kim bilir. Kendi kendine, Ona kadar sayıp gözlerimi aralayacağım, dedi, bunu iki kez söyledi, iki kez ona kadar saydı, gözlerini ikisinde de açmadı. Kocasının, yanında derin derin soluk aldığını, horladığını duyuyordu, Şu adamın bacağı nasıl oldu acaba, diye sordu kendi kendine, ama o anda ona karşı gerçek bir acıma duygusu içinde olmadığını biliyordu, kafasının içindeki bir başka düşünceyi kovmaya, gözlerini açmak zorunda kalmamaya çalışıyordu. Oysa bir an sonra gözleri açılmıştı bile, hem de açmaya karar vermediği halde. Şafağın soluk ve mavimsi ışıkları, duvarların yarısından başlayıp yukarı doğru uzanan ve tavanın yirmi santimetre kadar aşağısında biten pencerelerden içeri giriyordu. Kör olmamışım, diye mırıldandı ve birden paniğe kapılarak yatağında doğruldu, karşısındaki kötü yatağı işgal eden koyu renk gözlüklü genç kız onu duyabilirdi. Kızcağız uyuyordu. Onun yanında, duvara dayalı yatağın içinde yatan

küçük çocuk da uyuyordu. Benim gibi yapmış, diye düşündü doktorun karısı, çocuğa en korunaklı yeri vermiş, oysa ikimiz de zayıf birer duvar, yolun ortasına yerleştirilmiş küçük birer taş gibiyiz, düşmanın o taşa takılıp sendelemesini sağlamaktan başka umudumuz yok, düşman mı, hangi düşman, bize saldırmak için kimse buraya gelmeyecek, dışarıda soyulabilir, öldürülebilirdik, kimse buraya bizi tutuklamaya gelmeyecek, araba çalan adam bütünüyle özgür olduğundan bundan daha fazla emin olamazdı, dünyadan o kadar uzağız ki zaman gelecek artık kim olduğumuzu unutacağız, birbirimizin adını bile söylemek aklımıza gelmeyecek, zaten bu neye yarar ki, adlarımızın bize ne yararı olur ki, köpekler birbirini bizim yaptığımız gibi tanımazlar ya da tanısalar bile, kendilerine verilmiş olan adla değil, onun kokusunu öteki köpeklerinkinden ayırt ederek tanırlar, kendilerini de kendi kokularıyla tanıtırlar, biz burada başka tür köpekler gibiyiz, birbirimizi havlamalarımızdan, sözlerimizden tanıyoruz, geriye kalan, yüz çizgileri, göz rengi, ten rengi, saç rengi hesaba katılmıyor, sanki bunların hiçbiri yok, ben henüz görüyorum ama ne zamana kadar. Işıkta hafif bir değişme oldu, hava yeniden kararmıyordu herhalde, olsa olsa, gök bulutlarla kaplanıyor, günün ilk ışıklarını geciktiriyordu. Hırsızın yatağından bir inleme geldi, Yarası mikrop kapmışsa, diye düşündü doktorun karısı, iyileştirecek hiç ilaç yok yanımızda, hiç yardım gelmeyecek, bu koşullarda en küçük bir kaza felakete dönüşebilir, onlar da olasılıkla bunu bekliyorlar, yani hepimizin burada teker teker ölmemizi, yılan ölürse zehir de ölür. Doktorun karısı yatağından kalktı, kocasının üzerine eğildi, uyandıracaktı ama onu uykusundan çekip koparmaya, gözlerinin hâlâ görmediğine yeniden tanık olmaya cesaret edemedi. Çıplak ayaklarının ucuna basa basa hırsızın yatağına yöneldi. Hırsızın gözleri açıktı ve sabit bir nok-

taya bakıyordu. Nasıl oldunuz, diye sordu doktorun karısı. Hırsız, başını sesin geldiği yöne çevirdi, Kötü, bacağım çok ağrıyor, dedi, kadın, İzin verin de bir bakayım, diyecekti ki tam zamanında kendini tuttu, ne büyük bir tedbirsizlik olacaktı bu ama orada yalnızca körlerin bulunduğunu unutan hırsız oldu ve hiç düşünmeden, birkaç saat önce, yani kör olmadan, dışarıda bir doktor, Gösterin bir bakayım, dediğinde yapacağı şeyi yaptı ve üzerindeki örtüyü kaldırdı. Gözleri gören bir kişi, o yarı karanlıkta bile kana bulanmış çarşafı, yaranın çevresi şişmiş kara deliğini görebilirdi. Bandaj çözülmüştü. Doktorun karısı, örtüyü dikkatle örttü, sonra, hafif ve hızlı bir hareketle, elini adamın alnına koydu. Derisi kuru ve alev alevdi. Işık yeniden değişti, bulutlar açılmıştı. Doktorun karısı yatağına döndü ama yatmadı. Uykusunda mırıldanan kocasına, ötekilerin gri örtülerin altındaki siluetlerine, kirli duvarlara, sahiplerini bekleyen boş yataklara bakıyordu ve dinginlik içinde, o da kör olmak, nesnelerin görünen kabuğunun ötesine geçmek, onların özlerine, çaresizlik içindeki kör noktalarına ulaşmak istedi.

Birden, yatakhanenin dışından, olasılıkla binanın iki ön kanadını birbirinden ayıran boşluktan, şiddetli bir bağırma sesi duyuldu, Dışarı, dışarı, Çıkın dışarı, Defolun, Burada kalamazsınız, Buyruklara uymak zorundasınız. Gürültü patırtı büyüdü, sonra azaldı, bir kapı gümbürtüyle kapandı, yüreği daralmış bazı kişilerin hıçkırıklarından, ayağını bir yere çarpıp sendeleyen birinin çıkardığı gürültüden başka ses duyulmuyordu şimdi ve bunlar oradakilerin aşina olduğu seslerdi. Yatakhanedeki herkes uyanmıştı. Herkes başını girişe çevirmişti, içeri girecek olanların kör olduğunu anlamak için, gözlerinin görmesine gerek yoktu. Doktorun karısı ayağa kalktı, yeni gelenlere yardım edecek, onlara birkaç hoş söz edecek, yataklarına kadar eşlik edecek, onları uyaracaktı, Sakın unut-

mayın, bu yatak soldan yedinci yataktır, şu yatak sağdan dördüncü yatak, yanılmayın sakın, evet, biz burada altı kişiyiz, dün geldik, evet, ilk gelenler bizleriz, adlarımız mı, adlarımızın ne önemi var, hırsızlık yapmış bir adam, sanırım, malını çaldırmış bir başka adam, koyu renk gözlük takan, göz yangısını iyileştirmek için gözüne göz damlası damlatan gizemli bir genç kız, mademki körüm, gözlük camlarının koyu renk olduğunu nereden biliyorum, diye düşünmeyeceksiniz, eh söyleyeyim, çünkü kocam göz doktorudur ve kızcağız tedavi olmak için ona geldi, evet, kendisi de burada, herkes bu hastalığa yakalandı, ah, bu doğru, bir de gözleri şehla küçük bir çocuk var. Yerinden kıpırdamadı, kocasına, Geliyorlar, demekle yetindi. Doktor, yatağından çıktı, karısı, pantolonunu giymesine yardım etti, oysa bunun önemi yoktu, nasıl olsa hiç kimse onu göremezdi, tam o anda körler içeri girmeye başladı, beş kişiydiler, üç erkek, iki kadın. Doktor, sesini yükselterek seslendi, Sakinliğinizi yitirmeyin, birbirinizi itelemeyin, biz burada altı kişiyiz, siz kaç kişisiniz, herkese yer var. Kaç kişi olduklarını bilmiyorlardı, binanın sol kanadından bu yana yöneltildiklerinde birbirlerine temas etmişler, zaman zaman da çarpışmışlardı kuşkusuz, ama kaç kişi olduklarını bilmiyorlardı. Yanlarında eşyaları da yoktu. Kendi koğuşlarında yataklarında kör olarak uyanıp yakınmaya başladıklarında, ötekiler onları paldır küldür kapının önüne koyuvermiş, hiç olmazsa orada onlarla birlikte olan yakınlarına ya da dostlarına veda etmelerine bile izin vermemişlerdi. Doktorun karısı, En iyisi birbirlerini saymaları ve her birinin kimliğini açıklaması, dedi. Körler, kıpırdamıyor, duraksıyorlardı ama içlerinden birinin başlaması gerekiyordu, iki erkek aynı anda konuşmaya başladı, hep böyle olur, sonra ikisi birden sustu, üçüncü erkek konuşmaya başladı. Bir, dedi, sonra durakladı, adını söyleyecek gibi oldu, ardından, Polis memuruyum,

dedi, doktorun karısı, Adını söylemiyor, bunun önemsizliğini o da biliyor olmalı, diye düşündü. Ardından, bir başka erkek kendini tanıtmaya başlamıştı, İki, deyip öncekinin örneğini izledi, Ben taksi şoförüyüm.

Üçüncü erkek, Üç, ben eczacı kalfasıyım, dedi, sonra bir kadın, Dört, ben bir otelde oda hizmetçisiyim, dedi, ondan sonra sonuncu kadın konuştu, Beş, ben bir büroda sekreterim. Bu benim karım, benim karım, diye bağırdı birinci kör, neredesin, söyle bana neredesin, Burada, buradayım, diyordu kadın, ağlayarak ve yataklar arasındaki aralıkta, gözlerini fal taşı gibi açmış, içine gömüldüğü süt deniziyle ellerini sallayarak boğuşup tir tir titreyerek ilerlerken. Adam ona doğru, kendinden biraz daha emin olarak ilerledi, Neredesin, neredesin, diye mırıldanıyordu şimdi, dua eder gibi. Bir el boşlukta öteki elle buluştu, bir an sonra birbirlerini kucaklıyorlardı, tek bir beden olmuşlardı, öpücükler öpücükleri arıyor, bazen de hedefini şaşırıp havada asılı kalıyordu, çünkü yanaklar nerede, gözler nerede, ağız nerede bilemiyorlardı. Doktorun karısı da, onu yeni bulmuş gibi, hıçkırıklar içinde kocasına sıkı sıkı sarıldı ama o, Ne büyük bir talihsizlik bizimki, ne kötü bir yazgı, diyordu. Bu sırada, küçük şehla çocuğun sesi işitildi, Peki ya benim annem, o da burada mı, diye soruyordu. Çocuğun yatağına oturmuş olan koyu renk gözlüklü genç kız mırıldandı, Gelecek, üzülme sen, o da gelecek.

Burada herkesin gerçek evi uyuduğu yer olduğundan, yeni gelenlerin ilk yaptıkları şeyin, tıpkı öteki koğuşta henüz gözleri görürken yaptıkları gibi, kendilerine birer yatak seçmek olmasına şaşırmamak gerekir. Birinci körün karısının durumunda hiçbir duraksama söz konusu olamazdı, ona en uygun yer doğal olarak kocasının yanı, yani on yedinci yataktı, böylelikle, onu koyu renk gözlüklü genç kızdan bir boşlukla ayıran on sekizinci yatak boş kalıyordu. Ayrıca, hepsinin birbirine olabildiğin-

ce yakın olmaya çalıştığını görmek de bizi şaşırtmamalı, çünkü onları birbirine yaklaştıran birçok neden vardı, bunlardan bazılarını biliyoruz, bilmediklerimiz de çok geçmeden ortaya çıkacak, örneğin, koyu renk gözlüklü genç kıza göz damlasını satan, eczacı kalfasıydı, birinci kör, doktora şoförün taksisiyle gitti, polis memuru olduğunu söyleyen kişi, kör hırsızı sokakta bir çocuk gibi ağlarken bulan polisti, oda hizmetçisine gelince, koyu renk gözlüklü genç kız çığlıklar atmaya başladığında odaya ilk giren kişiydi. Bununla birlikte, bu yakın ilişkilerin hepsi, uygun bir fırsat çıkmaması, kimsenin bu yakın ilişkileri bilmemesi ya da duyarlı ve incelikli davranma gereği yüzünden gözler önüne serilmeyecek. Oda hizmetçisi, çıplak gördüğü kadının burada olduğunu aklının ucuna bile getirmeyecek, eczacı kalfasının koyu renk gözlük takan ve göz damlası alan başka müşterilere de hizmet ettiğini biliyoruz, kimse çıkıp da burada araba çalan bir hırsızın bulunduğunu polise gammazlama düşüncesizliğini göstermeyecek, şoföre gelince, son günlerde arabasında kör bir müşteri taşımadığına yemin etmeye hazır. Birinci kör, buraya tıkılanlardan birinin arabalarını çalan it olduğunu karısının kulağına tabii ki fısıldadı, Ne büyük bir rastlantı düşünebiliyor musun, ama bu arada, bacağındaki yara yüzünden o zavallı şeytanın çok berbat bir durumda olduğunu öğrenmiş olduğundan, Bu ceza ona yeter, diyerek gönül yüceliği gösterdi. Ve karısı, kör olmaktan dolayı duyduğu büyük üzüntü ile kocasını yeniden bulmaktan dolayı duyduğu büyük sevinç yüzünden –üzüntü ile sevinç, su ile yağın tersine, birbirine karışabilir–, iki gün önce, o alçak herifin de –bu niteleme onundu– kör olması için yaşamımın bir yılını verirdim, dediğini anımsamadı bile. Yaralı adam acınası biçimde, Doktor, ne olur yardım edin bana, diyerek inlediğinde, içinde kalan hıncın son gölgesi de kesin olarak dağılıp gitti. Karısının kıla-

vuzluğunda onun yanına gelen doktor, yaranın çevresine dikkatle dokunuyor, elinden de başka bir şey gelmiyordu, zahmet edip yıkamaya bile gerek yoktu, yaranın mikrop kapması, sokakların zeminine temas etmiş bir ayakkabı topuğunun şiddetli darbesinden kaynaklanmış olabileceği gibi, akıl hastanesinin eskimiş, kötü durumdaki su borularından gelen, yarı yarıya kokuşmuş suyun içindeki mikroplardan da kaynaklanmış olabilirdi. İnlemeyi duyarak yatağından kalkmış olan koyu renk gözlüklü genç kız, yatakları sayarak usulca yaklaştı. Öne doğru eğilip elini uzattı ama doktorun karısının yüzüne dokundu, sonra, nasıl olduğunu kendisi de anlayamadan, yaralı adamın ateş gibi yanan elini buldu ve Sizden özür diliyorum, bu bütünüyle benim suçum, yapmış olduğum hareketi yapmamam gerekirdi, dedi, Aldırma, diye yanıt verdi adam, yaşamda insanın başına böyle şeyler gelebilir, yapmış olduğum o hareketi de benim yapmamam gerekirdi.

Hoparlörden, karşılıklı söylenmiş bu son sözleri neredeyse bastıran sert bir ses yükseldi, Dikkat, dikkat, girişe yiyecekle birlikte sağlık ve temizlik malzemeleri bırakıldığı duyurulur, bırakılanları önce körler gidip alacaktır, zanlılar koğuşu sırası geldiğinde uyarılacaktır, dikkat, dikkat, girişe yiyecek bırakılmıştır, dışarı önce körler çıkacaktır, önce körler. Yüksek ateş yüzünden aptallaşmış olan yaralı adam, söylenenlerin hepsini anlamadı, karantina süresi bittiğinden, dışarı çıkmaları buyuruluyor sanarak kalkmaya davrandı, ama doktorun karısı onu engelledi, Nereye gidiyorsunuz, duymadınız mı, dedi, Körlerin dışarı çıkmaları isteniyor, Evet, ama bırakılan yiyecekleri almak için. Yaralı adam, cesareti kırılarak, Ya öyle mi, dedi ve yarasının etini dağladığını yeniden duyumsadı. Doktor, Siz burada kalın, ben gideceğim, dedi, Ben de seninle geliyorum, dedi karısı. Koğuşun kapısından çıkmak üzereydiler ki öteki binadan gelmiş olanlardan biri, Kim bu

adam, diye sordu, yanıt birinci körden geldi, Bir doktor, bir göz doktoru, Bu, yaşamımda duyduğum en hoş söz, dedi taksi şoförü, yazgımız, bu durumda hiçbir işe yaramayacak tek doktoru göndermiş bize, Yazgımız bize, bizi hiçbir yere götüremeyecek bir de taksi şoförü göndermiş, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, sinirli bir ses tonuyla.

Yiyecek kasası girişe bırakılmıştı. Doktor, Beni binanın girişine kadar götür, dedi karısına, Neden, İçimizde yarası fena halde mikrop kapmış birinin bulunduğunu, elimizde de hiç ilaç olmadığını haber vereceğim onlara, Yapılan uyarıyı anımsa, Evet ama belki de somut bir vaka karşısında... Bundan kuşkuluyum, Ben de öyle ama bizim görevimiz, şansımızı denemek. Dışarıda, sahanlıkta karşılaştığı gün ışığı kadını sersemletti, oysa ortalık çok aydınlık değildi, gökyüzünden koyu bulutlar geçiyordu, belki de yağmur yağacaktı, Aydınlık alışkanlığımı çabuk yitirmişim, diye düşündü. Aynı anda, bir asker onlara giriş kapısından bağırıyordu, Durun, geri dönün, ateş etme buyruğu aldım, sonra, aynı ses tonuyla, Çavuşum, dışarı çıkmaya kalkışanlar var, Biz dışarı çıkmak istemiyoruz, dedi doktor, İyi ki istemiyorsunuz, zaten böyle bir şey düşünmenizi hiç önermem, dedi çavuş, giriş kapısının parmaklıklarının arkasından, sonra, Ne oluyor, ne var, diye sordu, Bacağından yaralı birinin yarası mikrop kapmış durumda, çok ivedi olarak antibiyotik ve başka ilaçlara gerek var, Aldığım buyruklar çok açık seçik, kimse dışarı çıkmayacak, içeri yalnız yiyecekler girecek, Yara daha da azarsa, ki öyle olacağına kuşku yok, adamın ölümüne neden olabilir, Bu beni ilgilendirmez, Öyleyse üstlerinizle temasa geçin, Beni iyi dinle kör adam, ya bu kadınla birlikte hemen geldiğiniz yere dönersiniz ya da üzerinize ateş açarım, Gidelim buradan, dedi kadın, yapacak bir şey yok, bu onların suçu değil, korkudan ödleri patlıyor ve aldıkları buyruklara uyuyorlar, Böyle bir davranışta bulu-

nulmuş olmasına inanmak istemiyorum, insanlık kurallarına tümüyle aykırı bu, İnansan iyi edersin, şimdiye kadar bu kadar açık seçik bir gerçekle karşı karşıya kalmadın, Hâlâ burada mısınız, diye bağırdı çavuş, üçe kadar sayacağım, üç olduğunda hâlâ gözümün önünden yok olmamışsanız, içeri girmeyi hiçbir zaman başaramayacaksınız, biiir, ikiii, üüüüç, tamam, sihirli sözcükler etkisini gösterdi, sonra askerlere dönerek, Kardeşim bile olsaydı gözünün yaşına bakmazdım, dedi ama bunu ilaç istemek için gelen adam için mi, yoksa öteki, bacağı mikrop kapmış adam için mi söylediğini açıklamadı. İçerde, yaralı adam, ilaçları içeri bırakıp bırakmayacaklarını sordu doktora, İlaç istemeye gittiğimi nereden biliyorsunuz, dedi doktor, Bu apaçık belliydi, siz doktorsunuz, Çok üzgünüm, Yani ilaç vermeyecekler, Anladım, Peki, n'apalım?

Yiyecekler, pintice tam beş kişi için hesaplanmıştı. Şişe sütler ve bisküvi vardı ama tayınları ayarlayan kişi, bardak koymayı unutmuştu, ayrıca, ne tabak vardı ne de çatal bıçak, bütün bunlar, öğle yemeği ile verilecekti kuşkusuz. Doktorun karısı, yaralıya içecek götürdü ama adam içtiğini geri çıkardı. Şoför, sütü sevmediğini, kahve olup olmadığını sordu. Kimileri, yedikten sonra yeniden yattı, birinci kör, çevreyi tanımak için karısını dışarı çıkardı, yatakhaneden dışarı çıkanlar yalnızca onlar oldu. Eczacı kalfası doktorla konuşmak istediğini söyledi, yakalandıkları hastalık hakkında bir kanıya varılıp varılmadığını öğrenmek istiyordu, Bunun şimdilik kesinlikle bir hastalık olarak nitelebileceğini sanmıyorum, diyerek söze başladı doktor, sonra, gözleri kör olmadan önce kitaplarda okuduklarını çok basite indirgeyerek özetledi. Birkaç yatak ötede yatan şoför, söylenenleri dikkatle dinliyordu, doktor sözlerini bitirince, Olup bitenin, gözden beyne giden kanalların tıkanmasından başka bir şey olmadığına kalıbımı basarım, dedi, Ne şapşal adam, diye mırıldandı

eczacı kalfası, onu aşağılayarak, doktor, Kim bilebilir, diyerek elinde olmadan gülümsedi, gerçekten de gözler birer mercekten, objektiften başka bir şey değil, gerçek anlamda gören organ beyindir, tıpkı filmin üzerinde beliren görüntü gibi ve kanallar, bu beyin söylediği gibi, tıkanırsa... Tıpkı bir karbüratör gibi, diye söze girdi şoför, benzin gelmezse motor çalışmaz, araba da yürümez, Gördüğünüz gibi, bundan daha basit bir açıklama olamaz, dedi doktor, eczacı kalfasına. Bu durumda, burada ne kadar kalacağımızı düşünüyorsunuz doktor, diye sordu oda hizmetçisi, En azından, görmediğimiz sürece buradayız, Bu ne kadar sürebilir, İçtenlikle söyleyeyim, bunu hiç kimsenin bileceğini sanmıyorum, Peki, bu geçici bir durum mu, yoksa sürekli mi, Bunu öğrenebilmek için çok şey feda edebilirdim. Oda hizmetçisi iç geçirdi ve kısa süre sonra, O kızcağızın ne olduğunu bilmek isterdim, dedi, Hangi kızın, diye sordu eczacı kalfası, Oteldeki kızın, odanın ortasında, soyulmuş muz gibi çırılçıplak, Kör oldum, diye haykırıp durması beni çok etkiledi, körlüğü ondan kaptığıma hiç kuşku yok. Doktorun karısı, koyu renk gözlüklü kızın, gözlüklerini çaktırmadan çıkarıp yastığının altına koyduğunu gördü, bu arada şehla çocuğa, Bir bisküvi daha ister misin, diye sordu. Doktorun karısı, oraya geldiğinden bu yana ilk kez, ne yaptıklarını onun gördüğünden kuşkulanmayan kişilerin davranışlarını mikroskop altında incelediği izlenimine kapıldı ve birden, bu yaptığı ona iğrenç, yakışıksız göründü. Bakıp da beni göremeyen kişileri bakıp görmeye benim de hakkım yok, diye düşündü. Genç kız, titreyen elleriyle gözlerine birkaç damla göz damlası damlatıyordu. Böylelikle, gözlerinden akan şeyin gözyaşı olmadığını herkese rahatlıkla söyleyebilirdi.

Birkaç saat sonra hoparlörden, öğle yemeğini almaya gidebilecekleri bildirildiğinde, birinci kör ile taksi şoförü, görme duyusunun gerekmediği, dokunmanın ye-

terli olduğu bu görevi yerine getirmek için gönüllü olarak gittiler. Kasalar, girişi koridora bağlayan kapının uzağında duruyordu, bulmak için, dizleri üzerinde emeklemeleri gerekti, kollarından birini ileri, boşluğa uzatıp zemini yoklayarak ilerlerken, öteki kol üçüncü ayak görevi görüyordu, geriye dönerken zorluk çekmediler, çünkü doktorun karısı, kendi deneyiminden ötekileri de yarlandırmak amacıyla, çarşaflardan birini şeritler halinde yırtarak, bir ucunu yatakhanenin kapısının dış koluna, öteki ucunu da yiyecekleri almaya gidecek kişinin ayak bileğine bağlamayı akıl etmişti. İki adam, kasaları boşaltı, tabak, kaşık ve çatal vardı ama tayınlar yine beş kişiye göre ayarlanmıştı, nöbetçilere komutanlık yapan çavuş içerde fazladan altı kişi olduğunu bilmiyordu herhalde, çünkü büyük giriş kapısının ardından öte yanda ne olup bittiğine dikkat edilse bile, bir kanattan ötekine başka insanların geçtiği, girişin loşluğunda ancak rastlantı sonucu fark edilebilirdi. Şoför, eksik kalan yiyecekleri istemeye gitmeye talip oldu ve tek başına gitti, yanına kimseyi istemedi. Biz beş kişi değil, on bir kişiyiz, diye bağırdı askerlere, ona uzaktan yanıt veren de aynı çavuştu, Üzülmeyin, daha da kalabalık olacaksınız, koğuşa döndüğünde, Adam beni makaraya aldı, dediğine bakılırsa, konuşma tonu şoföre alaycı gelmişti. Yiyecekleri paylaştılar, beş kişilik tayını ona böldüler, bu arada yaralının payını da bölüştüler, o yalnızca içecek bir şey istiyordu, Tanrı rızası için adamın dudaklarını ıslattılar. Teni alev alev yanıyordu. Yaraya dokunmasına ve ağırlığına uzun süre dayanamadığı için üzerindeki örtüyü zaman zaman kaldırarak bacağını açıyor ama yatakhanenin soğuk havası onu kısa süre sonra yeniden örtünrneye zorluyordu ve bütün vaktini bu hareketi sırayla yineleyerek geçiriyordu. Bacağındaki sabit ve yoğun sancı, sanki artacağını önceden ona sezdirmeden ve dayanabilmek için dişini sıkmasına,

acıyı dayanılabilir düzeyde tutmasına fırsat bırakmadan birdenbire şiddetleniyor, adamcağızın düzenli aralıklarla ve bastırılmış hırıltılarla inlemesine yol açıyordu.

Öğleden sonrasının ilerlemiş bir saatinde, öteki binadan kovulmuş üç kör daha girdi içeri. Aralarında, doktorun muayenehanesinde çalışan sekreter kız da vardı, doktorun karısı onu hemen tanıdı, ötekilere gelince, biri, yazgının cilvesine bakın ki, koyu renk gözlüklü genç kızın otelde buluştuğu adamdı, öteki de onu evine götüren kaba saba polisti. Telaş içinde rasgele birer yatak bularak üzerine oturdular, sekreter kız umutsuzca ağlıyordu, öteki iki adam, başlarına gelen şeyin henüz bilincine varmamış gibi, seslerini çıkarmıyordu. Sokaktan birden karmakarışık bağırışmalar geldi, ulur gibi verilen buyruklar, birbirine karışan düzensiz sesler. Yatakhanedeki körlerin hepsi başlarını kapıya döndürüp beklemeye başladı. Görmüyorlardı, ama birkaç dakika içinde ne olacağını biliyorlardı. Kocasının yanında yatağın üstünde oturan doktorun karısı, alçak sesle, Bu kaçınılmazdı, vaat edilen cehennem birazdan başlayacak, dedi. Doktor, onun elini sıkarak, Uzaklaşma, bundan sonra elinden bir şey gelmez, diye mırıldandı. Bağrışmalar azalmıştı, şimdi, binanın girişinden gelen boğuk gürültüler duyuluyordu, bunlar sürü halinde itişip kakışan, kapılardan geçerken birbirlerini sıkıştıran körlerdi, bazıları yolunu şaşırarak başka koğuşlara gitti ama çoğunluk, eğile kalka, salkım taneleri gibi birbirine yapışmış halde ya da tek başlarına ilerleyerek, elleriyle boğuluyormuş gibi bunaltı içinde hareketler yaparak, bir kompresörün pistonu onları dışarıdan içeri doğru bastırıyormuş gibi, anafor halinde yatakhaneden içeri girdiler. Birçoğu yere düşerek ayaklar altında kaldı. Sıra halindeki karyolaların oluşturduğu dar yola sıkışan körler, kötü yatakların arasındaki boşluklara teker teker dağılıyor ve orada her biri, fırtınadan kaçıp korunaklı bir

limana sığınan gemiler gibi, kişisel demirleme yeri olan yataklarını sahipleniyor, ardından da herkese yetecek sayıda yatak olmadığını bağırarak durumu protesto ediyor, sonradan gelenlerin başka yere gitmeleri gerektiğini söylüyordu. Doktor, salonun dibinden bağırarak, başka koğuşlar da olduğunu söyledi ama kendine yatak bulamayan birkaç kişi, kafalarının içinde kurdukları, salonlardan, koridorlardan, kapalı kapılardan, son anda farkına varılan merdivenlerden oluşan bir labirentin içinde yitip gitmekten korkuyordu. Orada kalamayacaklarına sonunda akılları yattı ve içeri girdikleri kapıyı büyük güçlüklerle arayarak, bir bilinmeyene doğru serüvene atıldılar. Beş kişiden oluşan ikinci körler grubu, sürekli kalabilecekleri daha emin bir sığınak arar gibi, ilk grupla kendileri arasında kalan boş yatakları can havliyle işgal etmeyi başarmıştı. Yalnızca yaralı adam biraz uzakta, sol taraftaki on dördüncü yatakta tek başına korumasız kaldı.

Çeyrek saat sonra, birkaç ağlama, birkaç yakınma ve yerleşme sesinin dışında yatakhaneye, dinginlik demesek bile telaşsızlık geri geldi. Bundan böyle bütün yataklar işgal edilmişti. Vakit akşama yaklaşıyor, ampullerin soluk ışıkları daha da belirginleşiyordu. Hoparlörün kuru sesi çınladı. İlk gün yapıldığı gibi, yatakhanelerin nasıl kullanılacağı ve içeri alınanların uymaları gereken kurallar yineleniyor, Hükümetimiz, hakkı ve görevi olarak gördüğü şeyi, yani halkı koruma görevini enerjik biçimde yerine getirmek zorunda kaldığı için üzgündür, içinden geçmekte olduğumuz kriz döneminde... vb., vb., deniyordu. Ses kesildiğinde, kendilerini aşağılanmış gören insanlardan koro halinde protesto sesleri yükseldi, İçeri kapattılar bizi, Hepimiz burada öleceğiz, Buna hakları yok, Bize söz verdikleri doktorlar nerede, Yetkililer bize doktor vereceklerini, yardım edeceklerini, hatta bizi sağlığımıza bütünüyle kavuşturacaklarını söylemişlerdi.

Gerektiğinde, kendisinin onların hizmetinde olacağını söylemedi, doktor. Bundan böyle de bunu hiç söyleme-yecekti. Bir doktor yalnızca ellerini kullanmaz, hastala-rını ilaçla, yatıştırıcılarla, kimyasal bileşiklerle, şu ya da bu bileşiği birlikte kullanarak iyileştirir, oysa burada bu söylenenlerin gölgesi bile bulunmadığı gibi, bunları sağ-lama konusunda en küçük bir umut bile yoktu. Ayrıca, gözakının solukluğunu fark edecek, dolaşım bozuklu-ğundan kaynaklanan kızarmayı ya da mukozaların ve pigmentlerin renk değiştirdiğini gözleyecek gözlere sa-hip değildi artık, ki bu belirtiler kaç kez, daha dikkatli inceleme yapmaya gerek göstermeyen klinik bir tablo oluşturarak hastaya tanı koymasını sağlamıştı, Bu kez paçayı kurtaramayacaksın. Çevredeki bütün yataklar iş-gal edilmiş olduğundan, doktorun karısı, olup biteni ko-casına artık anlatamazdı, ama doktor, son kör grubunun gelişinden beri yatakhaneye ağır, gergin, her an patlama-ya hazır bir havanın yerleştiğini seziyordu. Hatta solu-dukları havanın bile daha yoğun, daha durgun olduğunu ve ağır koktuğunu, zaman zaman mide bulandırıcı bir hava akımının birden ortalığı kapladığını duyumsuyor-du. Bir hafta sonra durum ne olacak, diye sordu kendi kendine ve bir hafta sonra burada hâlâ kapalı durumda olacağı düşüncesi onu korkuttu, Azık sağlama işinin ak-samayacağı düşünülse bile, hiçbir şeye güvenilmez, dı-şarıdakilerin bizim burada kaç kişi olduğumuzu her an bildiklerinden kuşkuluyum, sağlık sorunları da cabası, hepimiz kısa süre önce kör olduğumuza göre, başkası-nın yardımı olmadan nasıl yıkanacağız düşünemiyorum, duşların çalışıp çalışmayacağını, çalışırsa ne kadar süre çalışacağını kendi kendime hiç sormuyorum, geriye ka-lan şeylerden söz ediyorum, pis su atıklarından, musluk-lardan biri, tek bir musluk tıkanacak olsa, ortalığı bok götürür. Ellerini yüzünde gezdirdi ve üç günlük sakalı-

nın sertliğini duyumsadı. Böylesi daha iyi, bize tıraş bıçağı, makas göndermek gibi kötü bir düşünce geçmez akıllarından, umarım. Bavulunun içinde tıraş malzemesi vardı, ama tıraş olursa hata yapacağını biliyordu, ayrıca nerede tıraş olacaktı, burada koğuşta herkesin ortasında değil, karım beni tıraş edebilir, bu doğru, ne var ki ötekiler bunu fark etmekte gecikmezler ve içlerinden birinin böyle bir hizmet görebilmesi onları şaşırtır, bir de duşlar, duşlarda ne büyük bir curcuna olacak, Tanrım, gözlerimizin görmemesi ne büyük bir eksiklik, belirsiz gölgeler halinde bile olsa görebilmek, ah görebilmek, bir aynanın önünde durmak ve koyu, pek iyi seçilemeyen bir lekeye bakıp, Bu benim yüzüm, ışık almış öteki nesneler benim alanıma girmiyor, onlar ben değilim, diyebilmek.

Protestolar yavaş yavaş azaldı, öteki yatakhaneden gelenlerden biri, gelen yiyeceklerden bir şeyler kalıp kalmadığını sordu, taksi şoförü, kırıntı bile kalmadığını söyledi, eczacı kalfası da kestirip atan bu yanıtı yumuşatmak amacıyla, Belki yeniden gönderirler, dedi. Göndermediler. Gece bastırdı. Dışarıda ne yiyecek vardı ne bir ses. Yandaki koğuştan bağırışmalar duyuldu, sonra sessizlik geri geldi, biri ağlayacak olsa, bunu çok alçak sesle yapıyor, hıçkırık sesleri duvarları geçmiyordu. Doktorun karısı, hastanın ne durumda olduğuna bakmaya gitti. Benim, diyerek, örtüyü usulca kaldırdı. Adamın bacağı korkutucu bir görünüm almıştı, kalçasından başlayarak bütünüyle şişmişti ve çevresinde kanlı mor lekeler olan kara bir deliğe dönüşmüş yara çok büyümüştü, etleri içerden gelen basınçla dışarı doğru şişiyordu sanki. Yaradan iğrenç ve baygınlık veren bir koku yükseliyordu. Şimdi nasılsınız, diye sordu doktorun karısı, Beni görmeye geldiğiniz için teşekkür ederim, Nasılsınız, söyleyin bana, Kötü, Ağrınız var mı, Hem evet, hem hayır, Daha açık anlatın, Acı çekiyorum ama bacağım bana ait değil sanki,

bedenimden ayrılmış gibi, bunu anlatmak zor, tuhaf bir izlenim, burada yatmışım ve bana acı veren bacağımı karşıdan izliyormuşum gibi geliyor bana. Ateş yüzünden böyle oluyor, Kuşkusuz, Şimdi uyumaya çalışın. Doktorun karısı elini onun alnına koydu, artık yerine dönecekti ama ona iyi geceler dilemeye bile zaman bulamadı, hasta, onun koluna yapışıp kendine çekti, yüzünü yüzüne yaklaştırmaya zorladı, Gözlerinizin gördüğünü biliyorum, dedi çok alçak sesle. Doktorun karısı, çok şaşırıp olduğu yerde sıçradı ve mırıldandı, Yanılıyorsunuz, bu düşünce de nereden geldi aklınıza, burada herkes ne kadar görüyorsa ben de o kadar görüyorum, Beni yanıltmaya kalkmayın, gördüğünüzü biliyorum, ama rahat olun, kimseye söylemeyeceğim. Uyuyun, uyuyun, Bana inanmıyorsunuz, İnanıyorum, Bir serserinin sözüne güvenmiyorsunuz, Güvendiğimi söyledim size, Öyleyse bana neden gerçeği söylemiyorsunuz, Bunu yarın yine konuşuruz, uyuyun siz şimdi, Evet, yarın, yarına kadar dayanabilirsem tabii, Daha da kötüsünü düşünmemek gerekir, Ben düşünüyorum, tabii bunu benim yerime başımdaki ateş düşünmüyorsa. Doktorun karısı kocasının yanına döndü ve kulağına fısıldadı, Yara korkunç bir görünüm almış, belki de kangren olmuştur, Bu kadar kısa sürede kangren olabileceğini hiç düşünemiyorum, Öyle ya da böyle, çok kötü durumda, Ya biz, dedi doktor, sesini özellikle yükselterek, kör olduğumuz yetmiyormuş gibi, bir de burada elimiz kolumuz bağlanmış gibiyiz. Sol taraftaki on dördüncü yatakta yatmakta olan hasta yanıt verdi, Benim elimi kolumu kimse bağlayamayacak, doktor.

Saatler geçti, körler teker teker uykuya daldı. İçlerinden bazıları başını örtünün altına sokmuştu, karanlığın, gerçek, kapkara bir karanlığın, artık sönmüş birer güneşten başka bir şey olmayan gözlerini bütünüyle karartmasını istiyordu sanki. Tavandan sarkan erişilemez

yükseklikteki üç ampulden, kötü yatakların üstüne kirli sarı, gölge oluşturamayacak kadar zayıf bir ışık dökülüyordu. Kırk kişi uyuyor ya da umutsuzca uyumaya çalışıyordu, bazıları uykusunda iç çekiyor, mırıldanıyordu, belki de düşledikleri şeyi görüyorlardı düşlerinde ya da, Bu bir düşse, ben bu düşten uyanmak istemiyorum, diyorlardı belki. Kollarındaki saatler durmuştu, yeniden kurmayı unutmuşlar ya da bunun zahmete değmeyeceğini düşünmüşlerdi, zamanı göstermeyi sürdüren, yalnızca doktorun karısının saatiydi. Saat sabahın üçünü geçmişti. Araba hırsızı, dirseklerine dayanarak bedenini ağır ağır kaldırdı. Bacağının varlığını artık duyumsamıyordu, var olan yalnızca duyduğu sancıydı, gerisi ona ait değildi bundan böyle. Diz eklemi kaskatıydı. Bedenini, yataktan aşağı sallandırdığı sağlıklı bacağına doğru yıktı, sonra, ellerini kalçasının altına koyarak, yaralı bacağını da aynı yöne çekmeye çalıştı. Sancılar, birden uyanan bir kurt sürüsü gibi, her yönden, onları besleyen ölüm kraterine hemen üşüştü. Ellerinin yardımıyla yavaş yavaş, bedenini yataklar arasındaki koridor yönünde sürükledi. Karyolanın demirlerine ulaştığında, biraz soluklanması gerekti. Astımı varmış gibi zorlukla soluyordu, omuzlarının üstünde sallanan başını dik tutmakta zorluk çekiyordu. Birkaç dakika sonra, daha düzenli soluk almaya başladı ve ağırlığını sağlam bacağına vererek yavaş yavaş doğrulmaya başladı. Öteki bacağının hiçbir işe yaramayacağını, sürüklemek zorunda kalacağını biliyordu. Başı hafifçe döndü, bedenini, bastıramadığı bir titreme sardı, soğuk ve ateş, dişlerinin birbirine vurmasına neden oldu. Karyolaların demirlerine tutunup, birinden ötekine bir mekik gibi geçerek, uyuyanların arasından ilerledi. Varlığını kimse fark etmedi, kimse ona, Gecenin bu saatinde nereye gidiyorsun, diye sormadı, soracak olsaydı, ne yanıt vereceğini biliyordu, Çiş yapmaya gidiyorum, diyecekti,

istemediği tek şey, doktorun karısının ona seslenmesiydi, onu, evet onu aldatamaz, ona yalan söyleyemez, kafasının içindeki düşünceyi açıklamak zorunda kalır, Burada çürüyüp gitmek istemiyorum, derdi, kocanız benim için elinden geleni yaptı, ona minnet duyuyorum, ne var ki, bundan önce bir araba çalmam gerektiğinde, birine gidip, benim için şu arabayı çal, demiyordum, bu da aynı, oraya benim tek başıma gitmem gerekiyor, beni bu durumda gördükleri zaman, hiç de iyi olmadığımı hemen anlayacak ve derhal bir cankurtaran çağırıp hastaneye kaldıracaklar, yalnızca körleri alan hastaneler vardır mutlaka, fazladan bir kör daha alsalar bir şey değişmez, sonra beni tedavi edip iyileştirecekler, ölüm cezası almış kişilere bile böyle davrandıklarını duydum, birinin apandisiti patlayacak olsa, önce ameliyat edip sonra idam ediyorlarmış ve bunu, sağlıklı biçimde ölmeleri için yapıyorlarmış, bana gelince, iyileştirdikten sonra, isterlerse yeniden buraya getirebilirler, benim için fark etmez. İnlememek için dişini sıkarak biraz daha ilerledi, ama sıranın sonuna vardığında, birden gelen sancıyı bastıramadı ve dengesini yitirdi. Karyolaların sayısını iyi hesap edememişti, bir karyola daha var sanıyordu, oysa boşluğa gelmişti. Düştüğü yerde, düşerken çıkardığı gürültünün kimseyi uyandırmadığına emin oluncaya kadar yerinden kıpırdamadı. Sonra, yerde olmanın bir kör için en ideal durum olduğunu düşündü ve sürüne sürüne ilerlemeye başladı, yolunu böyle daha kolay bulacaktı. Böylece girişe kadar süründü, orada durup ne yapacağını düşündü, buradan seslenmek daha mı iyiydi, yoksa, tırabzan görevi gören ve hâlâ yerinde durduğundan kuşku bulunmayan ipten yararlanarak parmaklıklara kadar sürünmeyi sürdürmeli miydi? Yardım istemek için, bulunduğu yerden seslenirse, hemen geldiği yere dönmesini buyuracaklarını çok iyi biliyordu, öte yandan, karyola demirlerinin verdiği sağ-

lam desteğe karşın buraya gelmek için ne kadar eziyet çektiğini, şimdiyse kılavuzluk etmek için elinin altında yalnızca gevşek ve titrek bir ip bulunduğunu düşünmek, içini kuşku doldurdu. Birkaç dakika sonra, çözüm yolunu bulduğunu düşündü, Sürünerek ilerleyeceğim, dedi kendi kendine, ipin altından gideceğim, doğru yönde olup olmadığımı anlamak için de ara sıra elimi kaldırıp ipi yoklayacağım, tıpkı araba çalarken olduğu gibi, insan sonunda her zaman bir çözüm buluyor. Birden, hiç beklemediği bir şey oldu, vicdanı uyandı ve zavallı bir körün arabasını çalabildiği için onu açıkça suçladı, Şu anda bu durumdaysam, bu onun arabasını çaldığım için değil, ona evine kadar eşlik ettiğim için, çünkü bunu yapmam büyük bir hata oldu, diye akıl yürüttü. Vicdanı, bu gibi durumları pek ince eleyip sık dokuyacak yapıda değildi, akıl yürütmesi basit ve açıktı, Körler kutsal sayılan kişilerdir, gözleri kör olan birinin bir şeyi çalınmaz, Teknik açıdan bakacak olursak, ben onun bir şeyini çalmadım, arabası cebinde değildi, burnuna da tabanca dayamadım, diye kendini savundu hırsız, Bu kadar yanıltmaca yeter, diye homurdandı vicdanı, nereye gideceksen git haydi.

Şafak vaktinin soğuk esintisi yüzünü serinletti. İnsan açık havada ne kadar iyi soluk alıyor, diye düşündü. Bacağı çok daha az sancıyormuş gibi geldi ona, ama bu onu şaşırtmadı, bu durum, başına birkaç kez daha gelmişti. Şimdi sahanlıkta, binanın dışındaydı, birazdan merdivenlere ulaşacaktı, Esas zorluk orada başlayacak, diye düşündü, baş aşağı merdiven inmek zorunda kalacağım. İpin hâlâ başının üstünde durduğundan iyice emin olabilmek için elini yukarı kaldırdı ve ilerledi. Önceden düşündüğü gibi, bir basamaktan ötekine inmek kolay değildi, özellikle de hareketini zorlaştıran bacağı yüzünden, kısa süre sonra da korktuğu başına geldi, bir eli basamaklardan birini inerken kaydı, bedeni bütünüy-

le bir yana kaykıldı ve lanet olası bacağının ölü ağırlığı yüzünden aşağı doğru sürüklendi. Sancılar birden bu kez testerelerle, matkaplarla ve çekiçlerle donanmış olarak geri geldi, nasıl olup da çığlık atmadığını kendi de bilemedi. Karın üstü, yüzü yere dönük durumda uzun süre yattı. Zemini yalayan ani bir esinti, dişlerinin birbirine çarpmasına neden oldu. Üzerinde yalnızca gömlek ve iç donu vardı. Yarası yere yapışmış durumdaydı, Mikrop kapacak, diye düşündü, saçma bir düşünceydi bu, yatakhaneden beri bacağını o durumda sürüklediği aklına gelmedi, Tamam, önemli değil, mikrop kapmasına fırsat kalmadan beni tedavi edecekler, diye düşündü, kendini sakinleştirmek için ve ipe daha rahat uzanabilmek için yan döndü. İpi hemen bulamadı. Merdivenlerden yuvarlanıp kaldığı yerde ipe doksan derece açıyla durduğunu sezememişti, yine de içgüdüsüne uyarak olduğu yerde kaldı. Sonra, mantıklı düşününce oturmaya ve böğrü merdivenin ilk basamağına değinceye kadar poposunun üstünde yavaş yavaş ilerlemeye karar verdi ve kaldırdığı elinde ipin sertliğini duyumsadığında, içini bir zafer coşkusu kapladı. Olasılıkla, aynı duygu onun, yarasını yere değdirmeden ilerlemeyi, sırtını giriş kapısına vermeyi ve belden aşağısı olmayan sakatların eskiden yaptığı gibi, ellerinden koltuk değneği gibi yararlanarak, bedeni dik durumda yavaş yavaş ilerlemeyi hemen akıl etmesini de sağladı. Geri geri tabii, çünkü o durumda, başka durumlarda olduğu gibi, kendini itmek, çekmekten daha kolaydı. Böylelikle, bacağı o kadar sancımıyordu, ayrıca, çıkışa doğru hafif eğik olan zeminden de yararlanmış oluyordu. İpe gelince, onu yitirme riski yoktu, çünkü neredeyse başına değiyordu. Giriş kapısına ulaşması için, geriye kalan yolun çok olup olmadığını soruyordu kendi kendine, geri geri, her defasında onar santim yol almanın, iki bacağının üstünde yürümekle ilgisi yoktu. Kör olduğunu bir

an unutarak, daha ne kadar yol kat etmesi gerektiğini görmek için başını döndürdü ama önünde aynı delinemez beyazlığı buldu. Gece mi, yoksa gündüz mü, diye sordu kendi kendine, gündüz olsaydı, beni şimdiye kadar fark etmiş olmaları gerekirdi, oysa bize sabah kahvaltısı göndermişlerdi, göndereli de epeyce oldu. Kendisinde keşfettiği mantıklı akıl yürütme yetisine, akıl yürütmesinin çabukluğuna ve doğruluğuna şaşırıyordu, kendini farklı buluyordu, bir başka insan olmuştu, şu lanet olası bacağı da olmasaydı, kendini tüm yaşamı boyunca hiç böylesine iyi duyumsamadığını söyleyebilirdi. Sırtı, giriş kapısının sac kaplı alt bölümüne değdi. Gelmişti. Soğuktan korunmak için kulübesinin içine girmiş olan nöbetçi asker, ne olduğunu tam olarak anlayamadığı hafif sesler duyduğu izlenimine kapılmış ama bu seslerin içerden geldiğini düşünmemişti, olsa olsa, ağaçların belirli aralıklarla salınmasının ya da bir dalın rüzgârla parmaklıklara değmesinin çıkardığı ses olabilirdi bu. Birden, kulağına bir başka ses daha geldi, bu ses öncekilerden farklıydı, bir darbe, daha doğrusu bir çarpma sesiydi bu, rüzgârın çıkardığı ses olamazdı. Huzursuzlanan asker, otomatik silahının emniyetini açarak kulübesinden çıktı ve kapıya göz attı. Bir şey görmedi. Bununla birlikte, o ses bu kez daha kuvvetli olarak yinelendi, şimdi, sert bir yüzeyi tırmalayan tırnakların çıkardığı sese benziyordu. Kapının sac levhası, diye düşündü. Çavuşun uyuduğu çadıra doğru bir adım attı ama yanlış bir alarm verecek olursa, çavuşun kendisini bir güzel haşlayacağı düşüncesi onu durdurdu, çavuşlar uykudan uyandırılmaktan hoşlanmaz, haklı bir nedenle olsa da. Yeniden kapıya doğru baktı ve gerginlik içinde bekledi. Madenî iki çubuğun arasından, hayalet gibi beyaz bir yüz yavaş yavaş belirdi. Bir körün yüzü. Askerin kanı korkudan dondu ve o korku, silahını doğrultup salvo halinde ateş etmesine neden oldu.

Patlamaların kesik kesik çıkan takırtısı, binanın korunmasıyla görevli askerlerin çadırlarından yarı çıplak hemen dışarı fırlamasına yol açtığı gibi, binanın içinden de dışarı fırlayan insanlar oldu. Çavuş komutayı ele aldı, Ne oluyor, Allah kahretsin, Bir kör, bir kör, diye geveledi asker, Nerede, Orada, ve silahının namlusuyla kapıyı işaret etti, Ben bir şey görmüyorum, Oradaydı, gördüm. Askerler üniformalarını giymiş, sıra halinde, ellerinde silah bekliyorlardı. Işıldağı yakın, diye buyurdu çavuş. Askerlerden biri, orada duran aracın platformuna çıktı. Birkaç saniye sonra, göz kamaştıran bir ışık kapıyı ve binanın önyüzünü aydınlattı. Kimse yok orada, salak, dedi çavuş ve ona benzer bir başka güzel söz daha söyleyecekti ki, şiddetli ışıkta, kapının altında koyu bir lekenin yayıldığını fark etti. Onu bir güzel haklamışsın, dedi. Sonra, aldığı kesin buyrukları anımsayarak bağırdı, Geri çekilin, bulaşıcıdır. Askerler korku içinde geri çekildiler, ama kaldırım taşlarının arasından yavaş yavaş yayılan birikintiye bakmayı sürdürdüler. Herif öldü mü, dersin, diye sordu çavuş, Kesinlikle, salvoyu suratının tam ortasına yedi, diye yanıtladı asker, birden, ne kadar iyi nişancı olduğunu göstermiş olmaktan memnun. Tam o anda, bir başka asker sinirli sinirli bağırdı, Çavuş, çavuş, şuraya bakın. Işıldağın aydınlattığı sahanlığın üstünde, körlerin oluşturduğu bir grup dikilmiş duruyordu, on kişiden fazlaydılar, İlerlemeyin, diye gürledi çavuş, bir adım daha atarsanız, hepinizi indiririm. Karşıdaki binanın pencerelerinde, silah sesleriyle uyanmış birçok insan, camların ardından korku içinde bakıyordu. Bunun üzerine çavuş bağırdı, İçinizden dört kişi, cesedi almaya gelsin. Birbirlerini göremedikleri ve sayamadıkları için, altı kör ileri çıktı. Dört kişi dedim, diye bağırdı çavuş, isterik bir sesle. Körler birbirlerini yokladılar, ikisi arkada kaldı. Ötekiler, ip boyunca ilerlemeye başladı.

6

Buralarda bir kürek ya da bel, yani toprağı kazacak bir alet olup olmadığına bakmak gerek, dedi doktor. Sabahtı, cesedi zorlukla bahçeye taşıyıp yere, çöplerin ve ağaçlardan düşen yaprakların ortasına koymuşlardı. Şimdi gömmeleri gerekiyordu. Ölünün ne durumda olduğunu yalnızca doktorun karısı biliyordu, salvo halinde ateşin dağıttığı bir yüz ve kafatası, boynunda ve göğsünde üç kurşun deliği. Binanın içinde, mezar kazacak hiçbir alet bulunmadığını da biliyordu. Onlara ayrılan bölgenin her yerini dolaşmış, bula bula bir demir çubuk bulmuştu. Hiç yoktan iyiydi, ama yeterli değildi. Ve hastalığı bulaştırmalarından kuşkulanılanlara ayrılmış binanın, bahçe yönünden bakıldığında daha aşağıda kalan uzun koridoru boyunca sıralanmış kapalı pencerelerinde, kendi sıralarını, ötekilere, Kör oldum, demek zorunda kalacakları o kaçınılmaz anı bekleyen insanların dehşet içindeki yüzlerini fark etmişti, başlarına geleni gizleme-ye kalkacak olsalar, hatalı bir hareket, bir gölgeyi arayan bir baş hareketi, gözleri gören bir insanın normal olarak takılmayacağı bir şeye takılıp sendelemeleri onları ele verecekti. Bütün bunları doktor da biliyordu, biraz önce söylediği cümlenin, karısıyla sözleştikleri gibi, ötekileri kandırmaktan başka bir amacı yoktu, buna karşılık karısı,

Askerlerden bize bir kürek atmalarını istesek, nasıl olur, diyecek, o da ona, İyi fikir, bir deneyelim, diyecek ve herkes bunun iyi bir fikir olduğunu onaylayacaktı, kürek ya da bel konusunda bir şey söylemeyen yalnızca koyu renk gözlüklü genç kızdı o anda onun ağzından yakınmalardan başka bir şey çıkmıyor, gözlerinden de yaşlar boşanıyordu, Benim suçum bu, diye ağlıyordu, doğrusu da buydu, kimse bunu yadsıyamazdı, ama doğru olan ve genç kızın yüreğine belki de biraz su serpecek bir şey daha vardı ki o da şuydu: Yapacağımız her hareketten önce ciddi olarak düşünmeye başlasak, vereceği sonuçları önceden kestirmeye çalışsak, önce kesin sonuçları, sonra olası sonuçları, sonra rastlantısal sonuçları, daha sonra da ortaya çıkması düşünülebilecek sonuçları düşünmeye kalksak, aklımıza bir şey geldiğinde, bulunduğumuz yere çakılır, hangi yöne olursa olsun bir adım bile atamazdık. Sözlerimizin, hareketlerimizin iyi ve kötü sonuçları, kuşkusuz, ilerde yaşayacağımız günlere, hatta bizim bu sonuçları doğrulamak, kendimizi kutlamak ya da başkalarından özür dilemek için artık bu dünyada bulunmayacağımız günlere göreceli olarak düzgün ve dengeli biçimde dağılır, zaten kimi insanlar da bu durumun ölümsüzlük denen ve çok sözü edilen şeyin ta kendisi olduğunu ileri sürer, İyi güzel de, bu adam öldü, bizim de onu gömmemiz gerekiyor. Doktor ve karısı böylece bu konuyu sorumlularla görüşmeye karar verdi, bir türlü avutulamayan koyu renk gözlüklü genç kız da onlara eşlik edeceğini söyledi. Kapının eşiğinde henüz belirmişlerdi ki bir asker onlara bağırdı, Olduğunuz yerde kalın, ve bu kesin sözlü uyarıya uyulmayacağından korkmuş olacak ki, ayrıca havaya ateş etti. Korkup, girişin gölgede kalan korunaklı yerine, açık duran kapının kalın, ahşap kanatlarının ardına çekildiler. Sonra, doktorun karısı tek başına ilerledi, bulunduğu yerden askerin hareketlerini

izleyebilir, gerektiğinde kendini birden geriye atabilirdi. Ölüyü gömmek için elimizde hiçbir alet yok, dedi, bize bir kürek gerek. Ana giriş kapısında, kör adamın düştüğü yerin karşı yönünden bir başka asker belirdi. Bir çavuştu bu, ama önceki çavuş değil, Ne istiyorsunuz, diye bağırdı, Bize bir kürek ya da bir bel gerek, Ne kürek var ne de bel, defolup gidin, Cesedi gömmemiz gerekiyor, Gömmeyin, bırakın orada çürüsün, Çürümeye bırakırsak, taşıdığı mikroplar havaya bulaşır, Bulaşsın, böylelikle size de büyük bir iyilikte bulunmuş olur, Hava durduğu yerde durmaz ki, bazen burada olur, bazen de sizin tarafta. İleri sürülen savın kesinliği, askeri düşünmeye zorladı. Kör olan ve hemen, kara ordusunda görevli asker hastaların toplandığı yere kaldırılan öteki çavuşun yerine buraya gönderilmişti. Hava ordusu ile denizcilerin de kendilerine ait toplama yerleri bulunduğunu söylemeye gerek yok, ne var ki bu yerler kara ordusuna ayrılan yerlerden daha küçük ve önemsizdi, çünkü bu iki ordunun askerleri sayıca daha azdı. Kadın haklı, dedi çavuş, bu gibi durumlarda, gerekli tüm önlemlerin alındığından hiçbir zaman emin olunamaz. Gaz maskesi takmış iki asker, kan birikintisinin üzerine önlem olarak bol miktarda amonyak dökmüştü, çıkan son buharlar çavuşun gözlerini yaşartıyor, boğazındaki ve burnundaki mukozaların karıncalanmasına yol açıyordu. Çavuş sonunda, Gidip bir bakacağım, dedi, Yiyeceğimiz de yok, dedi, durumdan yararlanıp onu göreve çağıran doktorun karısı, Yiyecekler henüz gelmedi, Yalnızca bizim koğuşta elli kişiden fazla var, açız, gönderdiğiniz yiyecekler yetmiyor, Yiyecek sağlama konusu ordunun görevi değil, Öyle de olsa, birilerinin bu konuyla ilgilenmesi gerek, hükümet bizi doyuracağına söz verdi, İçeri dönün, o kapının yanında kimseyi görmek istemiyorum, Kürek, diye bağırdı son bir kez doktorun karısı, ama çavuş çoktan uzaklaş-

mıştı. Yatakhanedeki hoparlörlerden konuşma sesi duyulduğunda, vakit öğleye yaklaşıyordu, Dikkat, dikkat, içerdekiler yemeğin geldiğini düşünerek sevindi, ama değildi, kürekten söz ediliyordu, Gelip alın ama grup halinde değil, bir kişi gelsin, Ben gidiyorum, biraz önce askerlerle ben konuştum, dedi doktorun karısı. Sahanlığa çıkar çıkmaz küreği fark etti. Aletin bulunduğu yerin uzaklığına, merdivenlerden çok, giriş kapısına yakın durduğuna bakılacak olursa, dışarıdan içeri atılmış olması gerekiyordu. Kör olduğumu unutmamam gerekiyor, diye düşündü doktorun karısı, Nerede, diye sordu, Merdiveni in, seni yönlendireceğim, diye yanıt verdi çavuş, çok güzel, şimdi aynı yönde ilerle, öyle, öyle, dur, biraz sağa dön, hayır, sola, daha az, daha az, şimdi dosdoğru, zikzak çizmezsen tam üstüne gideceksin, elma dersem sağa, armut dersem sola, elma, elma, Allah kahretsin, zikzak çizme dedim sana, elma elma, yine sapıtıyorsun, armut, hep armut, tamam, şimdi bir yarım daire çiz, seni yeniden yönlendireceğim, bostan beygirinin dolabın çevresinde döndüğü gibi dönüp durmanı, sonunda paldır küldür kapının yanına yuvarlanmanı istemiyorum, O kadar kaygılanma, diye düşündü kadın, buradan kapıya kadar dümdüz gideceğim, sonuçta kör olduğumdan kuşkulansan bile umurumda değil, nasıl olsa gelip beni almaya kalkamazsın. Kazmayı, çalışmaya giden bir toprak işçisi gibi omzuna koydu ve kapıya kadar sağa sola tek adım bile atmadan yürüdü, Çavuş gördünüz mü şunu, diye bağırdı askerlerden biri, kör değilmiş gibi yürüyor adeta, Körler yollarını bulmayı çabuk öğrenirler, diye fetva verdi çavuş, kendinden emin bir ses tonuyla. özelkitapgrubu

Çukur açmak çok zor oldu. Toprak sert ve basıktı, yüzeyin hemen altında da kökler vardı. Taksi şoförü, iki polis memuru ve birinci kör sırayla kazdılar. Ölüm karşısında hınçların şiddetini ve zehrini yitirmesi beklenir,

buna karşın nasırlaşmış kinlerin hiç eskimediği ve bunun kanıtlarına edebiyatta ve yaşamda bol bol rastlandığı ileri sürülür ki bu da doğrudur, ama bu durumda, doğrusunu söylemek gerekirse, aslında hınç söz konusu olmadığı gibi, nasırlaşmış kin hiç söz konusu değildi, çünkü bir arabanın çalınmasının, o arabayı çalmış olan ölü karşısında ne ağırlığı olabilir ki, özellikle de o ölü acınacak bir durumdaysa, çünkü o yüzde ne burun ne ağız kaldığını görebilmek için, insanın gözünün ille de görmesi gerekmez. Üç karıştan daha derine inemediler. Ölü iri yarı olsaydı, göbeği dışarıda kalırdı, ne var ki hırsız cılızdı, gerçek bir kemik çuvalıydı, özellikle de son günlerde tuttukları oruçtan sonra, çukur onun gibi iki kişiyi bile alırdı. Dua edilmedi. Başına bir haç dikebilirdik, dedi, yüreği pişmanlık dolu koyu renk gözlüklü genç kız, ama orada bulunanların hiçbiri, rahmetlinin yaşarken Tanrı'yla ve dinle arasının nasıl olduğunu bilmiyordu, en iyisi susmaktı, ölünün başında başka hiçbir tören yapılmadı, ayrıca bir haç yapmak sanıldığı kadar kolay değildi, oradaki bütün körlerin nereye adım atacaklarını bile bilemedikleri düşünülürse, kim bilir ne kadar zaman alırdı. Yatakhaneye geri döndüler. Daha çok girilip çıkılan yerlerde, bahçe duvarının yanı gibi açık havada olmaması koşuluyla, insan yolunu şaşırmaz, kolunu öne uzatsa, parmaklarını böceklerin antenleri gibi kımıldatsa, her şeyi becerebilir, hatta daha da yetenekli körlerin, alnıyla görmek denen şeyi bile başarabilecekleri ileri sürülebilir. Doktorun karısının örneğin, bu Allah'ın belası salonlarda, kıyı bucakta, koridorlarda hareket edip yönünü bulabilmesi, tam yerinde köşeyi dönüvermesi, kapının önünde durup hiç duraksamadan açması, yatağına gitmek için öteki yatakları saymaması ne müthiş bir şey. Şimdi kocasının yatağında oturuyor, her zaman yaptığı gibi onunla alçak sesle gevezelik ediyor, ikisinin de

iyi yetişmiş insanlar olduğu görülüyor, her zaman birbirlerine söyleyecek bir şeyleri var, birinci kör ile karısının oluşturduğu öteki çift gibi değil onlar, buluşmalarının heyecanı geçtikten sonra birbirleriyle doğru dürüst konuşmadılar bile, içinde bulundukları acı, aşklarına ağır bastı herhalde, zamanla alışırlar. Şehla çocuğa gelince, sürekli, Acıktım, demekten usanmıyor, oysa koyu renk gözlüklü genç kız, kendi lokmasını neredeyse ağzından çıkarıp ona veriyor. Birkaç saatten beri çocuk, Annemi isterim, diye tutturmuyor ama karnını doyurur doyurmaz, bedeni, basit fakat buyurucu gerekliğin, yaşamını sürdürme gereğinin ağırlığından kurtulduğunu duyumsar duyumsamaz annesinin yeniden aklına geleceğine kuşku yok. Şafak vakti olup bitenler ya da bilemediğimiz nedenler yüzünden, sabah verilen yiyecek kasaları getirilmedi. Şimdi vakit öğleye yaklaşıyor, doktorun karısının gizlice baktığı kol saati neredeyse biri gösteriyor ve mide salgılarının sabırsızlanması yüzünden, bu koğuşta olduğu gibi, öteki koğuşta da bazı körlerin yiyeceğin gelmesini girişte beklemeye gitmesine kimse şaşırmamalı, bunun haklı iki nedeni var, bazı körlerin ileri sürdüğü ilk neden, böylelikle zaman kazanmak, açıklanmayan öteki neden de, herkesin bildiği gibi, önce gidenin daha iyi beslendiği. Açılırken dış kapının çıkardığı gıcırtıyı ve o kutsal kasaları getiren askerlerin ayak seslerini kollayan körler, en azından on kasa yiyecek geleceğini biliyorlar. Sol binada toplanan kuşkulular kendi hesaplarına, birdenbire kör olmaktan korktukları için, dışarı çıkıp ötekilerin yanına yaklaşmaya yanaşmadılar ama içlerinden bazıları, kendi sıralarının gelmesi için sabırsızlandığından, kapının eşiğinde bekliyor. Zaman geçti. Beklemekten yorulan körler yere oturmuşlardı, daha sonra içlerinden iki üç kişi yatakhaneye geri döndü. Biraz sonra, giriş kapısının herkesin aşina olduğu gıcırtısı duyuldu. Heyecanlanan kör-

ler, itişip kakışarak, dışarıdan gelen seslere göre, kapının bulunduğunu düşündükleri yere yöneldiler ama birden, kendilerine tanımlamaya da, açıklamaya da fırsat bulamadıkları kısa bir süre içinde belirsiz bir kaygıya kapılıp durdular ve yemeği getiren askerlerle onlara eşlik eden silahlı eşlikçilerin ayak sesleri duyulmaya başlandığı sırada düzensiz biçimde geri çekildiler.

Gece meydana gelen trajik olaylar yüzünden olacak, kasaları getiren askerler, daha önce yaptıkları gibi bunları iyi kötü, binanın iki kanadına açılan kapıların yanına değil, girişe bırakmaya karar vermiş ve Ne haliniz varsa görün, dercesine davranıyorlardı. İçerdeki tipler başlarının çaresine baksınlar, diyorlardı. Dışarıdaki şiddetli ışığın gözlerini kamaştırmasının ardından, kendilerini birden-bire girişin loşluğunda bulmaları yüzünden, orada bekleyen körleri ilk bakışta göremediler. Ama hemen ardından varlıklarını fark ettiler. Ellerindeki kasaları dehşet çığlıkları atarak yere atıp, kapıya doğru çılgın gibi koştular. Eşlikçi olarak gelen ve sahanlıkta bekleyen askerlerden ikisi, bu tehlike karşısında örnek oluşturacak bir tepkide bulundu. Nasıl ve neden olduğunu Tanrı bilir, içlerinde uyanan o masum ve haklı korkuyu bastırıp kapının eşiğine kadar ilerleyerek şarjörlerini içeri boşalttılar. Körler birbiri üstüne yıkılmaya başladı, bu arada yere düşerken bile bedenlerine kurşun yemeyi sürdürüyorlardı ki bu, cephane israfından başka bir şey değildi, her şey inanılmayacak bir yavaşlık içinde olup bitti, yere yıkılan bir beden, ardından bir beden daha, kimi zaman sinemada ya da televizyonda görüldüğü gibi, yıkılmalarının sonu gelmeyecekmiş gibi geliyordu insana. Oraya zamanında gidip askerlerden birini, attığı kurşunların nedenini açıklarken dinleseydik, nefsi müdafaa durumunda ateş ettiğine bayrağı üzerine yemin ederken yakalardık onu, ayrıca, bir insanlık görevini silahsız olarak yerine geti-

rirken birden, kendilerinden sayıca üstün bir kör grubu tarafından saldırıya uğrayan arkadaşlarını korumak için ateş ettiklerini de söylerlerdi kuşkusuz. Çılgın bir itiş kakış içinde demir kapıya kadar geri çekildiler, bu arada nöbetteki öteki askerler, hayatta kalan körler öç almak için saldırıya geçmeye hazırlanıyorlarmış gibi, onları korumak için kapının parmaklıkları arasından titrek elleriyle silahlarını doğrultmuşlardı. Ateş eden askerlerden korkudan beti benzi atmış biri, Öldürseler bile oraya bir daha adımımı atmam, diyordu, gerçekten de oraya bir daha adım atmadı. Aynı gün akşama doğru, o da körler arasında bir kör olmuştu ama onu asker oluşu kurtardı, yoksa orada, sivil körlerin, yani silahıyla geberttiği körlerin arkadaşları arasında kalacaktı, bu durumda ona ne yaparlardı Tanrı bilir. Çavuş, En iyisi bunları açlıktan gebermeye bırakmak, dedi, hayvan ölürse, zehir de ölür. Aynı şeyi söylemiş ve düşünmüş olan askerlerin azımsanmayacak sayıda olduğunu biliyoruz, ne mutlu ki, içinde hâlâ birazcık insanlık kalmış biri, Bundan böyle kasaları yarı yola kadar götürüp bırakalım, körler de oraya kadar gelip alsınlar, böylelikle onları göz altında tutmuş oluruz ve en küçük kuşkulu davranışta ateş açarız, dedi. Çavuş kumanda yerine yöneldi, mikrofonu açtı ve sözcükleri elinden geldiğince düzgün kullanmaya, kurduğu cümleleri daha önce bu gibi durumlarda duyduğu cümlelere benzetmeye çalışarak, Ordu, başkaldırı saydığı ve ivedi bir risk yaratacağından kuşkulandığı bir hareketi silahla bastırmak zorunda kaldığı için çok üzgündür ve bu davranışından dolaylı ya da doğrudan sorumlu değildir, bugünden başlayarak da enterne edilen kişilerin binanın dışına çıkarak yiyeceklerini kendilerinin gelip almaları gerektiğini herkese duyurur, düzeni bozacak her türlü girişimde de dün akşamki durumla karşı karşıya kalacakları konusunda herkesi uyarır. Biraz ara verdi, konuşma-

sını nasıl bitireceğini bilemediğinden söyleyecek bir şey bulamıyordu, oysa söylenebilecek daha başka şeyler vardı kuşkusuz, Bu bizim hatamız değil, bu bizim hatamız değil, diye yinelemekle yetindi.

Binanın içinde, girişin küçük mekanında kulakları sağır eden bir sesle patlayan silahlar dehşet yaratmıştı. İlk anlarda herkes askerlerin yatakhanelere dalıp, karşılarına çıkan herkesin üstüne salvo halinde ateş edeceğini, hükümetin karar değiştirdiğini, körleri kitle halinde öldürmeyi benimsediğini sandı, kimileri yatakların altına saklandı, kimileri de çok korktuğundan olduğu yerde taş kesildi, içlerinden bazıları da sağlığı tam olarak yerinde olmamanın zaten sağlıksızlık anlamına geldiğini, sonunda kaçınılmaz olarak öleceklerse, bunun en kısa sürede gerçekleşmesinin daha iyi olacağını düşündü. İlk tepki verenler, hastalık mikrobunu taşıyanlar oldu. Silahlar patladığında kaçışmaya başlamışlardı, ardından gelen sessizlik, geriye dönme cesareti verdi onlara ve girişe açılan kapıya yeniden yaklaştılar. Üst üste yığılmış bedenleri, karo taş döşeli zeminin üstünde kanın canlıymış gibi ağır ağır, kıvrılarak yayıldığını ve yanda duran yiyecek kasalarını gördüler. Açlık, onları dışarı, göz diktikleri yiyeceklere doğru itti, oysa o yiyecekler körler için getirilmişti ve biraz sonra, yönetmeliğe uygun olarak alıp götürmeye geleceklerdi, ama yönetmeliğin canı cehenneme, kimse bizi görmüyor, eldeki bir, gelecek olan ikiden her zaman daha iyidir, her zamanın ve her yerin yaşlı kişileri bunu böyle demiş, aslında hiç de akılsız değillermiş. Bununla birlikte açlık ancak üç adım ilerletebildi onları, araya akıl girdi ve o cansız bedenlerde, özellikle de o kanda, sakınmasını bilmeyenleri tehlikenin beklediği konusunda uyardı, körlerin delik deşik olmuş etlerinden daha şimdiden Tanrı bilir hangi buğular, hangi gazlar, hangi zehirli miyasmalar yükseliyordu. Onlar ölü,

bize hiçbir şey yapamazlar, dedi, kendine ve çevresindekilere güven verrnek isteyen biri ama bunu söylediğine pişman oldu, körlerin ölü oldukları, artık kıpırdayamayacakları doğruydu, ama bu beyaz körlüğün aslında ruhla ilgili bir hastalık olmadığını nereden bileceğiz, öyleyse, yani bu varsayım doğruysa, bu körlerin ruhları şu anda şimdiye kadar olmadığı kadar özgürdü, çünkü bedenlerinden ayrılmışlardı, dolayısıyla istediklerini yapmakta da çok daha özgürdüler, özellikle de kötülük yapmakta, ki en kolay yapılan şeyin kötülük olduğunu herkes bilir. Ne var ki, sereserpe duran yiyecek kasaları kaçınılmaz olarak gözlerini alıyordu, çünkü midenin kanıtları o kadar güçlüdür ki başka hiçbir şeyi dikkate almaz. Kasaların birinden beyaz bir sıvı sızıyor ve kan birikintisine yaklaşıyordu, bunun süt olduğuna hiç kuşku yoktu, renk yanıltmaz. Hastalık mikrobu taşıyanlardan en cesaretli ya da en yazgıcı olan –bu iki niteliği birbirinden ayırmak her zaman kolay değildir– iki kişi ilerledi, ellerini açgözlülükle ilk kasaya atacaklardı ki öteki binaya açılan kapının eşiğinde bir sürü kör belirdi. İnsan imgelemi öylesine güçlüdür ki –özellikle de bu gibi uğursuz koşullarda gücünün doruğuna erişmiş gibi görünür–, yiyecek keşfine çıkmış iki mikrop taşıyıcı üzerinde bu durum, yerde yatan ölü körler –tabii ki eskisi kadar kör, fakat çok daha tehlikeli, çünkü öç alma duygularıyla donanmış olarak– ayağa kalkmışlar izlenimi bıraktı. Dikkatle ve sessizce kendi binalarının girişine doğru geri çekildiler, belki de körler işe, acıma ve saygı duygularının gereğine uyarak öncelikle kendi ölüleriyle meşgul olmakla başlar ya da hiç olmazsa gözlerinden kaçan bir kasayı –küçük de olsa– orada bırakırlardı, aslında mikrop taşıyanlar çok fazla sayıda değillerdi, bu yüzden belki de en iyi çözüm onlara, Ne olur acıyın bize, hiç olmazsa küçük bir yiyecek kasası bırakın, çünkü bugün olup bitenlerden sonra

artık belki de yiyecek getirmeyecekler, demek olacaktı. Körler körlerin yaptığı gibi, elleriyle çevreyi kollayarak, sendeleyerek, ayaklarını sürüyerek ilerliyorlardı, bununla birlikte, yapılması gereken işleri, aralarında önceden işbölümü yapmış gibi, büyük bir beceriyle paylaştırmayı başardılar, içlerinden bazıları, yapışkan kan birikintisi ile yayılan sütlerin üstünde patinaj yaparak cesetleri hemen kaldırıp bahçeye doğru taşımaya başladı, başkaları da kasalarla ilgilendi, askerlerin bıraktığı sekiz kasayı birbiri ardından sırasıyla taşıdılar. Körlerin arasında bir kadın vardı ki, her an her yerdeymiş izlenimi bırakıyordu, kasaların sırtlanmasına yardım ediyor, erkekleri yönetirmiş gibi davranıyordu, bunu kör bir kadının başarmasına olanak yoktu, ayrıca birçok kez rastlantıyla ya da bilerek, başını mikrop taşıyanların bulunduğu binaya doğru çevirdi, sanki onları görüyor ya da varlıklarını duyumsuyordu. Kısa sürede giriş boşaltıldı, geriye büyük kan lekesiyle onun yanında daha küçük, büyük lekeye dokunan bir lekeden –yere dökülen süt– başka bir şey kalmadı, bunların dışında birbiriyle kesişen ayak izleri, kırmızı ya da yalnızca ıslak izler görülüyordu. Mikrop taşıyanlar yazgılarına boyun eğerek kapıyı kapatıp yerde kırıntı aramaya başladılar, o kadar yılgındılar ki –ve bu, ne büyük bir umutsuzluk içinde olduklarını gösteriyordu– içlerinden biri, Gerçekten kör olacaksak, yazgımız buysa, daha şimdiden onların yanına gitsek iyi olurdu, orada hiç olmazsa yiyecek bir şeyler bulurduk, dedi, Askerler belki bizim de payımızı getirir, dedi içlerinden biri, Siz askerliğinizi yaptınız mı, diye sordu bir başkası, Hayır, Ben de öyle düşünmüştüm. Ölüler birinci ve ikinci yatakhanelere ait olduğundan, bu iki yatakhaneyi işgal edenler, önce yiyeceklerini yiyip ölülerini sonra mı gömeceklerine ya da bunun tersini mi yapacaklarına karar vermek için toplandılar. Kimlerin öldüğünü kimse merak etmi-

yormuş gibi görünüyordu. İçlerinden beşi öteki yatakhanedendi, birbirlerini daha önceden tanıyorlar mıydı, tanışma isteği duyup birbirlerine açılmışlar mıydı bilemiyoruz. Doktorun karısı, bu beş körün geldiklerini anımsamıyordu. Buna karşın öteki dört körü tanıyordu, yani onlarla aynı çatı altında yatmışlardı, ama içlerinden biri hakkında hiçbir şey bilmiyordu, ayrıca daha fazlasını nasıl bilebilirdi ki, kendine saygısı olan bir erkek, karşısına ilk çıkan kişiye özel yaşamını anlatmazdı, örneğin bu hastalığa bir otel odasında koyu renk gözlük takan bir genç kızla sevişirken yakalandığını söylemezdi, genç kız da –eğer bu bizim tanıdığımız genç kızsa– kendisinin her şeyi bembeyaz görmesine neden olan erkeğin şimdiye kadar hep yanında olduğunu, hâlâ da çok yakınında bulunduğunu aklının ucuna bile getiremezdi. Taksi şoförü ile iki polis memuru da ölenler arasındaydı, sağlam üç kişi, kendi gereksemelerini rahatlıkla karşılayabilecek ve meslekleri, farklı biçimde de olsa, başkalarıyla ilgilenmek olan üç insan, ne var ki bu üç insan şimdi, yaşamlarının en olgun çağında acımasızca öldürülmüştü ve birilerinin kendilerine son görevlerini yapmalarını bekliyorlardı. Hayatta kalanların yemeklerini yiyip bitirmesini beklemek zorundalar, bu durum, insanların alışılageldik bencilliğinden değil, birinin onlara büyük bir iyi niyetle, dokuz ölüyü bu kadar sert bir toprağa, hem de alet olarak tek bir bel ile gömmenin en azından akşam yemeğine kadar süreceğini anımsatmış olmasından kaynaklanıyor. Ve bu işi yapacak iyi niyetli kimselerin ter dökerken, ötekilerin tıkınması kabul edilebilir bir düşünce olmayacağından, ölülerle uğraşmayı daha sonraya bırakmaya karar verdiler. Yiyecekler kişi başına porsiyon olarak getiriliyordu, dolayısıyla dağıtımı kolaydı, İşte senin payın, işte bu da seninki ve bu dağıtım yiyecek kalmayıncaya kadar sürüyordu. Ne var ki durum hakkında bilgisi ol-

mayan bazı körlerin ısrarlı sabırsızlıkları, normal koşullarda kolaylıkla yapılabilecek dağıtım işlemini zorlaştırdı, aslında dinginlikle ve tarafsızlıkla düşünülecek olursa, bazı aşırı davranışların ortaya çıkmasını da normal karşılamak gerekir, bunun için, örneğin getirilen yiyeceğin herkese yetip yetmeyeceğinin başlangıçta bilinememesini düşünmek yeterli olur. Körleri ve yiyecekleri görmeden bunları sayıp dağıtmanın da çok zor olduğunu kuşkusuz herkes anlayacaktır. Bunun dışında, ikinci yatakhanede kalanlardan birkaçı, kendilerini olduklarından daha çok göstermeye yeltenmek gibi, kınanmanın da ötesinde bir ayıplanmayı hak edecek bir davranışta bulundu. Doktorun karısı, her zaman olduğu gibi bu durumun da üstesinden gelmeyi başardı. Tartışmalara yol açarak durumu daha da kötüleştirecek uzun bir konuşma yerine, zamanında ve yerinde söylenmiş birkaç sözle durum yatıştırıldı. Bu arada kötü niyetliler ve görgüsüzler, bir yerine iki pay almaya yalnızca kalkışmakla kalmayıp bunu elde ettiler. Doktorun karısı bu kınanacak davranışın farkına vardı ama onları ele vermekle tedbirli davranmış olmayacağını düşündü. Kör olmadığının anlaşılmasının yol açacağı sonuçları aklına bile getirmek istemiyordu, en azından herkesin hizmetçisi, birkaçının da kölesi olurdu. Başlangıçta ileri sürülen, her yatakhaneden bir sorumlu seçilmesi düşüncesi belki de bu tür sorunların, hatta daha ciddi sorunların sonuca vardırılması için bir çözüm olabilirdi, yeter ki sözü edilen sorumlu, işini hiç kimsenin hiçbir zaman en küçük bir kuşku bile duymayacağı biçimde yürütsün ve herkesçe böyle bir insan olduğu tanınsın. Bunu başaramazsak, diye düşündü, sonunda birbirimizin boğazını sıkmaya başlayacağız. Bu kılçıklı konuyu kocasına açmaya karar verdi, bir yandan da yemek paylarını dağıtmayı sürdürdü.

Kimileri gevşeklikten, kimileri de nazik bir mide-

ye sahip olduklarından, yemek yendikten sonra, mezar kazma işine girişmeye kimse yanaşmadı. Doktor, bu durumdan rahatsız olarak –çünkü bu onun için, ötekilerin sahip olmadığı bir meslek sorumluluğu sorunuydu–, haydi gelin şu zavallıları gömelim, dediğinde ortaya hiç gönüllü çıkmadı. Yataklarına uzanmış yatan körlerin aklındaki tek şey, kısa sürecek sindirim dönemini rahatça geçirmekti, bazıları hemen uykuya daldı, aslında geçirdikleri korku ve sarsıntılardan sonra, iyice beslenen bedenlerinin kendini sindirim kimyasının gevşekliğine bırakmış olması hiç de şaşılacak bir durum değildi. Daha sonra, güneşin batışına doğru, gün ışığının azalması nedeniyle tavan lambalarının parlaklığı artmış gibi görünen, ama yine de pek bir işe yaramayan ışığı biraz daha belirgin hale geldiğinde doktor, karısıyla birlikte kendi koğuşundan iki kişiyi, en azından durumu değerlendirip yapılacak işi görmek ve katılaşmış cesetleri ayırmak gerek, diyerek bahçeye kadar gitmeye razı edebildi, çünkü her iki koğuşun ölülerini ayrı ayrı gömmesi kararlaştırılmıştı. Körlerin avantajı, ışık yanılsaması denebilecek şeyden yararlanmalarıydı. Aslında, zamanın gündüz ya da gece, sabahın ya da akşamın alacakaranlığı olmasının, şafak vaktinin sessizliği ya da öğle saatinin gürültü patırtısı içinde bulunmalarının körler için fazla bir önemi yoktu, onlar her zaman, sisin içinde parlayan güneşin verdiği ışık gibi, görkemli bir beyazlık içinde yüzüyorlardı. Körlük onlar için, sıradan karanlıklar içinde değil, görkemli bir ışık içinde yaşamaktı. Doktor, cesetleri ayıracaklarını söyleyerek hata yaptığında, ona yardım etmeyi kabul eden ilk kör, ölüleri birbirinden nasıl ayırt edeceklerinin kendisine açıklanmasını istedi, bu bir kör için mantıklı bir soruydu ve doktoru sıkıntıda bıraktı. Bu kez ona yardım etmek kendimi ele vermek olur, diye düşündü doktorun karısı. Doktor bu kötü durumdan,

kendi kendine gülümseyip hatasını itiraf ederek incelikle kurtuldu, Gören gözlerimiz olmasına o kadar alışığız ki, dedi, bir işe yaramadıkları halde onları hâlâ kullanabileceğimizi düşünüyoruz, aslında orada bizden dört kişi olduğunu biliyoruz, taksi şoförü, iki polis ve bizimle olan bir kişi daha, dolayısıyla yapacağımız şey, aralarından rasgele dört ceset seçip gömmek olacak, böylelikle göre-
vimizi yerine getirmiş olacağız. İlk kör bu öneriyi kabul etti, arkadaşı da öyle yaptı ve yeniden sırayla çalışarak mezar çukuru açmaya koyuldular. Bu yardımcılar kör olduklarından, gömdükleri cesetlerin tamı tamına biraz önce duraksayarak sözünü ettikleri cesetler olduğunu hiçbir zaman bilemeyecekler, tabii, rasgele seçtiklerini düşündükleri bedenlerin aslında doktorun eliyle seçti-
ği cesetler olduğunu, onun elini de bir cesedi kolundan ya da bacağından tutup çeken karısının yönlendirdiğini, doktora ise, İşte şu ceset, demekten başka bir şey kalmadığını söylemeye gerek yok. İki cesedi gömmüşlerdi ki, sonunda onlara yardım etmek için yatakhaneden üç kişi daha geldi, dışarıda gece karanlığının hüküm sürdüğünü söyleselerdi, olasılıkla gelmezlerdi. İnsan kör de olsa, gündüz gözüyle mezar kazmak ile o işi gün batımından sonra yapmak arasında psikolojik bakımdan çok büyük bir fark olduğunu kabul etmemiz gerekir. Üstleri başları toprağa batmış durumda, kan ter içinde, burunlarında kokuşmaya yeni başlamış cesetlerin ekşimsi kokusuyla yatakhaneye geri döndükleri anda, hoparlörden gelen ses zaten bildikleri eski talimatları yineleyip duruyordu. Olup bitenlerden hiçbir şekilde söz etmediler, atılan silahlar, ölen insanlar da söz konusu edilmedi. İzin almadan binadan dışarı çıkmak, ölüm anlamına gelecektir ya da İçerdekiler cesetleri bahçe duvarının yanına hiçbir tören yapmadan gömeceklerdir, gibi talimatlar şimdi, yaşamın katı deneyimiyle –ki bu deneyim, karşılaştığımız

zorlukların mutlak egemeni ve efendisidir– tam olarak anlamını buluyor, bu arada, günde üç öğün yiyecek vaat eden ses kabalıkla hafife alınmaya ya da katlanılması daha da zor olan acı alaya dönüşüyordu. Ses kesildiğinde, binayı artık en uzak köşelerine kadar tanımaya başlamış olan doktor tek başına, Biz ölülerimizi gömdük, diye seslenmek için öteki yatakhanenin kapısına gitti, Birkaçını gömdüyseniz geriye kalanları da gömebilirdiniz, diye yanıt verdi içerden bir erkek sesi, Her yatakhanenin ölülerini kendi gömmesi kararlaştırılmıştı, biz içlerinden dördünü aldık ve gömdük, Tamam, geriye kalanlarla da yarın biz ilgileniriz, diye karşılık verdi bir başka erkek sesi, sonra başka bir ses tonuyla sordu, Başka yiyecek gelmedi mi, Hayır, diye yanıt verdi doktor, Ama hoparlörden günde üç öğün yemek vereceklerini söylediler, Sözlerini her durumda yerine getireceklerinden kuşkum var, Öyleyse, gelmiş olan yiyeceği eşit paylara ayırmak gerek, dedi bir kadın sesi, Bu bana iyi bir fikir gibi geliyor, isterseniz bunu yarın konuşalım, Olur, dedi kadın. Doktor geri döneceği sırada ilk konuşan adamın sesi yeniden duyuldu, Burada kimin sözü geçecek bilmemiz gerekiyor. Birisinin yanıt vermesi için sözüne ara verdi, ona karşılık veren biraz önceki kadın oldu, Ciddi olarak organize olamazsak burada açlık ve korku hüküm sürecek, ölülerimizi onlarla birlikte gömmeye gitmemiş olmamız zaten yeterince utanç verici, Mademki bu kadar zekisiniz, çeneniz de bu kadar kuvvetli, neden gidip o işi siz yapmıyorsunuz, Tek başıma yapamam ama yardım etmeye hazırım, Tartışmanın anlamı yok, dedi ikinci erkek sesi, o işle yarın sabah ilgileniriz. Doktor iç geçirdi, birlikte yaşamak kolay olmayacaktı. Koğuşa gitmek üzere davrandığında tuvalete gitme gereğini şiddetle duydu. Bulunduğu yerden tuvaletleri bulması pek kolay olmayacaktı ama şansını denemeye karar verdi. İçlerinden

birinin en azından, yiyecek kasalarına konan temizlik kâğıtlarından tuvaletlere götürmeyi akıl etmiş olmasını umut ediyordu. İki kez yolunu şaşırdı, bunalmaya başlamıştı, çünkü giderek daha çok sıkışıyordu, neyse ki en çok zorlandığı anda pantolonunu indirip alaturka bir tuvalete çökmeye zaman bulabildi. Tuvaletten yükselen pis koku boğucuydu. Yumuşak bir şeyin üstünde yürümüştü sanki, deliği tutturamamış ya da rahatlamadan önce deliği hizalayıp hizalayamadığına aldırmamış olan bir körün bıraktığı pisliğin üzerine basmış olabilirdi. Nasıl bir yerde olduğunu düşünmeye çalıştı, onun gözünde, göremediği duvarlar ya da zemin olsun, her şey beyaz, ışıklı, parlaktı, bu yüzden de bulunduğu yerdeki ışığın ve beyazlığın kötü koktuğu sonucunu çıkardı, bu saçma bir düşünceydi elbette. Korku bizi delirtecek, diye düşündü. Sonra, temizlenmek istedi, ama kâğıt yoktu. Arkasındaki duvarı eliyle yokladı, oralarda bir yerde asılı tuvalet kâğıdı ruloları ya da hiç olmazsa üzerine kâğıtlar geçirilmiş çiviler bulunması gerekiyordu. Hiçbir şey yoktu. Kendini mutsuz, hatta zavallı duyumsadı, bacaklarını açmış, pantolonunu pis yerlere değmemesi için eliyle tutuyordu ve kördü, hiçbir şey göremeyen zavallı bir kördü, dayanamayıp sessizce ağlamaya başladı. El yordamıyla birkaç adım attı, bu kez de karşısındaki duvara tosladı. Önce bir kolunu, sonra ötekini uzattı ve sonunda kapıyı buldu. Tuvaleti arayan ve tökezleyip duran bir başka kişinin ayak seslerini işitti, Nerede bu kahrolası yer, diye mırıldanıyordu duygusuz bir ses tonuyla, aslında nerede olduğu umurunda değilmiş gibi. Orada başka bir insanın da bulunduğunun farkına varmadan, doktorun otuz santim yanından geçip gitti ama bunun önemi yoktu, ortaya uygunsuz bir durum çıkmadı, aslında çıkabilirdi, çünkü doktor pantolonu inik durumdaydı, neyse ki huzur kaçırıcı bir utanç duygusu içinde son anda pantolonunu

yukarı çekebilmişti. Sonra, yalnız kaldığında pantolonunu yeniden indirdi ama bunu hemen yapmadı, iç çamaşırlarını kirletmişti, bunu biliyordu, o zamana kadar hiç olmadığı kadar kirli duyumsuyordu kendini. Hayvanlaşmanın birçok aşaması var, diye düşündü, ilk aşama bu herhalde. Öte yandan durumundan çok da yakınmaması gerekiyordu, çünkü yanında onu temizlemekten yüksünmeyecek biri vardı.

Körler yataklarına yatmış, uykunun onlara acıyıp içinde yüzdükleri derin üzüntüden kurtarmak üzere bir an önce gelmesini bekliyorlardı. Doktorun karısı, öteki-ler bu acınacak durumu görebilirlermiş gibi, kocasının olabildiğince temizlenmesine gizli gizli yardım etmişti. Koğuşa şimdi, hastaların uykularında acı çektikleri bir hastane havası egemen olmuştu. Doktorun karısı dinginlik içinde yatağına oturmuş, yataklara, koyu siluetlere, bir körün yüzündeki sabit solgunluğa, bir başkasının düş görürken kıpırdattığı koluna bakıyordu. Kendi kendine, bir gün onlar gibi kör olup olmayacağını, şimdiye kadar hangi açıklanamaz nedenlerle kör olmadığını soruyordu. Yorgun ellerini saçlarını düzeltmek için yüzüne götürdü ve Yakında hepimiz leş gibi kokmaya başlayacağız, diye düşündü. Aynı anda çevresinde iç çekmeler, geğirmeler, bastırılmış hafif çığlıklar, sözcükleri andıran, sözcük olması gereken ama hafifçe yükselen çığlıklara, homurdanmalara, sonunda da hırıltılara dönüşürken anlamlarını yitiren sesler duydu. Yatakhanenin dibinden birinin, protesto eden, Domuzlar, domuzdan başka bir şey değilsiniz, diyen sesi işitildi. Oysa bağırdığı yönde domuzlukla suçlanabilecek insanlar değil, yaşlı bir kör kadınla yaşlı bir kör erkek vardı yalnızca ve onlar hakkında bilebileceği tek şey de olasılıkla buydu.

7

Boş çalışan mide çabuk uyanır. Körlerin birçoğu gözünü aynı anda açtı, oysa sabah olmasına daha epeyce zaman vardı, gözlerini açmalarının nedeni karınlarının acıkmış olması değil, daha çok yaygın bir deyişle biyolojik saatlerinin ritmini yitirmekte oluşuydu, gün doğalı epeyce zaman oldu sandılar ve kendi kendilerine, Amma da uyumuşum, dediler ama öyle olmadığını da hemen anladılar, çünkü bazı arkadaşları horlamayı sürdürüyordu, dolayısıyla da yanıldıkları ortadaydı. Oysa kitaplardan öğrendiğimiz, daha çok da deneyimlerimizden edindiğimiz bilgilere göre, zevk için ya da zorunlu olduğu için erken kalkan biri, çevresindekilerin horul horul uyumasına öyle pek rahat katlanamaz, hatta bizi ilgilendiren durumda daha da az katlanır, çünkü uyuyan bir kör ile gözlerini açmış olması hiçbir işe yaramayan bir kör arasında çok büyük fark vardır. Bu anlatının betimlemeye çalıştığı felaketin olağanüstü boyutları yanında görünüşte gereksiz, psikolojik özentili bu ince gözlemlerin tek amacı, sözü geçen körlerin neden bu kadar erken uyandıklarını açıklamaktır, daha önce sözü edildiği gibi, kimi midesinden gelen uyarı yüzünden uyandı, kimi de erken kalkan ve insanların toplu olarak bulunduğu kışla, koğuş gibi yerlerde kesinlikle kaçınılmaz olan ve katlanılması

gereken gürültüleri çıkaran öteki körlerin sinirli sabırsızlığı yüzünden uykusundan koparıldı. Burada kendini bilen, iyi yetişmiş insanlar yok yalnızca, kendilerini rahatsız eden salya sümüklerden ve bağırsaklarındaki gazlardan çevresindekilerin önünde sabah sabah uluorta kurtulmakta sakınca görmeyen görgüsüzler de var, ayrıca bu durum gün boyunca sürdüğünden, yatakhanenin havası giderek ağırlaşıyor ve yapacak bir şey de yok, dışarı açılan tek yer kapı, pencerelere gelince, her biri o kadar yüksek ki erişmeye olanak yok.

Yatağın darlığı yüzünden kocasının yanında ona olduğunca sokularak yatan, bundan ayrıca zevk de alan doktorun karısı saatine baktı, gece boyunca, böyle bir yerde uygun kaçmayacak şeyi yapmaktan, körlerden birinin "Domuzlar!" diye bağırdığı kişilerin durumuna düşmekten kaçınmışlardı. Saat ikiyi on üç geçiyordu. Biraz daha dikkatle baktı ve saniye ibresinin hareket etmediğini fark etti. O lanet saati kurmayı unutmuştu, Üç günden bu yana bu basit görevi bile yerine getirmeyi akıl edemediğime göre, asıl lanetli olan benim, dedi kendi kendine. Kendini tutamayıp, başına felaketlerin en büyüğü gelmiş gibi sarsılarak hıçkırmaya başladı. Doktor, en çok korktuğu şeyin başına geldiğini, karısının da kör olduğunu sandı ve Sen de mi kör oldun, diye sorma densizliğini göstereceği sırada onun mırıldandığını işitti, Hayır, değil, düşündüğün gibi değil, sonra, başını örtünün altına saklayarak, duyulmayacak kadar hafif bir sesle mırıldandı, Şapşalın tekiyim ben, saatimi kurmayı unuttum, dedi ve avutulamaz biçimde ağlamayı sürdürdü. Koyu renk gözlüklü genç kız karşı sıradaki yatağında doğruldu ve hıçkırıkların geldiği yere doğru ellerini öne uzatmış durumda yaklaştı, bir yandan ilerliyor, öte yandan, Çok üzgünsünüz, bir derdiniz mi var, diye soruyordu, elleri sonunda yan yana uzanmış iki bedene do-

kundu. Utanma duygusu, ellerini hemen geri çekmesini gerektiriyordu, beyni ona bu buyruğu kuşkusuz vermişti ama elleri ona boyun eğmedi, kaba kumaştan dokunmuş ılık örtünün üzerinde daha yumuşak bir dokunuşla gezindi. Bir derdiniz mi var, diye yeniden sordu genç kız ve bu kez geri çektiği elleri, hoşlandığı bir şeyden vazgeçme duygusuyla kısır beyazlık içinde yitip gitti. Doktorun karısı, hıçkırmayı sürdürerek yataktan kalkıp genç kıza sarıldı, Bir şey değil, birdenbire kederlendim, dedi, Siz ki bu kadar güçlüsünüz, siz cesaretinizi yitirecek olursanız bizler mahvolmuş sayılırız, diye yakındı genç kız. Doktorun şimdi biraz daha sakinleşmiş olan karısı, genç kızın yüzüne bakarken, Gözündeki zar yangısı neredeyse bütünüyle geçmiş, bunu ona söyleyememek ne kadar acı, buna ne kadar sevinirdi, diye düşünüyordu. Evet, bu onu belki sevindirirdi ama boş bir sevinç olurdu, onun kör oluşundan değil yalnızca, oradaki herkesin de kör oluşu yüzünden, görecek kimse olmadıktan sonra, ışıl ışıl, güzel gözleri olması –gözleri gerçekten güzeldi– neye yarardı. Doktorun karısı, Hepimizin zayıf anları olur ve ağlama yeteneğimizin olması bizim için şanstır, gözyaşları bizi çoğu kez huzura kavuşturur, ağlayamadığımız bazı durumlarda ölecek gibi oluruz, dedi, Bizim için huzur söz konusu değil, diye yanıt verdi koyu renk gözlüklü genç kız, Kim bilebilir, belki de bu körlük başka körlüklere benzemeyen bir körlüktür, günün birinde, geldiği gibi gider, O zaman, ölenler için çok geç kalmış olur, Günün birinde hepimiz öleceğiz, Ama bizim öncelikle ölmemiz gerekmiyordu, ben birini öldürdüm, Kendinizi suçlamayın, koşullar yüzünden meydana geldi o ölüm, bizler burada hem suçlu hem de masumuz, başımızdaki askerler çok daha kötüsünü yaptı, buna karşın onlar bile özürlerin en geçerlisi olan şeye, yani korkuya sığınabilir, O zavallı adamın benim oramı buramı sıkıştırmasının ne

önemi vardı, öyle davranmamış olsaydım şu anda hayatta olacak, benim bedenim de şimdikinden farklı olmayacaktı, Bunu düşünmeyin artık, dinlenin biraz, uyumaya çalışın. Ona yatağına kadar eşlik etti, Haydi yatın, Çok naziksiniz, dedi genç kız, sonra, sesini alçaltarak, Ne yapacağımı bilemiyorum, adet göreceğim, oysa yanımda koruyucu bir şey getirmedim, Üzülmeyin, bende var. Koyu renk gözlüklü genç kızın elleri, tutabilmek için boşlukta onun elerini aradı, doktorun karısı onun ellerini yumuşak bir hareketle ellerinin içine aldı, Dinlenin siz, dinlenin. Genç kız gözlerini kapadı, bir dakika kadar öyle kaldı, birden yükselen bir ağız dalaşı duyulmasaydı belki de uyuyacaktı, biri tuvalete gitmiş, döndüğünde de yatağında başka birini bulmuştu, bunda bir kötü niyet yoktu, öteki adam da aynı amaçla yatağından kalkmış, hatta yolda karşılaşmışlardı ama birbirlerine, Geri döndüğünüzde sakın yatağınızı şaşırmayın, demek tabii ikisinin de hiç aklına gelmemişti. Doktorun karısı, dikildiği yerden iki körün birbiriyle tartışmasını izliyordu, ellerini kollarını sallamadıklarını, hatta bedenlerini neredeyse hiç oynatmadıklarını gözledi, içinde bulundukları durumda yalnızca sesin ve kulağın yararlı olduğunu kavramışlardı artık, elleri kolları vardı elbette, itişip kakışabilir, kavga edebilir, hatta birbirlerine yumruk sallayabilirlerdi ama yatağını şaşırmış olmak o kadarını gerektirmiyordu, yaşamımız boyunca yaptığımız tüm hatalar keşke buna benzer hatalar olsaydı, iki adamın yapacağı şey karşılıklı anlaşmaktı yalnızca, Benim yatağım iki numaralı yatak, oysa sizinki üç numara, önce bu konuda kesin olarak anlaşalım, Kör olmasaydık bu yanlışlığı yapmazdık, Haklısınız, başımıza ne geliyorsa körlük yüzünden geliyor. Doktorun karısı kocasına, Dünya burada bütünüyle içine kapanık bir bütün, dedi.

Bütünüyle içine kapanık denemezdi. Örneğin yi-

yecekler ortada yoktu ve herkesin karnı acıkmıştı. İki koğuştan gelen insanlar girişte yerini almış, hoparlörden çağrı yapılmasını bekliyordu. Sinirli ve sabırsızdılar, oldukları yerde dört dönüyorlardı. Askerlerin yiyecek kasalarını, söyledikleri gibi dış kapı ile merdiven arasına bırakacaklarını, kendilerinin de o kasaları almak için parmaklıklara kadar gitmek zorunda kalacaklarını biliyorlardı ve bunun bir düzen, bir tuzak olmasından kuşkulanıyorlardı, Üzerimize ateş açmayacaklarını nereden bilebiliriz, Daha önce bunu yaptıklarına göre, yeniden yapabilirler, onlara güvenemeyiz, Ben dışarı çıkmayacağım, Ben de, Kursağımıza bir şeyler girmesini istiyorsak, içimizden birinin kasaları almaya gitmesi gerekiyor, Bir kurşunla mı, yoksa açlıktan yavaş yavaş ölmek mi daha iyi, bilemiyorum, Ben gideceğim, Ben de, Hep birlikte gitmemize gerek yok, Böyle yapmamız askerlerin hoşuna gitmeyecek, belki de korkuya kapılacak, kaçmaya çalıştığımızı sanacaklar, bacağında yara olan adamı belki de bu yüzden öldürmüşlerdir, Öyle ya da böyle kesinlikle bir karar almamız gerekiyor, Tedbirli davranmak bir işe yaramaz, dün olup bitenleri anımsayın, ortada hiçbir neden yokken tam dokuz kişi öldü, Askerler bizden korkuyor, Oysa ben onlardan korkuyorum, Onlar da bizim gibi kör olsa çok hoşuma giderdi, Kim onlar, Askerler, Bana kalırsa, bizden önce onların kör olması gerekirdi. Nedenini kendine sormadan herkes bu düşüncede birleşti, bu düşünce birliğinin doğru nedenini kimse söylemedi, kimse çıkıp da, O durumda bize ateş edemezlerdi, demedi. Zaman geçiyor, saat ilerliyor, hoparlör suskunluğunu sürdürüyordu. Ölülerinizi gömdünüz mü, diye sordu birinci yatakhaneden bir kör, bir şey söylemiş olmak için, Henüz değil, Kokmaya başladılar, her şeye mikrop bulaştırıyorlar, N'apalım yani, kokarlarsa koksunlar, mikrop bulaştırırlarsa bulaştırsınlar, bana kalırsa,

karnım doymadıkça küçük parmağımı bile oynatmam, ne demişler, önce yemek yenir, sonra tencere yıkanır, Töreler öyle değil, söylediğin o özlü söz yanlış, genellikle ölüler gömüldükten sonra yenir içilir, Bana göre bunun tersi geçerli. Birkaç dakika sonra körlerden biri, Düşünüyorum da, dedi, Ne düşünüyorsun bakalım, Yiyecekleri nasıl paylaşacağımızı düşünüyorum, Daha önce yaptığımız gibi yaparız, kaç kişi olduğumuzu biliyoruz, tayınları sayarız, herkes kendi payını alır, bu işi yapmanın en basit ve en doğru yolu budur, Bunu yapmak daha önce iyi sonuç vermedi, içimizden bazıları kemer sıkmak zorunda kaldı, Öte yandan bazıları da çift porsiyona kondu, Paylaştırma iyi yapılmadı o zaman, Disiplin ve saygı olmazsa hiçbir zaman iyi yapılmayacak demektir, İçimizde birazcık da olsa gözleri gören biri olsaydı, Seninki de laf mı, o durumda o kişi en iyi payı kendine ayırırdı, Birinin vaktiyle söylediği gibi, körler ülkesinde tek gözlüler baş olur, Bırak şimdi birini, Ama bu biri deminki biri değil, Buradan şaşılar bile paçayı kurtaramaz, bana kalırsa en doğrusu, gelen yiyeceği iki yatakhane arasında eşit olarak paylaştırmaktır, ondan sonra, her yatakhane kendi payına düşenle başının çaresine bakar, Kim dedi bunu, Ben, Ben diyorsun ama kimsin sen, Ben, Hangi yatakhanedensin sen, İkinci, Ben de öyle düşünmüştüm, şu açıkgözü görüyor musunuz, tabii siz sayıca daha az olduğunuzdan böylesi sizin çıkarınıza olacak, miktar olarak bizden çok daha fazla yemiş olacaksınız, biz de ağzına kadar dolu birinci yatakhane olarak geriye kalanla idare edeceğiz, Ben bunu, böylesinin daha basit olacağını düşündüğüm için söylemiştim, Bir başkası da içimizden birinin gelen yiyecekleri bölüp paylaştırmasını istiyordu, tabii bu kişinin en iyi yiyecekleri kendine ayırabileceğini, dürüst olmayabileceğini ya da paylaştırmayı becereme-
yeceğini hiç düşünmeden, Allah kahretsin, başkalarının

ne dediğini anlatmayı kesin artık, atasözleri de midemi bulandırıyor, Bana kalırsa, yiyeceğin tamamını yemekhaneye taşıyalım, her koğuş kendi içinden üç kişi seçsin, paylaştırmayı bu kişiler yapsın, altı kişi olurlarsa aldatma ya da hile yapma riski de ortadan kalkar, Peki, ötekiler biz yatakhanede şu kadar kişiyiz dediği zaman bunun doğru olduğunu nereden bileceğiz, Dürüst insanlar seçeceğiz, Bunu demin bir başkası da söylüyordu, Hayır, ben söylüyorum, Sayın bayım, her şey bir yana, biz burada şu anda yalnızca bir sürü karnı aç insanız.

Bu tartışmalar olurken, bir yandan da hoparlörden gelecek parolayı ya da başka deyişle "Açıl susam açıl" denmesini bekliyorlardı, sonunda bekledikleri ses konuşmaya başladı, Dikkat, dikkat, içerdekiler gelip yiyeceklerini alsınlar, şuna da önemle dikkatinizi çekiyorum, içinizden biri ana kapıya çok yaklaşacak olursa, kendisine önce sözlü uyarı yapılacak, hemen geri çekilmezse, ikinci uyarı bir kurşun olacak. Körler ağır ağır ilerledi, içlerinden bazıları, daha yürekli olanlar, ana kapının bulunduğunu düşündükleri yere doğrudan ilerledi, yeni edinmekte oldukları yön bulma yetisi henüz yeteri kadar gelişmemiş olan, dolayısıyla kendine fazla güvenemeyenler de duvar boyunca ilerlemeyi yeğledi, böylelikle yollarını şaşırmayacak, köşeye geldiklerinde yapacakları şey, duvarla birlikte dik açı yaparak ilerleyip kapıya ulaşmak olacaktı. Hoparlördeki ses biraz önceki buyruğu sabırsız ve buyurucu bir tonla yineledi. Ses tonunda meydana gelen ve durumdan kuşkulanmak için bir neden bulamayan kişilerin bile fark edebileceği bu değişme körleri korkuttu. İçlerinden biri, Ben dışarı çıkmayacağım, bizi buradan çıkartıp hepimizi öldürmeyi düşünüyorlar, dedi, Ben de çıkmıyorum, dedi bir başkası, Ben de, diye yineledi bir üçüncüsü. Hareketsiz, kararsız öylece duruyorlardı, içlerinden birkaçı dışarı çıkmak istiyor-

du ama yavaş yavaş hepsinin yüreğini korku sarıyordu. Ses bir kez daha çınladı, Şu andan başlayarak üç dakika içinde gelip yiyeceklerinizi almazsanız, kasalar geri götürülecek. Bu tehdit, içlerindeki korkuyu bastırmaya yetmedi, onu yalnızca, kapana kısılmış, saldırıya geçme zamanını kollayan bir hayvan örneği, beyinlerinin en dipteki mağaralarına çekilmeye zorladı. Korku içinde, birbirlerinin arkasına saklanarak merdivenin sahanlığında ilerlediler. Yiyeceklerin düşündükleri gibi el altında sayılamayacak kadar uzakta olduğunu göremezlerdi, askerlerin, hastalık bulaşır korkusuyla, körlerin hepsinin sıkı sıkı tutunarak ilerlediği ipe yaklaşmamış olduklarını bilemezlerdi. Yiyecek kasaları, doktorun karısının ölüleri gömmek için bulduğu çubuğun bulunduğu yerin yakınına bırakılmıştı. İlerleyin, ilerleyin, diye buyurdu çavuş. Körler, düzgün biçimde ilerleyebilmek için itişip kakışarak sıraya girmeye çalışıyorlardı, çavuş onlara bağırdı, Kasalar orada değil, ipi bırakın, bırakın dedim, sağa doğru ilerleyin, kendi sağınıza doğru salak herifler, sağ elinizin ne tarafta olduğunu bilmeniz için gözlerinizin görmesi gerekmiyor. Bu açıklama doğru zamanda yapıldı, çünkü dar kafalı bazı körler, verilen buyruğu doğru anlamamıştı, onların mantığına göre sağ demek, konuşan kişinin sağ tarafı anlamına geliyordu, böylelikle de kasaları kim bilir nerede aramaya hazırlanıyor, tutundukları ipin altından geçmeye çalışıyorlardı. Başka koşullarda olsa bu manzara onu izleyen en ciddi insanın bile kahkahalarla gülmesine yol açardı, gerçekten de insanı gülmekten çatlatacak durumdaydılar, bazıları emekleyerek, yüzleri yere yakın, kollarını öne uzatarak domuzlar gibi ilerliyor, başkaları da altında durdukları çatıdan uzaklaşırlarsa, içine girecekleri beyaz boşluğun onları yutacağından korkmuş olacak ki, tutundukları ipe umutsuzca asılıyor, kasalara ulaşıldığını belli edecek ilk çığlıklara kulak ka-

bartarak öylece bekliyorlardı. Askerlere gelince, gözlerinin önünde, güdük kalmış duyargalarını kopan bacağını bulabilmek için oynatıp duran topal yengeçlerden farkı olmayan bu salakların üzerine bilinçli olarak ateş açıp, onları gözlerini kırpmadan öldürmek geçiyordu hepsinin içinden. Alay komutanının o sabah, körlerin ortaya çıkardığı sorunun ancak sahte insan sevgisine boşverip, bir bedene sağlığını kazandırabilmek için kangren olan uzvu kesip atar gibi, hepsinin –şu anda kör olanların ve ilerde kaçınılmaz olarak kör olacakların– ortadan kaldırılarak çözülebileceğini söylediğini biliyorlardı. Komutan bir benzetme yaparak, kuduz olan köpeğin gereğini doğa yerine getirir, demişti. Böyle süslü bir dilin güzelliğine yeterince duyarlı olmayan bazı askerler, kuduz köpeklerin bu körlerle ne ilgisi olduğunu bir türlü anlayamamıştı, ama bir alay komutanının ağzından çıkan her söz altın değerindeydi –gerçek altın değil elbette–, düşündüklerinde, dediklerinde ve yaptıklarında haklı olmayan bir insan o kadar yüksek rütbeye erişemezdi. Körlerden birinin ayağı sonunda kasalardan birine takılmıştı, kasalara yapışmış, Burada, burada, diye bağırıp duruyordu, bu adamcağız günün birinde görme yetisine yeniden kavuşacak olsa, bu şaşırtıcı güzel haberi böylesine büyük bir sevinçle duyurmazdı herhalde. Birkaç saniye sonra öteki körler kolları bacakları birbirine karışarak, kasalara rasgele asılarak, birbirleriyle, Bunu ben götürüyorum, Hayır ben götüreceğim, diye tartışarak itişip kakışmaya başlamışlardı bile. İpe yapışıp oldukları yerde çakılı kalanları bir başka sinirlilik, bir başka korku sarmıştı, gösterdikleri tembellik ya da ödleklik yüzünden, yapılan paylaşmadan dışlanma korkusuydu bu, Ya, demek kurşun yememek için bizim gibi kıçınız havada yerlerde sürünmeye yanaşmadınız öyle mi, şimdi de biraz oruç tutun bakalım, bu gibi durumlarda ne dendiğini

anımsayın, Riske girmeyen avcunu yalar. Bu kesin düşünceden çok etkilenen körlerden biri, tuttuğu ipi bırakıp kollarını boşlukta sallayarak gürültülerin geldiği yöne yürüdü, Beni yok saymanıza izin vermeyeceğim, ne var ki tartışmalar birdenbire kesildi, yerde sürüklenen bir şeylerin çıkardığı sesler, boğuk bağrışmalar duyuluyordu yalnızca ve bu sesler kulağına, birbirine karışan, hem her yönden hem de hiçbir yönden gelmiyormuş izlenimi bırakan bir ses yumağı halinde ulaşıyordu. Durdu, kararsızdı, tuttuğu ipin sağladığı güvenli duruma geri dönmek istedi ama yön bulma duyusu yeterli değildi, aydınlık gökyüzünde yıldızları göremezsiniz, kasaları taşıyan körleri merdivene doğru yönelten çavuşun buyruklar veren sesi duyuluyordu şimdi ama o ses, kasaları taşıyanlar için bir anlam ifade ediyordu yalnızca, çünkü insanın kendisinden istenen yere ulaşabilmesi için, önce nerede olduğunu bilmesi gerekir. İpe tutunmayı sürdüren kör kalmamıştı, istedikleri yere gitmek için, geldikleri yönün tersine dönmeleri yeterli olmuştu ve şimdi ötekilerin de sahanlığa ulaşmalarını bekliyorlardı. Yönünü şaşıran kör, bulunduğu yerden ayrılmaya cesaret edemiyordu. Bunalım içinde haykırdı, Yardım edin bana, ne olur, askerlerin o anda ona namlularının ucundan bakmakta olduklarını, yaşamla ölümü birbirinden ayıran o belirsiz çizgiyi aşmasını beklediklerini bilmiyordu. Ee kör efendi, yarın nasıl olsa başına gelecek olanı bugünden mi oldurmak istiyorsun, diye sordu çavuş, hafif sinirli bir sesle, çünkü komutanıyla aynı düşüncede değildi, Bu felaketin yarın benim de kapımı çalmayacağını kim söyleyebilir, askerlere gelince, buyruk alır öldürür, buyruk alır ölürler, Ben buyruk vermeden ateş etmeyin, diye bağırdı çavuş. Kör adam bu sözler üzerine, ne büyük bir tehlike içinde olduğunu bir anda sezdi. Diz çöküp yalvarmaya başladı, Ne olur yardım edin bana, ne yöne gitmem gerektiğini

söyleyin, Gel böyle zavallı kör, böyle gel, dedi askerlerden biri sesinde sahte bir dostlukla, kör adam ayağa kalkıp üç adım attı, sonra olduğu yerde yeniden çakılıp kaldı, askerin sözlerinden kuşku duymuştu, gel demek, git anlamına gelmiyor, buraya demek oluyordu, evet, kesinlikle buraya, bu tarafa demek oluyordu, yani çağrıldığın yöne geleceksin ve orada seni bir başka körlüğe götürecek kurşunla buluşacaksın, anlamına geliyordu. Bu bir anlamda, niyeti bozuk bir askerin onu öldürmeyi düşündüğünü gösteriyordu, çavuş bu girişimi verdiği iki buyrukla anında önledi, ona, Dur, geri dön, dedikten sonra, aslında eline silah verilmemesi gerektiğinden kuşku duymadığı o disiplinsiz eri de sert bir buyrukla hizaya getirdi. Çavuşun iyi niyetle işe karışmasından cesaret alan ve bu arada merdivenlerin üzerindeki sahanlığa ulaşmış bulunan körler, öyle bir şamata kopardılar ki çıkardıkları ses, yönünü kaybetmiş kör adama manyetik kutup görevi gördü. Kendinden daha emin olarak, dosdoğru ilerlemeye başladı, Devam et, devam et, diyordu çavuş, bu arada körler bir yarışta uzun ve gayretli bir koşunun son metrelerini izlermiş gibi alkış tutuyorlardı. Sahanlığa vardığında herkes onu kucakladı, o andaki koşullar bunu gerektiriyordu, çünkü insan, gerçek dostlarını kara gününde, yaşadığı o talihsizlik anında tanıyordu.

Bu kardeşlik havası uzun sürmedi. Kargaşadan yararlanan birçok kör bu arada taşıyabildiği kadar çok miktarda kasayı yüklenip sıvışmıştı ve bu yakışıksız davranış yiyeceklerin dağıtımında elbette adaletsizliklerin yaşanmasına yol açacaktı. İyi niyetli insanlar –kim ne derse desin böyle insanlar her zaman vardır–, bunun hiç de hoş bir davranış olmadığını utançla ileri sürerek durumu protesto ettiler, Birbirimize güvenemeyeceksek bu işin sonu nereye varır, diyordu kimi körler, güzel bir deyişle ve çok haklı olarak, kimileri de, O serserilere iyi bir

kötek atmak gerek, diyordu tehdit dolu bir ses tonuyla. Körler, binanın girişinde bir araya geldikten sonra, söz konusu davranışın yarattığı nazik duruma çözüm bulmak için yapılabilecek en iyi şeyin, geriye kalan kasaları –neyse ki kasalar çift sayıdaydı– iki yatakhane arasında eşit olarak paylaştırmak olduğuna, ayrıca, kaybolan ya da daha doğrusu çalınan kasaları soruşturmak için eşit sayıda üyeden oluşan bir komisyon kurmaya karar verdiler. Öncelik, sonralık konusunda bir süre tartıştılar –bu, aralarında artık adet haline gelmişti–, yani, önce yemek yiyip sonra araştırma yapmak mı ya da bunun tersini mi yapmak gerektiğini tartıştılar, baskın düşünce, önce midelerini doldurmak, sonra araştırma yapmaktı, bunca saattir kursaklarına bir şey girmediği düşünülecek olursa bu çok doğaldı, Ayrıca, arkadaşlarınızı da gömmeniz gerekiyor, diye anımsattı, birinci yatakhaneden bir kör, Onları daha öldürmedik ki gömelim, diye yanıt verdi, ikinci yatakhaneden şakacı bir kör, sözcüklerle neşeli biçimde oynayarak. Hepsi güldü. Ne var ki, kurnazlık yapanların koğuşlarda olmadıklarını fark etmekte gecikmediler. Körler, yiyeceklerin gelmesini beklemek için koğuşların kapılarında toplanmışlardı, koridorlardan aceleyle geçen insanların ayak seslerini işittiklerini, buna karşın içeriye kimsenin girmediğini söylediler, hele yiyecek kasalarıyla kimse girmemişti, buna yemin edebilirlerdi. İçlerinden biri, o üçkâğıtçıları ortaya çıkarmanın en emin yolunun, herkesin kendi yatağının başına gitmesi olduğunu söyledi, boş kalan yatakların o düzenbazların yatağı olduğu böylelikle ortaya çıkacaktı, dolayısıyla da onları tepelerine binip bir güzel ıslatmak ve bundan böyle ortak mala saygı göstermek gibi çok kutsal bir ilkeye uymalarını sağlamak için, çaldıkları yiyecekleri saklandıkları yerde ağızlarını şapırdatarak yiyip bitirdikten sonra geri gelmelerini beklemek gerekecekti. Çok yararlı ve derin

bir adalet duygusunun izlerini taşıyan bu önerinin uygulanabilmesi, saatlerdir dört gözle bekledikleri, şu anda artık soğumuş bulunan ve Tanrı bilir ne zaman yiyebilecekleri sabah kahvaltısı konusunda karar almak gibi çok çetrefilli bir durumu da birlikte getiriyordu, Önce karnımızı doyuralım, dedi körlerden biri ve bu öneri çoğunluk tarafından kabul edildi. Bu yüz kızartıcı hırsızlıktan sonra, ne yazık ki geriye kalan birazcık yiyecekle nefislerini köreltebildiler. O sırada, dürüst insanlar çaresiz olarak çok daha azıyla yetinirken, hatta o kadarını bile bulamazken, yemek hırsızları eski ve sıvaları dökük binanın gözden ırak bir yerinde, sütlü kahve –elbette soğuk–, galeta ve üzerine margarin sürülmüş ekmekten oluşan, böylelikle de beklenmedik biçimde zenginleşmiş kahvaltıyı ikişer üçer porsiyon olarak tıkınıyorlardı. Binanın birinci kanadındaki bazı körler, kuru ekmeklerini hüzünle kemirirken, mikrofonun, mikrop taşıyanların bulunduğu kesimdekileri yemeklerini almaya çağırdığını duydular. Yiyecek hırsızlığının yarattığı olumsuz havadan etkilendiğine kuşku bulunmayan körlerden birinin aklına bir fikir geldi, Binanın girişine kadar gidip onları orada beklersek, bizi gördüklerinde ödleri patlar ve ellerinden düşürdükleri birkaç yiyecek kasasını almadan kaçarlar, dedi, ama doktor, bunun ona iyi bir fikir gibi gelmediğini söyledi, masum insanları korkutmak doğru olmazdı. Herkes yemeğini yedikten sonra, doktorun karısıyla koyu renk gözlüklü genç kız karton kutuları, boşalmış süt ve kahve kaplarını, karton bardakları, kısacası, yiyemeyecekleri her şeyi bahçeye taşıdılar, Çöpleri yakmamız, böylelikle de o korkunç sinek sürüsünden kurtulmamız gerek, dedi daha sonra doktorun karısı.

Körlerin her biri kendi yatağına oturup sürüden kaçan koyunların ağıla dönmesini bekledi, Boynuzlu bunlar, başka bir şey değil, dedi kalın sesli biri, düşün-

cesini başka türlü ifade etmeyi beceremeyen bir köylüyü anımsattığını düşünmeden. Ne var ki ciğeri beş para etmezler ortalıkta görünmüyordu, çekiniyorlardı herhalde, içlerinde, buradaki körlerden birinin aklına gelen kötek atma düşüncesini sezen biri vardı kuşkusuz. Zaman ilerliyordu, körlerin birçoğu yatmıştı, biri uyumuştu bile. Nedir bu yaptığımız Tanrı aşkına beyler, burada yiyip içip yatmaktan başka bir şey yapmıyoruz, Sonuçta kötü durumda olduğumuz söylenemez, Bir de yiyecekler yeterli olsa kendimizi otelde sanacağız. Başka türlüsü bizim için cehennem azabı olurdu, kentte olsaydık gerçek bir cehennemde yaşardık. Sokaklarda tökezleyerek yürüdüğünüzü düşünün, herkes sizden kaçardı, aileniz yanınıza yaklaşmaktan korkardı, ana sevgisi, evlat sevgisi, hepsi bir anda uçup giderdi, onların arasında bir kör olsaydım, bana tıpkı buradaki gibi davranırlardı, bir odaya kapatır, en büyük lütuf olarak da kapının önüne bir kap yemek bırakırlardı. Akıl yürütmeye her zaman gölge düşüren önyargılara ve duygulara kapılmadan soğukkanlılıkla bakabilseydik, yetkililerin bütün körleri bir araya toplamalarının, her birimizi cüzamlılara yaptıkları gibi benzerlerimizin yanına birbirimizle iyi geçinmek üzere koymalarının büyük bir ileri görüşlülük olduğunu anlardık, koğuşun dip tarafında yatan doktor bize örgütlenmemiz gerektiğini söylediğinde haklıydı, gerçekten de bir örgütlenme sorunu söz konusu bizim için, önce beslenme, sonra örgütlenme, ikisi de yaşamda en gerekli şeyler, belirli sayıda disiplinli ve bizi bütün bu söylediklerimiz konusunda disiplin altına almayı bilen kişiler seçmek, bir arada yaşayabilmek için yapılması gereken basit işlerin kurallarını saptamak, örneğin süpürmek, yerleştirmek, yıkamak, temizlik söz konusu olduğu için bundan yakınmaya hakkımız yok, bunun için bize sabun ve deterjan bile verdiler, yatakları yapmak, özellikle de

–bu çok önemli– kendimize saygımızı yitirmemek, bizi gözetim altında tutarken görevlerini yapan askerlerle tartışmaya kalkışmamak –çünkü şimdiye kadar yeterince ölü verdik–, içimizde geceleri bize öyküler anlatabilecek birilerinin olup olmadığını araştırmak, öykü, masal, anekdot, hangisi olursa, içimizden biri İncil'i ezbere bilse, bunun bizim için ne büyük bir şans olacağını bir düşünün, dünyanın yaratılışından bu yana bütün olup bitenleri yeni baştan öğrenirdik, önemli olan insanların birbirini dinlemesidir, bir radyomuzun olmaması ne büyük şanssızlık, müzik insanı her zaman eğlendirir, ayrıca, haberleri dinleyebilir, örneğin yakalandığımız hastalığa bir çare bulunup bulunmadığını öğrenebilirdik, bütün bunlar bizi ne çok sevindirirdi.

Bu arada, olması gereken oldu. Sokaktan silah sesleri geldi. Bizi öldürrneye geliyorlar, diye bağırdı biri, Sakin olun, dedi doktor, mantıklı olalım, bizi öldürmek isteselerdi, içeri girip ateş ederlerdi, sokakta değil. Doktor haklıydı, çavuş, askerlere havaya ateş etme buyruğu vermişti, yoksa, parmağı tetikte tam ateş edeceği sırada birden kör olan bir er falan söz konusu değildi, ayrıca, otobüslerden itiş kakış inen yeni körleri bir arada tutup söz dinlemelerini sağlamanın başka yolu olmadığını da göz ardı etmemek gerekir, Sağlık Bakanlığı Savunma Bakanlığı'nı uyarmıştı, Size dört otobüs dolusu kör göndereceğiz, Yani kaç kişi, Yaklaşık iki yüz kişi, Bütün bu insanları nereye yerleştireceğiz, Binanın sağ kanadında körlere ayrılmış üç yatakhane var, elimizdeki bilgilere göre bunların toplam kapasitesi yüz yirmi kişi, şu anda içerde, öldürmek zorunda kaldığımız yaklaşık on iki kişiyi düşersek, altmış yetmiş kişi var, Çözüm basit, yatakhanelerin hepsini dolduracağız, Ama bu durumda, mikrop taşıyanlar körlerle doğrudan temasa geçmiş olacaklar, Büyük bir olasılıkla, er geç onlar da kör olacaklar, ayrı-

ca duruma bakılırsa, hastalığın hepimize zaten bulaşmış olduğunu düşünüyorum, körlerin gözünün değmediği tek bir kimse kalmadığına kuşku yok, İyi güzel de, körler görmediğine göre, hastalığı gözleriyle nasıl bulaştırıyorlar bir türlü anlamıyorum, Generalim, bu hastalık bana göre dünyanın en mantıklı hastalığı, görrneyen göz, gören göze körlüğü bulaştırıyor, işte bu kadar basit, Burada bir albay var, bu işin çözümünün, kör olan insanları öldürmekten geçtiğini ileri sürüyor, Kör olmak yerine ölmeleri istatistik bakımdan büyük bir değişiklik getirmez, İyi de, kör olmak ölmek değil ki, Evet ama ölmek kör olmak demek, Tamam, öyleyse bize iki yüz kadar kör gönderiyorsunuz, Evet, Peki, otobüs şoförlerini ne yapacağız, Onları da içeri alacaksınız. Aynı gün akşama doğru Savunma Bakanlığı Sağlık Bakanlığı'na telefon etti, Haberi duydunuz mu, size sözünü ettiğim albay kör oldu, Şimdi ne düşünüyor peki, Düşündü bile, bir kurşunla beynini dağıttı, Söylenecek bir şey yok, davranışı çok tutarlı, Ordu herkese örnek olmaya her zaman hazırdır.

Giriş kapısı ardına kadar açıldı. Çavuş, kışla geleneklerinin etkisiyle beşli saflar halinde sıra oluşturmak istedi ama körler bunu bir türlü beceremiyorlardı, yan yana geldiklerinde ya beşten fazla ya da daha az saflar oluşturuyorlardı, askerî düzenden haberi olmayan sivil vatandaşlar olarak sonunda düzensiz biçimde girişe yığıldılar, hatta benzeri felaket durumlarında uyulan kurallar akıllarının ucuna bile gelmediğinden, kadınları ve çocukları ön tarafa almadılar. Silah sesleri yalnızca havaya atılan kurşunlardan çıkmamıştı, otobüs şoförlerinden biri gözlerinin çok iyi gördüğünü söyleyerek körlerin arasına katılmaya karşı çıkmış, sonuçta, ölü olmanın kör olmak demek olduğunu ileri süren Sağlık Bakanlığı üç saniye sonra haklı çıkmıştı, unutmadan bunu da belirtmemiz uygun olur. Çavuş, zaten bildiğimiz buyrukları

onlara da verdi, Dosdoğru ilerleyin, ileride altı basamaklı bir merdivene ulaşacaksınız, altı basamak dedim, oraya vardığınızda ağır ağır yukarı çıkın, içinizden biri tökezleyecek olursa, daha sonra başınıza gelecekleri düşünmek bile istemiyorum, bu arada, ipe tutunarak ilerlemeleri konusunda bir şey söylemedi ama bu da çok anlaşılır bir davranıştı, çünkü körler ipi kullanmaya kalksalardı, hep birden içeri girmeleri aylar sürerdi, körlerin hepsi şimdi kapının bu yanında olduğundan içi rahatlayan çavuş, Dikkat, diye uyarıyordu onları, sağ tarafta üç, sol tarafta da yine üç koğuş var, her koğuşta kırkar yatak bulunuyor, aileler birbirinden ayrılmasın, tökezlememeye dikkat edin, içeri girerken sayım yapın, her şey yolunda gidecek, telaş etmeden yerleşin, hiç telaş etmeyin, yiyecekleriniz daha sonra gelecek.

Bu kadar çok sayıda körü, meleyerek mezbahaya giden koyun sürüsü gibi düşünmemek gerek, sıkış tepiş durdukları doğru, ne var ki onlar geldikleri yerde de zaten öyle yaşıyorlardı, dip dibe, birbirlerinin soluklarını yüzlerinde, enselerinde duyumsayarak, kokularını alarak. Kimileri ağlıyor, kimileri korkuyla ya da öfkeyle bağırıyor, kimi körler de lanet kusuyor, bunlardan biri korkunç fakat boş bir tehdit savurdu, Sizi bir gün elime geçirirsem, bu sözleri askerlere söylüyordu sanırım, gözlerinizi oyacağım. Merdivenlere ilk önce ulaşanlar, orada durdular, bu kaçınılmazdı, önlerine çıkan basamağın yüksekliğini ve derinliğini ayaklarıyla yoklamak zorundaydılar, birkaçı arkadan gelenlerin itmesiyle öne kapaklandı, neyse ki birkaçının kavalkemiğinin sıyrılması dışında önemli yaralanmalar söz konusu olmadı, çavuşun kesin uyarıları, hayırduası işlevi görmüştü herhalde. Kalabalığın büyük bir bölümü girişte toplanmıştı, ama iki yüz kişinin yerleşmesi o kadar da kolay değildi, özellikle de kimsenin rehberlik etmediği bir körler ordusu söz ko-

nusu olduğunda, zaten ürkütücü olan bu duruma bir de binanın çok eski, iç düzeninin de işlevsellikten yoksun oluşu ekleniyordu, mesleğini çok iyi bilen bir çavuşun, Her iki yanda da üçer yatakhane var, demesi yeterli değildi, binanın içinin nasıl olduğunu da bilmek gerekiyordu, örneğin kapı girişleri o kadar dardı ki huni ağzından farkı yoktu, ayrıca koridorlar da binayı dolduranlar kadar mantıksızdı, nerede başladığını, neden orada başladığını bilemediğiniz gibi, nerede bittiğini, ne amaçla öyle yapıldığını da bilemiyordunuz. Körler ordusunun başını çekenler içgüdüsel olarak iki sıraya ayrılmıştı ve sıralardan her biri, içeri girebileceği bir kapı arayarak duvarlar boyunca karşılıklı ilerliyordu, kat ettikleri yol boyunca önlerinde onları tökezletecek eşya bulunmadığını düşünürsek, bunun güvenli bir yöntem olduğuna kuşku yoktu. Yeni gelenler gerekli beceriyi ve sabrı göstererek er geç yeni yerlerine yerleşeceklerdi ama bunun gerçekleşmesi, sol sıranın başında ilerleyenler ile mikrop taşıyanlar arasında patlak veren kavganın sonucuna bağlıydı. Böyle bir kavganın çıkmasını zaten beklemek gerekiyordu. Daha önce alınan karara göre –hatta Sağlık Bakanlığı bu konuda bir yönetmelik hazırlamıştı–, binanın o kanadı körlük mikrobunu taşıyanlara ayrılacaktı, içeriye kapatılanların hepsinin çok büyük bir olasılıkla sonunda kör olacağı öngörülebilirdi, bu doğruydu, öte yandan, en yalın mantığa dayanarak, gözleri gördüğü sürece körleşmeye yazgılı olmadıkları da ileri sürülebilirdi, bu da doğruydu. Oturduğunuz yerde sakin sakin oturuyorsunuz, tanık olduğunuz kanıtlar tersini de gösterse, en azından kendinizin bu işten sıyrılacağınızdan eminsiniz, oysa birden, sizde dehşet uyandıran o insanların baykuş sesleri çıkararak sürü halinde size doğru gelmekte olduğunu görüyorsunuz. Mikrop taşıyanlar önce bunların kendileri gibi taşıyıcı grubu olduğunu sandı ama bu yanılgı kısa

sürdü, gelenler tam anlamıyla kördü, Buraya giremezsiniz, bu bölüm bize ayrıldı, körler için değil, öteki bölüme gitmeniz gerekiyor, diye bağırdı kapıda nöbet tutanlar. Körlerden birçoğu geri dönüp kendilerine içeri girecek başka bir kapı aramaya davrandı, onlar için sağ ya da sol taraf olmuş, hiç fark etmiyordu, oysa dışarıdan içeri girmekte olanların oluşturduğu kitle, öndekileri kaçınılmaz olarak ileri itiyordu. Mikrop taşıyanlar, kapılarını tekme tokat savunuyor, körler de buna ellerinden geldiğince karşılık veriyordu, rakiplerini görmüyor, buna karşın tekmelerin hangi yönden geldiğini çok iyi anlıyorlardı. Giriş, iki yüz kişiyi birden alacak büyüklükte olmadığı gibi, daha azını da alamazdı, dolayısıyla kalabalık, bahçeye açılan ve oldukça geniş olan kapının girişinde çok kısa süre içinde sıkışıp kaldı, ileri ya da geri gitmeye olanak yoktu, içerde sıkışıp ezilenler, çevrelerine çifteler savurarak, sıkıştıranlara dirsek atarak kendilerini savunmaya çalışıyordu, çığlıklar işitiliyor, kör çocuklar ağlıyor, kör kadınlar bayılıyor, bu arada içeri girmeyi başaramayan birçok insan, bu salaklar sürüsünün neden kıpırdamadığını anlayamayan askerlerin bağırmalarından dehşete düştüğünden, öndekileri giderek artan şiddetle itiyordu. Bu kargaşadan ve bir an sonra karşı karşıya kalacakları ezilme tehlikesinden kurtulmak isteyenlerin kendilerini sakınmaya çalışması yüzünden geriye doğru bir dalgalanma meydana geldiğinde korkunç bir an yaşandı, kendimizi, içeri girenlerin büyük bir bölümünün birdenbire yeniden dışarı çıkmaya başladığını gören askerlerin yerine koyalım, o anda akıllarına, olabilecekle-
rin en kötüsü geldi, körlerin hep birlikte dışarı çıkacağını düşündüler –daha öncekilerin başına ne geldiğini unutmayalım–, bunu yapmaları gerçek bir kıyıma yol açabilirdi. Neyse ki çavuş bir kez daha duruma egemen oldu, herkesin dikkatini çekmek için tabancasıyla havaya ateş

ederek megafondan bağırdı, Sakin olun, merdivenlerde olanlar biraz geri çekilsin, araya mesafe koyun, itişmeyin, birbirinize yardımcı olun. Bunu söylemek kolaydı, içerdeki boğuşma devam ediyordu, ne var ki körlerin büyükçe bir kitle olarak sağ kapıya yönelmesiyle binanın girişi yavaş yavaş rahatladı, burada bulunan körler onları, şimdiye kadar boş duran üçüncü yatakhaneye götürmeye, ayrıca ikinci yatakhanedeki boş yataklara yerleştirmeye başlamışlardı. Bu savaşım bir an için mikrop taşıyanların lehine sonuçlanacak gibi göründü, bunun nedeni onların daha güçlü olmaları ya da gözlerinin henüz görmesi değil, körlerin karşı taraftaki kapıdan içeri girilebildiğini anlamaları, böylelikle de çavuşun askerlere savaş stratejilerini ve temel taktikleri anlatırken kullanabileceği deyimle, sıcak teması kesmeleriydi. Kapılarını kahramanca savunan taşıyıcıların sevinci yine de uzun sürmedi. Binanın sağ tarafında bulunan kapıdan, içerde yer kalmadığını, bütün yatakhanelerin dolduğunu bildiren bağırmalar duyulmaya başlandı, bu arada birçok kör içerdekilerin itmesiyle kendini yeniden girişte buldu, ayrıca bu ileri geri hareket kapının ağzında şişe mantarı gibi sıkışmış kitlenin gevşemesine yol açtığından, dışarıda kalanların kendilerini içeri atarak askerlerin tehdidinden kurtulup bundan böyle yaşacakları çatının altına girmelerini sağladı. Öte yandan, pratik olarak aynı anda meydana gelen bu iki hareket sonucu, biraz önce kapının önünde yarım kalan kavga yeniden alevlendi, yumruklaşmalar, bağrışmalar yeniden başladı, bu yetmiyormuş gibi, iç avluya açılan kapıyı sıkışma sonucu keşfedip zorunlu olarak oraya doluşan körler, içerde ölülerin bulunduğunu bağırarak söylemeye başladılar. Kendilerini ellerinden geldiğince geri atmaya çalıştılar. Burada ölüler var, burada ölüler var, diye yineliyorlardı, onlardan sonra sıra kendilerine gelecekmiş gibi, binanın girişinde bir

anda, benzerine ancak büyük felaket anlarında rastlanabilecek öfkeli bir anafor oluştu, insan kitlesi daha sonra ani ve umutsuz bir itkinin etkisiyle, önüne çıkan her şeyi kendisiyle birlikte sürükleyip sol kanada doğru atılarak mikrop taşıyanların direncini kırdı, bunların çoğu, taşıyıcı olmanın ötesine geçip kör olmuşlardı bile, geriye kalanlar da bu karanlık yazgıdan kurtulabilmek amacıyla deli gibi koşuşturup duruyordu. Ama boşuna. Art arda hepsi kör oldu, hepsinin gözleri, koridorları, yatakhaneleri, boşluğun tamamını kabaran bir deniz gibi kaplayan o iğrenç beyazlık içinde boğuldu. Dışarıda, binanın girişinde, avluda ne yapacaklarını bilemeyen körler oradan oraya sürüklenip duruyordu, kimi aldığı darbelerden iki büklüm olmuş, kimi de ayaklar altında ezilmişti, her zaman olduğu gibi, bunların çoğunu yaşlılar, kadınlar, çocuklar oluşturuyordu, henüz koruma altına alınmamış ya da daha şimdiden korumasız kalmış kişilerdi bunlar, bütün bu olup bitenlerin sonucunda gömecek daha fazla ölünün ortaya çıkmamış olması bir mucizeydi. Yerlerde, sahibini kaybetmiş ayakkabıların yanında, dağınık olarak çantalar, bavullar, torbalar duruyor, bu insanların bundan böyle sonsuza kadar yitirdiği son zenginlikler bunlar, çünkü kayıp eşya bürosuna giden bir kişi bu eşyalardan birinin kendine ait olduğunu ileri sürüp götürebilir.

Gözünü siyah bantla örtmüş yaşlı bir adam avludan içeri girdi. O da eşyalarını kaybetmiş ya da hiç eşya getirmemiş. Oradaki ölülere ayağı takılan ilk kör o olmuştu, ne var ki bağırmadı. Onlarla birlikte kaldı, onların yanında durarak ortalığın yatışmasını, sessizliğin geri gelmesini bekledi. Tam bir saat bekledi. Kendine barınacak bir yer arama sırası sonunda ona da geldi. İleri uzattığı kollarıyla ağır ağır yolunu bulmaya çalıştı. Sağ kanattaki ilk yatakhanenin kapısını keşfetti, içerden gelen sesleri duydu, bunun üzerine içeri seslendi, Burada bana bir yatak var mı?

8

Bu kadar çok sayıda körün gelmesi, bir avantajı da beraberinde getirmiş görünüyordu. İyi düşünülecek olursa, aslında iki avantaj söz konusuydu, bunlardan ilki, deyim yerindeyse psikolojikti, çünkü yeni kiracıların gelmesi aslında her an bekleniyordu, ayrıca bina sonunda dolmuştu, komşularla bundan böyle, şimdiye kadar olduğu gibi, yeni gelenlerin araya girmesiyle bağların sürekli yeniden kurulmasını gerektiren kesintili ilişkiler değil, tersine, kalıcı, sürekli ilişkiler kurup bunu koruma olanağı doğmuştu. İkinci avantaja gelince, doğrudan ve yaşamsal olarak pratik ağırlıklıydı, çünkü sayılarının az olması dolayısıyla yumuşak başlı davranmaya eğilimli, zaman zaman meydana gelen aksaklıklar yüzünden yiyeceksiz kalmaya ya da gecikmelere ses çıkarmayan yaklaşık otuz beş kişiye yiyecek sağlarken, aynı hizmeti birdenbire, huyu suyu, kökeni ve karakteri birbirinden çok farklı iki yüz kırk kişiye birden vermek durumunda kalan sivil ve askerî otoriteler işin önemini ve sorumluluğunu çok iyi kavramıştı. İki yüz kırk kişi, dile kolay, hatta daha da fazlası, çünkü yatacak kerevet bulamamış en az yirmi kişi de yerlerde yatıyor. Kim ne derse desin, on kişiye yetecek yiyeceği otuz kişiye dağıtmak ile iki yüz kırk kişiye yetecek yiyeceği iki yüz altmış kişiye dağıt-

manın aynı şey olmadığını da kabul etmek gerekir. Arada çok az fark olduğunu söyleyeceksiniz. Öyle olsa bile, bu durum otoritelerin birdenbire artan bu sorumluluğun bilincine varmalarına, ayrıca hiç de yabana atılmayacak bir varsayım olarak, yeni ayaklanmaların patlak vermesinden korkup tutumlarını değiştirmelerine ve yeterli miktarda yiyeceğin belirli saatlerde düzenli gönderilmesine karar vermelerine yol açtı. Tanık olmak zorunda kaldığımız, her bakımdan kınanacak o kavgadan sonra, o kadar körü bazı küçük itişip kakışmalar olmaksızın yerlerine yerleştirmek elbette kolay değildi, bunu anlamak için, çok yakın zamana kadar gözleri gören ama artık kör olan o zavallı mikrop taşıyıcıları, birbirinden ayrılan çiftleri, kaybolan çocukları, iki ya da üç kez ayaklar altında kalan, itilip kakılanların yakınmalarını, çok sevgili eşlerini kaybeden ve hâlâ bulamamış olanları düşünmek yeterli olur sanırız, bu zavallı insanların çektikleri acıyı unutmak, onları yok saymak için insanın bütünüyle duyarsız olması gerekir. Bununla birlikte, öğle yemeğinin geldiğini bildiren duyurunun herkesin yüreğine su serpen bir merhem etkisi yaptığını da yadsıyamayız. Bu kadar büyük miktarda yiyeceğin bir araya getirilip bu kadar çok boğazın doyurulması için dağıtım yapılmasının, bu işin uygun düzenlemeden ve gerekli disiplini sağlayacak bir baştan yoksun olarak gerçekleştirilmesinden doğan yeni çekişmelere yol açtığına kuşku olmasa da, içerde havanın çok değiştiğini kabul etmeliyiz, hem de düşünülemeyecek ölçüde, çünkü eskiden akıl hastanesi olarak kullanılan binanın tümünde şimdi, ağızlarına atıkları lokmayı hep birlikte çiğneyen iki yüz altmış ağzın çıkardığı sesten başka ses duyulmuyordu. Yemek bittikten sonra artıkları kim temizleyecek, işte size şu an için yanıtsız kalan bir soru, herkesin iyiliği için uyulması gereken iyi davranış kurallarının papağan gibi yinelenmesi

hoparlörden ancak akşama doğru duyulacak, yeni gelenler bu kurallara ne kadar uyacak bakalım. Binanın sağ kanadındaki ikinci koğuşu işgal edenlerin ölülerini gömmeye sonunda karar vermiş olmaları yabana atılacak bir gelişme değil, en azından o kokudan kurtulmuş olacağız, böylelikle yaşayanların kokusuna alışmamız –mide bulandırıcı da olsa– daha kolay olacak. Birinci koğuşa gelince, belki de en önce işgal edilen koğuş olduğundan, dolayısıyla da körlüğe alışmaya daha uzun zamandan bu yana başladığından, orada kalanlar yemeklerini yiyip bitirdikten on beş dakika sonra, yerlerde tek bir yağlı kâğıt parçası, unutulmuş tek bir tabak, içinden yere sulu yemek artığı damlayan tek bir kap görülmüyordu. Bütün yemek artıkları toplanmış, küçük kaplar büyük kapların içine yerleştirilmiş, daha kirli olanlar daha temiz olanların içine konmuş, bütün bu işler, yemek artıklarının toplanmasında olabildiğince etkinlik sağlama ve işlerin kotarılması için gerekli enerjiden olabildiğince tasarruf etme kaygısından doğan akılcı sağlık kuralları uyarınca yerine getirilmişti. Bu tür toplumsal davranışları zorunlu olarak belirlemesi gereken zihniyet hemen ortaya çıkmadığı gibi, kendiliğinden de doğmaz. Bizi ilgilendiren durumdaysa, söz konusu iyi davranışlar bir kadının, yani yatakhanenin dibinde yatan göz doktoru körün karısının eğitici davranışından doğan kesin etki sayesinde, yani onun bıkıp usanmadan yineleyip durduğu, Bütünüyle normal insanlar gibi yaşama yeteneğimizi yitirmiş olsak da, yaşamımızı hayvanlar gibi sürdürmemek için elimizden geleni yapmalıyız, sözleri sayesinde gerçekleşmiş gibi görünüyor, bu yalın ve temel nitelikteki sözleri o kadar çok yineledi ki koğuşun geriye kalanı bu deyişi sonunda özlü söze, özdeyişe, öğretiye, hatta yaşam kuralına dönüştürdü. Gereksemelerin ve içinde bulunulan koşulların daha iyi anlaşılmasını sağlayan bu zihniyetin,

gözü siyah bantlı yaşlı adam başını koğuşun kapısından içeri uzatıp, Burada benim yatabileceğim bir yatak var mı, diye sorduğunda, çok candan biçimde olmasa da iyi niyetle karşılanmasına katkıda bulunduğu ileri sürülebilir. İleride doğuracağı sonuçlar bakımından mutlu bir rastlantı olarak boş bir yatak vardı, tek bir yatak, böylesi bir kuşatmadan sonra nasıl boş kalabildiğini varın siz dü-
şünün, otomobil hırsızı o yatakta tarifi olanaksız acılar çekmişti, belki de bu yüzden o yatağın çevresinde acılardan oluşan bir ayla kalmış, buysa insanların yaklaşmasını engellemişti. Dolayısıyla, yazgının ağlarını gizemli biçimde örmesi sonucu o yatak iştah kabartıcı bir lokma olarak kalmıştı, ayrıca bu, karşılaştığımız ilk rastlantı değildi, tam tersine, bu yatakhane, gözünden şikâyeti oldu-
ğu için doktorun muayenehanesine giden ilk hastayı ağırladıktan sonra, işin bu kadarla kalacağı düşünülürken, o muayenehaneye giden öteki hastaların da hepsini ağırlamıştı. Doktorun karısı, her zaman olduğu gibi, kendi varlığını başkalarına sezdirmek istemiyormuşçasına kocasının kulağına çok alçak sesle fısıldadı, O da belki senin hastalarından biriydi, yaşlı bir adam, başı kel, bir-
kaç tel saçı var, gözünde de siyah bir bant var, sen bana böyle bir adamdan söz etmiştin, anımsıyorum, Bant hangi gözünde, Sol gözünde, Öyleyse o olmalı. Doktor, yatakların arasından ilerlerken, sesini biraz yükselterek, Bize yeni katılan kişiye dokunmak istiyorum, ben ona doğru giderken o da bana doğru gelebilir mi, dedi. Yolun yarısında çarpıştılar, birbirini antenleriyle tanımaya çalışan karıncalar gibi, parmaklar parmaklara değdi ama bu tanışma karıncaların tanışması gibi olmayacaktı. Doktor, yaşlı adamın yüzüne dokunmak istediğini söyledi ve gözündeki bandı hemen keşfetti, Hiç kuşku yok, siz burada bulunması gereken son hastasınız, yani gözü bantlı hastasınız, diye bağırdı, Ne demek istiyorsunuz, kimsiniz

siz, diye sordu yaşlı adam, Ben sizin göz doktorunuzum ya da göz doktorunuzdum, anımsayın, katarakt ameliyatınızın tarihini saptamıştık, Nasıl tanıdınız beni, Daha çok, sesinizden, çünkü ses, göremeyen insanın görme duyusudur, Evet öyle, şimdi ben de sizin sesinizi anımsıyorum, böyle bir rastlantıya kim inanırdı doktor, beni artık ameliyat etmeniz gerekmiyor, Bu hastalığa bir ilaç gerekiyorsa, artık ikimize de gerekiyor, Doktor, içinde yaşadığım dünyayı ameliyat olduktan sonra tanıyamayacağımı söylemiştiniz bana, bunu anımsıyorum, ne kadar haklı olduğunuzu şu anda artık ikimiz de biliyoruz, Ne zaman kör oldunuz, Dün akşam, Ve sizi hemen buraya getirdiler öyle mi, Dışarıda insanların içine düştüğü korku o kadar büyük ki, kör olduğunu fark ettikleri insanları yakında öldürmeye bile başlayabilirler, Burada daha şimdiden on kişiyi öldürdüler, dedi bir erkek sesi, Evet, onları fark ettim, diye doğallıkla yanıt verdi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Onlar öteki koğuştandı, bize gelince, biz kendi ölülerimizi hemen gömdük, diye ekledi aynı ses, verdiği raporu bitirircesine. Koyu renk gözlüklü genç kız yaklaşmıştı, Beni anımsıyor musunuz, koyu renk gözlük takıyordum, Çok iyi anımsıyorum, gözümdeki katarakta karşın çok güzel bir kız olduğunuzu anımsıyorum, genç kız gülümsedi, Teşekkür ederim, dedi ve yerine döndü, Küçük çocuk da burada, dedi, Ben annemi istiyorum, dedi çocuğun sesi, uzak ve yararsız bir ağlamadan yorulmuş gibi, Ve ben, kör olanların ilkiyim, dedi birinci kör, burada karımla birlikteyim, Ben de muayenehanedeki sekreterim, dedi sekreter kız. Doktorun karısı, Şimdiye kadar kendini tanıtmayan tek kişi benim, dedi ve kendini tanıttı. Yaşlı adam bunun üzerine, iyi kabul gördüğü bu insanlara teşekkür edermişçesine, Bir radyom var, dedi, Radyo mu, diye bağırdı koyu renk gözlüklü genç kız, ellerini çırparak, müziğimiz olacak, ne

mutluluk, Evet ama küçük bir pilli radyo, piller de yaşam boyu dolu kalmıyor, diye anımsattı yaşlı adam. Burada sonsuza kadar kalacağımızı söylemeyin bana, dedi birinci kör, Hayır, sonsuza kadar değil, sonsuzluk, bize göre her zaman çok uzun bir süre olarak kalacak, Radyo, haberleri dinlememizi sağlayacak, dedi doktor, Ve biraz da müzik, diye üsteledi koyu renk gözlüklü genç kız, Herkes aynı tür müzikten hoşlanmaz, buna karşın dışarıda neler olup bittiğini öğrenmek ister, dolayısıyla radyoyu ekonomik olarak kullanmak iyi olur, Ben de aynı şeyi düşünüyorum, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam. Küçük radyosunu ceketinin dış cebinden çıkarıp açtı. İstasyon aramaya başladı ama eli ayar düğmesine henüz alışmadığından, istasyonların tam üstünde durmakta zorluk çekiyordu, başlangıçta yalnızca hışırtılar, bölük pörçük müzikler ve konuşmalar işitildi, sonunda eli alıştı, radyodan net bir müzik sesi yükseldi, Bu müzik biraz kalsın, ne olur, diye yalvardı koyu renk gözlüklü genç kız, bu arada adam radyoda bir konuşma yakalamıştı, Haber programı değil bu, dedi doktorun karısı, sonra, aklına öylesine gelmiş gibi yaparak, Saat kaç acaba, diye sordu, ne var ki bu sorunun yanıtını kimsenin veremeyeceğini biliyordu. İstasyonları arayan ibre, küçük kutudan sesler çıkarmayı sürdürüyordu, sonunda durdu, bir şarkı çalıyordu, pek öyle sevilip tanınmayan bir şarkı, ne var ki körler yavaş yavaş yaklaştılar, tökezlemiyorlar, önlerinde bir şeyin varlığını sezer sezmez duruyorlar ve orada, gözlerini şarkı söyleyen kadının sesine doğru iri iri açmış olarak dinliyorlardı, içlerinden bazıları ağlıyordu, bir kör nasıl ağlayabilirse öyle ağlıyordu herhalde, gözyaşları bir çeşmeden akarcasına gözlerinden aşağı süzülüyordu. Şarkı bitti, sunucu, Dikkat, üçüncü sinyalde saat dört olacak, dedi. Körlerden biri gülerek sordu, Akşamın dördü mü, sabahın dördü mü, gülüşü kendi kendini rahatsız

etmişti sanki. Doktorun karısı, saatini gizlice ayarlayıp kurdu, saat akşamın dördüydü, aslında saatin saat olarak günün hangi anını gösterdiği umurunda değildir, birden başlar on ikiye kadar ilerler, gerisini insanlar kendi kafalarından uydururlar. Bu zayıf ses de ne, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, yoksa bana mı öyle geliyor, Benden geliyor, radyoda saatin dört olduğunu duydum ve saatimi kurdum, insanın otomatik olarak yaptığı hareketlerden biri işte, diye ekledi doktorun karısı hemen ardından. Sonra, bu tür risklere girmenin gereği olmadığını düşündü, vakti anlamak için o gün gelen körlerin kolundaki saatlerden birine bakması yeterli olacaktı, içlerinden biri düzgün çalışıyordu mutlaka. Gözü siyah bantlı yaşlı adamın kolunda bir saat vardı, ona baktı ve kendi saatinin doğru çalıştığını fark etti. O sırada doktor, Anlatın bakalım dışarıda durumlar nasıl, diye sordu. Gözü siyah bantlı adam yanıt verdi, Memnuniyetle, ama önce oturmam gerek, ayakta dikilemiyorum artık. Bunun üzerine körler de olanaklar ölçüsünde bir yerlere oturdular, bir yatağa üç dört kişi ya da daha fazlası ve sustular, sonra gözü siyah bantlı yaşlı adam bildiklerini, kör olmadan önce kendi gözleriyle gördüklerini, salgının başlangıcı ile kör olması arasında geçen birkaç gün içinde, olup bitenler hakkında duyduklarını anlatmaya başladı.

Başlangıçta, anlatılanlar doğruysa, ilk yirmi dört saat içinde yüzlerce körlük vakasına rastlanmıştı, hepsi aynıydı ve hepsi aynı biçimde, aynı çabuklukla ortaya çıkıyor, hiçbir doku bozukluğuna rastlanmıyor, görüş alanını çok parlak bir beyazlık kaplıyor, öncesinde de, sonrasında da ağrı sızı olmuyordu. İkinci gün, söylediklerine göre, yeni vaka sayısında bir ölçüde gerileme olmuştu, hastalığa yakalananların sayısı yüzlerden onlara düşmüştü, buysa hükümeti, en akla yakın tahminlere göre, duruma yakında egemen olunacağını kesin olarak ilan etmeye itmişti.

O andan başlayarak, ilginç bazı yorumların dışında –bu kaçınılmazdı–, çevresindekiler yaşlı adamın anlatısını dikkatle dinlemeyi bırakıp, kullandığı sözcükler doğrultusunda ve aldıkları bilgileri değerlendirmek amacıyla bu anlatıyı kendi kafalarına göre yeniden düzenlemeye giriştiler. Bu beklenmedik tutum değişikliğinin nedenini anlatıcının, oldukça dikkatle kullandığı egemen olmak fiilinde aramalı, öyle ki, aktarıcı olma niteliği bu yüzden neredeyse güme gidiyordu –bu nitelik elbette önemliydi, çünkü o olmasaydı dışarıda neler olup bittiğini hiç öğrenemeyecektik–, evet, o bize bunları aktarmamış olsaydı, o olağanüstü olayları hiç mi hiç bilemeyecektik, oysa herkes bilir ki, ne tür olursa olsun bir olayın betimlenmesi, can alıcı ve uygun terimlerin kullanılmasıyla önem kazanır. Konumuza dönecek olursak, hükümet başlangıçtaki varsayımını, yani şimdiye kadar eşi görülmemiş, henüz belirlenmemiş ani etkili, kuluçka dönemi ya da gözle görünür hiçbir dış belirtisi olmayan bir virüsün yol açtığı bir salgın hastalıkla karşı karşıya bulunulduğu varsayımını bir kenara bıraktı. Ortaya konan yeni bilimsel görüşe ve bu görüşe bağlı olarak hükümetin benimsediği yönetsel yorıma göre, henüz gün ışığına çıkarılamamış koşulların kendiliğinden ve talihsiz biçimde bir araya gelmesi sonucu meydana gelmiş, buna karşın gelişmesi bundan böyle önbelirtilerin gerilemesiyle yavaşlayan bir hastalık söz konusuydu ve bu hastalığın, hükümetin elindeki verilere göre, kısa sürede düşüş kaydedeceği ve ortadan kalkma eğilimine gireceği öngörülüyordu, yayımlanan hükümet bildirisinde böyle deniyordu. Bir televizyon yorumcusu, hastalıkla ilgili benzetmeyi yerinde bularak salgını ya da adı her neyse bu olayı, gökyüzünde çok yükseğe fırlatılan, en yüksek noktasına ulaştıktan sonra askıda kalmış gibi bir an duran, yerçekimiyle ve Tanrı'nın kayırıcılığıyla hemen sonra kaçınılmaz olarak

düşmeye başlayan, böylelikle de bizi içine düştüğümüz üzücü ve korkunç karabasandan kurtaran bir okla kıyasladı ve bu anımsatmayı insan ilişkilerindeki kabalığa, sonra da salgına bağladı. Beş altı sözcük vardı ki, büyük medya bunları sürekli olarak kullanıyor, sonunda da talihsiz körlerin görme yetilerine yeniden kavuşmaları için her zaman dualar ediliyor, bu arada da, resmî ya da özel olsun örgütlü toplumun onlarla bütünüyle dayanışma içinde olduğu anımsatılıyordu. Uzak geçmişte aynı düşünceler ve benzetmeler, toplumu oluşturan insanların yürekli iyimserliği sayesinde benzeri özlü sözlere dönüşmüş, örneğin eskiler, Günler geçer ama hiçbiri birbirine benzemez, demişlerdi ya da biraz yazınsal bir deyişle, Hiçbir mutluluk sonsuza kadar sürmediği gibi, mutsuzluk da geçicidir, demişlerdi ki, bu çok değerli özlü sözler, yaşam ve mutluluk konusunda insanlara madalyonun tersini de gösterecek kadar eskiydi ve körler ülkesinde söylenmiş olsaydı, herhalde, Dün görüyorduk, bugün görmüyoruz, yarın yine göreceğiz, biçimini alırdı, tabii cümlenin tınısı, bu güzel sözlerin yararlı sonuçlar vermesine karşın, insan aklı son anda o sonuçlara birazcık da umut katma tedbirliliğini unutmamış gibi, son bölümde hafif bir soru vurgusu taşırdı.

Ne yazık ki benzeri dileklerin boşunalığı kendini göstermekte gecikmedi, hükümetin umutları ve bilim çevrelerinin öngörüleri tam anlamıyla fos çıktı. Körlük, her şeyi boğarak önüne katıp götüren ani bir deniz kabarması gibi değil, kendini toprağa kurnazca emdirdikten sonra, birden bütünüyle boğan binlerce taşkın derecik halinde yayılıyordu. Gemi azıya alan toplumun alarma geçmesi üzerine otoriteler, katılanların çoğunu göz doktorları ile sinir doktorlarının oluşturduğu ivedi tıbbi toplantılar düzenlediler. Yapılacak düzenlemelerde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan gecikmeler yüzünden, bazı

üyelerin öngördüğü kongreyi toplamaya bir türlü olanak bulunamadı, buna karşın, kimi halka açık, kimi kapalı kapılar ardında birçok kolokyum, seminer ve yuvarlak masa toplantısı yapıldı. Tartışmaların yararsız olduğunun açıkça ortaya çıkması, buna ayrıca bazı ani körlük vakalarının toplantılar sırasında konuşmacıların birden, Kör oldum, kör oldum, diye bağırmaya başlamasıyla belirmesinin uyandırdığı etki de eklenince gazeteler, radyo ve televizyon, yukarıda sözü geçen girişimlere neredeyse bütünüyle sırtlarını döndüler, tabii bazı iletişim araçları da olup biteni doğrudan aktarmaya yeterince hazırlıklı ve donanımlı olmadığından, ötekiler gibi sansasyon yaratma fırsatını her biçimiyle sonuna kadar kullanamadığından, başkalarının mutluluğunu ya da mutsuzluğunu durumun ortaya koyduğu tüm trajik öğeleri de sergileyerek canlı olarak aktaramadığından, örneğin bir göz doktorunun birdenbire kör oluşunu izleyicilere anında gösteremediğinden, bu tavrın dışında kalıp açıkça ve her bakımdan övülesi bir davranış sergilemiş oldu.

Hükümet bile bir hafta içinde iki kez strateji değiştirmekle, salgın konusundaki genel düşüncenin giderek umutsuzluğa dönüşmesinin kanıtını sergilemiş oldu. Başlangıçta, körleri ve mikrop taşıyanları belirli yerlere –içinde bulunduğumuz akıl hastanesi gibi– kapatarak felaketin önlenebileceği düşünülmüştü. Sonra, vakaların önüne geçilemez biçimde artması, kabinenin etkili üyelerinin, resmî girişimlerin bu işin altından kalkmak için yeterli olamayacağını, bunun politik açıdan kötü sonuçlar vereceğini, körleri ailelerin kendi yanında tutmaları, zaten arapsaçına dönmüş olan trafiği daha da berbat hale getirmemek için sokağa salmamaları, böylelikle de henüz gözleri gören ve yapılan güven verici uyarılara pek aldırmayıp, beyaz felaketin, tıpkı kemgöz gibi, bakışların temasıyla geçtiğine inanan insanların du-

yarlılığıyla oynanmaması gerektiğini düşünmelerine yol açtı. Gerçekten de hüzünlü, normal ya da neşeli düşüncelere –insanlarda hâlâ neşeli düşünce kaldıysa– dalmış bir insan, karşıdan kendisine doğru gelen birinin yüz ifadesinin birden değiştiğini, yüzünde mutlak bir dehşetin tüm izlerinin belirdiğini görürse, ardından da kaçınılmaz olan o çığlığı, Kör oldum, kör oldum, çığlığını duyarsa, o insanın asabı bozulmaz da ne olur. Bu duruma sinir mi dayanır. En kötüsü de aile bireylerinin, özellikle de fazla kalabalık olmayan aile bireylerinin hepsinin kısa süre içinde kör olmaları, dolayısıyla da ailede körlerle ilgilenecek, onları yönlendirecek, toplumun henüz görme yetisini yitirmemiş kesiminden koruyacak kimsenin kalmamasıydı, öte yandan istedikleri kadar iyi baba, iyi anne, hayırlı evlat olsunlar, birbirlerine yardım edemeyecek durumda oldukları da apaçık ortadaydı, bunu yapacak olsalar, hani şu ünlü tabloda birbirlerine tutunup hep birlikte yürüyen, hep birlikte yere yuvarlanan, hep birlikte ölen körlerden farkları kalmazdı.

Bu durum karşısında hükümetin elinde hiçbir seçenek kalmamıştı, son hızla geri adım atıp, kullanılacak yapılar ve alanlar konusunda getirdiği ölçüleri genişletmek zorunda kaldı, böylelikle, terk edilmiş fabrika, ibadete kapalı dinsel yapı, kapalı spor alanı ve boş antrepo gibi yerlerden ivedi olarak yararlanma yoluna gidildi, İki gün önce, boş arazilere sahra çadırları kurmak söz konusuydu, diye ekledi gözü siyah bantlı yaşlı adam. Başlangıçta, en başlarda, birçok hayır kurumu körlerle ilgilenecek, yataklarını yapacak, odalarını temizleyecek, çamaşırlarını yıkayacak, yemeklerini yapacak, gözleri görenler için bile, aksadığında yaşamı çekilmez kılan bu gibi hizmetleri görecek gönüllüler sağlamıştı. Bu zavallı iyiliksever kişiler kısa sürede kör oluyorlardı, ne var ki en azından tarih onların yaptığı bu jestin güzelliğini ölümsüz kılacaktı.

O gönüllülerden buraya gelen oldu mu hiç, diye sordu siyah bantlı yaşlı adam, Hayır, diye yanıt verdi doktorun karısı, hiçbiri gelmedi, Peki ya kent, trafik ne durumda, diye sordu, kendi arabasını ve onu sağlık ocağına götüren, sonra da burada gömdüğü şoförü anımsayan birinci kör, Trafik tam bir kaos içinde, diye yanıt verdi gözü siyah bantlı yaşlı adam, sonra olayların ve meydana gelen kazaların ayrıntılarına geçti. İlk kez, bir otobüs şoförü kalabalık bir caddede giderken direksiyon başında birdenbire kör olduğunda, kazanın birçok kişinin ölümüne ve yaralanmasına yol açmasına karşın kimse olaya gerekli önemi vermedi, bunun nedeni, insanların benzeri olayları kanıksamış olmasıydı, buysa toplutaşıma firmasının halkla ilişkiler sorumlusunu, kazanın sürücünün hatası sonucu meydana gelmekle birlikte –bu elbette üzücüydü–, sonuç olarak o zamana kadar kalbinden hiç şikâyeti olmamış bir insanın birdenbire kalp krizi geçirmesinden farkı olmadığını ileri sürmeye itti. Firmamızın çalışanları, diye açıkladı sorumlu kişi, periyodik olarak sağlık denetiminden geçirildiği gibi, otobüslerimizin mekanik ve elektrik sistemleri de periyodik olarak çok dikkatli biçimde revizyondan geçirilmektedir, bu durum zaten neden-sonuç ilişkilerini doğrudan ve açık seçik ortaya koyan bir raporda firmamıza ait otobüslerin en az kaza yapan otobüsler olarak belirtilmesiyle de kanıtlanmıştır. Bu uzun açıklama gazetelerde çıktı, ne var ki insanların kafalarını basit bir otobüs kazasından daha fazla meşgul edecek şeyler vardı, ayrıca, otobüsün örneğin frenleri patlamış olsaydı, sonuçta ortaya bundan daha kötü bir durum çıkmazdı. Zaten iki gün sonra meydana gelen bir başka kazanın gerçek nedeni fren patlamasıydı, ama dünya öyle kurulmuştu ki, gerçeğin ortaya çıkması için çoğu kez önce yalanlarla maskelenmesi gerekiyordu, bu olayda da şoförün araba kullanırken kör olduğu dediko-

dusu yayıldı. Gerçekten olup bitene kamuoyunu inandırma olanağı bulunamadı ve bunun sonuçları da ortaya çıkmakta gecikmedi, insanlar, başkalarının kör olması yüzünden ölmek yerine, kör olmayı beklemeyi yeğ tuttuklarını söyleyerek otobüse binmekten vazgeçtiler. Bunun hemen ardından yine aynı nedenle meydana gelen, bu kez boş bir otobüsün yaptığı bir üçüncü kaza halkın zihniyetini büyük ölçüde yansıtan, O cehennemin içine girecek bir ben mi kaldım, gibi yorumların yapılmasına yol açtı. Böyle söyleyenler aslında ne kadar haklı olduklarını bilemezlerdi. Kısa süre sonra, iç hat seferi yapan bir uçağın iki pilotu birden aynı anda kör olunca, uçak yere çakılarak yandı, mürettebatla birlikte tüm yolcular öldü, oysa bu kez aracın mekaniği ve elektronik sistemleri kusursuz durumdaydı, bunun böyle olduğu, uçaktan geriye kalan tek sağlam şey olan kara kutunun incelenmesiyle ortaya çıkmıştı. Bu ölçüde bir felaket, sıradan bir otobüs kazasıyla karşılaştırılamazdı tabii, sonuçta içinde hâlâ birazcık umut taşıyanlar o umutlarını da yitirdi ve bundan böyle tüm ülkede hiçbir motor sesi duyulmamaya başlandı, küçük ya da büyük, hızlı ya da yavaş hiçbir tekerlek dönmedi. Eskiden trafiğin giderek arapsaçına dönmesinden yakınan insanlar, hareket halinde ya da duran araçların sürekli yolunu kesmesi yüzünden ilk bakışta ortalıkta sersem tavuk gibi dolaşan yayalar, araçlarını park edecek yer bulabilmek için ortalıkta dönüp duran sürücüler, hepsi şimdi birer yaya olmuş, eskiden yayaların yakındığı şeylerden yakınmaya başlamışlardı, sürücülere özgü alışkanlıklarını yerine getirip ağız dolusu küfürler ettiklerine göre, artık rahatlamış olmaları gerekirdi ama bundan böyle kimse, en kısa mesafe bile söz konusu olsa araç kullanmaya cesaret edemediğinden, otomobiller, kamyonlar, motosikletler, hatta tıngır mıngır giden bisikletler kentin içinde karmakarışık, korku-

nun mülkiyet duygusuna ağır bastığı anda şurada burada terk edilmiş olarak duruyordu. Bu gülünç gerçeğin simgesi de, üzerinde ön dingilinden yarı yüksekliğe kadar kaldırılmış bir otomobil duran vinçti, vincin operatörü çalışırken, olasılıkla bir anda kör oluvermişti. Herkesin durumu kötüydü, körlerinkiyse tam bir felaketti, çünkü onların nereye gittiklerini, ayaklarını nereye bastıklarını bilmelerine olanak yoktu. Onların terk edilmiş arabalara tek tek çarpıp bacaklarında sıyrıklar oluştuğunu, kiminin yere düşüp ağlamaya başladığını görünce, insanın içini acıma duygusu kaplıyordu. Yardım edin de ayağa kalkayım, diyordu kimi, kimi de içine düştüğü umutsuzluk yüzünden kabalaştığından ya da doğuştan kaba olduğundan, kendisine yardım eli uzatanlara küfürler savuruyordu, Rahat bırak beni, senin de sıran gelecek, bunun üzerine, yardım etmek isteyen kişi korkuya kapılıyor, iyilikseverliği yüzünden kendini hangi tehlikeye attığının birdenbire bilincine vararak oradan hızla uzaklaşıp ortalığı kaplamış kalın, beyaz sis tabakasının içinde kayboluyor, belki birkaç metre ötede o da kör oluyordu.

İşte dışarıda durumlar böyle, diye bitirdi sözünü gözü siyah bantlı yaşlı adam, üstelik ben bütün olup bitenleri tam olarak bilemiyorum, size yalnızca iki gözümle gördüklerimi aktarıyorum ve sözün burasında durdu, biraz bekledikten sonra düzeltti, Hayır, iki gözürnle değil, benim zaten tek gözüm vardı, şimdi o tek göze bile sahip değilim ya da bir gözüm var ama bir işe yaramıyor, Siyah bant yerine neden camdan bir göz taşımadığınızı size hiç sormadım, Neden cam göz taşıyacakmışım, bunu bana açıklayabilir misiniz, diye sordu gözü siyah bantlı yaşlı adam, Adet böyle, cam göz daha estetik duruyor, üstelik daha sağlıklı, cam gözü çıkarabilir, temizleyebilir, yeniden yerine takabilirsiniz, ağzınıza taktığınız bir protez gibi, Elbette, kuşkusuz ama bugün iki gözünü birden

yitirmiş –yani fiziksel olarak yitirmiş demek istiyorum– herkesin camdan iki göz sahibi olması ne işe yarardı, söyler misiniz bana, Gerçekten de hiçbir işe yaramazdı, Hepimiz sırayla kör oluyorsak –ki bana öyle geliyor– estetik neye yarayacak, sağlığa gelince, doktor, böyle bir yerde hangi sağlıktan söz edilebilir dersiniz, Belki de her şey gerçek kimliğine körler dünyasında kavuşur, dedi doktor, Peki, ya insanlar, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Onlar da, çünkü artık onları gören göz kalmamış olur, Aklıma bir şey geldi, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, vakit geçirmek için bir oyun oynayalım, Oynadığı şeyi görmeden nasıl oyun oynar insan, diye sordu birinci körün karısı, Yapacağımız şey aslında tam olarak oyun sayılmaz, her birimiz kör olduğumuz anda en son gördüğümüz şeyi anlatacağız, Söyleyeceklerimiz uygun olmayabilir, diye uyardı bir ses, Oynamak istemeyen oynamaz, önemli olan kafadan uydurmamak, Siz başlayın, dedi doktor, Öyle yapacağım, dedi gözü siyah banthı yaşlı adam, ben kör gözüme baktığım sırada kör oldum, Bu da ne demek, Çok basit, kör olan gözümün içi yaniyor gibi gelmişti bana, bakmak için bandı çıkardım, işte tam o anda öteki gözüm de kör oldu, Eğitici bir öykü gibi, dedi kimin olduğu bilinmeyen bir ses, yok olduğunu görmeyi reddeden bir gözün öyküsü, Ben, dedi doktor, ortaya çıkan bu salgın karşısında, göz hastalıklarıyla ilgili kitapları karıştırıyordum kendi evimde, son gördüğüm şey, kitabın üzerinde duran ellerim oldu, Benim gördüğüm son şey farklıydı, dedi doktorun karısı, kocamın binmesine yardım ederken bir cankurtaranın içini gördüm, Ben başıma geleni daha önce doktora anlattım, dedi birinci kör, kırmızı ışıkta durmuştum, insanlar karşıdan karşıya geçiyordu, işte tam o sırada kör oldum, sonra, önceki gün ölen adam beni evime götürdü, onun yüzünü görmedim elbette, Bana gelince, dedi ilk körün karısı, gördüğüm

son şey mendilim oldu, evimdeydim ve ağlıyordum, tam mendilimi gözlerime götürmüştüm ki kör oldum, Ben, dedi doktorun muayenehanesindeki sekreter kız, asansöre binmiştim, düğmeye basmak için elimi kaldırdım ve birden görmez oldum, ne büyük bir bunalıma düştüğümü düşünün, yukarı mı çıkacağımı, aşağı mı ineceğimi bilemez durumda içerde kapalı kaldım, kapıyı açacak düğmeyi bulamıyordum, Benimki daha basit oldu, dedi eczacı kalfası, insanların durup dururken kör olduklarını duymuştum, ben de kör olsaydım acaba nasıl olurdu, dedim kendi kendime, bunu anlamak için gözlerimi yumdum, yeniden açtığımda kör olmuştum, Bu da bir başka eğitici öykü sanki, dedi bilinmeyen ses, kıssadan hisse, kör olmak istersen, olursun. Sustular. Öteki körler yataklarına dönmüşlerdi, bunu yapmak aslında kolay bir iş değildi, kendi yatak numaralarını biliyorlardı ama baştan ya da sondan saymaya başlarlarsa, birden yirmiye ya da yirmiden bire doğru geriye sayarlarsa kendi yataklarına geldiklerinden emin olabiliyorlardı. Tekdüze bir ağıt gibi sürüp giden sayma mırıltıları sona erdiğinde, koyu renk gözlüklü genç kız başına geleni anlattı, Ben bir otel odasındaydım, üzerimde bir erkek vardı, sözün burasında sustu, orada ne yaptığını, o anda her şeyi bembeyaz gördüğünü söylemeye utanıyordu, ne var ki gözü siyah bantlı yaşlı adam sordu, birden her şeyi bembeyaz gördünüz, değil mi, Evet, diye yanıt verdi genç kız, Belki de sizin körlüğünüz, bizimkiyle aynı değildir, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam. Geriye yalnızca oda hizmetçisi kalmıştı, Yataklardan birini yapıyordum, bir genç kadın biraz önce kör olmuştu, çarşafı havalandırıp serdim, kenarlarını gerektiği gibi yerleştirdim ve iki elimle sıvazlayarak düzeltirken görmez oldum, çarşafı nasıl düzelttiğimi anımsıyorum, çok yavaş, serdiğim çarşaftı, yorgan kılıfı değil, diye bitirdi, son söylediğinin özel bir önemi

varmış gibi. Herkes gördüğü en son anın öyküsünü anlattı mı, diye sordu gözü siyah bantlı yaşlı adam, Başka kimse kalmadıysa ben de kendiminkini anlatacağım, dedi kimsenin tanımadığı ses, Kaldıysa sizden sonra anlatır, siz kendi öykünüzü anlatın, Benim en son gördüğüm şey bir tabloydu, Bir tablo, diye yineledi gözü siyah bantlı yaşlı adam, peki nerede, Bir müzeye gitmiştim, üzerinde kargalar uçuşan bir buğday tarlası, serviler ve başka güneşlerin parçalarından oluştuğu izlenimini veren bir güneşin resmedildiği bir tabloydu, O tablonun bir Hollandalı tarafından yapıldığından eminim, Ben de öyle sanıyorum, ama bir de yere gömülmekte olan bir köpek vardı, zavallı köpek yarı beline kadar toprağa gömülmüştü, Ha, ona gelince, olsa olsa bir İspanyol tarafından resmedilmiş olabilir, o İspanyol'dan önce bir köpeği o durumda hiç kimse resmetmemişti, ondan sonra da kimse etmeye kalkışmadı, Olabilir, ayrıca bir de kuru ot yüklü, iki atın çektiği, ırmağı geçen araba vardı, Sol tarafta da bir ev, Evet, Öyleyse o ressam bir İngiliz, Olabilir, ama ben öyle olduğunu sanmıyorum, çünkü tabloda, kucağında çocuk olan bir kadın da vardı, Kucağında çocuk olan kadınlar, onların resmini yapmış birçok ressam var, Doğru, bunu ben de fark etmiştim, Benim anlamadığım şey, birbirinden bu kadar farklı figürlerin ve ressamların tek bir tablonun üzerinde aynı anda bulunması. Ve yemek yiyen insanlar da vardı, Sanat tarihinde öğle yemeği, ikindi kahvaltısı, akşam yemeği gösteren o kadar çok tablo var ki, yalnızca bu açıklama ile orada yemek yiyen insanların kim olduklarını çıkarmak olanaksız, Bu insanlar on üç kişiydiler, Ha, o zaman kolay, devam edin siz, Bir de çok uzun sarı saçları olan, denizde yüzen bir kabuğun üzerinde duran çıplak bir kadın vardı, çevresinde de çok çiçek vardı, Bir İtalyan tabii, Ve bir savaş sahnesi, Yemek sahneleri ve kucağında çocuk tutan anneler gibi,

bu açıklama da tabloyu yapan ressamın kim olduğunu bilebilmek için yeterli değil, Ölüler ve yaralılar vardı, Bu doğal, er ya da geç bütün çocuklar ölür, askerler de, Ve ürkmüş bir at, Gözleri yuvalarından fırlamış, Tamamen öyle, Atlar öyledirler, peki, sizin tablonuzun içinde daha başka hangi tablolar vardı, Bunu anlamaya zaman bulamadım, tam ata bakarken kör oldum, Korku, insanı kör eder, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Haklısınız, gözlerimiz görmemeye başlamazdan önce bizler zaten kör olmuştuk, korku bizi kör etmişti, aynı korku yüzünden körlüğümüz sürüp gidecek, Konuşan kim, dedi doktor, Bir kör, diye yanıt verdi ses, sıradan bir kör, buradakiler gibi. Bunun üzerine, gözü siyah bantlı yaşlı adam sordu, Körlüğün tam olarak var olabilmesi için, kaç kişinin kör olması gerekir. Bu soruya kimse yanıt veremedi. Koyu renk gözlüklü genç kız, ondan radyosunu açmasını istedi, haber saati gelmişti belki. Haberler daha sonra okundu, körler o zamana kadar biraz müzik dinlediler. Derken, koğuşun kapısında bir sürü kör belirdi, içlerinden biri, Gitarımı getirmediğime o kadar üzülüyorum ki, dedi. Haberler iç açıcı değildi, yakında bir ulusal birlik ve esenlik hükümeti kurulacağından söz ediliyordu.

9

Başlangıçta, burada henüz bir avuç kör varken, birbirine yabancı insanların aralarında iki üç laf etmesinin kader yoldaşı olmalarına yettiği, iki üç laf daha edince yaptıkları tüm hataları –bazısı çok büyük de olsa– karşılıklı bağışladıkları, hatalar o anda bağışlanmasa bile, birkaç gün sabırla beklemenin bunun için yeterli olduğu dönemde, alışıldığı üzere bizim doğal gerekseme dediğimiz şeyi ivedi karşılamak, böylelikle de bedenlerini rahatlatmak için bu zavallı insanların her defasında neler çektiklerini izliyorduk. Her şeye karşın, kusursuz eğitim almış insanlara ne kadar az rastlandığını bilerek, ayrıca, utanma duygusuna en çok sahip olanların bile ufak tefek kusurları bulunabileceğini de teslim ederek, burada ilk karantinaya alınan körlerin, insanoğlunun doğasındaki dışkılama gerçeğinin onun sırtına zorunlu olarak yüklediği haçı bilinçli ya da bilinçsiz, yine de onurla taşıdıklarını kabul etmemiz gerekir. Ama şimdi, yerlerde yatan körleri saymazsak, bütün yatakların –iki yüz kırk tane– işgal edildiği şu durumda, karşılaştırma, imgeleme ve eğretileme bakımından ne kadar zengin ve yaratıcı olursa olsun hiçbir imgelem, burada dağlar gibi biriken pislikleri gerektiği gibi betimleyemez. Söz konusu olan, yalnızca cehennemde içine günahkâr ruhların atıldığı o

iğrenç inlerden farkı olmayan tuvaletlerin kısa sürede aldığı durum değil, kimi insanların başkalarına karşı yeterince saygılı davranmaması ya da bazı kişilerin birdenbire fena halde sıkıştıklarında koridorları ve daha başka yerleri kısa sürede kenefe dönüştürmeleri ve ara sıra çaresiz olarak başvurulan bu davranışların giderek âdet haline getirilmiş olması. Sözü edilen umursamaz kişiler ya da "altını tutamaz"lar, Bu yaptığım şeyin hiç önemi yok, nasıl olsa kimse beni görmüyor, diye düşünüyor, daha uzağa gitmeye gerek duymuyorlardı. Tuvaletlere ulaşmak her bakımdan olanaksız hale gelince, körler tüm bedensel dışkılarını avluya bırakmaya başladılar. Yapı olarak incelikli ya da aldıkları eğitim dolayısıyla incelmiş kişiler, Tanrı'nın kutsal gününü karınlarını bastırarak ya da bacaklarını sıkarak kendilerini tutmakla geçirip vaktin geçmesini bekliyor, gece olduğunda da –koğuşlardaki insanların çoğu uyumaya başlayınca gece olduğunu varsayıyorlardı–, avluda kendilerine otuz kırk santimetre karelik bir alan bulabilmek için yola koyuluyor, bunu, binlerce kez çiğnenmiş boklardan oluşan bir halıya dönüşen çok geniş bir alanda yapıyor, üstelik bunun için onlara sonsuz büyüklükteymiş gibi gelen, kerteriz noktası olarak yalnızca, vaktiyle burada kalan akıl hastalarının gövdelerine acımasızca zarar verdiği tek tük ağaç ile daha şimdiden düzleşmiş, ölüleri ancak örten hafif tümseklerin bulunduğu avluda kaybolma riskini göze alıyorlardı. Hoparlördeki ses günde bir kez, her zaman gün bitiminde, aynı saate kurulmuş bir çalar saat gibi, artık herkesin ezberlediği önerileri ve yasakları yineliyor, temizlik malzemelerinin düzenli olarak kullanılmasının önemini belirtiyor, bu malzemeler eksildiğinde gerekli yere haber verilebilmesi için her koğuşta bir telefon bulunduğunu bildiriyordu, ne var ki burada gerçekten gerek duyulan araç, ortalığa yayılmış bokları temizleyecek güçlü bir

arazöz, sonra, muslukları ve su donanımlarını onarıp çalışır hale getirecek bir onarımcı ordusu, sonra da su, kanalizasyonlara gitmesi gereken şeyleri oralara taşıyacak bol bol su, bunların dışında da acıma duygusu, göz, basit gözler, bizi bir yerlere götürecek, bize rehberlik edebilecek bir yardım eli, bize, Şu taraftan, diyecek bir ses. Bu körler, onlara yardım etmeyecek olursak yakında birer hayvana dönüşecek, işin daha da kötüsü, kör hayvanlara dönüşecekler. Bunu söyleyen, tablolardan ve dünyaya özgü imgelerden söz eden o yabancı ses değil, doktorun karısıydı, başka deyişle, gecenin ortasında kocasının yanına yatmış, başını onunla aynı yastığa koyarak şunları söylüyordu, Bu dehşeti ortadan kaldırmanın bir çaresini bulmak gerek, artık katlanamıyorum, görmez gibi davranmayı sürdüremem, Bunun sonuçlarını düşünmelisin, bunu yaptığında herkes seni kendi kölesi, her şeye koşan bir hizmetçi yapmaya çalışacak, her konuda her şeyle ilgilenmek zorunda kalacaksın, senden kendilerine yemek vermeni, onları yıkamanı, yataklarına yatırmanı, şuraya ya da buraya götürmeni, burunlarını silmeni, gözyaşlarını dindirmeni isteyecek, uyurken bağıra çağıra seni uykundan uyandıracak, gecikirsen hakaretler edecekler, İyi ama bu zavallıları gözlerimle görmeyi sürdürmemi, her zaman gözümün önünde olmalarına, buna karşın onlara hiçbir yardımda bulunamamaya katlanmamı benden nasıl isteyebilirsin, Sen zaten gereğinden fazlasını yapıyorsun, Gösterdiğim tüm çaba, gözlerimin gördüğünü onlardan saklamak olduğuna göre, onlar için ne yapıyor sayılabilirim ki, Kimi insanlar gözlerin gördüğü için senden nefret edecektir, körlüğün bizi daha iyi birer insan kıldığını sanma, Daha da kötü kılmadı, Biz doğru yoldayız, bunu anlamak için, sıra yemek dağıtımına geldiğinde ne olup bittiğini görmen yeter, Çok doğru, gözleri gören kişi, yiyeceklerin buradaki herkese paylaştırılması

işini üstlenebilir, bunu iyi niyetle ve hakkaniyetle yapabilirdi, böylece protestolar kesilir, beni deli eden çekişmeler sona ererdi, iki körün birbiriyle kavga etmesini görmenin ne demek olduğunu anlayamazsın sen, İnsanlar arasındaki kavga öyle ya da böyle bir tür körlüktür, Bu söylediğin farklı bir şey, Doğru olduğuna inandığın şeyi yapabilirsin, ama bizlerin kör olduğumuzu, güzel konuşmasını bilmeyen, acıma duygusu olmayan sıradan birer kör olduğumuzu unutma, iyi yürekli körlerin acıma dolu pitoresk dünyası yok artık, onun yerine, tam anlamıyla katı, acımasız ve amansız bir körler dünyası var, Neler görmek zorunda kaldığımı bir bilebilseydin, gözlerinin görmemesini isterdin, Sana inanıyorum ama buna gerek yok, ben zaten körüm, Bağışla beni sevgilim, bir bilebilseydin, Biliyorum, biliyorum, benim yaşamım insanların gözlerinin içine bakmakla geçti, göz belki de insan bedeninin içinde hâlâ bir ruh barındıran tek uzvudur ve insanlar gözlerini yitirdiklerinde... Yarın onlara gözlerimin gördüğünü söyleyeceğim, Bunu söylediğine pişman olmazsın umarım, Evet, bunu onlara yarın söyleyeceğim, durakladı ve sonra ekledi, O zamana kadar ben de onların dünyasına katılmazsam tabii.

Beklenen şey bu kez de gerçekleşmedi. Doktorun karısı, âdeti olduğu üzere ertesi sabah erkenden uyandığında, gözleri eskiden olduğu gibi her şeyi pırıl pırıl görüyordu. Koğuştaki körlerin hepsi uykudaydı. Onlara haberi nasıl vereceğini düşündü, hepsini bir araya toplayıp pat diye mi, yoksa böbürlenmeden, utanıp sıkılarak mı söylemeliydi, böylesi daha iyi olurdu herhalde, kör olmadığını onlara bunu o kadar da önemsemediğini sezdirerek anlatabilir, örneğin, Düşünün biraz, bu kadar körün arasında benim görme yetimi koruduğuma kim inanırdı, diyebilirdi ya da gerçekten körmüş de, sonradan gözleri birdenbire açılmış gibi davranırdı –böylesi belki

daha iyiydi–, bu bir bakıma ötekilere biraz umut vermek olurdu, Mademki o yeniden görmeye başladı, derlerdi, günün birinde belki biz de yeniden görürüz, ama Mademki öyle, defolup gidin buradan, da diyebilirlerdi, o da onlara, kocası olmadan gidemeyeceğini, çünkü ordunun, karantinaya alınmış bir yerden kimsenin çıkmasına izin vermediğini söylerdi, o durumda da orada kalmasını zorunlu olarak kabul ederlerdi. Körler, kötü yataklarının içinde sağa sola dönüp duruyorlar, her sabah yaptıkları gibi, bağırsaklarındaki gazları boşaltıyorlardı, buna karşın, içerideki hava giderek leş gibi kokmaya başlamadı, doyum noktasına ulaşmıştı kuşkusuz. İçeride tuvaletlerden dalga dalga yayıntı halinde gelen ve insanı kusacak gibi yapan çok kötü bir koku yoktu yalnızca, bedenleri sürekli terleyen, sırtlarında, yıkanamadıkları ve su olsa bile kendi kendilerine yıkanmayı beceremeyecekleri için giderek daha da partallaşıp kirlenen giysiler taşıyan ve çoğu boka bulaşmış yataklarda yatan iki yüz elli kişi vardı. Duşların çoğu bozuk, kanalizasyonlar tıkalıyken, dolayısıyla da deliklerden geri gelen pis sular duş teknelerinden dışarı taşarak yayılıp koridorlardaki taşların arasına, çatlaklarına sızarken, şuraya buraya bırakılmış birkaç sabun, çamaşır suyu, deterjan neye yarardı. Doktorun karısı kuşkuya kapılarak, ne büyük bir çılgınlık bu benim yaptığım, diye düşündü, beni kendilerine hizmet etmeye zorlamasalar bile –bundan hiç emin değilim– ben zaten dayanamam, her şeyi yıkamaya, her yeri temizlemeye girişeceğim, gücüm bunları yapmaya ne kadar yeter Tanrı bilir, bu tek kişinin altından kalkabileceği bir yük değil. Başlangıçta sarsılmaz gibi görünen kararlılığı, sözlerden artık eyleme geçme zamanının geldiği şu anda, burun deliklerini dolduran, gözlerini rahatsız eden çirkin gerçek karşısında giderek zayıflamaya, dağılmaya başlıyordu. Korkağın tekiyim ben, diye mırıldandı öfke

içinde, kör olsaydım, misyonerlere özgü bu düşüncelerin tuzağına düşmezdim. Aralarında eczacı kalfasının da bulunduğu üç kör ayağa kalkmış, giriş bölümünde birinci yatakhanenin önüne bırakılan yiyeceklerden bu yatakhanenin payına düşeni almaya gidiyordu. Dağıtımın gören gözlerle yapıldığı gibi yapılamadığını söylemeye gerek yok, gerçekten de gözleri görmediği için, tek bir kutuyu şaşırdıklarında körlerin en baştan başlayarak kutuları yeniden saymalarını, içlerinden birinin ötekilerden daha kuşkucu olduğu için kimin ne kadar götürdüğünü öğrenmeye kalkmasını izlemek, sonunda her zaman birbirleriyle tartıştıklarını, itişip kakıştıklarını, birbirlerine kaçınılmaz olarak körlemeden tokat salladıklarını görmek gerçekten yürek parçalayıcıydı. Koğuşta şimdi herkes uyanmış, kahvaltı payını bekliyordu, bu konularda deneyim kazandıklarından, oldukça uygun bir dağıtım biçimi oluşturmuşlardı, yiyeceklerin hepsini önce koğuşun dip bölümüne, doktorla karısının, koyu renk gözlüklü genç kızın ve boyuna annesini isteyen küçük çocuğun yataklarının olduğu yere getirip koyuyorlar, sonra, girişe en yakın yataklardan başlayarak sağdan birinci, soldan birinci yatak, daha sonra sağdan ikinci, soldan ikinci yatak olmak üzere ikişer ikişer, itişip kakışmadan, ağız dalaşı yapmadan gidip oradan alıyorlar ve bu böylece sürüp gidiyordu, dağıtım daha çok zaman alıyordu, bu doğru, ne var ki rahat ve huzurlu yapılması bu gecikmeyi ödünlüyordu. En baştakilere, yani en yakındakilere, yiyecekler ellerinin altında olanlara sıra en son geliyordu, şehla çocuğun dışında tabii, o her zaman, koyu renk gözlüklü genç kız daha kendi payını almadan yemeğini yemiş oluyordu, dolayısıyla genç kızın payının bir bölümü de hiç şaşmaksızın çocuğun kursağına gidiyordu. Körlerin hepsinin başı kapıya dönüktü ve arkadaşlarının ayak sesini, yük taşıyan körlerin o kararsız, çok farklı ayak sesini

bekliyorlardı, bununla birlikte birden duydukları, bekledikleri ses değil, koşar adım gelen ayak sesleri oldu, oysa böyle bir davranış, adımlarını nereye doğru atacağını tam kestiremeyen insanlar için büyük bir yüreklilik sayılırdı. Soluk soluğa kalmış haberciler kapıda belirdiğinde söyleyebildikleri tek şey, Dışarıda ne oldu ki böyle telaş içinde koştunuz, oldu. Beklenmedik haberi içerdekilere hemen ulaştırmak için, üç kör aynı anda kapıdan içeri girmek istiyordu, Yiyeceklerimizi alıp buraya getirmemize engel oldular, dedi içlerinden biri, ötekiler de onun söylediğini yineledi, Bize engel oldular, Kim oldu, askerler mi, Hayır, körler, Hangi körler, burada hepimiz körüz, Kim olduklarını bilmiyoruz, dedi eczacı kalfası, sanırım hep birlikte en son gelenlerdendi, Peki, nasıl olur da yiyeceğinizi alıp götürmenize engel olurlar, diye sordu doktor, şimdiye kadar bu konuda en küçük bir sorun bile çıkmamıştı, Artık bitti, diyorlar, karnını doyurmak isteyen bundan böyle parasını ödeyecek. Yatakhanenin her yanından protestolar yükseldi, Olmaz öyle şey, Yiyeceğimizi elimizden alıyorlar, Hırsız çetesi, Utanç verici şey, körlere kazık atan körler, düşünebiliyor musunuz, böyle bir şeye tanık olacağım yaşamım boyunca aklıma gelmezdi, Çavuşa gidip şikâyette bulunalım. Daha kararlı biri, kendi paylarına düşeni hep birlikte gidip almayı önerdi, Kolay olmaz bu, dedi eczacı kalfası, grup oluşturdukları izlenimini aldım, en kötüsü silahları var, Silah mı, ne silahı, En azından sopaları var, bana salladıkları sopa yüzünden hâlâ kolum ağrıyor, dedi bir başkası, Bu işi dostça çözümlemeye çalışacağız, dedi doktor, sizinle gelip o insanlarla konuşacağım, bir yanlış anlama olmalı, Evet, ben de sizin gibi düşünüyorum, doktor, ama takındıkları tavrı görünce, onları inandırmanız çok zor olacak gibi geliyor bana, Yine de onlarla görüşmemiz gerek, böyle elimiz kolumuz bağlı duramayız, Ben de

seninle geliyorum, dedi doktorun karısı. Küçük grup koğuştan çıktı, kolu ağrıyan ve görevini yaptığını düşünen körün dışında, o, koğuşta kalıp ötekilere başından geçen serüveni anlattı, Yiyecekler iki adım ötemizdeydi ama onları etten oluşmuş bir duvar koruyordu, diyor, hem de sopalarla, diye ısrarla yineliyordu.

Sıkı bir grup oluşturup, öteki koğuşlarda kalan körlerin arasından kendilerine yol açarak ilerlediler. Girişe vardıklarında doktorun karısı, onlarla diplomatik bir görüşme yapmaya olanak bulunmadığını, bunun hiçbir zaman gerçekleştirilemeyeceğini hemen anladı. Giriş bölümünün ortasında, birtakım körler, ellerinde sopalarla ve süngü ya da kargı gibi ileri uzattıkları karyola demirleriyle yiyecek kasalarının çevresini sarmış, kendilerini umutsuzca kuşatan körlere karşı direniyordu, körlerden bazıları, ellerini kollarını kendilerine siper ederek, bir açıklık, tedbirsizlik yüzünden kapatılmamış bir gedik bulma umuduyla bu savunma hattını beceriksizce delmeye çalışırken, başkaları, rakiplerinin bacaklarına dolanıncaya kadar emekleyerek ilerliyor, karın boşluklarına sivri demirler batırılıyor, tekmeleniyorlardı. Körlemeden atılan kör dayağı yiyorlardı yani. Bu tabloda protestolar ve öfkeli bağrışmalar da eksik değildi tabii, Yiyecek payımızı istiyoruz, Ekmeğimizi elimizden alamazsınız, Serseriler, Bu yaptığınız iğrençlikten başka bir şey değil, karabasan görüyoruz sanki, saf ya da düşüncesiz biri, işi, Polis çağırmalıyız, demeye kadar vardırdı. Burada, içimizde belki polisler de vardı, bildiğiniz gibi, körlük insanların ne mesleğine ne de işgal ettiği makama bakar, ne var ki kör bir polis ile sonradan kör olmuş bir polis arasında fark vardır, tanıdığımız iki polise gelince, onlar ölmüş ve büyük güçlüklerle gömülmüşlerdi. Kim olursa olsun bir otoritenin bu deliler evine gelip bozulan barışı yeniden kuracağı, adaleti yeniden sağlayacağı, dinginliği

geri getireceği gibi saçma umuda kapılan kör bir kadın, ana kapıya olabildiğince yaklaşarak havaya bağırdı, İmdat, yiyeceklerimizi çalıyorlar. Askerler de kapı duvardı, çavuşun burayı denetime gelen bir yüzbaşıdan aldığı buyruk katı ve kesindi, Birbirlerini öldürmeleri bizim için daha iyi, hiç olmazsa sayıları azalır. Kadıncağız, eskiden burada kalan deliler gibi boğazını yırtarcasına bağırmayı sürdürüyordu, o da neredeyse delirmişti ama onunki yalnızca bunalımdan kaynaklanıyordu. Sonunda boşuna bağırdığını anlayarak sustu, hıçkırıklar içinde geri döndü ve ne tarafa yöneldiğini kestiremediğinden çıplak başının üstüne bir sopa yiyip boylu boyunca yere uzandı. Doktorun karısı onu kaldırmak için koşmak istedi ama ortalık öyle karışmıştı ki iki adım bile atamadı. Yiyecek paylarını istemeye gelen körler daha şimdiden bozgun halinde geri çekilmeye başlamış, yönlerini bütünüyle yitirmiş, birbirlerine çarpıp tökezliyor, yerlere düşüyor, ayağa kalkıyor, yeniden düşüyorlardı, içlerinden bazıları ayağa kalkmaya bile davranmıyor, yere yüzüstü kapanıp, acılar içinde, tükenmiş, kahrolmuş durumda öylece kalıyordu. Doktorun karısı, haydut çetesini oluşturan körlerden birinin cebinden birden bir tabanca çıkararak havaya doğrulttuğunu dehşetle gördü. Tabancadan çıkan mermi, tavandan büyükçe bir alçı tabakasının kopup zavallı insanların kafalarında paralanmasına neden oldu, buysa paniği daha da artırdı. Kör adam bağırdı, Kesin sesinizi, tek bir söz bile etmeyin, içinizden biri sesini yükseltmeye kalkacak olursa ateş ederim, canınız cehenneme, sonradan ah vah demeyin. Körler kımıltısız kaldı. Tabancalı adam konuşmasını sürdürdü, Size söylenen şeyden geri dönüş yok, bugünden başlayarak yiyecek dağıtımını biz yapacağız, kimse dışarı çıkıp payını aramaya kalkışmasın, hepinizi uyarıyorum, girişe nöbetçiler koyacağız, buyruklara karşı çıkacak olursanız, sonuçlarına

katlanırsınız, şu andan başlayarak yiyecekler para ile satılacak, karnını doyurmak isteyenin bunun bedelini ödemesi gerek, Neyle ödeyecek, diye sordu doktorun karısı, Sessizlik istiyorum dedim size, diye homurdandı eli tabancalı adam, silahını sağa sola sallayarak, İçimizden birisinin konuşması gerek, nasıl davranacağımızı bilmek isteriz, yiyeceklerimizi nereden alacağız, hep birlikte mi, yoksa teker teker mi, Bu kadın kurnazlık ediyor, dedi o gruptaki körlerden biri, onun bulunduğu yöne ateş edersen, bir boğaz eksilmiş olur, Görebilseydim, göbeğinin ortasına çoktan bir kurşun sıkmış olurdum. Sonra, herkese seslenerek, Şimdi hemen yatakhanelerinize dönün, yoksa ateş ederim, yiyeceklerinizi içeri getirdiğimizde, ne yapmanız gerektiğini size söyleriz, Peki, ya ödeme, diye sordu doktorun karısı, bir sütlü kahve ile bir bisküvi bize kaça mal olacak, Bu karı gerçekten kaşınıyor, dedi aynı ses, Bırak sen, ben onunla ilgilenirim, dedi öteki ve sesinin tonunu değiştirerek, Her koğuş aralarından iki sorumlu seçecek, bu kişiler para edecek öteberiyi, üzerinizde bulunan para, mücevher, yüzük, bilezik, küpe, saat gibi her türlü değerli eşyayı toplamakla görevli olacak ve bunları bizim bulunduğumuz, sol taraftaki üçüncü koğuşa getirecekler ve size bir dost nasihati, bize numara yapmaya kalkmayın, içinizden bazılarının üzerindeki değerli eşyalardan bir bölümünü saklayacağını biliyoruz, inanın bana bu çok kötü bir fikir, bize getirdikleriniz gözümüze yeterli gözükmezse, o zaman yapacağınız şey çok basit olacak, yemek falan yemeyecek, kâğıt paralarınızı çiğnemekle ve öteki eşyalarınızı da kemirmekle yetinip eğleneceksiniz. Sağ taraftaki ikinci yatakhaneden bir kör sordu, Peki nasıl olacak, elimizdekilerin tümünü bir defada mı vereceğiz, yoksa yiyecek aldıkça mı ödeme yapacağız, Anladığıma göre, kendimi iyi ifade edememişim, dedi eli tabancalı adam gülerek, önce ödeye-

cek, sonra yiyeceksiniz, sizin söylediğinize gelince, yani yediğinizin parasını ödemeye gelince, bu çok karmaşık bir muhasebeyi gerektirir, en iyisi ödemeyi bir defada yapmak, bu sayede biz de sizlerin ne kadar yiyeceği hak ettiğinize karar verebileceğiz, ama sizi bir kez daha uyarıyorum, ne olursa olsun elinizdekileri bizden gizlemekten sakının, çünkü bu size çok pahalıya mal olur, sonradan size karşı dürüst davranmadığımızı söylemek istemiyorsanız, elinizde avcunuzda ne varsa bize verin, daha sonra yapacağımız sıkı denetim sırasında en küçük bir şey bulursak, vay halinize, şimdi hepiniz defolup gidin buradan, hem de çabuk. Elini kaldırıp bir kez daha havaya ateş etti. Tavandan bir parça daha alçı düştü. Ve sen, dedi eli tabancalı adam, senin sesini hiç unutmayacağım, Ben de senin yüzünü, diye yanıt verdi doktorun karısı.

Bir körün görmediği bir yüzü unutmayacağını söylemesinin ne kadar saçma olduğunun kimse farkına varmadı. Körler olabildiğince çabuk geri çekilmişler, kapıyı arıyorlardı, kısa süre sonra da birinci koğuştaki körler arkadaşlarını durumdan haberdar ediyorlardı. Kulağımıza çalınanlara bakacak olursak, şimdilik onlara baş eğmekten başka çaremiz olduğunu sanmıyorum, dedi doktor, işin en kötüsü de silahlı olmaları, Biz de silah bulabiliriz, dedi eczacı kalfası, Evet, ağaçların dallarını koparabiliriz, uzanabileceğimiz yükseklikte dal kaldıysa tabii, bir de becerebilirsek karyola demirlerini kullanabiliriz, ama onların elinde en azından bir tane ateşli silah var, Ben bana ait olan hiçbir şeyi o orospu çocuğu körlere vermem, dedi bir ses, Ben de, diye ona katıldı bir başkası, Tamam, ya hep birlikte veririz ya hiçbirimiz vermeyiz, dedi doktor, Seçeneğimiz yok, dedi doktorun karısı, üstelik, bize orada dayatılan kuralın burada da geçerli olması gerekir, ödemek istemeyen ödemez, bu

onun hakkı, buna karşılık da karnını doyuramaz, çünkü kendi karnını hiçbir biçimde başkalarının zararına doyuramaz, Hepimiz vereceğiz, hem de her şeyimizi, dedi doktor, Peki, ya verecek bir şeyi olmayanlar, dedi eczacı kalfası, O durumda olanlar da başkalarının onlara verdikleriyle karnını doyurur, çünkü bir büyüğümüzün dediği gibi, herkes yeteneğinin elverdiği ölçüde, gereği kadar alır. Bir sessizlik oldu, ardından gözü siyah bantlı yaşlı adam sordu, Kimi sorumlu seçeceğiz, Ben doktoru seçiyorum, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Oylamaya gitmek gerekmedi, herkes aynı fikirdeydi. İki kişi olmamız gerekiyor, diye anımsattı doktor, gönüllü var mı, diye sordu, Başka aday yoksa ben varım, dedi birinci kör, Çok iyi, öyleyse toplamaya başlayalım, bize bir torba, bir çanta ya da bir valiz gerekiyor, hangisi olsa iş görür, Ben şunu boşaltabilirim, dedi doktorun karısı ve hangi koşullar altında yaşayacağını bilemediğinden içine güzellik malzemeleriyle bir sürü kıvır zıvır doldurduğu çantayı boşaltmaya başladı. Buraya başka bir dünyadan gelmiş şişeler, kutular ve tüpler arasında sivri uçlu uzun bir makas vardı. O makası oraya koyduğunu anımsamıyordu ama oradaydı işte. Doktorun karısı başını kaldırdı. Körler bekliyordu, kocası birinci körün yatağına gitmiş onunla gevezelik ediyordu, koyu renk gözlüklü genç kız şehla çocuğa, yemeğin gecikmeden geleceğini söylüyordu ve yerde, bir başucu masasının arka tarafına doğru itilmiş, üzerinde kan lekeleri bulunan bir kadın bağı duruyordu, koyu renk gözlüklü genç kız onu görmeyen gözlerden saklamak istemişti sanki. Doktorun karısı makasa bakıyor ve makasa neden öyle baktığını düşünüyordu, nasıl öyle, öyle işte, ama bakışının nedenini sezemiyordu bir türlü, gerçekten de avuçlarının içinde yatan o iki nikel bıçaklı, sivri ve parlak uçlu, uzun, basit makas hangi nedeni gizliyor olabilirdi. Buldun mu,

diye sordu kocası, Evet, dedi ve arkasına götürdüğü öteki eliyle makası saklarken, boş çantayı kocasına uzattı, Neyin var, diye sordu doktor, Hiç, diye yanıt verdi kadın, Görebileceğin bir şey yok, sesim seni şaşırtmış olmalı, hepsi bu, diyebilirdi pekâlâ. Doktor, birinci körle birlikte o yöne ilerleyip, duraksayan elleriyle çantayı aldı ve Neyiniz varsa hazırlayın, toplamaya başlayacağız, dedi. Kadın, önce kendi kolundaki, sonra kocasının kolundaki saati çıkardı, kulağındaki küpeleri aldı, yakut taşlı küçük yüzüğünü, boynunda taşıdığı altın zinciri, alyansını, kocasının alyansını çıkardı –bunları çıkarmak zor olmadı–, Parmaklarımız incelmiş, diye düşündü, çıkardıklarının hepsini çantanın içine koydu, sonra sıra paralara geldi, farklı değeri olan kâğıt paralarla biraz bozuk paraya, Hepsini koydum, dedi, Emin misin, diye sordu doktor, iyice bakın, Üstümüzde taşıdığımız değerli sayılabilecek şeylerin hepsi bu kadar. Koyu renk gözlüklü genç kız değerli eşyalarını hazırlamıştı bile, onlarınkinden fazla olarak iki bileziği, eksik olarak da bir tek alyansı vardı. Doktorun karısı, kocası ile birinci körün kendisine sırtlarını dönmelerini, koyu renk gözlüklü genç kızın şehla çocuğa doğru eğilmesini bekledi, Beni annenmişim gibi düşün, diyordu genç kız, hem senin için hem de kendim için ödeme yapacağım, doktorun karısı daha sonra dipteki duvara kadar geriledi. Orada, öteki duvarlarda da olduğu gibi, çakılı duran çiviler, kancalar vardı ve bunlar eskiden burada kalan akıl hastalarının kim bilir hangi değerli eşyalarını ya da fantezilerini asmaya yarıyordu. Erişebildiği en yüksek kancayı seçip makası astı. Sonra gelip yatağına oturdu. Kocasıyla birinci kör ağır ağır kapıya yönelmişler, sağdan soldan kendilerine verilenleri toplamak için zaman zaman duruyorlardı, bazı körler, utanç verici biçimde soyulduklarını söyleyerek protesto ediyordu ve işin gerçeği de buydu, başka körler de

ellerindekini, sonuçta bu dünyada mutlak olarak sahip olduğumuz hiçbir şey bulunmadığını düşünürcesine bir tür umursamazlık içinde veriyordu ki, bu da öncekinden geri kalmayan çok önemli bir gerçekti. Toplamayı bitirip koğuşun kapısına vardıklarında doktor sordu, Hepimiz her şeyimizi verdik mi, durumu kabullenmiş birçok ses, evet, dedi, geriye kalanlar sessizliklerini korudu, bunu yalan söylemiş olmamak için mi yaptıklarını zamanı gelince öğreneceğiz. Doktorun karısı gözlerini makasa doğru kaldırdı. O kadar yüksekte, bir kancaya asılı durduğunu görmek onu şaşırttı, makası oraya kendi elleriyle asan o değildi sanki, sonra içinin ta derininde bir yerde kendi kendine, makası yanına almış olmakla çok iyi ettiğini söyledi, bundan böyle erkeğinin sakallarını düzeltip onu daha düzgün görünüşlü kılabilecekti, çünkü, bildiğimiz gibi, içinde yaşadığımız koşullarda bir erkeğin normal olarak tıraş olması kesinlikle çok zordu. Gözlerini kapı yönüne yeniden çevirdiğinde, iki adam koridorun loşluğunda kaybolmuş, yiyecekleri yemeklerin bedelini ödeme buyruğu aldıkları sol taraftaki üçüncü koğuşa doğru ilerliyordu. Bugünkü yemeğin, yarınkinin de, belki de bütün hafta yiyecekleri yemeğin, Peki, ya sonra, bu sorunun yanıtı yoktu, elimizde avcumuzda bulunanların hepsi bu çantanın içinde.

Alışılmışın tersine koridorlar boştu, genellikle böyle olmazdı, koğuştan çıktığında insan tökezler, birine çarpar ve yere düşerdi, kendilerine çarpılanlar sövüp saymaya başlar, olmayacak kaba küfürler savururlar, çarpanlar da onlara aynı biçimde karşılık verir, ama kimse bunun üzerinde durmazdı. İnsanların zaman zaman boşalmaları gerekir, özellikle de kör olanların. Önde, ileride ayak sesleri ve konuşmalar duyuluyordu, bunlar bir başka koğuştan aynı zorunluluğu yerine getirmeye giden sorumlular olmalıydı. Şu başımıza gelene bir bakın dok-

tor, kör olduğumuz yetmiyormuş gibi, bir de kör hırsızların eline düştük, benim gerçek yazgım buymuş sanki, karşıma önce bir araba hırsızı çıktı, şimdi de yemek hırsızları, üstüne üstlük bu sonuncuların bir de silahı var, Aradaki en büyük fark o silah, Evet, ama o silah sonsuza kadar dolu kalmayacak, Hiçbir şey sonsuza kadar sürüp gitmez, ama içinde bulunduğumuz durumda, sürüp gitmesi belki daha iyi, Neden, Çünkü silahın boşalması, birinin onu kullanmasını gerektirir, oysa biz şimdiden yeterince insan yitirdik, Katlanılmaz bir durumdayız, Durum buraya geldiğimizden beri zaten katlanılmazdı, buna karşın katlanıyoruz, Siz iyimser bir insansınız, doktor, Ben iyimser değilim ve bu yaşadıklarımızdan daha kötüsünün olabileceğini düşünemiyorum, Bana gelince, ben, kötü yürekliliğin ve kötülüğün bir sınırı olabileceğini hiç mi hiç sanmıyorum, Belki de siz haklısınız, dedi doktor, sonra, kendi kendine konuşur gibi, Burada mutlaka her şeyi değiştirecek bir olayın gerçekleşmesi gerekiyor, dedi, vardığı bu sonuca belirli bir çelişkinin gölgesi düşmüş gibiydi, çünkü sonuçta ya bundan daha kötü durumlarla karşılaşacaklar ya da bundan böyle her şey düzelmeye başlayacaktı, tabii bunu düşündürtecek belirtiler henüz olmasa da. Kat ettikleri yola, döndükleri köşelere bakılırsa, üçüncü koğuşa artık çok uzak olmamaları gerekiyordu. Doktor da, birinci kör de oraya hiç adım atmamışlardı ama mantıksal olarak binanın iki kanadının tam bakışımlı yapılmış olması gerekirdi, dolayısıyla insan sağ kanadın düzenini biliyorsa, sol kanadın içinde de yönünü kolaylıkla bulabilirdi, bunun tersi de doğruydu elbette, kanatlardan birinde sola dönmeniz gerekiyorsa, ötekinde sağa dönmeniz yönünüzü bulmanız için yeterliydi. Sesler duydular, önlerinden gidenlerin sesleriydi kuşkusuz, Beklememiz gerekecek, dedi doktor alçak sesle, Neden, Koğuştakiler kimin ne getirdiğini tam

olarak bilmek isteyeceklerdir, geçen zaman onların umurunda değil, kahvaltılarını etti hepsi, aceleleri yok, Öğle yemeği vaktinin yaklaşmış olması gerekir, O iki kişinin gözleri görseydi, bu yine de bir işe yaramazdı, kollarında artık saatleri bile yok. Çeyrek saat sonra –yaklaşık bir iki dakika farkla– değiştokuş sona erdi. İki adam, doktor ile birinci körün önünden geçti, konuşmalarından anlaşıldığına göre, ellerinde yiyeceklerle geri dönüyorlardı, Dikkat et, yere düşürme, diyordu biri, ötekiyse mırıldanıyordu, Götürdüklerimiz herkese yetecek mi bilmiyorum, Kemerlerimizi sıkacağız. Doktor, peşinden gelen birinci körle, elini duvar boyunca kaydırarak parmakları kapının kasasına değinceye kadar ilerledi, Biz sağdaki birinci koğuştanız, dedi. Bir adım daha atacaktı ki bacağı bir engele çarptı. Bunun, yanlamasına konmuş, tezgâh görevi yapan bir yatak olduğunu anladı, Düzeni iyi kurmuşlar, diye düşündü, her şeyi özenle düzenlemişler. Konuşmalar, ayak sesleri işitti, Kaç kişi olabilirler, karısı ona yaklaşık on kişiden söz etmişti ama daha fazla olma olasılığını da göz ardı etmemeliydi, çünkü onlar yiyecekleri almaya gittiklerinde hepsi binanın girişinde değildi. Tabancalı adam elebaşıydı, alaycı sesiyle, Şimdi de sağ taraftaki birinci yatakhanenin bize getirdiği hazineleri görelim bakalım, diyen o idi, sonra, alçak sesle, çok yakınında bulunduğu anlaşılan birine, Not al, dedi. Doktorun kafası karışmıştı, bu da nesi, Not al, ne demek, diye düşündü, burada yazı yazan biri var demek ki, kör olmayan biri, böylelikle, görenlerin sayısı ikiye çıkmış oluyor, Tetikte olmamız gerekiyor, diye düşündü, yarın öbür gün bu adam bizim hiç haberimiz olmadan yanımıza yaklaşabilir, doktorun düşündükleri birinci körün düşündüklerinden hiç de farklı değildi, Bir tabanca ile bir gammazın insafına kaldık, bundan böyle başımızı bile kaldıramayacağız, diye düşünüyordu. İçerdeki kör,

yani hırsızların başı, çantayı açmıştı bile, alışkın elleriyle içindeki eşyayı, paraları çıkarıyor, ne olduklarını söylüyordu, altın olan eşya ile olmayan eşyayı da dokunarak ayırt edebiliyordu kuşkusuz, aynı biçimde, kâğıt paralarla bozuk paraların değerini de ayırt edebiliyordu, insanın deneyimi varsa bunu yapmak kolay tabii, ne var ki, birkaç dakika sonra doktorun dikkatsiz kulağı, çok özel bir delme sesini ayırt etmeye başladı ve bunun ne sesi olduğunu hemen anladı, yan tarafta biri körler alfabesiyle –anagliptik yazı da denen– yazı yazıyordu, aygıtın sivri ucunun kalın kâğıdı delip alttaki madenî tabakaya vururken çıkardığı aynı zamanda sağır ve net ses duyuluyordu. Buysa, namusu ve vicdanı kalmamış körlerin arasında bir de normal kör bulunduğu anlamına geliyordu, bu adam eskiden kör adı verilen insanlara benzeyen bir kördü yani, rastlantı sonucu ötekilerle aynı ağa takılmıştı, avcı onu ayırt etmeye zaman bulamamıştı, Siz modern körlerden mi, yoksa modası geçmiş eski körlerden misiniz, görememe biçiminizi açıklayın bakalım bize. Bu körler de amma şanslı ha, Tanrı onlara yazı yazabilen, ayrıca rehberlik de edebilecek bir kör göndermiş, çünkü körlere özgü eğitim almış bir kör bambaşka biridir, değerine paha biçilmez. Envanter çıkarma işi sürüyordu, eli tabancalı adam bir iki kez muhasebecinin düşüncesini aldı, Şu parça hakkında ne düşünüyorsun, muhasebeci düşüncesini bildirmek için, yaptığı işe ara veriyordu, Beş para etmez, bu durumda eli tabancalı adam, Bunlardan daha fazla çıkarsa, yemek yemek yerine oruç tutarlar, diyordu ya da muhasebeci, Gerçek, diyordu, bu durumdaysa adamın yorumu, Dürüst insanlarla iş yapmak ne güzel, oluyordu.

Sonunda yatağın üzerine üç kasa yiyecek kondu, Alın bunları, dedi eli tabancalı adam.

Doktor kasaları saydı, Üç tane yeterli değil, burada

bizden başka kimse olmadığı zaman dört tane veriyorlardı, dedi, aynı anda tabancanın buz gibi namlusunu boynunda hissetti, bir kör olarak hiç de kötü nişan almıyordu doğrusu. Her zırlayışında bir kasa eksik verdirteceğim, şimdi defol, sana verilenleri al ve hâlâ kursağınıza girecek bir şeyler bulabildiğiniz için Tanrına dua et. Doktor mırıldandı, Tamam, kasalardan ikisini kavradı, ötekini de birinci kör aldı ve bu kez kendilerini koğuşa götüren yolu daha ağır adımlarla –çünkü yük taşıyorlardı– yeniden kat ettiler. Görünüşte boş olan giriş bölümüne vardıklarında doktor, Böyle bir fırsatı bir daha hiç yakalayamayacağım, dedi, Ne demek istiyorsunuz, diye sordu birinci kör, Tabancasını boynuma dayadı, çekip elinden alabilirdim onu, Riskli olurdu, O kadar da değil, ben tabancanın nerede olduğunu biliyordum, o benim ellerimin nerede olduğunu bilemezdi, Yine de riskli olurdu, O anda onun benden daha kör durumda olduğundan eminim, bunu düşünememekle çok yazık ettim ya da düşündüm ama düşündüğümü yapmaya cesaret edemedim, Peki, ya sonra, dedi birinci kör, Ne sonrası, Diyelim ki gerçekten de elinden silahı aldınız, onu kullanmaya cesaret edebileceğinizi hiç sanmıyorum, Bizi içinde bulunduğumuz durumdan kurtaracağına emin olsaydım, evet, kullanırdım, Ama emin değilsiniz, Hayır, aslında emin değilim, Öyleyse, silahların karşı tarafta, onların elinde kalması daha iyi, tabii bize saldırmak için bu silahları kullanmadıkları sürece, Birini silahla tehdit ettiğinizde ona zaten saldırmış olursunuz, Tabancasını elinden almış olsaydınız, gerçek savaş işte o zaman başlamış olurdu ve biz büyük bir olasılıkla o tabancayı hiçbir zaman kullanamazdık, Haklısınız, dedi doktor, bu olasılıkların hepsini düşünmüş gibi davranacağım, Bana biraz önce söylediğinizi anımsayın, doktor, Ne demiştim size, Mutlaka bir olayın gerçekleşeceğini söylemiştiniz,

O olay oldu bitti, bana gelince, ben bundan yararlanamadım, Hayır, olacak olan o değil, başka bir şey.

Koğuşa girip onlara sunabilecekleri birazcık yiyeceği masanın üzerine koyduklarında, kimi körler, doktorla birinci körü karşı çıkıp daha fazlasını istemedikleri için suçladı, oysa körleri temsil etmek üzere bu amaçla seçilmişlerdi. Bunun üzerine, doktor orada olup bitenleri açıkladı, muhasebe tutan körü, elinde silah olan körün yaptığı kabalıkları, tabii tabancayı da anlattı. Durumdan memnun olmayanlar seslerini alçalttılar ve sonuçta, koğuş çıkarlarının savunulmasının emin ellerde olduğu düşüncesine onlar da katıldı. Sonunda, getirilen yiyeceklerin dağıtımı yapıldı, körlerden biri sabırsızlananlara, birazcık da olsa bir şeyler atıştırmanın, hiç yiyememekten her zaman daha iyi olduğunu, üstelik geçip giden saatleri düşünecek olurlarsa, öğle yemeğinin birazdan gelmesi gerektiğini söyledi, İşin asıl kızılacak yanı, hani şu tam açlığa alışacakken ölen o ünlü eşeğin durumuna düşmüş olmamız, dedi bir başkası. Ötekiler bu şakaya dudaklarının ucuyla gülümsediler, içlerinden biri, O zavallı eşeğin, öldüğü ana kadar öleceğini aklına getirmediği doğruysa, bu hiç de kötü bir düşünce değil, dedi.

10

Gözü siyah bantlı yaşlı adam, çabuk bozulur oluşu ve herkesin bildiği gibi, yararlı kullanım süresinin kısıtlılığı yüzünden taşınır radyonun yiyecek karşılığı verilecek değerli eşya listesine girmeyeceğini düşünmüş, radyonun kullanılabilirliğini önce içinde pil olmasına, sonra da bu pillerin dayanma süresine bağlamıştı. Çıkan boğuk seslere bakılırsa, o küçük kutudan bundan böyle pek bir şey beklememek gerektiği ortadaydı. Dolayısıyla, gözü siyah bantlı yaşlı adam ana haber bültenlerini bundan böyle yüksek sesle dinlememeye karar verdi, bu kararı sol taraftaki üçüncü koğuşta kalan körlerin farklı bir amaçla mutlaka başına üşüşeceklerinden korkmaktan çok –aygıtın maddesel değeri yüzünden değil, bir değeri olmadığı, çok kısa bir süre sonra da hiç kalmayacağı yukarıda açıklanmıştı–, o anda çok yüksek olan kullanım değeri dolayısıyla almıştı hiç kuşkusuz, ayrıca, tabancanın bulunduğu yerde büyük bir olasılıkla pil de bulunurdu. Gözü siyah bantlı yaşlı adam çevresindekilere, haberleri bundan böyle yatağında, başını yorganın altına iyice gömerek dinleyeceğini, ilginç bir haber duyduğu anda da bunu onlara ileteceğini duyurdu. Koyu renk gözlüklü genç kız, hiç olmazsa ara sıra biraz müzik dinlemesine izin vermesini rica etti, Müziğin varlığını yalnızca unut-

mamak için, diyerek kendini haklı göstermeye kalktı, ne var ki yaşlı adam, Önemli olan dışarıda neler olup bittiğini öğrenmek, müzik dinlemek isteyen, bunu kafasının içindeki müzikleri anımsayarak yapabilir, bellek denen şey bunun için var, diyerek kesinlikle ödün vermedi. Gözü siyah bantlı yaşlı adam haklıydı, radyodan dinlenen müzik, ancak kötü bir anının yapabileceği gibi, insanın kulak zarlarını tırmalıyordu, bu yüzden de haber saatini beklerken ses düğmesini olabilen en düşük düzeyde tutuyordu. Haberler başlayınca da sesi biraz açıp, söylenenlerin tek bir hecesini kaçırmamak için kulak kesiliyordu. Sonra, haberleri kendi ifadesiyle özetleyerek en yakındaki komşularına aktarıyordu. Böylece haberler yataktan yatağa bir alıcıdan ötekine geçerken, aktarılan bilginin önemi her alıcının iyimserlik ya da kötümserlik derecesine göre artmış ya da eksilmiş olarak, yavaş yavaş koğuşu dolaşıyordu. Söz konusu aktarım, spikerin sesi kesilip gözü siyah bantlı yaşlı adam artık bilgi iletmemeye başlayıncaya kadar sürdü. Bu durum, radyo arızalandığı ya da piller bittiği için meydana gelmemişti, yaşam deneyimi ve insan yaşamları zamana egemen olunamayacağını açık seçik kanıtlıyordu, bu küçük aygıt daha uzun süre dayanmayacağa benziyordu, ama spikerin sesi radyo kadar da dayanmadı. Meraklı körlerin hain baskısı altında geçen bu ilk gün boyunca gözü siyah bantlı adam vaktini haberleri dinleyip çevresine aktarmakla geçirmiş, iyimser resmî kehanetlerin açık seçik yanlışlığını kendi iradesiyle göz ardı etmişti ve gecenin bir hayli ilerlemiş şu saatinde başını yorganın altından çıkararak, radyonun içindeki pillerin artık iyice zayıflamış olması yüzünden, spikerin çok zayıf çıkan sesini duyabilmek için kulağını hoparlöre yapıştırmıştı, birden adamcağızın, Kör oldum, diye bağırdığını, ardından mikrofona sert bir cismin çarptığını, birtakım karmaşık seslerin, bağrışmaların

çıktığını duydu, sonra da birden sessizlik oldu. Aygıtıyla yakalayabildiği tek istasyon susmuştu. Yaşlı adam, sesin geri gelmesini, haberlerin devamını bekliyormuş gibi, ölüm sessizliğine gömülmüş küçük kutuyu kulağına yapışık tutmaya uzun süre devam etmişti. Bununla birlikte, aygıttan artık ses çıkmayacağını seziyor, hatta biliyordu. Beyaz felaket yalnızca spikeri kör etmemişti. Havada uçuşan tozlar gibi yayılarak kısa sürede radyo istasyonundaki tüm personele de sırayla bulaşmıştı. Gözü siyah bantlı yaşlı adam bunun üzerine elini gevşetti ve radyo yere düştü. O anda, ipten kazıktan kurtulmuş körler gizlenen mücevherleri aramak için yatakhaneyi basmışlar da portatif radyoları değerli eşya listesine neden almadıklarına mantıklı bir kanıt bulmuşlar duygusuna kapılmıştı. Gözü siyah bantlı yaşlı adam, içinden geldiği gibi doya doya ağlayabilmek için yorganını başına çekti.

Koğuş, zayıf ampullerin sarımsı kirli ışığında giderek derin bir uykuya daldı, gün boyunca üç öğün yemek yendiğinden bedenler rahatlamıştı – buysa uzun süreden beri pek seyrek gerçekleşmişti. Bu böyle sürecek olursa, sonunda kaçınılmaz olarak bir kez daha, en büyük kötülüklerin bile, içinde o kötülüğe sabırla katlanmamıza yetecek kadar iyilik barındırdığı sonucuna varacağız, buysa içinde yaşadığımız koşullara aktarıldığında, ilk başta yapılan kaygı verici öngörülerin tersine, yiyeceklerin toplayıcı ve dağıtıcı bir örgütün elinde bulunmasının, yaşam savaşımını –inatçılıkları yüzünden aç kalma pahasına– kendi olanaklarıyla sürdürmeyi yeğleyen bazı idealistlerin yakınmalarına karşın, sonuçta olumlu yanlarının da olduğu anlamına geliyor. Her koğuştaki körlerin çoğu, peşin ödeme yapanın sonunda her zaman kötü hizmet aldığını göz ardı edip yarınlarından kaygılanmayı kestiği için yumrukları sıkılı mışıl mışıl uyuyordu. Geriye kalanlar da, yaşadıkları aşağılanmalara boşu boşuna onurlu

bir çözüm aramaktan yorgun düşmüş durumda, bugünden daha iyi, daha özgür, hiç olmazsa bolluk bakımından daha zengin günler yaşayacakları umuduna yavaş yavaş sarılarak uykuya daldılar. Sağ taraftaki ilk koğuşta uyumayan tek kişi doktorun karısıydı. Yatağının üzerine uzanmış, kocasının ona anlattıklarını, bir an için, hırsız körler arasında gören ve casus olarak kullanılma olasılığı olan birinin bulunduğunu söylemesinin onda uyandırdığı düşünceleri kafasının içinde çeviriyordu. Bundan ona daha sonra söz etmemiş olması tuhaftı, hani olur ya, karısının gözlerinin gördüğünü unutmuştu sanki. Bu düşünce aklına takılmıştı ama sesini çıkarmadı, o gerçeği onun yüzüne vurmak istemedi. Onun yapamayacağı şeyi ben yapabilirdim, Neyi, diye soracaktı kocası, anlamamış gibi davranarak. Doktorun karısı, gözlerini duvarda asılı duran makasa dikmiş, Gözlerimin görmesi ne işe yarıyor, diye soruyordu kendine. Hiçbir zaman düşleyemeyeceği dehşetin daha da ötesini görmesine yaramıştı o gözler, Keşke kör olsaydım, dedirtmişti. Sakınarak doğrulup yatağının içine oturdu. Koyu renk gözlüklü genç kız ile şehla çocuk karşısında uyuyorlardı. Yataklarının birbirine çok yakın olduğunu fark etti, genç kız, avutulmaya gerek duyduğunda, yitirdiği annesi için döktüğü gözyaşlarını kurutmak gerektiğinde çocuğun hemen yanında olmak için kendi yatağını onunkine yaklaştırmıştı. Bunu nasıl düşünemedim, diye sordu kendine, ben de kendi yataklarımızı bitiştirebilir, böylece kocamla birlikte uyuyabilir, onun yataktan aşağı düşmesinden sürekli olarak kaygılanmaktan kurtulurdum. Bütünüyle tükenmiş durumda derin bir uykuya dalmış olan kocasına baktı. Yanında makas olduğunu, bir gün sakallarını düzelteceğini ona söylemeye bir türlü karar verememişti, ayrıca o işi, makası cildine çok yaklaştırmamak kaydıyla bir kör de yapabilirdi. Sonunda, ona bunu söylemekten kaçınması-

na iyi bir gerekçe buldu, Söyleseydim, erkeklerin hepsi peşime düşerdi, ben de sakal düzeltmekten başka bir şey yapamazdım. Bedenini kaydırarak yataktan çıkıp ayaklarını yere bastı, terliklerini aradı. Giyeceği anda durdu, gözünü terliklere dikti, sonra başını sallayıp onları sessizce yeniden yere bıraktı. Yatakların arasındaki yolda ilerleyip yavaşça koğuşun kapısına yöneldi. Ayaklarının altındaki zeminin tozlu pisliğini duyumsuyordu ama dışarıda, koridorlardaki pisliğin bundan da beter olacağını biliyordu. Uykusu kaçmış bir kör olup olmadığını anlamak için sağına soluna bakıyordu, ama ister bir, ister birkaç kör uyanık olsun, hatta koğuşun hepsi uyanık olsun, ses çıkarmadığı sürece bunun hiçbir önemi yoktu, hatta ses çıkarsa bile ne olacaktı ki, çünkü bedenimizin bizi zamana bağlı olmaksızın bazı gereksemelerini gidermeye zorladığını biliriz, kısacası, kocasının zamanından önce uyanıp onun yokluğunu fark etmesini ve Nereye gidiyorsun, sorusunu sormasını istemiyordu, kocaların karılarına olasılıkla en çok sordukları soruydu bu, en çok sordukları ikinci soru da, Neredeydin, sorusuydu tabii. Körlerden biri yatağının üzerine oturmuş, sırtını yatağın alçak arkalığına dayamış, boş bakışlarını karşısındaki duvara dikmişti ama duvarı göremiyordu. Doktorun karısı, o bakışların havada oluşturduğu görünmez çizgiye dokunmaktan korkuyormuş gibi, basit bir dokunuş o çizgiyi bir daha düzelmemek üzere bozabilirmiş gibi, bir an durdu. Kör adam kolunu kaldırdı, çevresindeki havanın hafifçe titreştiğini fark etmiş olmalıydı, sonra umursamazlık içinde yeniden bıraktı, komşularının horlamalarından uyuyamaması ona yetip artıyordu zaten. Doktorun karısı ilerlemeyi sürdürdü, kapıya yaklaştıkça adımlarını sıklaştırıyordu. Giriş boşluğuna yönelmeden önce, o yönde öteki koğuşlara giden uzun koridora, daha sonra daha ötedeki tuvaletlere, sonunda da mutfağa ve

yemekhaneye baktı. Sırtını duvara dayayıp uyuyan körler vardı, geldiklerinde kendilerine bir yatak kapamamış, herkes saldırdığında geride kalmış ya da kavga dövüş bir yatağa sahip olacak gücü gösterememişlerdi. On metre kadar ilerde kör bir erkek, bacaklarını onun bedenine mengene gibi sarmış kör bir kadının üzerine yatmıştı, işlerini olabildiğince sessizlik içinde görüyor, herkesin içinde gizli kalmaya çalışıyorlardı ama ne yaptıklarını anlamak için, insanın çok keskin bir işitme duyusu olması gerekmiyordu, özellikle, işin sonuna yaklaştıklarını belli eden anlamsız sözcükleri, yani iç çekmeleri ve inlemeleri tutamaz hale geldiklerinde. Doktorun karısı onları izlemek için durdu, aynı özlemi duyduğu için değil –benzeri doyumu ona sağlayan kocasıyla birlikteydi çünkü–, adını koyamadığı başka tür bir duygu yüzünden durmuştu, içinden geçen ve onu, Bana aldırmayın siz, ben halden anlarım, işinize bakın, demeye iten yakınlık duygusu yüzündendi belki, belki de acıma duyuyordu, O en yüksek doyum anı yaşamınız boyunca sürebilse bile hiçbir zaman tek bir beden olamazsınız, demek istiyordu. İki kör şimdi birbirlerinden ayrılmış, yan yana, birbirlerinin elini tutmuş dinleniyordu, genç insanlardı, belki de sinemaya gitmiş iki âşıktı ve orada ikisi birden kör olmuştu ya da olağanüstü bir rastlantı onları burada birleştirmişti, iyi ama birbirleriyle nasıl tanışmışlardı, tabii ki sesleriyle, gözü kör olan yalnızca kan değildi, aşkın da gözü kördü. Bununla birlikte, görme yetisini ikisinin de aynı anda yitirmiş olması en güçlü olasılıktı, bu durumda, elleri şu anda değil, ta başından beri zaten birleşmişti.

Doktorun karısı içini çekerek ellerini gözlerine götürdü, bu hareketi zorunlu olarak yapmıştı, çünkü bulanık görüyordu ama korkmadı, bunun gözlerine dolan yaşlardan kaynaklandığını biliyordu. Sonra yoluna de-

vam etti. Girişe geldiğinde, sokağa açılan büyük kapıya yaklaştı. Dışarı baktı. Kapıdan içeri vuran ışık, bir askerin kara siluetini belirgin kılıyordu. Sokağın karşı yanındaki yapıların hepsi gölgedeydi. Sahanlığa çıktı. Tehlike yoktu. Asker onun siluetini fark etse bile, merdiveni inip kendisi için bir başka görülmez sınır olan o çizgiye yaklaştığında, uyarı yaptıktan sonra ateş ederdi ancak. Doktorun karısının kulakları yatakhanedeki sürekli gürültüye alışık olduğundan sessizlik onu şaşırttı, bir yokluğun oluşturduğu boşluğu kaplıyor gibiydi bu sessizlik, insanlık tümüyle ortadan kalkmış, dünyayı korumak için geriye yalnızca parlak bir ışık, bir asker, bir avuç erkek ve onu göremeyen kadınlar bırakmış gibiydi. Yere oturup sırtını, biraz önce yatakhanede gördüğü kör kadın gibi, kapının kasasına dayadı, onun yaptığı gibi gözlerini karşıya dikti. Gece soğuktu, rüzgâr binanın önyüzünden esiyordu. Yeryüzünde hâlâ rüzgârın esmesi ve gecenin karanlık olması inanılmaz bir olay gibi geliyordu ona, bunu kendi adına değil, sonsuz bir gündüzü yaşayan körler adına düşünüyordu. Karşıdan gelen ışıkta bir başka siluet belirdi, nöbet değişimi söz konusu olmalıydı. Gecenin geriye kalan bölümünde çadırında uyumaya gidecek olan asker, Kayda değer bir şey yok, diyordu mutlaka öteki askere, o iki insanın bu kapının ardında olup bitenleri düşünmelerine olanak yoktu, içerde sıkılan kurşunların sesi olasılıkla dışarı ulaşmamıştı, sıradan bir tabanca fazla gürültü yapmaz. Makas hiç ses çıkarmaz, diye düşündü doktorun karısı. Bu düşüncenin nereden çıktığını sormadı kendi kendine, bu gereksizdi, aklına gelişindeki yavaşlığa, ilk sözcüğün kendine yer açmak için geçirdiği zamana, ardından gelen sözcüklerin gecikmesine şaşırdı yalnızca, sonra, o düşüncenin zaten orada, belirsiz bir yerde durduğunu, eksik olan şeyin yalnızca onu giydirecek sözcükler olduğunu düşündü, bu biraz,

aklından yalnızca yatma düşüncesini geçiren bir bedenin, içine yerleşeceği çukurluğu araması gibi bir şeydi. Asker giriş kapısına yaklaştı, ışığın gözüne karşıdan gelmesine karşın, hareketsiz duran siluete doğru baktığı görülüyor, şu anda o siluetin yere öylece oturmuş, kollarını bacaklarına dolayıp çenesini dizlerine dayamış bir kadın olduğunu görmesine yetecek kadar ışık yok, bu yüzden, yerde duran feneri bu tarafa yönlendiriyor, şimdi artık hiçbir kuşkuya yer yok, bir kadın bu, biraz önce kafasının içinde doğan düşünce kadar yavaş hareketlerle yerinden kalkıyor, askerin bunu bilmesine olanak yok elbette, bildiği tek şey, yerinden kalkması bir türlü bitmeyen o figürden korktuğu ve kendi kendine bir an, alarm verip vermemesi gerektiğini soruyor, bir an sonra da bunu yapmamaya karar veriyor, sonuçta yalnız başına bir kadın bu ve uzakta, yine de ne olur, ne olmaz, diye düşünerek silahını ona doğrultuyor, ama bunu yapmak için önce feneri yere bırakması gerekiyor, bunu yaparken de fenerin ışığı gözüne vuruyor, gözünün ağtabakası ani bir darbe yemiş gibi bir an için kamaşıyor. Yeniden görmeye başladığında, kadının gözden kaybolmuş olduğunu fark ediyor, bu nöbetçi artık, nöbeti devralmak için gelen askere, Kayda değer hiçbir şey olmadı, diyemeyecek.

Doktorun karısı şu anda binanın sol kanadında, onu üçüncü koğuşa götürecek koridorda. Burada da yerlerde yatan körler var, sağ kanattakinden daha da çok sayıda. Ses çıkarmadan, ağır ağır yürüyor, zeminin ayaklarına yapıştığını duyumsuyor. İlk iki koğuşun içine bakıyor ve görmeyi düşündüğü şeyleri görüyor, yorganların altında yatan kabarık biçimler, orada da uykusu kaçmış, bunu umutsuzluk içinde söyleyen bir kör var, körlerin neredeyse tümünün kesik kesik horladığını duyuyor. Bu bedenlerden yükselen koku onu şaşırtmıyor. Binada bundan başka koku yok zaten, kendi bedeninin, üzerin-

de taşıdığı giysilerin kokusu bu. Koridorun üçüncü koğuşa giden köşesini döndükten sonra durdu. Kapıda bir adam var, bir başka nöbetçi. Elinde tuttuğu çoban sopasına benzer sopayı, kendisine yaklaşacak olanları fark edebilmek için ağır ağır, daireler çizerek sallıyor. Burada yerde uyuyan hiçbir kör yok, koridor bomboş. Kapıdaki kör, eşikte tekdüze gidiş gelişini sürdürüyor, bu onu yormuyor sanki, bununla birlikt bir süre sonra sopayı öteki eline alıp yeniden sallamaya başlıyor. Doktorun karısı, ona yaklaşmamaya çalışarak, karşıki duvarın dibinden ilerledi. Sopanın çizdiği yay, koridorun ortasına bile ulaşmıyor, öyle ki bu nöbetçinin boş bir silahla nöbet tuttuğu söylenebilir. Doktorun karısı şimdi nöbetçinin tam karşısında duruyor ve onun arkasından koğuşun içini görebiliyor. Yatakların hepsi dolu değil. İçerde kaç kişi var acaba, dedi kendi kendine. Biraz daha ilerleyip sopanın ulaşabileceği noktanın sınırına yaklaştı ve orada durdu, kör adam olağandışı bir şey, bir iç çekiş, bir hava titreşimi sezmiş gibi başını ona doğru çevirmişti. İriyarı bir adamdı, elleri de kocamandı. Önce, sopayı tutan elini öne doğru uzattı, çabuk hareketlerle boşluğu taradı, sonra ileri doğru kısa bir adım attı, doktorun karısı bir an için, adamın onun varlığının farkına vardığından, ona yalnızca ne yönden saldıracağına karar verememiş olmasından korktu, Bu gözler kör değil, diye korkuyla düşündü. Ama hayır, kör olduğuna kuşku yoktu, bu çatı altında, bu duvarlar arasında yaşayanların hepsi kadar kördü, kendisi dışında. Adam alçak sesle, mırıldanır gibi, Kim var orada, diye sordu, gerçek nöbetçiler gibi, Kim var orada, diye bağırmadı, bu soruya hemen verilecek yanıt, Barış isteyen biri, olabilir, o da buna, Yaklaşma, diye karşılık verebilirdi, ama olay böyle gelişmedi, adam kendi kendine, Ne kadar salağım ben, kimse yok elbette, bu saatte herkes uykuda, dermiş gibi başını sallamakla yetindi.

Boştaki eliyle yoklayarak kapıya geriledi, içine güven gelmiş olmalı ki kollarını aşağı bıraktı. Uykusu gelmişti, çok uzun zamandır bir arkadaşının gelip nöbeti devralmasını bekliyordu, ama bunun gerçekleşebilmesi için o kişinin, içinden onu göreve çağıran bir sesle kendiliğinden uyanması gerekiyordu, çünkü burada çalar saat olmadığı gibi, körler için böyle bir aygıtı kullanma olanağı da yoktu. Doktorun karısı, büyük bir dikkatle kapının öteki ayağına yaklaşıp içeri baktı. Yatakhane dolu değildi. İçerdekileri çabucak saydı, on dokuz yirmi kişi kadardılar. Dip tarafa yığılmış bir miktar yiyecek kasasını fark etti, geriye kalanlar boş yatakların üzerine konmuştu, Böyle olacağını düşünmem gerekirdi, diye düşündü, gelen yiyeceklerin hepsini dağıtmıyorlar. Kör adam yeniden tedirgin olmuş gibiydi, ama nedenini keşfetmek için hiçbir hareket yapmadı. Dakikalar geçiyordu. İçerden şiddetli bir öksürme yükseldi, bir tiryaki öksürüğü. Kör adam başını sabırsızlıkla o yöne çevirdi, sonunda yatmaya gidebilecekti. Yatmakta olanlardan hiçbiri kalkmadı. Bunun üzerine kör adam, nöbet yerini terk ederken suçüstü yakalanmaktan ya da nöbetçilerin uymaları gereken kurallara uymadığı için enselenmekten korkar gibi, kapının girişini kapatan yatağın üzerine yavaşça oturdu. Başı omuzlarının üzerinde kısa bir süre sallandı, sonra kendini dalga dalga gelen uykuya bıraktı, uykuya dalmadan önce olasılıkla, Önemi yok, nasıl olsa kimse beni görmüyor, diye düşünmüştür. Doktorun karısı içerde uyuyanları yeniden saydı. Bununla birlikte yirmi kişiler, buradan doğru bir bilgiyle dönecekti en azından, gece gezisi boşa gitmemiş olacaktı. İyi ama, buraya yalnızca bunun için mi gelmiştim, diye sordu kendine, bu sorunun yanıtını almak için kendini fazla zorlamak istemedi. Kör adam, başını kapının kasasına dayamış uyuyordu, elindeki sopa gürültüsüzce kayıp yere düşmüştü, işte size silahsız, çaresiz

bir kör. Doktorun karısı kendini bu adamın bir yiyecek hırsızı olduğunu, öteki insanların elinden, onların hakkı olanı zorla aldığını, bebeklerin lokmalarını ağızlarından çekip aldığını düşünmeye zorladı, bununla birlikte bu tükenmiş beden, arkaya devrilmiş bu baş, iri damarlarla kaplı bu boyun karşısında nefret duyamadığı gibi, en küçük bir kızgınlık bile duymuyor, içinde yalnızca tuhaf bir acıma duygusu uyanıyordu. Koğuştan çıktığından bu yana ilk kez soğuktan titredi, zemine döşenmiş taşlar ayaklarının altında birer buz kalıbı gibiydi, tabanlarını yakıyordu, Şifayı kapmamışımdır umarım, diye düşündü. Hayır, duyumsadığı sonsuz bir yorgunluktu yalnızca, kendi üzerine çöreklenme isteği, gözler ah, özellikle gözler, o gözleri kendi içine döndürebilme, çok, çok, daha çok döndürüp kendi beyninin içini, görme ile görmemenin arasındaki farkın çıplak gözle görülemediği o yeri gözleyebilme isteği. Ağır ağır, bu kez daha da ağır, sürünerek geriye, ait olduğu yere döndü, uyurgezer izlenimi veren körlerin arasından geçti, o da onların gözünde bir uyurgezerdi, kör numarası yapmasına bile gerek yoktu. Âşık kör çift artık el ele tutuşmuyordu, yan yatmış, beden ısılarını korumak için bükülmüşlerdi, kadın, erkeğin bedeninin oluşturduğu yayın içine gömülmüştü, sonuçta, evet, dikkatle bakılacak olursa hâlâ el ele tutuşuyorlardı, erkeğin kolu kadının bedenini sarmış, parmakları birbirine dolanmıştı. Uykusu kaçan kör kadın hâlâ yatağının içinde oturmuş, beden yorgunluğunun, aklının inatçı direnişini kırmasını bekliyordu. Ötekilerin hepsi uyuyordu, kimileri bulunması olanaksız bir karanlığı aramış gibi başını yorganın altına sokmuştu. Koyu renk gözlüklü genç kızın gece masasının üzerinde göz damlası şişesi duruyordu. Gözleri iyileşmişti, ama o bunun farkında değildi.

11

Vicdansız körler koğuşundaki yasadışı kazançların muhasebesini tutmakla görevlendirilmiş kör, topallayan vicdanına birden bir ışık düşüvermiş gibi, üzerinde yazı yazdığı levhalarıyla, kâğıtlarıyla ve delicisiyle birlikte binanın bu kanadına taşınmaya karar vermişti, bundan böyle, soyulup soğana çevrilen yeni yoldaşlarının içine düştüğü yoksunlukların ve çektiği sayısız başka dertlerin öğretici, kahredici ve de ibret verici günlüğünü tutacaktı kuşkusuz. Geldiği yerdeki zorbaların çevrenin egemeni ve efendisi kalabilmek için dürüst körleri kapı dışarı etmekle kalmayıp, sol kanattaki koğuşlarda kalanların banyo ve temizlik yeri –vaktiyle öyleymiş herhalde– olarak adlandırılan helaları kullanmalarını yasakladıklarını söylemekle işe başlayacaktı herhalde. Kısa vadede, bu utanç verici egemenliğin acı çeken bütün o zavallı ademlerin akın akın bu taraftaki tuvaletlere gelmesine yol açtığına dikkat çekecekti, bu akının sonucunda ne olduğunu düşünmek buraların daha önce zaten ne halde bulunduğunu unutmamış biri için hiç de zor olmasa gerek. İç avludaki bahçede insanın, cırcır olup bağırsaklarını boşaltan ya da bağırsaklarındaki müjdeleyici buruntu yüzünden iki büklüm olmuş, ama bir türlü sonuca ulaşamayan körlere ayağı takılmadan yürüyemez hale geldiğini bize ak-

taracak ve gözlemci bir kafaya sahip olduğu için, insanların aldıkları birazcık besin ile bol bol dışarı attıkları arasındaki farkın üzerinde duracak, böylelikle belki de sıkça sözü edilen o ünlü bağıntıya, neden sonuç bağıntısına her zaman bel bağlanamayacağını –en azından nicelik bakımından– kanıtlamış olacaktı. Ayrıca, vicdansız körler koğuşunun şu anda yiyecek kasalarıyla dolup taşmasına karşın, buradaki zavallıların elinden, bir karış kir bağlamış zemin üzerindeki kırıntıları toplamaktan başka bir şey gelmediğini de söyleyecekti. Kör muhasebeci, hem yargıç hem günlük yazarı niteliklerini birlikte üstlendiğinden, yiyeceklerin, bunlara çok gerekseme duyanlara verilmesi yerine, bozulmasını yeğ tutan –bazı yiyeceklerin niteliğini yitirmeden haftalarca kalabildiği doğruysa da, bazıları, özellikle de pişmiş olanlar hemen tüketilmezse kısa sürede ekşime yapar ya da küflenir, böylelikle de insanlar, insanlık niteliklerini hâlâ koruyabiliyorlarsa tabii, onları yiyemez– baskıcı körleri, kafasının içinde açtığı davada mahkûm etmeyi de unutmayacaktı. Günlük yazarımız, aynı izleği sürdürmekle birlikte konu değiştirip, kaleme aldıklarından büyük acı duyarak, burada hastalıkların insanların hazım sistemini yalnızca kursaklarına yeterince besin gitmemesi ya da kursaklarına giden besinlerin gerektiği gibi ayrışmaması yüzünden etkilemediğini de yazacak, kör olmakla birlikte, geldiklerinde sağlıkları yerinde, hatta taş gibi olanların şimdi ötekiler gibi sefil yataklarından doğrulmakta güçlük çekmelerini, nereden geldiği bilinmez bir grip virüsünü aldıklarında yataklarına yapışıp kalmalarını bunun kanıtı olarak gösterecekti. Ve beş koğuşun hiçbirinde ateş düşürecek, baş ağrısını geçirecek tek bir aspirin bile bulunmadığını, vaktiyle var olan birkaç ilacın hemen tüketildiğini, kadınlar tuvaletindeki ecza dolabının dibine darı ekildiğini söyleyecekti. Günlükçümüz tedbirli davran-

mış olmak için, böylesine insanlık dışı bir karantinaya alınmış üç yüze yakın insanın çoğuna acı çektiren öteki hastalıklardan belki söz etmeyecekti ama otoritelerin kör avcılığına çıkıp insanları buraya tıkarken rastladıkları ve hiç üzerinde durmadıkları –hatta işi, yasanın herkes için eşit olduğunu, demokrasinin insanlara ayrıcalık tanımakla bağdaşmadığını söylemeye kadar vardırdıkları– ilerlemiş iki kanser vakasını, en azından bu iki vakayı hasıraltı edemeyecekti. Kötü talihe bakın ki bu kadar insanın arasında tek bir doktor vardı, o da bir göz doktoruydu, yani burada en az gerek duyulan tıp dalını temsil ediyordu. Kör muhasebeci, işin bu aşamasına geldiğinde, bunca sefaleti ve acıyı kaleme almaktan bıkarak elindeki madenî kâğıt delicisini masanın üzerine bırakacak ve tüm zamanların en son günlük tarih yazarı olarak üstlendiği görevi yerine getirirken masanın bir köşesine ayırdığı kuru ekmeği titreyen eliyle arayacak fakat bulamayacaktı, çünkü ekmek kokusunu alan bir başka kör onu çoktan aşırmıştı. Kör muhasebeci bunun üzerine, giriştiği kardeşlik jestini, onu binanın bu kanadındakilere yardım etmeye iten özveri dolu atılımı sürdürmekten vazgeçerek, yapacağı en iyi şeyin, henüz vakit varken sol taraftaki üçüncü koğuşa geri dönmek olduğuna karar verdi, çünkü vicdanı o vicdansız körlerin yaptığı haksızlıklar karşısında haklı olarak sızlasa da orada en azından aç kalmayacaktı.

Aslında söz konusu olan da zaten bu. Yiyecekleri taşımakla görevlendirilmiş sorumlular koğuşa her seferinde ellerine tutuşturulan daha az miktarda yiyecekle döndüğünde, herkesten öfkeli protestolar yükseliyor. Her seferinde biri ortaya çıkıp örgütlü kolektif bir eylem, bir kitle hareketi yapmayı öneriyor, buna kesin gerekçe olarak da sayı arttıkça gücün arttığını –bu sıklıkla kanıtlanmış bir şeydir–, diyalektik düşüncenin doruğuna

çıkardığı söylemle ifade edilirse, genelde birbiriyle çok zor bir araya gelen iradelerin, belirli koşullarda pekâlâ bir araya gelebileceğini, hatta bu sayının sonsuza kadar çoğalabileceğini ileri sürüyor. Bununla birlikte, karışan kafaların yatışması uzun sürmüyordu, daha tedbirli olanların, önerilen eylemin avantajlarını ve risklerini tarafsız olarak teraziye koymuş olmak için, heyecanlanan kişilere tabancaların genellikle ölümcül etkileri olduğunu anımsatması bunun için yeterli oluyordu, En önden gidecekler kendilerini neyin beklediğini bilirler, onların ardından gideceklere gelince, tabanca ilk kez patladığında herkes paniğe kapılacak olursa başlarına büyük bir olasılıkla ne geleceğini hiç düşünmemek daha iyi olur, kurşun yiyerek öleceklerine, ezilerek ölürler, diyorlardı. Koğuşlardan birinde ara çözüm olarak, bundan böyle yiyecekleri almaya, şimdiye kadar yeterince hakarete uğramiş her zamanki sorumluların değil, on-on iki kişiden oluşacak ve herkesin hoşnutsuzluğunu hep bir ağızdan ifade etmeye çalışacak daha tok --bu sözcük de buraya hiç gitmiyor– bir grubun gönderilmesine karar verildi ve bu durum öteki koğuşlara da iletildi. Bu işi üstlenecek gönüllüler arandı ama tedbirli kişilerin uyarıları yüzünden olacak, ortaya çıkan gönüllülerin sayısı düşünülen sayıya ulaşmadı. Neyse ki işi düzenleme düşüncesini ortaya atan koğuştaki katılım oranı ortaya çıkınca, insanlardaki ahlak çöküntüsünün açık kanıtı olan bu durumun hiçbir önemi kalmadı, hatta utanç konusu bile edilmedi. Bu macerayı göze alan sekiz kişi, vicdansızlar koğuşundan bir araba sopa yiyerek geri püskürtüldü, bu arada tek bir kurşunun atıldığı doğru olmakla birlikte, bu kurşunun önceki iki kurşun gibi havaya sıkılmadığı da ortadaydı, bunun kanıtı da durumu protesto etmek için oraya gidenlerin, kurşunun başlarının hemen üzerinden ıslık çalarak geçtiğine yemin etmeleriydi. O kur-

şunun öldürme kastı ile sıkılıp sıkılmadığını daha sonra öğreneceğiz, o kurşunu sıkanı biz şimdilik kuşku perdesi ardında keyif çatmaya bırakalım, ama o kurşun belki de daha ciddi bir uyarıydı yalnızca ya da vicdansızların başı protestocuların boylarını kestirememiş, onları daha kısa boylu düşünmüştü ya da daha doğrusu, adamın yaptığı hata onları olduklarından daha uzun boylu düşünmek olmuştu, buysa kaygı verici bir varsayımdı ve bu durumda kurşunun öldürme kastı ile atıldığını düşünmek kaçınılmaz oluyordu. İkinci derecede önemli bu soruları şimdilik bir kenara bırakıp oradakilerin genel çıkarı hakkında kafa patlatalım, en önemlisi de zaten bu, oraya giden protestocuların kendilerini X koğuşunun delegeleri olarak tanıtması basit bir rastlantı olmakla birlikte aslında umulmadık bir davranıştı. Söz konusu koğuş böylelikle üç gün oruç tutma cezasına çarptırılan tek koğuş oldu, ama bu o koğuş için büyük bir şanstı, çünkü bir daha hiç yiyecek almama cezasına da çarptırılabilirdi, kendini besleyen eli ısırmaya cüret edene verilecek ceza da buydu doğrusu. Başkaldıran koğuşta kalanların o üç gün boyunca koğuş koğuş dolaşıp Tanrı aşkına, biraz kuru ekmek –olabilirse yanında biraz bir şeylerle birlikte– dilenmekten başka çaresi yoktu, açlıktan ölmediler elbette ama güzelce azarlandılar, Kafanızda böyle düşüncelere yer verirseniz her zaman sırtınızı kaşıyacak biri çıkar, Sizin palavralarınıza kanmış olsaydık şu anda kim bilir ne durumda olurduk, ama işin en çekilmez yanı, Acılarınıza katlanın, evet, acılarınıza katlanın, sözlerini dinlemek zorunda kalmalarıydı ki, küfür işitseler daha iyiydi. Üç günlük oruç bitip de kendileri için yeni bir günün başlayacağını düşünürlerken, içinde kırk isyancıyı barındıran talihsiz koğuşa verilen cezanın henüz bitmediği anlaşıldı, çünkü verilen yiyecek o zamana kadar ancak yirmi kişiye yeterken, bu kez verilenlerle on

kişi bile açlığını gideremiyordu. Bu durumda, öteki koğuşlardaki insanların isyanını, utancını ve söylemesi acı ama –gerçek gerçektir– açlar tarafından kuşatıldıklarını gören ve insan dayanışması ve yaşlılara saygı gibi klasik görev duyguları ile insan acımaya önce kendinden başlamalı, diyen pek de klasik olmayan düşünce arasında iki arada bir derede kalan bu insanların içine düştükleri korkuyu varın siz düşünün.

İşler bu noktaya varmıştı ki vicdansızlardan yeni bir buyruk daha geldi, verdikleri yiyeceklerin değer olarak kendilerine ödenen bedeli aştığını, yeniden para ve değerli eşya toplayıp göndermeleri gerektiğini, bu arada söz konusu hesaplamanın da çok cömertçe yapıldığını söylüyorlardı. Koğuşlar bu isteğe, sıkıntılı bir tedirginlik içinde ceplerinde tek kuruş kalmadığı, toplanan tüm değerli eşyanın eksiksiz teslim edildiği ve yapılan teslimatlar arasındaki değer farkını dikkate almama eğilimi taşıyan her türlü kararın bütünüyle hak gözetir sayılamayacağı –bu gerçekten iğrenç bir kanıttı– ya da daha basitçe söyleyecek olursak, günahkârların cezasını suçsuzların ödemesinin doğru olamayacağı, dolayısıyla da olasılıkla henüz alacaklı bulunanların yiyeceklerinin kesilmemesi gerektiği yanıtını verdiler. Koğuşların hiçbiri öteki koğuşların teslim ettiği eşyanın değerini bilmiyordu elbette, yine de her biri, ötekiler kredilerini yitirmiş de olsa, karnını doyurmayı sürdürme konusunda kendini haklı çıkaracak gerekçeler ileri sürüyordu. Ne mutlu ki vicdansızlar verdikleri kararda ödün vermeksizin direndi, buyruk herkes tarafından yerine getirilmeliydi ve değerlendirme konusunda farklılıklar olduysa bile bu, kör alfabesiyle yazmayı bilen kör muhasebecinin aldığı notların arasında bir giz olarak kaynayıp gitmişti. Koğuşlar ateşli, sert, hatta bazen de şiddetli tartışmalara sahne oldu. Bazıları, kötü niyetli, bencil birkaç kişinin,

toplama yapıldığı sırada ellerinde bulunan değerli eşyanın bir bölümünü gizlemiş olmalarından, böylelikle de topluluğun çıkarı uğruna soyulup soğana çevrilmeyi dürüstçe kabullenmiş olanların zararına beslendiklerinden kuşkulanıyordu. Başkalarıysa, şimdiye kadar topluluğa ait olduğu kabul edilen bir gerekçeyi kendilerine mal ederek, arada asalaklar da beslenmemiş olsa, verdiklerinin daha uzun bir süre karınlarını doyurmaya yeteceğini ileri sürüyordu. Başlangıçta vicdansız körlerin, koğuşlara gelip buyruğa uymayanları cezalandıracaklarını söyleyerek savurdukları tehdit, sonunda her koğuşta bu kez o koğuşun sakinleri tarafından uygulamaya kondu, böylelikle iyi körler kötü körlere karşı cephe aldı, çünkü bu ikinciler de vicdansızdı. Ortaya olağanüstü zenginlikler dökülmedi ama yine de birçok kol saati ile yüzük bulundu, bunlar da kadınlardan çok, erkeklere aitti. Koğuş içi adaletin verdiği cezalara gelince, rasgele bazı kişileri biraz tartaklamaktan, hedefini tam bulamayan birkaç yumruktan öteye gitmeyip, daha çok, hakaretlerle, örneğin, Sen ananı bile soyarsın, gibi modası geçmiş suçlayıcı cümlelerle yetinildi, tüm insanların kör olduğunu, gözlerinin nurunu yitirdikleri yetmiyormuş gibi, saygı ışığını da yitirdiklerini ve benzeri rezilliklerin, hatta daha da beterlerinin diz boyu çıktığını bir düşünün. Vicdansız körler yiyecek bedelini kabul ederken, koğuşların hepsine karşı sert misillemede bulunacakları tehdidini savurdular, neyse ki bu misillemeler daha sonra uygulamaya geçirilmedi, unutmuşlardır kuşkusuz, diye düşündü herkes, oysa vicdansızların kafasında aslında bir başka düşünce vardı, bunu öğrenmekte de gecikmeyecektik. Tehditlerini yerine getirselerdi, ortaya çıkacak başka haksızlıklar durumu daha da kötüleştirecek, belki de ortaya kısa sürede dramatik sonuçlar çıkacaktı, öyle ki, ellerindeki değerli eşyayı gizlemekle suçlanan koğuş-

lardan ikisi tüm koğuşlar adına konuşmaya gidip, günahsız koğuşlara işlemedikleri suçları yüklediler, bu koğuşlardan biri o kadar masumdu ki, elinde ne var ne yok daha ilk gün teslim etmişti. Neyse ki kör muhasebeci işi daha da karmaşık hale getirmemek için, ikinci kez yapılan katkıları ayrı birer kâğıt üzerine kaydetmeye karar verdi, böylelikle masum ya da suçlu olsun herkesi büyük bir yükten kurtarmış oldu, çünkü her koğuşa ayrı hesap açtığında, yapılan katkılar arasındaki farkların gözünden kaçmayacağına hiç kuşku yoktu.

Aradan bir hafta geçti, vicdansız körler bu kez de kadın istedi. Hiç utanıp sıkılmadan, resmen, Bize kadın gönderin, diyorlardı. Bütünüyle tuhaf olmamakla birlikte beklenmeyen bu buyruk, körler arasında düşünülmesi hiç de zor olmayan bir öfke yarattı, şaşkına dönmüş aracılar gelip de bu buyruğu bildirdiklerinde, koğuşların, yani sağ taraftaki üç koğuş ile sol taraftaki iki koğuşun, kadınlı erkekli yerlerde yatan körler de içinde olmak üzere, insan onurunun, yani kadın onurunun bu ölçüde hiçe sayılmasına karşı çıktıklarını, sol taraftaki üçüncü koğuşta hiç kadın yoksa bunun sorumluluğunun –böyle bir sorumluluk söz konusu edilebilirse– kendilerine ait olamayacağını, dolayısıyla da bu kadar alçaltıcı bir isteğe karşı çıkmaya oybirliği ile karar aldıklarını söylemek için hemen geri dönmek zorunda kaldılar. Verilen yanıt kısa ve kesin oldu, Kadın yoksa, mama da yok. Aracılar koğuşlara utanç içinde geri dönüp yeni buyruğu, Ya oraya gideceksiniz ya da aç kalacağız, diyerek körlere ilettiler. Bekâr kadınlar, yani yatak arkadaşı olmayan ya da belirli yatak arkadaşı olmayan kadınlar bu buyruğa hemen itiraz etti, başka erkeklerin kadınlarının karınlarını kendi bacaklarının arasındaki aracılığıyla doyurmak zorunda değillerdi, içlerinden biri, bacaklarının arasındakine duyması gereken saygıyı unutarak, Oraya gidip gitmemeye

yalnızca ben karar veririm, kazancım da bana ait olur, hoşuma giderse kalıp orada yaşarım, böylelikle yememi ve yatmamı garantiye almış olurum, diyebilecek kadar ileri gitti. Açıklamasını anlamı çok açık bu sözlerle yaptı ama daha sonra sözlerini eyleme geçirmedi, çünkü gelen buyruğun kesinliğini anımsayarak, zincirden boşanmış yirmi erkeğin arasına tek başına gitmeye kalkarsa, azgınlıklarını gidermek için orada hiç de hoş vakit geçirmeyeceği tam zamanında aklına geliverdi. Bununla birlikte, sağdan ikinci koğuşta ince eleyip sık dokunmadan ileri sürülen bu düşünce pek de havada kaldı sayılmaz, çünkü aracılardan biri bu sözlerden tam zamanıdır diyerek hemen yararlandı ve kendi isteği ile yapacağı şeyin, insana genellikle zorunlu olarak yapacağı şey kadar güç gelmeyeceğini ileri sürerek, bu iş için gönüllüler aramayı önerdi. Sözlerini herkesin bildiği bir özlü söz ile bitirmek için, Zevk peşinde koşan yorulmaz, diyecekti ki içinde kalan son utanma duygusu ile aşırı tedbirli davranma alışkanlığı buna engel oldu. Bu özveri, konuşmasını bitirir bitirmez çevresinden şiddetli protestoların yükselmesine engel olamadı yine de, dört bir yandan kadınların öfkeli sesleri yükseldi, erkek milletini acımasızca, gözünün yaşına bakmadan yerin dibine batırdılar, incinen kadınların her biri kendi kültür düzeyine, toplumsal çevresine ve kişisel üslubuna uygun olarak onları yardakçılıkla, pezevenklikle, sülüklükle, vampirlikle, muhabbet tellallığıyla, godoşlukla suçladı. Bazı kadınlar, sırf cömertliklerinden ve acıma duygusu içinde olduklarından, burada aynı yazgıyı paylaştıkları bazı yoldaşlarının cinsel isteklerine karşılık verdiklerini, oysa bu kişilerin şimdi ne kadar iyilik bilmezlikle davrandıklarını ve kendilerini yazgıların en kötüsüne ittiklerini gördükten sonra, bunu yaptıklarına çok pişman olduklarını söylediler. Erkeklere gelince, öyle davrandıklarının söylenemeyeceğini, duruma dram

havası vermemek gerektiğini, insanların ancak konuşa konuşa anlaşabileceğini, sözgelişi öyle söylediklerini, çünkü zor ve tehlikeli durumlarda belirli işleri yapmak için gönüllü istemenin âdet olduğunu, içinde bulundukları durumun da benzeri bir durum olduğunun tartışma götürmediğini ileri sürerek kendilerini savunmaya çalıştılar, Hem siz hem biz, yani hepimiz açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıyayız, dediler. Böylelikle akla mantığa davet edilen kadınların birçoğu yatıştı ama içlerinden biri birden aklına gelmiş gibi alaylı biçimde, Peki, kadın değil de erkek istemiş olsalardı ne yapardınız, söyleyin bakalım ne yapardınız, diyerek yangına körükle gitti. Kadınlar hep bir ağızdan, Söyleyin, söyleyin, diye bağırıyor, erkekleri kendi mantıklarının tuzağına düşürüp köşeye sıkıştırarak çaresiz bıraktıkları için ağızları kulaklarında, o kadar övündükleri erkeklere özgü tutarlılığı nereye kadar götürebileceklerini görmek istiyorlardı, İçimizde eşcinsel yok, diye çekinerek karşı çıktı bir erkek, o kışkırtıcı soruyu sormuş olan kadın, Orospu da yok, diye karşılık verdi, olsaydı bile mesleklerini burada sizin çıkarınıza icra etmek istemeyebilirlerdi. Zor durumda kalan erkekler, kadınların bu öç alma duygusunu doyurabilecek tek bir yanıt bulunduğunun bilincinde olarak geri adım atmak zorunda kaldılar, Erkek istemiş olsalardı giderdik, demeleri gerekirdi ama içlerinden biri çıkıp da açık seçik, gizlisi saklısı olmayan bu kısa yanıtı vermeye cesaret edemedi, kafaları o kadar karışmıştı ki bunu söylemekle büyük bir riske girmiş olmayacaklarını, çünkü o it oğlu itlerin azgınlıklarını erkeklerle değil, kadınlarla gidermek istediklerini düşünemiyorlardı. özelkitapgrubu

Oysa erkeklerin aklına gelmeyen bu kanıt öyle görülüyor ki kadınların aklına gelmişti, bu tartışmaların hemen arkasından koğuşa egemen olan sessizliğin başka açıklaması yoktu kuşkusuz, ardından kaçınılmaz olarak

bozgun geleceğine göre, bu söz düellosundan zaferle çıkmanın bir önemi olmadığını anlamışlardı sanki, insan mantığı ve tabii mantıksızlığı her zaman, her yerde kendini yinelediğine göre, benzeri durumun öteki koğuşlarda da var olduğuna kuşku yoktu. O koğuşlardan birinde son sözü, karantinaya annesiyle birlikte alınmış ve onun karnını doyurabilmek için başka çaresi olmayan elli yaşlarında bir kadın söyledi. Ben oraya gideceğim, dedi, bu sözün, birinci koğuşta doktorun karısının söylediklerinin bir yankısı olduğundan haberi yoktu, Ben oraya gideceğim, birinci koğuşta fazla kadın yoktu, protestoların fazla uzayıp sertleşmemesinin nedeni belki de buydu, koyu renk gözlüklü genç kız vardı, birinci körün karısı vardı, doktorun muayenehanesinde çalışan sekreter vardı, otelde çalışan oda hizmetçisi vardı, kim olduğunu bilemedikleri kadın vardı, bir de geceleri gözüne uyku girmeyen kadın vardı ama o öylesine mutsuz ve acınacak durumdaydı ki, onu rahat bırakmak daha doğru olurdu, kadınların dayanışmasından yalnızca erkeklerin yararlanması gerekmiyordu. Birinci kör ilk başta karısının ne karşılığında olursa olsun bedenini yabancılara verme utancına katlanmaya niyeti olmadığını, bunu karısının da istemediğini, istese bile buna izin vermeyeceğini, insan onuruna bedel biçilemeyeceğini, işe küçük şeylere razı olmakla başlanırsa, sonunda yaşamın hiçbir anlamının kalmayacağını söyledi. Bunun üzerine doktor ona, burada herkes aç, kulaklarının arkasına kadar kir pas içindeyken, bitler tarafından kemirilip, tahtakuruları tarafından yenip, pireler tarafından ısırılırken, böyle bir yaşamın onun için ne anlamı olabileceğini sordu, Karımın oraya gitmesini ben de istemiyorum ama isteklerimi işin içine katmaya hakkım yok, oraya gidebileceğini söyledi, o kararı kendi iradesiyle, hiçbir etki altında kalmadan aldı, bu kararın erkeklik gururumu, bu kadar aşağılan-

madan sonra içimizde hâlâ erkeklik gururu olarak adlandırmaya değer bir şey kaldıysa elbette, yaralayacağını biliyorum, şu anda bile yaralamış durumda, buna engel olamam, ama hayatta kalmak istiyorsak, bunun olasılıkla tek çözüm olduğunu düşünüyorum, Herkes kendi ahlak anlayışına göre hareket eder, ben böyle düşünüyorum, düşüncemi değiştirmeye de niyetim yok, diye karşılık verdi birinci kör, saldırgan bir hava içinde. Bunun üzerine koyu renk gözlüklü genç kız, Ötekiler burada kaç kadın olduğunu bilmiyor, dolayısıyla kendi karınızı kendinize saklayabilirsiniz, biz sizi besleriz, sizi ve karınızı, biz bunu yaptığımızda sizin kendi onurunuz hakkında ne düşüneceğinizi, getirip önünüze koyduğumuz ekmekten ne tat alacağınızı merak ediyorum doğrusu, dedi. Sorun bu değil, diye kem küm etti birinci kör, sorun şu ki, ama cümlesi havada kaldı, aslında sorunun ne olduğunu bilmiyordu, şimdiye kadar ileri sürdüklerinin hepsi tutarlılığı kalmamış, bir başka dünyaya ait düşüncelerdi, şu anda içinde yaşadıkları dünyaya ait değildi hiçbiri, buna karşın yapması gereken şey, ellerini göğe kaldırıp, başkalarının karıları tarafından beslenme onursuzluğunu yaşamak yerine, onurunun bir bakıma aile içinde kalmış olmasına şükretmesi gerekirdi. Kesin ve doğru olarak ifade etmek istersek, özellikle de doktorun karısı tarafından beslenmediğine şükretmesi gerekirdi, çünkü dağınık yaşamı hakkında her şeyi bildiğimiz, özgür ve bekâr koyu renk gözlüklü genç kız dışındaki kadınların kocaları olsa bile burada değillerdi, oysa doktor karısıyla birlikteydi. Havada kalan cümleden sonra gelen sessizlik, birisinin bu duruma kesin bir açıklama getirmesi için çıkarılmış bir çağrıyı andırıyordu, işte bu yüzden, konuşması gereken kişi söze başlamakta gecikmedi, bu kişi birinci körün karısından başkası değildi tabii, Benim öteki kadınlardan bir farkım yok, onlar ne yaparsa ben de onu yapacağım,

dedi kararlı bir ses tonuyla, Ben ne istersem onu yapacaksın, diye sözünü kesti kocası, Bu otoriter havaları bırak, burada bir işe yaramıyor, ben ne kadar körsem, sen de o kadar körsün, Bu yaptığın densizlik, Benim densiz olup olmamam sana bağlı, şu andan başlayarak yemek yemeyeceksin, o zamana kadar kocasına karşı uysal ve saygılı görünen kadın, ona bu acımasız ve beklenmedik yanıtı verdi. Birden bir kahkaha yükseldi, otelde çalışan oda hizmetçisinin kahkahasıydı bu, Oh, yiyecek, yiyecek, zavallı yemeyip de ne yapacak, dedi, sonra kahkahası birden gözyaşlarına dönüştü, sözünü değiştirdi, Yapabileceğimiz şey belli, dedi, bu bir soruydu sanki, olacağa boyun eğen, umutsuz bir baş eğişi andıran ve yanıtı olmayan bir soru, bu o kadar doğruydu ki, doktorun muayenehanesinde çalışan sekreter de, Yapabileceğimiz şey belli, demekle yetindi. Doktorun karısı gözlerini duvarda asılı duran makasa kaldırdı, yüzündeki ifadeye bakılırsa, o da onlara aynı şeyi söylüyordu, şu farkla ki, onun aradığı, makasın ona sorduğu sorunun yanıtıydı, Beni ne için kullanmak istiyorsun?

Bununla birlikte, her şeyin bir zamanı var, insanın sabahın köründe kalktı diye herkesten önce ölmesi gerekmez. Sol taraftaki üçüncü koğuşu işgal eden körler, organize olmuş insanlar, en yakınlarında bulunandan, binanın o kanadındaki koğuşta kalan kadınlardan işe başlamak istediler. Evirip çevirme yönteminin –bu sözcük buraya özellikle oturuyor– bir sürü avantajı var, buna karşın hiçbir sakıncası yok, öncelikle, nereye gelindiğinin ve geriye ne kaldığının bilinmesini sağlayacak, geçip giden zamanı sarkaçlı bir saate bakarak her an değerlendirmek gibi bir şey, Şuradan şuraya kadar zamanı yaşadım, geriye çok zamanım var ya da çok az zamanım kaldı, diyebilirsiniz, ayrıca bir başka avantajı da, bütün koğuşların evrilip çevrilmesi bittiğinde başlangıç noktasına

dönüş müthiş bir yenilik oluşturacak, özellikle de tensel belleği zayıf olanlar için. Önce sağ taraftaki koğuşlarda kalan kadınlar tatsın o zevki, ne yapalım, ben buradaki arkadaşlarımın dertleriyle haşır neşir olurum, bu sözleri çıkıp da kimse söylemedi ama bütün kadınlar düşündü, hepimizin üzerimizde ikinci bir ten gibi taşıdığımız, adına bencillik denen şeyden yoksun kişi henüz anasından doğmadı, o ikinci ten öylesine kalındır ki, birinci tenimiz bir evet ya da hayır yüzünden hemen kanarken ona hiçbir şey olmaz. Ayrıca bu kadınların çifte doyuma ulaştıklarını söylemek gerekir, çünkü tehdidin yaklaşmakta olması, önünde sonunda katlanmak zorunda kalacakları aşağılanma, birlikte yaşama yüzünden her koğuşta tekdüze hale gelmiş, dolayısıyla da yosun tutmaya başlamış tensel açlıkları uyandırıp azdırdı, erkekler, ellerinden alınmadan önce kadınlara damgalarını umutsuzca vurmak, kadınlar da ellerinde olsa karşı gelecekleri bu saldırıya karşı kendilerini daha iyi savunmak için, belleklerini kendi istekleriyle aldıkları tensel zevklerin anılarıyla doldurmak istiyorlardı sanki, insan ruhu işte böyle tuhaf gizlerle doludur. İnsan, sağdan birinci koğuşu örnek alarak, kadınlarla erkekler arasındaki sayısal fark sorununun, iktidarsız erkekler hesaptan düşülse bile –öyleleri de var, gözü siyah bantlı yaşlı adamın böyle olması gerekir örneğin, genç olsun, yaşlı olsun bizim bilemediğimiz daha başka iktidarsızlar da olabilir, çünkü onlar şimdiye kadar şu ya da bu nedenle ağızlarını açıp size aktarmakta olduğumuz bu anlatıyı ilgilendirecek hiçbir şey söylemediler– nasıl çözüldüğünü sorabilir tabii. Daha önce söylediğimiz gibi bu koğuşta yedi kadın var, gözüne uyku girmeyen kadın ile kimliğini bilemediğimiz kadın da bu sayının içinde, buysa, şehla çocuğu saymasak bile, cinselliğini düzenli yaşayamayan bir sürü erkek var, anlamına geliyor. Öteki koğuşlarda belki de erkekten çok kadın

vardır, ama burada doğan, daha sonra da yasa haline gelen bir kurala göre, ortaya çıkan her sorunun ortaya çıktığı koğuşta çözümlenmesi gerekiyor, yeri geldikçe bilgeliklerini övmekten hiç bıkmayacağımız eski insanların bize bıraktıkları şu özlü sözde olduğu gibi, Komşuma gittim, utandım, evime döndüm, kendi işimi kendim gördüm. Dolayısıyla, sağ taraftaki birinci koğuşta kalan kadınlar aynı çatı altında yaşadıkları erkeklerin gereksemelerini karşılamak için kendi başlarının çaresine bakacaklar, kimsenin istekte bulunmaya, elini uzatmaya cesaret edemediği doktorun karısı dışında tabii, bunun nedenini varın siz düşünün. Birinci körün karısı, kocasına verdiği edepsiz yanıtla o yönde bir adım ileri çıktığından, söylediği gibi, öteki kadınların yaptığını çevresine pek belli etmeden o da yaptı. Öte yandan öyle direnişler vardır ki bunların önüne ne akıl ne de duygular geçebilir, eczacı kalfasının, bin bir dereden su getirmesine, yalvarıp yakarmalarını giderek artırmasına karşın bir türlü razı edemediği, böylelikle de başlangıçta yaptığı densizliğin cezasını çekmek zorunda kaldığı koyu renk gözlüklü genç kızın olayında olduğu gibi. Bazılarının anladığı gibi, buradaki kadınların en güzeli, en düzgün bedene sahip olanı, en çekicisi, güzelliği kulaktan kulağa yayıldığında bütün erkeklerin onu arzu etmeye başladığı aynı genç kız, bir gece kendi isteği ile gözü siyah bantlı yaşlı adamın koynuna giriverdi, adamcağız için bunun, birdenbire gelen yaz yağmurundan farkı yoktu ve yaşına göre hiç de fena sayılmayacak bir performans göstererek elinden geleni yaptı, böylelikle de dış görünüşün yanıltıcı olduğunu, insanların yüreğindeki gücü yalnızca yüzüne ya da bedeninin çevikliğine bakarak değerlendirmemek gerektiğini bir kez daha kanıtlamış oldu. Koğuşta herkes, koyu renk gözlüklü genç kızın gözü siyah bantlı yaşlı adama kendini yalnızca acıma duygusuyla sundu-

ğunu anladı ve ona daha önce sahip olmuş, düş kurmayı seven duyarlı erkekler, tek başına yatağına uzanmış, olamayacak şeyleri düşlerken, bir kadının yorganı usulca kaldırarak yatağın içine süzülmesi, bedenini o erkeğin bedenine dokundurması, sonra, sonunda hareketsiz kalması, damarlarında dolaşan ateşli kanın, tenlerinin ürperişini yatıştırmasını sessizlik içinde beklemesi kadar harika bir ödül olamayacağını düşünmeye, bunun düşünü kurmaya başladılar. Ve bir kadının bütün bunları hiçbir özel nedeni olmadan, yalnızca içinden öyle geldiği için yaptığını düşünün. İnsan böyle bir şansa her sokağın başında rastlayamaz, kimi zaman yaşlı olması, yaşamı boyunca hiç göremeyecek bir gözünün üstünde siyah bir bant taşıması gerekir. Ya da en iyisi, bazı şeyleri açıklamaya hiç kalkışmamak, yalnızca olup bitenleri –doktorun karısının gece yatağından kalkarak, üstü açılmış şehla çocuğu örtmesi gibi– anlatmakla yetinmek, insanların en derin benliklerini sorgulamaya girişmemek. Doktorun karısı yatağına hemen dönmemişti. İki sıra kötü yatağın ortasında sırtını duvara dayamış, karşısında, koğuşun ta dibindeki kapıya, günün birinde eşiğinden içeri adım attıkları –o günden bu yana çok uzun bir zaman geçmiş gibi geliyordu ona–, şimdiyse eşiğini aştıklarında insanı hiçbir yere götürmeyen kapıya umutsuzluk içinde bakıyordu. Dikilmiş öylece duruyordu ki, kocasının yatağından kalkıp, uyurgezer gibi sabit bakışlarla koyu renk gözlüklü genç kızın yatağına yöneldiğini gördü. Onu engellemek için hiçbir hareket yapmadı. Ayakta, hareketsiz, onun yorganını kaldırıp yanına süzüldüğünü gördü, genç kızın uyandığını ve hiç karşı gelmeden onu kabul ettiğini gördü, iki ağzın birbirini arayıp bulduğunu gördü, daha sonra da olması gerekenler oldu, birinin doyuma ulaşması, ötekinin doyuma ulaşması, her ikisinin doyuma ulaşması gerçekleşti, bastırılmış mırıldanmalar

duyuldu, kadın, Ah doktor, ah, dedi, bu sözlerin o anda gülünç kaçması gerekirdi ama öyle olmadı, doktor, Bağışla beni, bana ne oldu anlayamıyorum, dedi, biz de anlayamadık, gerçekten de onun bile anlayamadığı şeyi, ondan farklı olan yanımızın yalnızca gözlerimizin görmesi olan bizler nasıl anlayabilirdik. Birlikte yattıkları dar yatakta, birisinin onları gözlemekte olduğunu düşünemezlerdi, doktor birden kaygılanarak, karısının uyuyup uyumadığını ya da her gece yaptığı gibi koridorlarda dolaşıp dolaşmadığını sordu kendi kendine, yatağına geri dönmek için davrandı ama bir ses, Kalkma, dedi, ardından kuş gibi hafif bir el göğsünden bastırdı, doktor konuşacak, belki de kendisine ne olduğunu anlayamadığını söyleyecekti, ama o ses, Hiçbir şey söylemezsen seni daha iyi anlarım, dedi. Koyu renk gözlüklü genç kız ağlamaya başladı, Ne büyük bir ayıp bu, diye mırıldandı, sonra, Ben de istemiştim, bunu ben de istemiştim, yalnızca doktorun suçu değil, Kes sesini, dedi doktorun karısı yumuşak bir sesle, hepimiz susalım, öyle anlar vardır ki sözcükler bir işe yaramaz, şu anda ağlayabilmeyi, her şeyi gözyaşlarımla söylemeyi, anlaşılmak için sözcüklere başvurmak zorunda kalmamayı ben de çok istiyorum. Yatağın kenarına oturdu, ikisinin de bedenini sarmak istiyormuşçasına kolunu uzattı ve koyu renk gözlüklü genç kıza doğru eğilerek, kulağına çok alçak sesle, Benim gözlerim görüyor, dedi. Genç kız hareketsiz kaldı, huzur bulmuştu, duyduğu sözcüklerin onu şaşırtmamış olmasının tedirginliğini yaşıyordu yalnızca, bunu ilk günden beri biliyordu ama kendini ilgilendiren bir giz olmadığı için yüksek sesle söylemek istememişti sanki. Başını biraz çevirerek o da doktorun karısının kulağına, Bunu biliyordum, tam emin değildim ama bildiğimi sanıyorum, diye fısıldadı, Bu bir giz, kimseye söylememen gerekiyor, Hiç kaygılanmayın, Sana güveniyorum, Güvenebilirsi-

niz, size ihanet etmektense ölmeyi yeğlerim, Bana sen diyebilirsin, Hayır, bunu yapamam. Birbirlerinin kulağına fısıldayarak konuşuyorlardı, bazen biri, bazen öteki, dudakları ötekinin saçlarına, kulak memesine değiyordu, karşılıklı yaptıkları önemsiz bir konuşmaydı, birbirine böylesine ters düşen düşünceleri bir araya getirdiği için aslında derinliği olan bir konuşmaydı, aralarında yatan erkeği yok sayar gibi yapılan, buna karşın onu düşünce dünyasına, sıradan gerçeklerin dünyasına yabancı bir mantıkla sarmalayan, ortak duyguları paylaşan bir konuşmaydı. Sonra, doktorun karısı kocasına, İstersen biraz daha kal, dedi, Hayır, yatağımıza dönüyorum, Öyleyse sana yardım edeyim. Onun rahat hareket edebilmesi için yataktan kalktı, bir an kirli yastığın üzerinde yan yana duran, gözleri görmeyen iki başa, onların kirli yüzlerine, çalılaşmış saçlarına baktı, o yüzlerde parlaklığını koruyan tek şey gözlerdi, buysa bir işe yaramıyordu. Doktor, kendine bir dayanak arayarak yavaşça doğruldu, sonra yatağın başında hareketsiz, kararsız, sanki birdenbire nerede olduğunu çıkaramıyormuş gibi dikilip durdu, bunun üzerine karısı her zaman yaptığı gibi onu kolundan tuttu ama bu hareket bundan böyle yeni bir anlam kazanmıştı, doktor şimdiye kadar birisinin yardımına bu kadar çok gerek duymamıştı ama bunun farkında değildi, bunun gerçekten farkında olduklarını, doktorun karısı öteki elini genç kızın yanağına dokundurduğunda, o da bu eli içgüdüyle alıp dudaklarına götürdüğünde, yalnızca o iki kadın anladı. Doktor bir ağlama duyar gibi oldu, belli belirsiz bir ses, gözlerden süzülüp dudakların kenarına yavaşça akan, orada, insanoğlunun tarifsiz acılarının ve sevinçlerinin sonsuz çevrimini yeniden başlatmak üzere yitip giden gözyaşlarının çıkarabileceği sese benzer bir ses. Koyu renk gözlüklü genç kız yatağında tek başına kalacaktı, avutulması gereken kişi oydu aslın-

da, doktorun karısının elini onun yüzünden çekmekte bu kadar gecikmesinin nedeni buydu.

Ertesi gün, akşam yemeği vaktinde, zavallı birkaç parça kuru ekmek ile çürümüş ete yemek denebilirse tabii, binanın öteki kanadından gelen üç kör koğuşun kapısında belirdi, Burada kaç kadın var, dedi içlerinden biri, Altı, diye yanıt verdi doktorun karısı, uykusuz kör kadını hesaba katmamak gibi övülesi bir niyetle, ne var ki o, boğuk bir sesle bu yanıtı düzeltti, Yedi kişiyiz. Körler güldüler, Vay canına, dedi içlerinden biri, öyleyse bu akşam hepinizin imanı gevreyecek, bir başka kör, İsterseniz yandaki koğuştan takviye alalım, dedi, Gerek yok, dedi, hesaba kitaba aklı iyi yatan üçüncü kör, Pratik olarak her kadına üç erkek düşer, buna dayanabilirler. Yeniden kahkahayı bastılar, kaç kadın olduğunu soran kör, Yemeğinizi bitirdikten sonra bizim koğuşa geleceksiniz, diye buyurdu ve ekledi, Yarın da yemek yiyebilmek ve erkeklerinize meme vermek istiyorsanız tabii. Bunu gittikleri her koğuşta söylüyorlardı ve bu şaka onları ilk kez söylenmiş gibi eğlendiriyordu. Gülmekten kırılıyor, havada çifteler atıyor, ellerindeki kalın sopaları yere vuruyorlardı, içlerinden biri birden, İçinizde âdet görmekte olan varsa, istemeyiz, dedi, Hiç kimse âdet görmüyor, dedi doktorun karısı serinkanlılıkla, Öyleyse hazırlanın, oyalanmayın sakın, sizi bekliyoruz. Geri dönüp kayboldular. Koğuş sessizliğe gömüldü. Bir dakika kadar sonra birinci körün karısı, Bir şey yiyecek durumda değilim, dedi, elinde tuttuğu yiyecek dişinin kovuğuna gitmezdi ama o bunu bile yiyemiyordu, Ben de, dedi uykusuz kadın, Ben de yiyemiyorum, dedi kimliğini bilmediğimiz kadın, Ben bitirdim bile, dedi doktorun muayenehanesindeki sekreter kadın, Yanıma ilk yaklaşanın suratına kusacağım, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Hepsi ayaktaydı, titriyorlardı fakat kararlıydılar. Doktorun karısı bunun üzerine,

Önden ben gideceğim, dedi. Birinci kör başını yorganın altına sakladı, bu yaptığı bir işe yararmış gibi, adam zaten kördü, doktor, karısını kendine doğru çekti, hiçbir şey söylemeden alnına hafif bir öpücük kondurdu, daha başka ne yapabilirdi ki, öteki erkeklere gelince, bu durum onları ne üzer ne de sevindirirdi, bu kadınlar üzerinde hiçbir kocalık hakları ya da yükümlülükleri yoktu, dolayısıyla da kimse onları, Hayatından memnun olan boynuzlu çifte boynuzludur, diye alaya alamazdı. Koyu renk gözlüklü genç kız doktorun karısının arkasına geçti, daha sonra sırasıyla oda hizmetçisi, doktorun muayenehanesindeki sekreter, birinci körün karısı, kimliği bilinmeyen kadın geliyordu, en sona da hiç uyuyamayan kadın geçti, böylelikle, kaba saba, kötü kokan, partallar içindeki kadınlardan oluşan bir kuyruk çıktı ortaya, cinsel birleşmenin hayvansı gücünün, duyularımızın en duyarlısı olan koku alma duyumuzu bu ölçüde körleştirebilmesini insanın aklı almıyor, hatta bazı dinbilimciler, belki de aynı sözlerle ifade etmiyor ama, cehenneme dayanmaktaki en büyük zorluğun oraya egemen olan kötü koku olduğunu ileri sürüyor. Kadınlar, doktorun karısının öncülüğünde, her birinin bir eli öndekinin omzunda, ağır ağır yola koyuldular.

Hepsi çıplak ayaktı, çünkü kucaktan kucağa giderken ve yaşayacakları sıkıntılar sırasında bir de ayakkabılarını kaybetmek istemiyorlardı. Girişteki boşluğa geldiklerinde, doktorun karısı kapıya yöneldi, dış dünyanın hâlâ var olup olmadığından emin olmak istiyordu kuşkusuz. Serin havayı duyumsayan oda hizmetçisi korkmuş bir sesle, Dışarı çıkamayız, orada askerler var, dedi, uykusuz kadın da buna, Öyle yapsak daha iyi olurdu, bir dakikadan daha kısa bir süre içinde ölmüş olurduk, Biz mi, diye sordu doktorun muayenehanesindeki sekreter kadın, Yani hepimiz, çünkü bize bu yakışır, birer ölü ol-

malıyız, buradaki bütün kadınlar, böylelikle kör olmamızın bedelini kusursuz bir şekilde ödemiş olurduk. Buraya geldiğinden beri art arda bu kadar laf etmemişti. Doktorun karısı, Gidelim, dedi, yalnızca vadesi dolan ölür, ölüm bizi bize haber vermeden seçer. Sol kanada açılan kapıyı aşıp uzun koridorlara daldılar, ilk iki koğuştaki kadınlar, onları neyin beklediğini söyleyebilirlerdi, isterlerse tabii, ne var ki yataklarının üzerine sopadan geçirilmiş hayvanlar gibi büzülmüşlerdi, erkekler onlara dokunmaya cesaret edemiyordu, yanlarına yaklaşmaya bile yanaşmıyorlardı, çünkü hemen haykırmaya başlıyorlardı.

Doktorun karısı son koridorun dibinde her zamanki gibi nöbet tutan bir kör gördü. Onların ayaklarını sürüyerek ilerlediğini duymuş olacak ki, Geliyorlar, geliyorlar, diye bağırdı. İçeriden bağrışmalar, kişnemeler, kahkahalar yükseldi. Dört kör, girişte engel görevi yapan yatağı çabucak çekti, Çabuk, kızlar, girin, girin, hepimiz boğalar gibi azgınız, ziyafete konacaksınız, diyordu biri. Körler kadınların çevresini sarıp oralarını buralarını sıkıştırmaya davrandılar ama başları, yani eli tabancalı kör, Önce ben seçerim, biliyorsunuz, diye bağırınca geri çekildiler. Erkeklerin hepsi açlıkla kadınları arıyordu, bazıları elleriyle sabırsızca boşluğu yokluyor, rastlantıyla bir kadına dokunacak olurlarsa, artık hangi yöne bakacaklarını kestirmiş oluyorlardı. Kadınlar, yatakların arasındaki boşlukta, geçit resmi için hazırlanmış, teftiş bekleyen askerler gibiydi. Körlerin başı, elinde tabanca ile yaklaştı, hareketleri, gören bir insanınki kadar çevik ve dinçti. Boştaki eliyle, sıranın en başında duran uykusuz kadını yakaladı, önünü, arkasını, kalçalarını, memelerini, bacak arasını yokladı. Kadın çığlıklar atmaya başlayınca onu itti, Bir işe yaramazsın, orospu. Sonrakine geçti, kimliği bilinmeyen kadına, tabancasını pantolonunun cebine koymuş, kadını iki eliyle mıncıklıyordu, Oh, bu hiç de

fena değil doğrusu, sonra birinci körün karısına saldırdı, sonra doktorun muayenehanesindeki sekreter kadına, ardından oda hizmetçisine ve bağırdı, Çocuklar, bu karılar felaket güzel. Körler kişnediler, yakası açılmamış küfürler ettiler, Düzelim şunları, vakit geçiyor, diye böğürdü bazıları, Sakin olun, dedi eli tabancalı adam, bırakın da ötekiler nasıl, ona da bir bakayım. Koyu renk gözlüklü genç kızı yokladı ve ıslık çaldı, Çıtı pıtı bir karı, büyük ikramiyeyi vurduk, şimdiye kadar böyle bir kısrak hiç geçmemişti elimizden, sonra doktorun karısına döndü ve bir ıslık daha çaldı, Biraz olgun, ama bana kalırsa bu da felaket bir mal. İki kadını birden kendine doğru çekti ve neredeyse salyaları akarak, Ben bu ikisini alıyorum, işlerini bitirince size gönderirim, dedi. Kadınları koğuşun dip tarafına, yiyecek kasalarının, paketlerin, konserve kutularının bir garnizonu besleyecek kadar büyük bir yığın oluşturduğu yere doğru iteledi. Öteki kadınlar hep bir ağızdan bağırıyor, bu arada yumruklar atılıyor, tokatlar şaklıyor, verilen buyruklar işitiliyordu, Kesin sesinizi orospu takımı, bu cadalozların al birini vur ötekine, inekler gibi böğürmeden edemezler, Yık yere şunu, o zaman sesini keser, Sıra bana geldiği zaman, bir daha, bir daha diyecekler, göreceksiniz, Elini biraz çabuk tut, artık dayanamıyorum. Uykusuz kör kadın, göbekli bir körün altında cıyak cıyak, umutsuzca bağırıyordu, öteki dört kadının çevresini, bir hayvan leşinin başında itişip kakışan sırtlanlardan farkı olmayan, pantolonlarını gevşetip ayak bileklerine düşürmüş erkekler sarmıştı. Doktorun karısı, adamın onu ite kaka getirdiği yatağın başında ayakta duruyor, kasılmış elleriyle karyolanın demirlerini sıkıyordu, tabancalı körün, koyu renk gözlüklü genç kızın eteğini çekip yırttığını, külotunu indirdiğini, sonra, parmaklarıyla yön bularak organını onun organına bastırdığını, onu zorladığını gördü, adamın homurdandığı-

nı, edepsizce sözler ettiğini duydu, koyu renk gözlüklü genç kız hiç sesini çıkarmıyordu, başını yana çevirdi, gözlerini öteki kadının bulunduğu yöne dikip kusacak zamanı zor bulabildi, adam olup bitenin farkında bile değildi, kusmuk kokusu, hava ve çevre daha temiz kokuyorsa fark edilebilir ancak, adam sonunda tepeden tırnağa titredi, yere kazık çakıyormuş gibi, üç kez kesik kesik gitti geldi, boğazlanan bir domuz gibi soludu, işini bitirmişti. Koyu renk gözlüklü genç kız sessizce ağlıyordu. Tabancalı kör, vıcık vıcık organını geri çekti ve doktorun karısına doğru elini uzatarak, kuzu melemesi gibi titrek bir sesle, Kıskanma güzelim, seninle de ilgileneceğim, dedi, sonra sesini yükselterek, Hey çocuklar, bunu gelip alabilirsiniz, ama fazla hırpalamayın sakın, yeniden istеyebilirim, diye ekledi. Beş altı kör, yatakların arasından tepinerek ilerledi, koyu renk gözlüklü genç kızı bileğinden yakalayıp neredeyse sürükleyerek götürdüler, Önce ben, önce ben, diyordu her biri. Tabancalı kör, yatağın üstüne oturmuş, inik organı şilteye yapışmıştı, pantolonu da ayaklarına dolaşıyordu. Buraya, bacaklarımın arasına diz çök, dedi. Doktorun karısı diz çöktü. Al ağzına, dedi, Hayır, dedi kadın, Ya ağzına alırsın ya da sopayı yersin, ayrıca sana yemek de vermeyeceğim, dedi, Isırıp koparmamdan korkmuyor musun, diye sordu kadın, İstersen dene, ellerim boğazının üstünde duruyor, daha kanatmaya bile fırsat bulamadan seni boğmuş olurum, diye karşılık verdi adam. Sonra, Senin sesini tanıyorum ben, dedi, Ben de senin yüzünü, Körsün sen, beni göremezsin, Hayır, seni göremem, Öyleyse benim yüzümü tanıdığını neden söylüyorsun, Çünkü bu sesin nasıl bir yüzde bulunacağını çok iyi biliyorum, Al ağzına, benimle dalaşmayı da bırak, Hayır, Ya alırsın ya da senin koğuşun tamamı ağzına ekmek kırıntısı bile koyamaz, onlara gidip, benimkini ağzına almayı kabul etmediğin için aç

kaldıklarını söylersin, sonra da gelip ne olup bittiğini anlatırsın bana. Doktorun karısı eğildi, sağ elinin iki parmak ucuyla adamın yapış yapış organını tutup kaldırdı, yere koyduğu sol eli pantolona dokundu, yokladı, tabancanın madenî ve soğuk sertliğini duyumsadı, İstesem, onu öldürebilirim, diye düşündü. Oysa bunu yapamazdı. Adamın pantolonu ayaklarına dolaşmıştı, tabancanın bulunduğu cebe ulaşmasına olanak yoktu. Onu şu anda öldüremem, diye düşündü. Başını uzattı, ağzını açtı, sonra kapattı, görmemek için gözlerini yumdu ve adamın söylediğini yaptı.

Vicdansız körler kadınları özgür bıraktıklarında gün doğuyordu. Uykusuz kör kadını arkadaşları kucaklayarak taşımak zorunda kaldılar, oysa kendilerini zor sürüklüyorlardı. Saatler boyunca kucaktan kucağa dolaşmış, her defasında bir başka aşağılanmayı, bir başka onur kırıklığını yaşamışlardı, canını almak dışında bir kadına yapılabilecek her şey yapılmıştı onlara. Eli tabancalı kör, kadınlar giderken, Ödemenin mal karşılığı yapıldığını biliyorsunuz, sevgili erkeklerinize söyleyin de gelip çorbalarını alsınlar, demişti alay ederek. Sonra da, Yakında görüşürüz kızlar, gelecek seansa iyi hazırlanın, diye eklemişti, alay etmeyi sürdürerek. Öteki körler de adeta koro halinde, Yakında görüşürüz, dediler ama sözün sonunu kimi fıstıklar, kimi de orospular, diye bitirdi, bu arada, heveslerini iyice aldıkları, seslerinin zayıf ve bıkkın çıkmasından anlaşılıyordu. Kadınların hepsi sağır, kör, dilsiz ve sarsaktı, önde yürüyenin elini bırakmayacak kadar iradeleri kalmıştı ancak, evet, elini, gelişlerinde olduğu gibi omzunu değil, Neden el ele tutuşuyorsunuz, diye sorulsaydı, bunun yanıtını hiçbiri veremezdi kuşkusuz, öyleydi işte, her zaman kolayca açıklanamayacak bazı davranışlar vardır, hatta kimi zaman kendinizi zorlasanız da açıklayamazsınız. Girişi geçerlerken doktorun karısı

dışarı baktı, askerler oradaydı, bir de kamyonet vardı, karantinaya alınan çeşitli yerlere yiyecek dağıtıyordu herhalde. Uykusuz kör kadının bacakları işte tam o sırada artık hiç tutmaz oldu, orakla bir vuruşta biçilmişti sanki, derken kalbi de durdu, başlayan çarpıntısı henüz bitmemişti bile, böylelikle bu kör kadını neden uyku tutmadığını anlamış oluyoruz, bundan sonra artık bol bol uyuyacak, uyandırmayalım onu. Öldü, dedi, doktorun karısı, sesinde belirgin bir ifade yoktu, bu canlı ağızdan, söylediği söz kadar ölü bir sesten başka ses çıkabilir miydi? Doktorun karısı, kan içindeki bacaklarıyla, ezilmiş karnıyla, hoyratlığın izlerini taşıyan zavallı, çıplak memeleriyle, dişlenmiş omuzlarıyla birdenbire tükeniveren bu bedeni kollarıyla kavrayarak yerden kaldırdı, İşte benim bedenimin şu andaki resmi, diye düşündü, buradaki bütün kadınların bedenlerinin resmi, onunla bizim aramızda, yaşanmış bu kabalıklarla, bu hoyratlıklarla bizim acılarımız arasında tek bir fark var, bizler şimdilik hâlâ yaşıyoruz. Nereye götürelim onu, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Şimdilik koğuşa, daha sonra gömeriz, dedi doktorun karısı.

Erkekler koğuşun kapısında bekliyorlardı, aralarında yalnızca birinci kör yoktu, kadınların gelmekte olduğunu duyup başını yeniden yorganının altına sokmuştu, bir de şehla çocuk yoktu, o da uyuyordu. Doktorun karısı, uykusuz kör kadını en küçük bir duraksamaya kapılmadan, yatakları teker teker saymaya kalkışmadan dosdoğru götürüp kendi kötü yatağına yatırdı. Ötekilerin buna şaşırma olasılığını dikkate almadı, sonuçta hepsi çok iyi biliyordu ki o, buraların her köşesini karış karış bilen tek kördü. Öldü, dedi bir kez daha, Nasıl öldü, diye sordu doktor ama karısı ona yanıt vermedi, sorulan soru yalnızca, Nasıl öldü, değil, Orada ne yaptınız, anlamını da taşıyordu belki, bu iki sorunun da yanıtı yoktu, Öldü,

işte o kadar, neden öldüğünün önemi yok, bir insanın neden öldüğünü sormak saçma bir davranış, ölüm nedeni zaman içinde unutulur, yalnızca o tek sözcük kalır, Öldü, ve bizler bu kapıdan çıkıp giden kadınlar değiliz artık, o kadınların söyleyeceği şeyleri söyleyemeyiz, öteki sözlere gelince, onların arasında da adı konamayacak olanlar vardır, işte bu da öyle bir şey ve bu kadarı yeter. Gidip yiyecekleri alın, dedi doktorun karısı. Rastlantı, yazgı, talih, kader –bu kadar çok adı olan bir şeyin ille de adını söylemek o kadar önemli değil–, işte o, aslında kaba güldürüden başka bir şey değil, yoksa koğuşu temsil etmek ve verilen yiyecekleri almak üzere ve bu yiyeceklerin ne karşılığında alınacağı hiç hesapta yokken neden o iki kadının kocalarının seçilmiş olduğunu anlamaya olanak bulamazdık. Bekâr, özgür, savunacak aile onuru olmayan başka erkekler de temsilci seçilebilirdi, gelin görün ki onlar değil de bu iki adam seçildi, şimdi, karılarının ırzına geçen o kaba saba vicdansızlara el açıp yiyeceklerini isterken artık tepeden tırnağa utanç içinde olmayacaklar kuşkusuz. Birinci kör, kesin kararlı bir adam tavrı içinde, İsteyen gitsin, ben gitmeyeceğim, dedi, Ben giderim, dedi doktor, Ben de sizinle gelirim, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Verdikleri yiyecek bol değil ama ağır çekiyor, Yediğim ekmeği taşıyacak kadar gücüm var hâlâ, Taşıması insana daha ağır gelen yalnızca başkalarının ekmeğidir, Yakınmaya hakkım yok, başkalarının payının oluşturduğu ağırlığı yüklenmekle, kendi payımı ödemiş olacağım. Biz şimdi, bu iki insan arasında sonu nasıl geleceğini bildiğimiz diyaloğu değil de o diyaloğa katılan ve gözleri görüyormuş gibi karşı karşıya duran insanları izleyelim, öyle ki bu iki insanın bir anlamda birbirlerini gördüklerini düşünebiliriz, bunun gerçekleşmesi için belleklerinin, konuşan ağızlarını onları çevreleyen dünyanın kör edici beyazlığından çekip

çıkarması yeterli, sonra, yüzün geriye kalanı bu merkezden ağır ağır yayılan bir ışımayı andırır gibi belirecektir, yaşlı adamın yüzü, genç adamın yüzü, bu biçimde de olsa hâlâ görebilen insanları gelin de kör olarak nitelemeyelim artık. İki adam, birinci körün özentili bir dille öfke içinde ifade ettiği gibi, utançlarının karşılığını almak üzere uzaklaştıklarında, doktorun karısı öteki kadınlara, Bir yere ayrılmayın, hemen geliyorum, dedi. Ne istediğini biliyordu, ama istediğini bulup bulamayacağını bilemiyordu. Bir kova ya da onun işini görecek bir şey arıyordu, o kovayı mikroplu da olsa, pis de olsa suyla doldurmak, uykusuz kör kadının ölüsünü yıkamak istiyordu, onu kendi kanından, başkalarının akıntısından temizlemek, toprağa temiz olarak vermek, tabii içinde yaşadığımız bu deliler evinde beden temizliğinden söz etmenin ne kadar anlamı kaldıysa, ruh temizliğine gelince, kimse yanına bile yaklaşamaz, bunu biliyoruz.

Yemekhanedeki uzun masaların üstünde körler yatıyordu. İçi kirli kaplarla dolu bir eviyeye, iyi kapanmamış musluktan ince bir su akıyordu. Doktorun karısı bir kova, bir kap bulabilmek için çevresine bakındı ama işine yarayacak bir şey göremedi. Körlerden biri onun orada olmasına şaşırarak, Kim var orada, dedi. Yanıt vermedi, iyi karşılanmayacağını, ona kimsenin, Su mu istiyorsun, iyi, al bakalım, ha, bir ölüyü yıkayacaksan istediğin kadar su alabilirsin, demeyeceğini biliyordu. Yerde dağınık olarak duran plastik yemek torbaları vardı, bazıları büyükçeydi. Bu torbalar mutlaka deliktir, diye düşündü, sonra kendi kendine, iki üç tanesini iç içe geçirirsem çok az su kaçırır, dedi. Elini çabuk tuttu, körler yattıkları masalardan inip, Kim var orada, diye soruyorlardı, musluğun açılıp suyun akıtıldığını duyduklarında daha da telaşlanıp o yöne gittiler; doktorun karısı masalardan birini itip yaklaşamayacakları bir set oluşturdu, sonra musluktaki

torbanın başına döndü, su yavaş akıyordu, umutsuzluğa kapılıp musluğu kurcaladı, bunun üzerine su, kapıları açılan bir hapisaneden boşanan mahkûmlar gibi birden-bire şiddetle boşalarak onu tepeden tırnağa sırılsıklam yaptı. Körler, borunun patladığını düşünüp korkuya kapılarak geri çekildiler, yere yayılan su ayaklarına değince de doğru düşündüklerinden emin oldular, suyun, içeri giren tanımadıkları kişi tarafından akıtıldığını bilemezlerdi, doktorun karısı daha fazla suyun taşımak için çok ağır olacağını anlamıştı. Torbanın ağzını büzerek düğüm yaptı, sırtına vurup koşarak oradan ayrıldı.

Doktor ile gözü siyah bantlı yaşlı adam, ellerinde yiyeceklerle koğuştan içeri girdiklerinde, içerdeki kadınların yedisinin de çıplak olduğunu, uykusuz kadının, yaşamı boyunca hiçbir zaman olamadığı kadar temizlenmiş olarak yatağa yatırılmış olduğunu, bu arada bir başka kadının, kendisi yıkanmadan önce arkadaşlarını teker teker yıkadığını görmediler, nasıl görebilirlerdi ki.

12

Vicdansızlar dört gün sonra yeniden ortaya çıktı. İkinci koğuştaki kadınları vergilerini ödemeye çağırmak için gelmişlerdi, ama birinci koğuşun kapısında biraz oyalanıp kadınların geçen geceki erotik saldırıdan sonra kendilerine gelip gelmediğini sordular, Müthiş bir geceydi, tadı damağımızda kaldı, dedi içlerinden biri yalanıp durarak, bir başkası, Bu yedi kadın on dört kadına bedel, içlerinden biri pek o kadar ahım şahım değildi ama o gürültü patırtı arasında kimse farkına bile varmadı, buradaki erkekler şanslı sayılırlar, yeterince erkeklikleri varsa tabii, dedi, Olmaması daha iyi, yoksa, kadınları bir daha uzun süre kaşıntı tutmaz. Doktorun karısı koğuşun dibinden, Artık yedi kişi değiliz, dedi, İçinizden biri tüydü mü yoksa, diye sordu gruptan biri gülerek, Hayır, tüymedi, öldü, Hay Allah, bu durumda gelecek defa biraz daha zorlanacaksınız, Büyük bir kayıp sayılmaz, zaten müthiş bir karı değildi, dedi doktorun karısı. Şaşıran haberciler ne yanıt vereceklerini bilemediler, duydukları sözler onlara uygunsuz gelmişti, içlerinden biri belki de, Bu kadınların hepsi kaltak, içlerinden biri tahta göğüslü, gevşek kalçalı, diye, arkasından böyle konuşmak ne büyük terbiyesizlik, diye düşünmüştür. Doktorun karısı onlara bakıyordu, kapının eşiğinde çakılmış gibi, kararsız

duruyor, mekanik kuklalar gibi oldukları yerde sallanıyorlardı. Tanıyordu onları, ırzına geçen üç kişi bunlardı. Sonunda içlerinden biri elindeki sopayı yere vurarak, Davranın, gidiyoruz, dedi. Yere vuran sopaların sesleri, Açılın, açılın, biz geliyoruz, bağırtıları uzun koridorda giderek söndü, ardından sessizlik geldi, onun ardından da boğuk bağrışmalar duyuldu, ikinci koğuştaki kadınlara akşam yemeğinden sonra gül endamlarını gösterme buyruğu veriliyordu. Zeminde yeniden sopa sesleri yankılandı, Açılın, açılın, kapının önünden siluet halinde üç kör geçip kayboldu.

Şehla çocuğa bir masal anlatmaya başlamış olan doktorun karısı, kolunu kaldırıp çiviye asılı duran makası sessizce aldı. Çocuğa da, Maceranın sonunu sana sonra anlatırım, dedi. Uykusuz kör kadın hakkında neden bu kadar aşağılayıcı sözler söylediğini koğuşta kimse sormamıştı ona. Çok kısa bir süre sonra ayakkabılarını çıkartıp kocasına, Uzun kalmayacağım, hemen dönerim, dedi. Kapıya yöneldi, eşiğe geldiğinde durup bekledi. On dakika sonra, ikinci koğuştaki kadınlar koridorda belirdi. On beş kişiydiler. Bazıları ağlıyordu. Peş peşe değil, grup halinde yürüyor, birbirleriyle bağlantıyı ellerinde tuttukları uzun bir kumaş şeritle –bunu çarşafları yırtarak yaptıklarına kuşku yoktu– sağlıyorlardı. Doktorun karısı, hepsi önünden geçtikten sonra, onları izlemeye başladı. İzlendiklerinin farkına hiçbiri varmadı. Kendilerini neyin beklediğini biliyorlardı, incitme ve aşağılamaların dünya kurulduğundan bu yana varolduğu kimse için bir giz değildi, insanı şaşırtacak bir yanı da yoktu, hatta dünyanın bu tür davranışlarla başladığına kuşku yok, dense yeriydi. Onları uğrayacakları tecavüzden daha çok dehşete düşüren, şehvet âlemine katılmaya, bayağılaşmaya zorlanacak, bu korkunç geceyi böyle geçirecek olmalarıydı, yataklara ya da yerlere devrilmiş on beş kadın, birini bı-

rakıp ötekine geçen, domuz gibi soluyup duran erkekler, En kötüsü de bundan zevk almam olur, diye düşünüyordu kadınlardan biri. Onları gidecekleri koğuşa götüren koridora girdiklerinde nöbetteki kör, içeridekileri uyardı, Ayak seslerini duyuyorum, tıpış tıpış geliyorlar. Barikat oluşturan karyola kapının önünden hemen çekildi, kadınlar içeri teker teker girdiler, Oh, bunların sürüsüne bereket, diye bağırdı muhasebeci kör ve kadınları heyecanla saymaya başladı, On bir, on iki, on üç, on dört, on beş, evet on beş, tam on beş kadın. Adımlarını, içeri en son giren kadının adımlarına uydurdu, sabırsız ellerini daha şimdiden kadının eteklerinin altına sokmuştu, Bu, şakımaya başladı bile, bu kadın benim, diyordu. Kadınları teker teker yoklamayı, beden ölçülerini önceden değerlendirmeyi bir yana bırakmışlardı. Nasıl olsa hepsi aynı muameleden geçeceğinden, hepsinin boyuna bosuna, memelerine, kalçalarına bakarak zaman yitirmenin, azgınlığı ertelemenin ne gereği vardı. Erkekler onları daha şimdiden yataklara sürüklüyor, üstlerindekileri hoyratça çıkarıyorlardı ve bunun hemen ardından her zamanki ağlamalar, sızlanmalar, yalvarmalar duyuldu ama yanıtlar –yanıt veren olursa tabii– hiç değişmiyordu, Karnını doyurmak istiyorsan, aç bacaklarını. Ve bacaklarını açıyorlardı, bazısına ağzını kullanması buyuruluyordu, baş vicdansızın bacakları arasına çökmüş şu kadın gibi, ama bu kadının sesi soluğu çıkmıyordu. Doktorun karısı koğuşa girip yatakların arasından usulca süzüldü ama aslında bu kadar önlem almasına gerek yoktu, ayağında sabo bile olsa kimse onu duymazdı, bu alt alta üst üste boğuşma sırasında birisi ona dokunup kadın olduğunu anlayacak olsa, başına gelecek en kötü şey öteki kadınlara katılmak zorunda kalmak olurdu, kimse onun kim olduğunun farkına varmazdı, bu gibi durumlarda, on beş ile on altı arasında fark edilebilecek kadar fark yoktur.

Vicdansızlar başının yatağı, her zaman olduğu gibi koğuşun dibinde, yiyecek kasalarının yığılı olduğu yerdeydi. Öteki dökük yataklar uzağa çekilmişti, adam rahatına düşkündü, komşularına çarpmak, takılmak istemiyordu. Onu öldürmek kolay olacaktı. Doktorun karısı, yatakların arasındaki dar yoldan yavaşça ilerlerken, birazdan öldüreceği bu insanın hareketlerini gözlüyor, doyuma ulaştığında başını geriye atışına, daha şimdiden boynunu ona teslim eder gibi uzatışına dikkat ediyordu. Usulca yaklaştı, yatağın çevresini dönüp adamın arkasına geçti. Kör kadın angaryasını sürdürüyordu. Gireceği yere bir değil, iki hançer gibi girmesi için ucunu biraz araladığı makası eliyle yavaşça yukarı kaldırdı. Kör adam, yakınında birinin olduğunu son anda fark eder gibi oldu ama tam o sırada doyuma ulaşmak üzereydi, buysa onu sıradan duyular dünyasından çekip koparmış, refleksini köreltmişti. Doyumu tadamayacaksın, diye düşündü doktorun karısı ve kolunu şiddetle indirdi. Makasın iki bıçağı körün boynuna hart diye girdi, ekseni etrafında döndü, kıkırdakları ve zar dokularını zorlayıp yırttı, sonra, öfkeyle yoluna devam ederek boynun arkasındaki omurlar tarafından durduruluncaya kadar ilerledi. Adamın çığlığı neredeyse hiç duyulmadı, boşalmakta olan bir adamın çıkardığı hayvansı homurtudan farkı yoktu, ötekilerden de benzer sesler geliyordu zaten, ama belki de önce söylediğimiz doğruydu, çünkü diz çökmüş kadının yüzü birden fışkıran kanla örtüldüğü anda, adam da sarsılarak kadının ağzına boşalmıştı. Körleri alarma geçiren, kadının bağırması oldu, kadınların attıkları çığlıklar konusunda epey deneyimliydiler, ama bu çığlık ötekilere benzemiyordu. Kadın çığlıklar atıyordu, ne olup bittiğini anlayamamıştı ama çığlık atıp duruyordu, bu kan da nereden geliyordu böyle, nasıl olduğunu bilmeden belki de kafasının içinde tasarladığı şeyi yapmış, adamın organını

dişleriyle koparmıştı. Körler, altlarındaki kadınları bırakmış, el yordamıyla yaklaşıyor, Ne oluyor, neden böyle haykırıyorsun, diye soruyorlardı, ne var ki kadının ağzını bir el kapatmış, bir ses kulağına, Sesini çıkarma, diye fısıldıyordu, sonra birinin onu usulca geriye çektiğini duyumsadı, Hiçbir şey söyleme, bir kadın sesiydi ve bu onu yatıştırdı, tabii bu kadar büyük bir bunalımın ortasında kullanılan bu yatıştı sözcüğü buraya ne kadar uygun düşüyorsa. En önde muhasebeci kör geliyordu, yatağa enlemesine yığılmış cansız bedene ilk dokunan, elleriyle yoklayan o oldu. Bir an sonra, Ölmüş, diye bağırdı. Adamın başı leş gibi yatağın öte yanından aşağı sarkmış, boynundan hâlâ oluk oluk kan geliyordu, Öldürülmüş, dedi muhasebeci kör. Körler oldukları yerde kaldılar, dilleri tutulmuştu, duydukları şeye inanmalarına olanak yoktu, Ne demek öldürülmüş, Kim öldürmüş, Boğazında koca bir delik var, bunu yapsa yapsa, onunla birlikte olan o orospu yapmıştır, yakalayalım onu. Körler yeniden harekete geçtiler, ama bu kez daha yavaş, şeflerini öldüren suç aletiyle burun buruna gelmek istemiyorlardı sanki. Muhasebeci körün ölünün ceplerini telaş içinde elleriyle yokladığını, tabancayı ve içinde on kadar kartuş bulunan bir plastik torbayı aldığını göremezlerdi. Kadınların ayağa kalkıp panik içinde çığlık atması herkesin dikkatini dağıttı, kendilerini dışarı atmak istiyorlardı ama bazıları kapının hangi yönde olduğunu kestiremiyordu, bu yüzden yanlış tarafa yönelip körlerle çarpıştılar. Körler, kadınların kendilerine saldırdığını sanıp savunmaya geçti ve ortalık bir anda ana baba gününe döndü. Doktorun karısı koğuşun dibinde hareketsiz duruyor, kaçmak için fırsat kolluyordu. Bir eliyle kör kadının elini sıkı sıkı tutuyor, havaya kaldırdığı öteki eliyle de, yaklaşacak ilk erkeğe saplamaya hazır olarak makası tutuyordu. Koğuşun dibindeki boş alan şu an için güvenliydi ama burada faz-

la oyalanamazdı, bunu biliyordu. Kadınların bazıları sonunda kapıyı bulmuştu, bazıları da kendilerini yakalamış ellerden kurtulmaya çabalıyordu, bir tanesi de düşmanın boğazını sıkmaya, böylelikle ölü sayısını ikiye çıkarmaya uğraşıyordu. Muhasebeci kör, kendi tayfasına otoriter bir ses tonuyla bağırdı, Sakin olun, sakin olun, bu işle ben meşgul olacağım, ve daha inandırıcı olmak için havaya bir el ateş etti. Sonuç, beklediğinin tam tersi oldu. Şaşıran, tabancanın el değiştirdiğini, dolayısıyla da başlarına yeni birinin geçeceğini anlayan körler, kadınlarla boğuşmayı kesmiş, onları boyunduruk altına almaktan vazgeçmişlerdi, hatta içlerinden biri her şeyden vazgeçmişti, çünkü boğazlanmıştı. Doktorun karısı ilerlemek için işte bu anı seçti. Sağa sola yumruklar sallayarak kendine yol açtı. Şimdi bağıran, itişip kakışan, birbirlerinin üstüne çıkan erkeklerdi, gözleri gören biri duruma bakacak olsaydı, daha önceki kargaşanın çocuk oyuncağı olduğuna karar verirdi. Doktorun karısı kimseyi öldürmek istemiyor, oradan en kısa sürede çıkmak, özellikle de içerde tek bir kadın bile bırakmak istemiyordu. Ne var ki makası birinin göğsüne saplamak zorunda kaldı ve kendi kendine, Bu herhalde yaşamaz, dedi. Bir el daha silah sesi işitildi. Gidelim buradan, gidelim buradan, diyordu doktorun karısı, yolunun üstünde karşısına çıkan kadınları kapıya doğru iterek. Yerden kalkmalarına yardım ediyor, Çabuk, çabuk, diye yineliyordu. Muhasebeci kör şimdi koğuşun dibinden bağırıyordu, Yakalayın onları, kaçırmayın, ama artık çok geçti, kadınların hepsi koridora çıkmıştı bile, yarı çıplak, sendeleyerek kaçıyor, bir yandan da üstlerini başlarını toplamaya çalışıyorlardı. Doktorun karısı koğuşun girişinde dikilip öfkeyle bağırdı, Geçen gün, yüzünü unutmayacağımı söylemiştim ona, anımsayın, şimdi de size söyleyeceğim şey üzerinde düşünün biraz, sizin yüzlerinizi de unutmayacağım, Bu yaptığını bana ödeyecek-

sin, diye bağırdı muhasebeci kör, tehdit dolu bir sesle, Sen ve dostların, hatta oradaki enayi dümbeleği erkek bozuntuları bunu bana hep birlikte ödeyeceksiniz, Kim olduğumu, nereden geldiğimi bilmiyorsun, Sen öteki kanattaki birinci koğuştansın, dedi kadınları çağırmak için gitmiş olanlardan biri, muhasebeci kör de ekledi, Ses yanıltmaz, bundan böyle yanılıp da yanımda tek bir söz edersen kendini ölmüş bil, Öteki de söylemişti bunu, nereye gittiğini biliyorsun, Ama ben onun gibi, sizin gibi bir kör değilim, siz kör olduğunuzda bütün dünyayı çoktan tanımıştım ben, Benim körlüğüm hakkında hiçbir fikrin yok senin, Kör değilsin öyleyse, beni kandırma, Ben belki de körlerin en körüyüm, insan öldürdüm çünkü ve gerekirse bunu yine yapacağım, Bunu yapana kadar açlıktan gebereceksin, bugünden başlayarak size yiyecek yok, o üç deliğinizi altın tepsiyle sunsanız bile, Sizin yüzünüzden aç geçireceğimiz her gün için, içinizden biri ölecek, burnunu kapıdan dışarı uzatması gebermesi için yeterli, Bunu beceremezsin, Öyle güzel beceririz ki, bugünden başlayarak kendi yiyeceğimizi almaya biz gideceğiz, siz de elinizdeki yiyeceksiniz, Orospunun kızı, Orospu kızları dediklerin ne erkektir ne kadın, yalnızca orospu kızıdır, neler yapabildiklerini de artık biliyorsun. Muhasebeci kör öfkelenerek kapıya doğru ateş etti. Kurşun, adamların başının arasından kimseye dokunmadan geçip koridorun duvarına saplandı. Vuramadın beni, dedi doktorun karısı, kurşunların bittiğinde kolla kendini, burada başa geçmeyi en az senin kadar isteyen bir sürü adam var.

Oradan uzaklaştı, sağlam birkaç adım attı, sonra, neredeyse bayılacakmış gibi, koridor duvarı boyunca ilerledi, birden dizleri büküldü ve yere düştü. Gözleri perdelendi, Kör oluyorum, diye düşündü, ama birden, bunun bu kez de olmayacağını anladı, görüşünü bulan-

dıran, yalnızca gözyaşlarıydı, yaşamı boyunca hiç dökmediği kadar bol gözyaşı, Bir insan öldürdüm, dedi çok alçak sesle, öldürmek istedim ve öldürdüm. Koğuşun kapısına doğru çevirdi başını, adamlar dışarı çıkacak olsa, kendini savunamayacaktı. Koridor bomboştu. Kadınlar ortadan kaybolmuşlardı, silah seslerinden korkan, daha çok da içerde ölenlerden dehşete düşen erkekler, dışarı çıkmaya cesaret edemiyordu. Doktorun karısının yavaş yavaş eli ayağı tutmaya başladı. Gözyaşı dökmeyi sürdürüyordu ama ağır ağır, heyecansız, yerine konamaz bir kayıp karşısında dökülen gözyaşları gibi. Büyük zorlukla ayağa kalktı. Ellerinde ve giysisinde kan vardı ve bitkin bedeni birden yaşlandığını anımsattı ona. Yaşlı bir kadın katil, diye düşündü, ama gerekirse yeniden insan öldürebileceğini biliyordu, Peki, ne zaman öldürmek gerekiyor, diye sordu kendi kendine, ana girişe doğru ilerlerken, yanıtı yine kendisi verdi, Henüz hayatta olan öldüğünde. Başını sallayıp düşündü, Ne demek bütün bunlar, sözcükler, yalnızca sözcükler, başka bir şey değil. Yoluna tek başına devam etti. Avluya açılan kapıya yaklaştı. Ana giriş kapısının demirleri ardında nöbet tutan askerin siluetini seçmekte zorlandı, Dışarıda hâlâ insanlar var, gözleri gören insanlar. Arkadan gelen bir ayak sesi onu yerinden sıçrattı, Onlar, diye düşündü, birden geriye döndü, makası elinde tutuyordu. Kocasıydı gelen. İkinci koğuştaki kadınlar, kapının önünden geçerken, binanın öteki kanadında olup bitenleri bağıra bağıra anlatmışlar, bir kadının, vicdansızların başını makas darbeleriyle öldürdüğünü, silahla ateş edildiğini söylemişlerdi, doktor, kadının kim olduğunu sormadı, kendi karısından başkası olamazdı bu kişi, şehla çocuğa, maceranın sonunu daha sonra anlatacağını söylemişti, şu anda ne durumdaydı, belki o da ölmüştü, Buradayım, dedi kadın, ona yöneldi, kucakladı, kocasının giysilerine kan bulaştırdığını fark et-

miyordu ya da fark ediyor ama önemsemiyordu, bugüne kadar birbirleriyle her şeyi paylaşmışlardı. Ne oldu, dedi doktor, bir adamın öldüğü söyleniyor, Evet, o adamı ben öldürdüm, Neden, O işi birinin yapması gerekiyordu, benden başka kimse de yoktu, Peki şimdi, Şimdi artık özgürüz, bizi kullanmaya bir daha kalkışırlarsa başlarına ne geleceğini biliyorlar, Bu bir boğuşma, bir savaş olacak, Körler hep savaş halindedir, her zaman da öyle olmuşlardır, Yeniden adam mı öldüreceksin, Gerekirse yaparım, kendimi artık bu yeni körlükten kurtaramam, Peki ya yiyecek, Kendi yiyeceğimizi kendimiz gidip alacağız, buraya kadar gelmeye cüret edebileceklerini sanmıyorum, aynı şeyin kendi başlarına da gelmesinden, bir makasın boğazlarında delik açmasından hiç olmazsa belirli bir süre için korkacaklardır, İlk isteklerini bize dayatmaya geldiklerinde onlara gerektiği gibi direnemedik, Doğru, korktuk, oysa korku her zaman en iyi yol gösterici değildir, şimdi çekip gidelim buradan, daha fazla güvende olabilmek için koğuşların kapılarına onların yaptığı gibi yataklar koymakta yarar var, bu yüzden birkaç kişinin yerde yatmak zorunda kalması önemli değil, açlıktan ölmekten iyidir.

Sonraki günlerde, başımıza bu da mı gelecekti, diye sordular kendi kendilerine. İlk başta şaşırmadılar, başlangıçtan beri zaman zaman açlık çekmeye alışmışlardı, yiyecek dağıtımında her zaman aksaklıklar olmuştu, vicdansız körler, askerlerin zaman zaman dağıtımı aksattıklarını söylerken haklıydılar, ne var ki ardından alaycı bir tonla, bu işin tek çözümünün herkesi belirli bir tayına razı olmaya zorlamak olduğunu, bunun da insan yönetmenin en zor taraflarından biri olduğunu ileri sürerek durumu kendilerine yontuyorlardı. Üçüncü gün, koğuşları kazısan bile artık tek bir ekmek kırıntısı bulunamayacak hale gelindiğinde, doktorun karısı, birkaç arkada-

şıyla birlikte avlu tarafına yaklaşıp, Hey, oradakiler, bu gecikme de ne oluyor, yiyeceklerimiz neden gelmiyor, iki gündür ağzımıza lokma koymuyoruz, diye seslendi. Çavuş, bir başkası, önceki çavuş değil, parmaklıklara yaklaşarak, bunun ordunun hatası olmadığını, ordunun kimsenin lokmasını ağzından almadığını, askerlik onurunun buna hiçbir zaman izin vermeyeceğini, yiyecek gelmiyorsa, olmadığı için gelmediğini, söyledi, Ve ileri doğru tek bir adım daha atmayın, bunu ilk yapan, başına ne geleceğini bilir, buyruklar değişmedi, diye ekledi. Sözleri böylece ağızlarına tıkılmış olarak binaya geri dönüp durum değerlendirmesi yaptılar, Peki, yiyecek getirmemeyi sürdürürlerse ne yapacağız, Belki yarın ya da yarından sonra getirirler, Ya da artık kolumuzu kaldıracak halimiz kalmadığında, Dışarı çıkmalıyız, Bunu yapmaya kalkacak olsak kapıya bile ulaşamayız, Gözümüz görseydi keşke, Gözümüz görseydi bizi bu cehenneme tıkmazlardı, Dışarıda yaşam nasıl acaba, kendi kendime bunu soruyorum, O koğuştaki tiplerden yiyecek bir şeyler isteseydik belki bize verirlerdi, yiyecek artık bize yetmiyorsa, yakında onlara da yetmeyecek demektir, İşte bu nedenle bize ellerindeki vermezlerdi, Onların ellerindeki yiyecek bitinceye kadar hepimiz açlıktan ölürüz, Ne yapmalı acaba. Doktor, doktorun karısı, gözü siyah bantlı yaşlı adam, sağ sol kanattaki her koğuştan iki üç kişi daha, girişte yanan tek ampulün sarımsı ışığının altında oturmuş, yamuk bir daire oluşturmuşlardı ve bu körler topluluğu neyse o olduğundan, her zaman ne olması gerekiyorsa o oldu, erkeklerden biri, Bildiğim tek şey, şefleri öldürülmüş olmasaydı bizim şu anda böyle bir zorluk içinde bulunmayacağımız, kadınlar ayda iki kez oraya gidip doğanın kendilerine verdiğini onlara verselerdi kıyamet mi kopardı, kendi kendime bunu soruyorum, dedi. Kimi bu anımsatmayı hoş buldu, kimi dudakları-

nın ucundaki gülümsemeyi gizledi, protesto etmek için yükselen bir sesi de adamın midesinden gelen gurultular bastırdı, adam işin can alıcı noktasına gelerek, Bunu kimin yaptığını bilmeyi çok isterdim, dedi. Orada bulunan kadınlar kendilerinin yapmadığına yemin ettiler, Adaleti yerine getirmek için o kişiyi bizim cezalandırmamız gerekir, İyi ama önce kim olduğunu bilmek gerekir, O adamlara, Alın işte aradığınız kişi burada, haydi şimdi yiyecek verin bize, diyebilirdik, İyi de önce kim olduğunu bilmek gerekiyor. Doktorun karısı başını önüne eğip düşündü, Hakkı var, burada birisi açlıktan ölecek olursa bu benim suçum olacak, ama sonra içinden yükselen öfkeye kulak vererek, Benim suçumun onlarınkini ödemesi için önce onların ölmesi gerekir, dedi kendi kendine. Sonra gözlerini kaldırarak düşündü, Onu öldüren kişinin ben olduğumu şimdi söylesem, kesin olarak ölüme gönderdiklerini bile bile beni onlara teslim ederler mi acaba. Açlığın etkisiyle ya da bu düşünce bir uçurum gibi başını döndürüp onu kendisine çektiğinden olacak, bir sersemlik dalgası kafasının içini silip süpürdü, bedeni öne eğildi, ağzı konuşmak için açıldı ama aynı anda biri kolunu tutup sıktı, gözü siyah bantlı yaşlı adamdı bu, Kendini ele verecek olanı kendi ellerimle öldürürdüm, dedi, Neden, diye sordular hep birlikte, Çünkü cehennem içinde cehenneme çevirdiğimiz bu yerde utanç sözcüğünün hâlâ bir anlamı kaldıysa bu, o sırtlanı gidip kendi ininde öldürmeyi göze alabilmiş olan o yürekli kişi sayesinde oldu, Buna bir diyeceğim yok ama tabaklarımızı da utanç sözcüğüyle dolduramayız, Kim olursan ol, sen haklısın, kursaklarını yeterince utanma duygusu taşımadıkları için doldurabilen insanlar şimdiye kadar her zaman çıkmıştır, ama bizlerin, şu ana kadar hak etmediğimiz o son onurdan başka elimizde hiçbir şey kalmamış olan bizlerin, işte hakkımız olan o onuru kurtarmak için

hâlâ savaşabileceğimizi kanıtlamamız gerekir, Ne demek istiyorsun, Kadınlarımızı gönderip taşra pezevenkleri gibi onların sırtından karınlarımızı doyurmakla işe başlayan bizlerin, oraya artık erkekleri gördermemizin zamanı geldi, demek istiyorum, tabii içimizde hâlâ erkek kaldıysa, Bu söylediklerini açıkla bize, ama önce nereden olduğunu söyle, Sağ taraftaki birinci koğuştan, Konuş, Çok basit, kendi yiyeceğimizi gidip kendimiz alalım, Silahları var, Bildiğimiz kadarıyla ellerinde tek bir tabanca var, ellerindeki şarjörleri de sonsuza kadar kullanamazlar, Ellerindeki şarjörler birçoğumuzu öldürmeye yeter, Daha önce hiçbir neden yokken ölen insanlar da oldu, Geride kalanlar keyfine baksın diye ölmeye hazır değilim ben, Birisi sen yemek yiyebilesin diye canını verdiğinde o yemeği elinin tersi ile itmeye de hazır mısın, diye sordu gözü siyah bantlı yaşlı adam sinirli bir sesle, öteki yanıt vermedi.

Gizli gizli onları dinleyen bir kadın, sağ kanattaki koğuşlara giden koridorun kapısında belirdi. Bu, fışkıran oluk gibi kanın yüzüne aktığı, ölen adamın ağzına boşaldığı, doktorun karısının, kulağına, Konuşma, dediği kadındı ve doktorun karısı şimdi düşünüyor, Bu erkeklerin arasında oturduğum yerden sana, Konuşma, beni ele verme, diyemem, benim sesimi tanıdığına da kuşku yok, o sesi unutmuş olmana olanak yok, elimi senin ağzının üzerine koydum, bedenin bedenime yaslandı ve sana, Konuşma, dedim, kimi kurtardığımı, senin kim olduğunu öğrenmenin zamanı geldi artık, işte bu yüzden konuşacağım, beni suçlayabilmen için yüksek ve pürüzsüz bir sesle konuşacağım, yazgın buysa eğer, tabii benim de yazgım buysa, oysa kadın, Oraya gidecek olanlar yalnızca erkekler olmayacak, kadınlar da gidecek, aşağılandığımız o yere, ağzımıza boşaltılanı tükürüp attığımız gibi, aşağılanmanın tüm izlerini silmek, kendimizi özgür kıl-

mak için biz de yeniden gideceğiz, dedi. Doktorun karısı bekledi, öteki kadın, Sen nereye gidersen ben de oraya, gideceğim, diyerek bitirdi sözlerini. Gözü siyah bantlı yaşlı adam gülümsedi, mutluluktan gülümsüyor gibiydi, gerçekten de öyleydi belki, bunu ona sormanın sırası değil şimdi, başlarının üzerinden bir şey, bir kuş, bir bulut geçmiş, utangaç bir ilk ışık filizlenmiş gibi, öteki körlerin yüzünde beliren şaşkınlığı izlemek daha ilginç. Doktor, karısının elini elinin içine alarak sordu, İçimizde hâlâ, o adamı kimin öldürdüğünü ille de bilmek gerektiğini düşünen kimse var mı ya da onu hep birlikte boğazladığımız konusunda aynı düşünceyi paylaşıyor muyuz ya da daha doğrusu, her birimiz kendi elimizle öldürdüğümüzü düşünmüyor muyuz? Kimse yanıt vermedi. Doktorun karısı, Onlara biraz daha süre tanıyalım, yarına kadar bekleyelim, askerler yarına kadar yiyecek getirmezlerse, harekete geçeriz. Kalktılar, ayrıldılar, kimi binanın sağ kanadına, kimi sol kanadına ilerledi, tedbirsizlik etmiş, vicdansızlar koğuşundan birinin kendilerini dinleyebileceğini hesaba katmamışlardı, ne mutlu ki şeytan her zaman her kapının ardında olmaz, bu özlü söz burada tam yerini buldu. Hoparlöre gelince, yersiz ve zamansız konuşmaya başladı, son zamanlarda bazı günler konuşuyor, bazı günler de konuşmuyordu ama daha önce belirttiği gibi hep aynı saatte konuşuyordu, yayın düzeninde, önceden kaydedilmiş bir bandı zamanı gelince harekete geçiren bir saat vardı kuşkusuz, bu düzenin zaman zaman neden aksadığını hiçbir zaman bilemeyeceğiz, çünkü bunlar dış dünyayı ilgilendiren konular ama yine de önemli, çünkü sonuçta takvimin aksamasına, günlerin düzenli olarak sayılamamasına, belleklerine güvenemeyen, bu yüzden, günce tutarmış gibi her gün bir ipe düğüm atan, yapı olarak biraz manyak ya da düzen âşığı –ki bu zararsız bir saplantı sayılır– bazı körlerin şaşırma-

sına yol açıyor. Bugün aksama günüydü, mekanizma bozulmuş, bir dişli deforme olmuş ya da bir lehim atmıştı kuşkusuz, umarız ki mekanizma, banda alınmış kaydı ta en başından alıp sürekli yinelemez, diyelim, bir bu eksikti, böylece kör olmakla kalmayıp bir de delirirdik. Koridorlarda, koğuşlarda otoriter bir ses, gereksiz bir son uyarı gibi çınlayıp duruyordu, Hükümet, hakkı ve görevi saydığı şeyi, yani yaşamakta olduğumuz ve bir körlük salgını biçiminde ortaya çıkmış bulunan ve geçici olarak beyaz felaket olarak adlandırılan kriz sırasında elindeki tüm olanakları kullanarak halkı koruma görevini yerine getirmek zorunda kalmış olmaktan dolayı üzgündür ve söz konusu salgının –tabii bir dizi açıklanamayan rastlantıyla değil, gerçek bir salgınla karşı karşıya bulunuyorsak– daha da yayılmasını engelleme konusunda tüm vatandaşların anlayış gösterip devletle işbirliği içinde olacağını umut etmektedir. Hastalığı kapmış olanları aynı çatı altında, onlarla temas etmiş olanları da buraya yakın başka bir yerde toplama kararı, üzerinde uzun uzun düşünüldükten sonra alınmıştır. Hükümet, üzerine düşen sorumlulukların bütünüyle bilincindedir ve bu iletinin ulaştığı kimselerin de disiplinli birer vatandaş olarak kendi üzerlerine düşen görevleri yerine getireceklerini ve şu anda öteki insanlardan yalıtılmış bulunmalarını, her türlü kişisel düşüncelerinin ötesinde, ulusun geriye kalan bölümüne karşı bir dayanışma borcu gibi algılayacaklarını umut etmektedir. Bu açıklamadan sonra, sizleri aşağıdaki yönergeler konusunda dikkatli davranmaya çağırıyoruz; bir, ışıklar her zaman yanık duracaktır, düğmelerle oynamanın yararı yoktur, çünkü hiçbir düğme kumanda etmez; iki, binayı izinsiz terk etmek, ölüme anında davetiye çıkarmak anlamına gelecektir; üç, her koğuşta bir telefon bulunmaktadır, bu telefon yalnızca dışarıdan sağlık ve temizlik malzemeleri istemek için

kullanılacaktır; dört, içerdekiler öteberilerini elde yıkayacaklardır; beş, koğuşlarda koğuş sorumluları seçilmesi önerilir, bu bir buyruk değil öneridir, içerdekiler yaşamlarını nasıl uygun görürlerse öyle düzenleyeceklerdir, yeter ki yukarıda söylenmiş olan, aşağıda da söylenecek olan kurallara uyulsun; altı, yiyecek kasaları günde üç kez ana girişin sağına ve soluna bırakılacaktır, bu yiyecekleri yalnızca hastalar ve hastalık kapmış olmasından kuşkulanılanlar tüketecektir; yedi, artıkların hepsi yakılacaktır, yemek artıklarının dışında, yanabilen malzemeden üretilmiş kasalar, tabaklar ve çatal bıçak takımları da artık olarak kabul edilmelidir; sekiz, yakma işlemi iç avluda duvara yakın bir yerde yapılmalıdır; dokuz, içerdekiler bu yakma işleminden doğabilecek her türlü olumsuz sonuçtan sorumlu olacaklardır; on, kasıtlı ya da kasıtsız bir yangın çıktığında itfaiye duruma müdahale etmeyecektir; on bir, içerdekilerin çıkacak bir kargaşa ya da bir saldırı sonucu meydana gelebilecek yaralanmalarda ya da hastalık durumlarında dışarıdan gelecek yardıma bel bağlamamaları gerekir; on iki, içerdekiler nedeni ne olursa olsun bir ölüm meydana geldiğinde ölüyü hiçbir dinsel tören yapmadan avluya gömeceklerdir; on üç, binanın hastalar kanadı ile hastalık kuşkusu taşıyanlar kanadı arasındaki iletişim merkez binada, herkesin ilk başta içeri girdiği bölüm aracılığıyla gerçekleştirilecektir; on dört, hastalık kuşkusu taşıyanlardan kör olanlar hemen körlerin koğuşuna taşınacaktır; on beş, bu bildiri her gün aynı saatte, yeni gelenleri durumdan haberdar etmek için yinelenecektir. Hükümet... bu son sözcük söylendiği anda ışıklar söndü, hoparlör sustu. Körlerden biri, hiç umursamadan, elinde tuttuğu sicime bir düğüm attı, sonra atmış olduğu düğümleri, yani günleri saymaya çalıştı ama vazgeçti, arada birbirinin üstüne binmiş düğümler, yani bir bakıma kör düğümler vardı. Dokto-

run karısı kocasına, Işıklar söndü, dedi, Ampul yanmıştır, bunda bir tuhaflık yok, o kadar zamandır ışıklar sürekli yanıyor, Hepsi birden söndü, dışarıda bir arıza var, Bu durumda sen de kör oldun demektir, Güneşin doğmasını bekleyeceğim. Koğuştan dışarı çıktı, girişi geçti, dışarı baktı. Kentin bu bölümü karanlığa gömülmüştü, askerlerin ışıldağı sönmüştü, genel şebekeye bağlıydı herhalde, enerji sıkıntısı baş gösterdiği açıkça görülüyordu.

Ertesi gün, güneş her biri için aynı saatte doğmadığından –bu çoğunlukla her birinin işitme duyusunun keskinliğine bağlıydı– kimi erken kimi geç farklı koğuşlardan gelen kadın ve erkekler binanın dışındaki merdivenlerde toplanmaya başladılar, o saatte kuşkusuz sabah kahvaltısı yapmakta olan vicdansızlar koğuşu bunun dışındaydı tabii. Toplananlar, ana kapının açılırken çıkaracağı sesi, yağlanmamış menteşelerin gıcırtısını, yiyeceğin geldiğini haber veren sesleri, sonra, o işe bakan çavuşun, Dışarı çıkmayın, kimse yaklaşmasın, diye bağırışını, ayaklarını sürüyen askerlerin seslerini, yere bırakılan yiyecek kasalarının boğuk sesini, askerlerin koşar adım geri giderken, kapının yeniden kapanırken çıkardığı sesi, ardından çavuşun, Tamam, gelip alabilirsiniz, diyen sesini bekliyorlardı. Sabahın ardından öğle vaktinin, onun ardından da akşamın gelmesini beklediler. Kimse, doktorun karısı bile, yiyecek konusunda soru sormadı. Soru sormadıkları sürece, duymaktan korktukları olumsuz yanıtı duymayacaklar, o yanıt verilmediği sürece, Geliyor, geliyor, sabırlı olun, açlığa birazcık daha katlanın, gibi cümleler duyma umutlarını sürdüreceklerdi. Tüm iyi niyetine karşın bazıları daha fazla dayanamayıp, birden uykuya dalarmış gibi orada bayıldı, doktorun karısı onları sarstı, bu kadının çevresinde her olup biteni sezmesi inanılır gibi değil, altıncı hisle, gözleri gerektirmeyen bir görme duyusuyla donatılmış olmalı, işte bu

sayede bayılan zavallılar hemen içeri taşındı ve güneşte pişmekten kurtuldu, yüzleri zaman zaman suyla ıslatılıp hafifçe tokatlanarak sonunda kendilerine geldiler. Ne var ki yapacakları savaşımda onlara güvenilemezdi, yüzleri kireç gibiydi, bacakları titriyordu, kısacası muhallebi gibiydiler. Gözü siyah bantlı yaşlı adam sonunda, Yiyecekler gelmedi, gelmeyecek, gidip oradaki yiyecekleri alalım bari, dedi. Gayret edip ayağa kalktılar ve vicdansızların kalesinden en uzakta bulunan koğuşta toplandılar, geçen günkü tedbirsizlikten sonra böylesi gerekiyordu. Binanın öteki kanadına casuslar gönderdiler, bu casusları çok mantıklı olarak orada yaşayan körler arasından seçtiler, çünkü onlar oraları daha iyi tanıyorlardı, Kuşkulu ilk harekette gelip bizi uyarın. Doktorun karısı onlara eşlik etti, döndüğünde de pek iç açıcı olmayan bir haber getirdi, Koğuşun girişinde üst üste dört yatak koyarak barikat kurmuşlar, Dört yatak olduğunu nasıl bilebiliyorsun, diye sordu biri, Müneccimlik yapmıyorum, ellerimle yokladım, Onlar da seni fark etmedi öyle mi, Sanmıyorum, Ne yapıyoruz, Oraya gidelim, diye yineledi gözü siyah bantlı yaşlı adam, karar verdiğimiz biçimde hareket edelim, yoksa yavaş yavaş ölmeye mahkûm olacağız, Oraya gidecek olursak, aramızdan bazıları daha çabuk ölecek, dedi birinci kör, Ölecek olan zaten şimdiden ölmüş ama o bunu bilmiyor, Ölmeye yazgılı olduğumuzu doğduğumuzdan beri biliyoruz, İşte bu yüzden, bir bakıma hepimiz ölü doğmuş sayılırız, Gereksiz laf salatasını bırakın, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, ben oraya tek başıma gidecek değilim herhalde, daha önce konuştuklarımıza yeniden dönecek olursak, gidip yatağıma yatıp ölümü beklemeye başlayacağım, Yalnızca vadesi dolanlar ölür, başkaları değil, dedi doktor ve sesini yükselterek sordu, Oraya gitmeye kararlı olanlar elini kaldırsın, insan ne söyleyeceğini düşünmeden, rasgele konuşursa böyle

olur işte, bu insanlardan ellerini kaldırmalarını istemek ne işe yarar ki, kalkacak kolları sayıp, On üç kişiyiz, diyebilecek kimse yok aralarında, ayrıca iyi ki de yok, olsaydı, çıkan sonucu mantığın ışığına vurduklarında bu kez de kaçınılmaz olarak bir başka tartışma başlayacak, olası bir uğursuzluktan kaçınmak için sayıyı on dörde çıkaracak bir gönüllü arayacaklar ya da kura ile bir kişiyi çıkarıp on ikiye düşüreceklerdi. Bazıları elini, sonuca pek de inanmadan, duraksama ile kuşku arasında kalmış gibi kaldırmıştı, bu hem kendilerini ne büyük bir tehlikeye attıklarının bilincinde olmalarından hem de yapılan teklifin saçmalığının farkında olmamalarından kaynaklanıyordu. Doktor güldü, Sizden elinizi kaldırmanızı istemem ne büyük aptallık, bu işi başka türlü çözelim, dedi, oraya gidemeyecek olanlar ya da gitmek istemeyenler koğuşlarına geri dönsün, biz de geriye kalanlarla bir eylem planı hazırlayalım. Kıpırdanmalar oldu, ayak sesleri, mırıldanmalar, iç çekmeler işitildi, zayıf olanlar, korkanlar yavaş yavaş çekildi, doktorun düşüncesi hem kusursuz hem cömertti, böylelikle, orada olanlarla gidenleri birbirinden ayırmak pek kolay olmayacaktı. Doktorun karısı kalanları saydı, kendisi ve kocasıyla birlikte on yedi kişiydiler. Sağ taraftaki birinci koğuştan gözü siyah bantlı yaşlı adam, eczacı kalfası, koyu renk gözlüklü genç kız vardı, öteki koğuşlardan orada kalan gönüllülerin hepsi, Sen nereye gidersen, ben de oraya giderim, diyen kadının dışında, erkekti. Yatakların arasındaki boşlukta sıraya girdiler, doktor saydı, On yedi, On yedi kişiyiz, Kalabalık değiliz, dedi eczacı kalfası, bir sonuç alamayız, Burada askerî ifade kullanmama izin verirseniz, saldırı cephesinin dar tutulması gerekir, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, çünkü saldırılacak hedef, bir kapının darlığıyla sınırlı, daha kalabalık olsaydık, bu, işleri daha da karmaşıklaştırmaktan başka bir şeye yaramazdı, O durumda

hedef gözetmeksizin ateş edebilme fırsatı verirdik onlara, diye ekledi biri, sonunda, fazla kalabalık olmamalarına hep birlikte sevindiler.

Silahlarını biliyoruz, karyolalardan söktükleri demirleri kullanıyorlar, bunlar, kendilerini savunurken savunma silahı, saldırırken de mızrak görevi görüyor. Gençliğinden kalma bazı taktik bilgilere sahip olduğu gözlenen gözü siyah bantlı yaşlı adam, her durumda birbirlerinden ayrılmamaları, yüzlerinin de her zaman aynı yöne dönük olması gerektiğini söyledi, çünkü birbirlerine yanlışlıkla saldırmaktan kaçınmanın tek yolu buydu, ayrıca, baskının bekledikleri etkiyi yapabilmesi için, mutlak bir sessizlik içinde ilerlemeleri gerekiyordu, Ayakkabılarımızı çıkaralım, İyi ama sonradan ayakkabılarımızı bulmamız çok zor olur, dedi biri, buna bir başkası karşılık verdi, Üstelik o ayakkabılar gerçek birer ölü ayakkabısı olacak, ne var ki bu kez sonradan birilerinin işine yarayacak, Bu ölü ayakkabısı lafı da ne oluyor, Bir deyiş, ölü ayakkabısı beklemek, artık bekleyecek hiçbir şeyi kalmamış olmak, çaresizlik içinde olmak anlamına gelir, Neden, Çünkü ölüleri vaktiyle kartondan ayakkabılarla gömerlerdi, bu da onlara yeterdi, çünkü bildiğim kadarıyla ruhun ayağı yoktur, Bir başka şey daha var, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, oraya vardığımızda içimizden altı kişi, kendini en cesaretli gören altı kişi, karyolaları var güçleriyle içeri doğru itip bize yol açacak, Ama o durumda, elimizdeki demirleri bırakmamız gerekecek, Öyle olması gerekmiyor, bana kalırsa, dikine kullanırsak işimize bile yarayacak. Biraz durakladı, sonra sözünü kaygılı bir sesle sürdürdü, Özellikle de birbirimizden ayrılmamamız gerekiyor, ayrılırsak ölü erkek oluruz, Ve ölü kadın, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, kadınları unutma, Sen de bizimle geliyor musun, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, senin gelmemeni yeğlerdim, Nedenmiş o, öğrenebilir miyim,

Çok gençsin, Burada ne yaşın ne de cinsiyetin önemi var, bu yüzden de kadınları unutma, Hayır unutmuyorum, gözü siyah bantlı yaşlı adamın bunları söylerken çıkan sesi bir başka diyaloğa aitmiş gibiydi, oysa sonra söylediği şeyler tam yerine oturuyordu, Tersine, sizlerden birinin bizim göremediklerimizi görebilmesi, bizi doğru yönde götürebilmesi, öteki kadının yaptığı gibi, demirlerimizin ucunu o vicdansızların boğazlarının tam ortasına yöneltebilmesi için her şeyimi verirdim, Bu bizden gereğinden fazlasını beklemek olurdu, ayrıca o kadının orada yaşamını yitirmediğini nereden biliyoruz, dikkat ettiyseniz kimse onun sözünü etmiyor, diye anımsattı doktorun karısı, Kadınlar birbirlerinin içinde yeniden doğar, namuslulardan orospular, orospulardan namuslular doğar, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Sonra uzun bir sessizlik oldu, kadınlar hakkında söylenecek her şey söylenmişti, şimdi erkeklerin söyleyecek bir şeyler bulması gerekirdi, ama bulamayacaklarını daha en başından biliyorlardı.

Koğuştan tek sıra halinde çıktılar, konuştukları gibi, aralarında doktorun ve eczacı kalfasının da bulunduğu en güçlü altı kişi önde, gerisi arkada, her birinin elinde bir karyola demiri, kir pas içinde, hırpani bir birlik oluşturuyorlardı, girişi geçerlerken içlerinden biri elindeki demiri yere düşürdü, döşeme taşlarının üzerinde çıkan sesler bir mitralyöz salvosu gibi yankılandı, Vicdansızlar bu tangırtıyı duyup niyetimizi sezdilerse yandığımızın resmidir. Doktorun karısı kimseyi, kocasını bile uyarmadan ileri doğru koşup koridor boyunca baktı, sonra çok sessiz, duvara sürünerek ilerleyip koğuşun girişine yaklaştı, içeri kulak kabarttı, içerden gelen seslerde alarm belirtisi yoktu. Bu bilgiyi ötekilere aktarmak için acele etti ve geldiği gibi geri döndü. Bu küçük ordunun ağır ağır ve sessizlik içinde ilerlemesine karşın, vicdansızla-

rın bulunduğu kanattaki koğuşları işgal eden ve yakında olup biteceklerden haberi olanlar, biraz sonra kopacak savaş çığlıklarını daha iyi duyabilmek için kapılara yanaşıyorlardı, hatta bunların arasında, henüz patlamamış barutun kokusuyla uyarılmış savaş atları gibi sinirlerini dizginleyemeyen bazı kişiler son anda gruba katılmaya karar verdi, birkaç kişi de silahlanmak için geri döndü, artık on yedi kişi değil, bunun en az iki katı bir grup oluşturuyorlardı, bu takviye, gözü siyah bantlı yaşlı adamın hoşuna gidecek cinsten değildi kuşkusuz, ne var ki tek bir birliği değil, iki birliği birden komuta ettiğini hiçbir zaman bilemedi. İç avluya açılan seyrek pencerelerden içeri gri, ölgün, hızla solan, gelmekte olan gecenin dipsiz ve karanlık kuyusuna doğru şimdiden kayıp giden bir ışık sızıyordu. Körlerin, körlüğün neden olduğu giderilemez hüznün sürekliliği bir yana bırakılacak olursa, gözlerinin henüz görmekte olduğu uzak bir geçmişte yaptıkları bir sürü umutsuz davranışın kaynağını oluşturan atmosfer değişikliklerinin ve benzeri başka nedenlerin yol açtığı yıpratıcı üzüntülerden uzak kalma avantajları vardı. Lanetli koğuşun kapısına geldiklerinde, ortalık o kadar kararmıştı ki doktorun karısı kapının önüne dört değil, sekiz yatağın yığılmış olduğunu fark edemedi, söz konusu engellerin sayısı onların haberi yokken iki katına çıkmıştı ama bu, kısa vadede içerdekilerin aleyhine bir durum yaratacak, bunun böyle olduğunu da çok geçmeden fark edeceklerdi. Gözü siyah bantlı yaşlı adamın sesi haykırır gibi yükseldi, ağzından buyruk olarak Şimdi, sözcüğü çıkmış, o klasik Hücum, sözcüğü aklına gelmemişti ya da mikrop yuvası, içinde bitlerin ve tahtakurularının cirit attığı, yatakları terden ve sidikten çürümüş, vaktiyle gri olan, oysa şimdi insanın içini kaldıran alaca bulaca renk almış çarşafları çuval bezinden farksız, sefil karyolalara karşı girişilecek saldırıyı askerî bir terimle başlata-

cak kadar ciddiye almak ona gülünç gelmişti, doktorun karısı bütün bunları önceden biliyordu, ama şu anda göremiyordu, hatta kapıdaki engellerin pekiştirildiğini bile fark edememişti. Körler, kendi görkeminden başı dönmüş birer baş melek gibi ilerleyip, ellerindeki demirleri kendilerine söylendiği gibi olabildiğince yukarıda tutarak engele karşı saldırıya geçtiler, ne var ki karyolalar yerinden kıpırdamadı, aslında bu Herkül parçaları, arkadan gelenlerden daha güçlü olmadıkları bir yana, ellerindeki demirleri taşımakta bile zorlanıyorlardı, bu halleriyle de vaktiyle sırtında bir çarmıh taşımış, sonra da insanların gelip onu bu çarmıha germelerini beklemiş kişiyi andırıyorlardı. Sessizlik bozulmuştu, dışarıdakiler bağırıyordu, içerdekiler de bağırmaya başlamışlardı, körlerin ne kadar dehşet verici sesler çıkardığını o güne kadar olasılıkla kimse fark etmemişti, neden bağırdıklarını bilmeden bağırdıklarını düşünüyorsunuz, susmalarını söylemek geçiyor içinizden ama bir de bakıyorsunuz ki siz de bağırmaya başlamışsınız, geriye bir tek sizin de kör olmanız kalıyor ama o gün henüz gelmedi. Bu arada, kimileri saldırdıkları, kimileri de savundukları için bağrışıp duruyordu, dışarıdakiler, karyolaları itemedikleri için umutsuzluğa kapılıp ellerindeki demirleri yere rasgele bırakmış, kapının eşiğine kadar ilerlemeyi başarmış olanlar hep birlikte tek bir beden oluşturmuşlardı sanki, oraya kadar ilerleyememiş olanlar da önlerindekileri var güçleriyle sırtlarından itiyorlardı, karyolaları birazcık kımıldatmışlar ve neredeyse zafere ulaşacaklardı ki birden hiçbir uyarı yapılmadan, hiçbir tehdit savurulmadan üç el ateş edildiği duyuldu, muhasebeci kör tabancanın namlusunu aşağı indirerek ateş etmişti. Saldıranlardan ikisi yaralanarak yere yığıldı, ötekiler hızla geri çekildi, el yordamıyla hareket ettiklerinden, demirlere basıp yere düşüyor, koridorun duvarları çılgınca haykırmalarla

yankılanıyor, bu arada öteki koğuşlardan da bağrışmalar geliyordu. Karanlık neredeyse tam olarak bastırmıştı, kurşunların kime isabet ettiğini anlamaya olanak yoktu, uzaktan, Kim yaralandı, diye bağırılabilirdi tabii, ama bu uygun bir davranış olmazdı, yaralılara karşı saygılı ve dikkatli olmak, onlara acıma duygusuyla yaklaşmak, kurşun rastlantı sonucu oradan içeri girmişse elini alnına koymak, sonra alçak sesle nasıl olduklarını sormak, yaralarının önemli olmadığını, ilkyardım ekibinin gelmek üzere olduğunu söylemek, ayrıca onlara su vermek –tabii karınlarından yaralanmamışlarsa, ilkyardım kitapları bu durumda onlara su verilmemesi gerektiğini yazar– gerekir. Şimdi ne yapıyoruz, dedi doktorun karısı, yerde iki yaralı var. Yerde iki kişi olduğunu nereden bildiğini ona kimse sormadı, oysa sekmelerin yol açacağı yaralanmaları hesaba katmazsak –sekme olduysa tabii– üç el ateş edilmişti. Gidip onları bulmalıyız, dedi doktor, Tehlike büyük, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, verdiği saldırı buyruğunun tam bir felakete dönüştüğünü gördüğü için cesaretini yitirmiş bir sesle, varlığımızı fark ederlerse yeniden ateş ederler, sözünün burasında durdu, içini çekti ve ekledi, Ama oraya gitmeliyiz, ben hazırım, Ben de size katılıyorum, dedi doktorun karısı, emekleyerek gidersek tehlikeyi azaltmış oluruz, onları en kısa zamanda, içerdekilerin tepki vermesine fırsat bırakmadan bulmalıyız, Ben de geliyorum, dedi, Sen nereye ben de oraya diyen kadın, oradakilerin hiçbirinin aklına, yaralıları belirlemenin çok kolay olduğunu –dikkat, yaralılar olduğu gibi ölüler de olabilir, bunu şu anda bilemiyoruz–, herkesin sırayla Gideceğim ya da Gitmeyeceğim, demesinin bunun için yeterli olduğunu, bunu söylemeyenlerin aradıkları kişiler olacağını ileri sürmek gelmedi.

Dört gönüllü sürünerek ilerlemeye başladı, iki kadın ortada, iki erkek yanlarda, kendiliğinden böyle oldu, yani

erkeklere özgü kibarlıktan dolayı ya da şövalyelere özgü kadınları koruma güdüsüyle öyle sıralanmadılar, doğrusunu isterseniz, muhasebeci kör bir kez daha ateş etmeye kalkarsa her şey atış açısına bağlı olacaktı. Her neyse, belki de hiçbir şey olmaz, gözü siyah bantlı yaşlı adamın aklına yola çıkmadan önce bir fikir gelmişti, önceki fikirlerinden belki de daha iyi bir fikir, oradaki arkadaşların hep birden çok yüksek sesle konuşmaya, hatta bağırmaya başlamalarını istemişti, bunu yapmaları için zaten çok neden vardı, böylelikle bu sesler onların düşündüklerini yaparken kaçınılmaz olarak çıkaracakları gürültüyü örteceği gibi, yolda giderken kazara çıkarabilecekleri başka gürültüleri de örtecekti. İlkyardım ekibi hedefine birkaç dakikada ulaştı, hatta oraya vardıklarını daha yerde yatan bedenlere dokunmadan anladılar, üzerinde sürünerek ilerledikleri kan birikintisi onlara, Ben yaşamın ta kendisiydim, benden sonra hiçbir şey yok, der gibiydi, Tanrım, diye düşündü doktorun karısı, ne kadar çok kan akmış, doğruydu, ortalık kan gölüne dönmüştü, elleri ve giysileri, döşeme taşlarının, döşeme tahtalarının üzerine zamk dökülmüş gibi yapışıyordu. Doktorun karısı, dirseklerinin üzerine kalkarak ilerlemeye başladı, ötekiler de öyle yaptılar. Kollarını ileri doğru uzatarak ilerleyip sonunda bedenlere ulaştılar. Geride kalan arkadaşlar, var güçleriyle büyük bir şamata koparmayı sürdürüyorlardı, transa geçmiş ağlayıcılardan farkları yoktu artık. Doktorun karısının ve gözü siyah bantlı yaşlı adamın elleri, yere yığılan bir adamı birer topuğundan kavradı, doktor ile öteki kadın da kendi hesaplarına öteki adamı biri kolundan, öteki bacağından yakalamıştı, şimdi çekmeleri, ateş alanından en kısa sürede çıkmaları gerekiyordu. Ama bu kolay değildi, biraz doğrulup emekleme durumuna geçmeleri gerekiyordu, kalan birazcık güçlerini en iyi biçimde kullanmanın başka çaresi yoktu. Bir el ateş edildi ama

kurşun bu kez kimseye isabet etmedi. İçlerinde kabaran korku onları kaçırtmadı, tersine, gerek duydukları enerjiyi harekete geçirmeye yaradı. Bir an sonra güvendeydiler, koğuşun kapısına yakın olan duvara olabildiğince çok yaklaşmışlardı, ancak çok yanlamasına sıkılacak bir kurşun ulaşabilirdi onlara, neyse ki muhasebeci körün balistik konusunda o kadar usta olduğu kuşku götürürdü. Bedenleri kaldırmayı denediler, ama bundan vazgeçtiler. Ancak sürükleyebiliyorlardı, pıhtılaşmaya başlamış kan bir yandan kazıma aleti kullanılıyormuş gibi yerde izler bırakırken, yaralardan taze kan gelmeye devam ediyordu. Bekleyenler, Kim bunlar, diye sordu, Görmediğimize göre nereden bilebiliriz, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Bu böyle sürüp gidemez, dedi biri, koğuştan çıkıp saldıracak olurlarsa, iki yaralıdan çok daha fazlasıyla karşı karşıya kalırız, Ya da iki ölüden, dedi doktor, çünkü nabız atışlarını alamıyorum. Geri çekilmekte olan bir ordu gibi, yaralılarını koridor boyunca taşıdılar, girişe geldiklerinde soluk almak için ara verdiler, orada kamp yapmaya karar vermiş gibi görünüyorlardı ama gerçek bambaşkaydı, bütünüyle tükenmişlerdi, Ben burada kalıyorum, elimi kaldıracak halim yok. Önceleri bu kadar küstah ve saldırgan olan, kabalaşmaya kolayca can atan vicdansız körlerin artık yalnızca kendilerini savunmakla yetinmelerinin tuhaf karşılanabileceğini anımsatmanın zamanı geldi, savaş alanında düşmanla göğüs göğüse, diş dişe savaşmaktan korkuyormuş gibi barikatlar kurup hiç riske girmeden içeriden ateş ediyorlar. Her şey gibi bunun da bir açıklaması var tabii, ilk başkanlarının trajik biçimde ölmesinden sonra, koğuşa egemen olan disiplin ve itaat anlayışı gevşemiş, buysa muhasebeci körün iktidarı çantada keklik saymak için, yalnızca tabancaya el koymasının yeterli olacağını düşünmek gibi büyük bir hata yapmasından kaynaklanmıştı, oysa uygulamada tam

tersi bir sonuçla karşı karşıya kaldı, tabancayı her kullanışında namlusu kendine dönük ateş etmiş gibi oluyor, başka deyişle, namludan çıkan her kurşun otoritesini bir parça daha yitirmesine neden oluyor, bize gelince, cephanesi bitince neler olacak, onu bekliyoruz. Papaz giysisi giymekle papaz olunmadığı gibi, eline asa almakla da kral olunmaz, bu gerçeği hiç unutmamak gerekir. Kralık asasını şu anda muhasebeci körün taşıdığı bir gerçek, ama insanın dilinin ucuna, ölmüş, koğuşa gömülmüş ama gerektiği gibi değil, ancak üç karış derine gömülebilmiş olan kralın varlığını herkese hâlâ duyurmakta olduğunu, hatta çevreye leş gibi bir koku yaydığından, fazlasıyla duyurmakta olduğunu söylemek geliyor. Bu arada, ay gökyüzünde yükseldi. Dış avluya açılan kapıdan içeriye giderek büyüyen donuk bir aydınlık süzülüyor, yerde yatan ikisi ölü, gerisi canlı bedenler yavaş yavaş birer hacim, desen, biçim, çizgi, kontur kazanıyor, yani adı konmamış bir dehşetin tüm ağırlığını kuşanıyor, bunun üzerine doktorun karısı, kör gibi davranmayı sürdürmenin artık hiçbir anlam taşımadığını –zaten şimdiye kadar da bir anlam taşımamıştı– anlıyor, burada hiç kimse için artık bir kurtuluş şansı olmadığı açık, aslında körlük biraz da bu, hiçbir umudun kalmadığı bir dünyada yaşamak. Dolayısıyla, ölülerin kim olduğunu söyleyebilirdi, bunlardan biri eczacı kalfası, öteki de körlerin rasgele ateş açacaklarını söylemiş olan kişiydi, bir bakıma ikisi de haklı çıkmıştı, Onların kim olduklarını nereden bildiğimi sormayın bana, çünkü bunun yanıtı basit, gözlerim görüyor. Orada bulunanların bazısı bunu zaten bildiğinden hiçbir şey söylemedi, bazıları da bir süreden beri bundan kuşkulanıyordu ve kuşkularının doğru olduğunu görmüşlerdi, ama geriye kalanların bu durumu umursamaması beklenmedik bir şeydi, bununla birlikte, iyi düşünecek olursak bu davranışın bizi şaşırtmaması

gerekir, başka bir zaman yapılsa böyle bir açıklamanın herkesi ayağa kaldıracağı, büyük bir heyecan yaratacağı, ne kadar şanslısın, herkesin başındaki bu felaketten kurtulmayı nasıl başarabildin, gözlerine hangi damlayı damlatıyorsun, bana doktorunun adresini versene, bu hapishaneden çıkmama yardım et, gibi konuşmalara yol açacağı düşünülebilirdi, ancak şu anda hiçbir önemi yoktu, ölüm geldiğinde herkes aynı körlüğe bürünmüş olacaktı. Ne var ki bu işi böyle, her türlü savunma aracından yoksun sürdüremezlerdi, karyola demirleri bile orada kalmıştı, kendilerini yumrukla savunmalarına olanak yoktu. Doktorun karısının rehberliğinde ölüleri dışarı, sahanlığa çıkarıp orada ay ışığının altında, onun süt gibi beyaz aydınlığında bıraktılar, ölüler dıştan beyazdı ama içleri kapkaraydı. Biz koğuşlara dönelim, dedi gözü siyah bantlı yaşh adam, nasıl bir organizasyon yapacağımıza sonra karar veririz. Bunlar, kimsenin dikkate almadığı çılgın sözlerdi. Geldikleri yere göre gruplara ayrılmamışlar, bazıları binanın sol kanadına, bazıları da sağ kanada doğru giderken yolda rastlaşıp birbirleriyle tanışmışlardı, doktorun karısı ile Sen nereye gidersen ben de oraya, diyen kadın buraya kadar birlikte gelmişlerdi, ama doktorun karısının aklında o anda böyle bir düşünce yoktu, hayır, bunu hiç düşünmemişti, ama bundan söz etmek istemedi, verilen sözler her zaman tutulmaz, bunu kimi zaman zayıflığımızdan, kimi zaman da bizi aşan, hesaba katmadığımız bir gücün zorlamasıyla yaparız.

Bir saat geçti, ay gökyüzünde yükseldi, açlık ve korku uykuyu kovar, koğuşlarda kimsenin gözüne uyku girmiyor. Ne var ki bu uykusuzluğun tek nedeni bunlar değil. Kısa süre önce giriştikleri ve büyük bir bozgunla sonuçlanan savaşın yol açtığı heyecan ya da havada titreşen ama bir türlü adını koyamadıkları bir şeyler yüzünden körler tedirgin. Kimse koridorlara çıkmayı göze

alamıyor ama her koğuşun, hani şu herkesin bildiği, düzenden ve yöntemden pek hoşlanmayan, geleceklerini bir an olsun düşünmeden vızıldayıp duran eşekarılarından oluşan bir kovandan farkı yok, ama körleri, o zavallı insanları eşekarılarına benzeterek asalak ve kaşık düşmanı yerine koymaya da hakkımız yok, ayrıca onları hangi asalaklıkla, hangi kaşık düşmanlığıyla suçlayabiliriz ki, neyse, benzetmeler yapmaktan, hem de hiç düşünmeden yapmaktan kaçınmalıyız. Bununla birlikte, istisnası olmayan kural olmaz ve bu sözün doğruluğu burada bir kadın tarafından kanıtlandı, sağ taraftaki ikinci koğuşta kalan bu kadın, koğuşa girer girmez öteberisini karıştırmaya başladı ve bulduğu küçük bir nesneyi, başkalarının gözünden gizlemek istiyormuş gibi, avcunun içine sakladı, bütünüyle unutuldukları sanılsa bile eski alışkanlıklar günün birinde ortaya çıkar. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için kuralının geçerli olması gereken bu yerde, güçlülerin, zayıf olanların ağzından lokmasını acımasızca nasıl aldığını gördük, gece çantasının içinde bir çakmağı olduğunu anımsayan bu kadın, bütün bu gürültü patırtı arasında çoktan kaybolması gereken o çakmağı sinirli sinirli aradı ve sonunda buldu, şimdi hayatta kalmasının tek koşuluymuş gibi onu kıskançlıkla saklıyor, arkadaşlarından birinin son bir sigarası kalmış olabileceğini, yakabilmek için de çakmağın çıkaracağı o küçük aleve gerek duyabileceğini aklının ucuna bile getirmiyor. Öyle olsa bile, adam kadından ateş istemeye zaten zaman bulamayacak. Kadın, tek bir söz etmeden, kimseye allahaısmarladık ya da sonra görüşürüz demeden koğuştan çıktı, boş koridorda ilerliyor, ilk koğuşun kapısının önünden geçiyor, içerde onun oradan geçtiğinin farkına kimse varmadı, binanın girişini geçiyor, alçalmakta olan ayın ışığı döşeme taşlarının üzerinde bir süt gölü oluşturmuş, kadın şimdi binanın öteki kanadında, karşısına çıkan yeni bir

koridorda ilerliyor, gitmek istediği yer, dümdüz gidildiğinde en uçta, hedefi ile kendi arasında hiçbir engel yok. Zaten onu çağıran sesleri duyduğu yok, aslında çağıran falan da yok, duyduğu sesler, en dipteki koğuşta, kazandıkları askerî zaferi bir şölenle kutlayan vicdansızların yaptığı şamatadan başka bir şey değil, şölen sözcüğünün bilerek abartılı kullanılmış olmasını bağışlayın, yaşamda her şeyin göreceli olduğunu unutmayalım, adamlar ellerinde ne varsa onu yiyip içiyorlar yalnızca, yaşasın beleş ziyafet, ötekiler de bu ziyafete bayıla bayıla katılmak isterlerdi ama buna olanak yok, çünkü ziyafetle aralarında üst üste konmuş sekiz yatak, bir de dolu tabanca var. Kadın, koğuşun girişinde, karyolaların tam önünde dizlerinin üzerine çökmüş duruyor, çarşafları, örtüleri usulca dışarı çekiyor, sonra ayağa kalkıp yukarıdaki şilteyi indiriyor, ardından üçüncü şilteyi, kolları dördüncü şilteye uzanabilecek kadar uzun değil, ayrıca bunun önemi de yok, çarşaflar barut döşer gibi döşendi, alevlerin her yere uzanabilmesi için ucunu ateşlemek yeter. Kadın, çakmak alevinin olabildiğince yüksek yanması için ne yapması gerektiğini de anımsıyor, bir makas ucu gibi titrek o küçük alev demeti uzuyor işte. Yukarıdaki yataktan başlıyor tutuşturmaya, alev kumaşın yağlı kirini sabırla yalıyor, sonunda kumaş yanmaya başlıyor, sonra ortadaki şilte, sonra aşağıdaki, kadın kendi saçından gelen yanık kokusunu aldı, dikkat etmesi gerek, çırayı tutuşturacak olan kişi o, çıra gibi yanacak olan değil, içeride vicdansızların bağırdığını duyuyor ve düşünüyor, Ya ellerinin altında su varsa, ya ateşi söndürürlerse, bunun üzerine umutsuzluk içinde alttaki yatağın altına giriyor, çakmağı şiltenin altında uzun uzun gezdiriyor, alevler birden şurada burada hızla canlanıp çoğalıyor, kavurucu tek bir alev perdesi haline geliyor, derken sudan bir sütun bu alev perdesini delip kadının üzerine boşalıyor ama boşuna, artık kadı-

nın bedeni de alevleri beslemekte. İçerde neler oluyor, kimsenin girmeye cesareti yok, ama düş gücü dediğimiz şey de biraz işimize yaramalı değil mi, alevler bir yatak-tan ötekine hızla atlıyor, bütün yataklarda birden aynı anda yatmak istiyor sanki ve bunu başarıyor, vicdansız-lar ellerindeki suyu oraya buraya derken boşa harcadılar, şimdi pencerelere ulaşmaya çalışıyorlar, alevlerin henüz yalamadığı gece masalarının üzerine dengesiz biçimde tırmanıyorlar, ama birden alevler onlara ulaşıyor, kayıp düşüyorlar, alevler orada ve alevlerden ısınan camlar patlamaya, darmadağın olmaya başlıyor, içeri ıslık çala-rak serin hava giriyor ve alevleri canlandırıyor, ah evet, bu arada çevreden yükselen öfke ve korku çığlıkların-dan, hırlamalardan, can çekişmelerden söz etmeyi de unutmayalım ama bu seslerin giderek zayıflayacağını da belirtelim, örneğin çakmaklı kadının uzun süreden beri artık hiç sesi çıkmıyor.

Yangının bu aşamasında, öteki körler duman kapla-mış koridorlardan korku içinde kaçıyor, Yangın var, yan-gın var, diye bağırıyorlar ve biz burada insanların toplu olarak kaldıkları düşkünlerevi, hastane ve akıl hastanesi gibi yerlerin ne kadar kötü tasarlandığına, ne kadar kötü düzenlendiğine sıcağı sıcağına tanık oluyoruz, her kötü karyola bile tek başına sivri demirleriyle öldürücü bir tuzağa dönüşebilir, yerlerde yatanlar bir yana, kırk kişi kalacak büyüklükte yapılmış koğuşa tek bir kapı konmuş olmasının, yangın buradan başlayıp çıkışı engelleyecek olursa doğurabileceği korkunç sonuçları bir düşünün. Ne mutlu ki, mutlulukların felaket getirdiğinden pek söz edilmese de felaketlerin mutlu sonuçlar doğurması-na sık rastlanıyor, insanlık tarihi bunu kanıtlıyor, dünya-mızın böyle çelişkileri var işte ve bazı çelişkiler üzerinde daha fazla duruluyor, bizi ilgilendiren durumdaysa tersi-ne, koğuşların tek bir kapısının bulunması bir mutluluk

oldu, çünkü bu sayede, vicdansızları yakıp kül eden ateş öteki yerlere çok geç sıçradı, karışıklık ciddi boyutlara ulaşmazsa, daha fazla insan kaybetmenin acısını belki yaşamayacağız. Ayaklar altında kalan, itilip kakılan, sille tokat yiyen körlerin sayısı az değil tabii, ama bu, panik sonucu ortaya çıkan bir durum, dolayısıyla doğal karşılanabilir, hayvanlara özgü yapı böyle işte, aslında kendilerini toprağa sıkı sıkı bağlayan bir sürü kökleri olmasa bitkiler de daha farklı davranmazdı, ormandaki ağaçlar ayaklanıp yangından kaçmaya başlasa ne manzara olurdu hani. Avlunun iç bölümünün oluşturduğu sığınak, koridorda avluya bakan pencereleri açmayı akıl eden körlerce kullanıldı. Atladılar, takıldılar, yerlere düştüler, şimdi ağlıyor, bağırıyorlar ama hepsi kurtuldu, şimdilik sağlıkları da yerinde, ateş çatıyı sarıp çökmesine yol açtığında havaya fişek gibi savuracağı yanar odun parçaları inşallah ağaç dallarını tutuşturmaz diyelim. Binanın öteki kanadında da korku kendini aynı biçimde gösteriyor, körlerden birinin burnuna yanık kokusu gelmesi, ateşi ta yanında duyumsamasına yetiyor, aslında böyle bir şey yok tabii, bu yüzden koridorlar kısa sürede dolup taştı, birisi çıkıp da bu duruma çekidüzen vermeyecek olursa gerçek bir tragedya yaşayacağız. Birinin aklına birden doktorun karısının gözlerinin gördüğü geliyor, Nerede o, diye soruyor herkes, ne olup bittiğini, nereye gitmemiz gerektiğini söylesin bize, nerede o, Buradayım, koğuştan dışarı ancak çıkabildim, şehla çocuğun yüzünden, hangi deliğe girdiğini kimse bilmiyordu, şimdi burada, elinden sıkı sıkı tutuyorum, elini bırakmam için kolumu koparmaları gerekir, öteki elimle de kocamın elini tutuyorum, diyor, sonra koyu renk gözlüklü genç kız geliyor, sonra gözü siyah bantlı yaşlı adam, birbirlerinden hiç ayrılmıyorlar, sonra birinci kör, sonra karısı, hep birlikte, buradaki sıcaklığın bile patlatıp dağıtamayacağı sıkı bir

çam kozalağından farkımız yok. Bu arada, bu kanattan birçok kör, öteki kanattakileri izleyerek dışarı, avluya atlamışlardı, öteki binanın büyük bir bölümünün kor haline geldiğini göremiyorlar ama yüzlerinde ve ellerinde o yönden gelen alev gibi rüzgârı duyumsuyorlar, şu anda çatı henüz dayanıyor, ağaçların yaprakları yavaş yavaş kıvrılıp bükülüyor. Biri bağırdı, Ne duruyoruz burada, neden dışarı çıkmıyoruz, oraya toplanmış insanların başlarının oluşturduğu denizden gelen yanıt üç sözcükten ibaretti, Orada askerler var, ama gözü siyah bantlı yaşlı adam, Burada canlı canlı yanmaktansa, tek bir kurşunla ölmek daha iyidir, dedi, deneyimli bir ağızdan dökülür gibiydi bu sözler, belki de o değil de, onun ağzından, muhasebeci körün attığı son kurşunun isabet etmediği çakmaklı kadın konuşmuştu. Doktorun karısı, İzin verin de geçeyim, askerlerle konuşacağım, dedi, bizi burada böyle ölmeye terk edemezler, onların da duyguları vardır. Askerlerin de duyguları olması umudu sayesinde, kalabalığın arasında dar bir şerit açılabildi, doktorun karısı bu dar şeritten, peşindeki grupla birlikte zorlukla ilerledi. Duman görmesini engelliyordu, kısa süre sonra ötekiler kadar kör olacaktı. Girişte, kendilerine ancak geçebilecek kadar bir yol açabildiler. Avluya açılan kapılar kapatılmıştı, oraya sığınan körler sığındıkları yerin emin olmadığını çabuk fark etti, dışarı çıkmak istiyor, birbirlerini itiyorlardı, ne var ki öte yandakiler direniyor, yay gibi geriliyorlardı, içlerinde taşıdıkları askerlere görünme korkusu şimdilik ağır basıyordu ama güçleri tükendiğinde, alevler yaklaştığında –gözü siyah bantlı yaşlı adam haklıydı–, bir kurşunla ölmeyi yeğ tutacaklardı. O kadar uzun süre beklemeleri gerekmedi, doktorun karısı sonunda sahanlığa çıkmayı başarmıştı, neredeyse yarı çıplaktı, iki eli de meşgul olduğundan, ilerlemekte olan küçük gruba katılmaya, yani kalkan trene binmeye

çalışanların orasına burasına asılmalarına karşı kendini koruyamamıştı, önlerine göğsü yarı çıplak durumda vardığında askerlerin ağzı bir karış açık kalacaktı. Ana giriş kapısına kadar olan geniş alanı artık ay ışığı değil, yangının kızıllığı aydınlatıyordu. Doktorun karısı bağırdı, Ne olur, sevdiklerinizin başı üstüne, bırakın dışarı çıkalım, ateş etmeyin. Yanıt veren olmadı. Işıldak yanmıyordu, kıpırdayan hiçbir siluet fark edilmiyordu. Doktorun karısı iki basamak indi, hâlâ korkuyordu, Ne oluyor, diye sordu kocası, kadın yanıt vermedi, gözlerine inanamıyordu. Son basamakları da indi, giriş kapısına yöneldi, şehla çocuk, kocası ve takımın geriye kalanı ardından geliyordu, hiç kuşku yoktu, askerler çekip gitmişlerdi ya da birileri onları götürmüştü, çünkü onlar da kör olmuşlardı, sonunda hepsi kör olmuştu.

Kısaca söyleyecek olursak, her şey aynı anda oldu, doktorun karısı bağırarak herkesin artık özgür olduğunu söyledi, binanın sol kanadının çatısı korkunç bir gürültüyle çöktü, alev parçaları her bir yana yağmur gibi yağdı, körler haykırarak avluya doğru koşuştular, bunu başaramayanlar içerde kaldı ve duvarlarda ezildi, daha başkaları ayaklar altında kalarak biçimsiz, kanlı birer kütleye dönüştü, birden her yana yayılan alevler onları sonunda yakıp kül edecekti. Ana giriş kapısı ardına kadar açık, akıl hastanesindeki deliler dışarı çıkıyor.

13

Körlerden birine, Özgürsün, diyorlar, onu dış dünyadan ayıran kapı açılmış, Haydi git, özgürsün, diyorlar yeniden, yerinden kıpırdamıyor, sokağın ortasında hareketsiz duruyor, onun gibi ötekiler de korku içinde, nereye gideceklerini bilemiyorlar, çünkü tanım olarak akılcı, kusursuz bir labirent olan deliler evinde yaşamak ile bir rehberin elini ya da bir köpeğin tasmasını tutmadan kentin çılgın labirentinde, belleğin bize o kentin farklı yerlerinin yalnızca imgesini gösterebileceği, ama oralara ulaşmada hiçbir yardımının dokunamayacağı o labirentin içinde kendini tehlikeye atmak arasında hiçbir bağ kuramıyorlar. Şimdi bir uçtan ötekine alevler içinde yanan binanın önünde çakılıp kalmış körler yangının oluşturduğu şiddetli sıcak dalgasını yüzlerinde duyumsuyorlardı, bu sıcak hava onları bir bakıma, daha önce çevrelerini saran, aynı zamanda hem hapishane hem barınak olan duvarlar gibi koruyordu. Birbirlerinden ayrılmıyorlar, sürüdeki koyunlar gibi birbirlerine sokulmuşlar, kimse kara koyun olmak istemiyor, çünkü hiçbir çobanın peşinden onu aramaya gelmeyeceğini önceden biliyor. Alevler giderek canlılığını yitiriyor, ay ışığı yeniden ortalığı ağartmaya başlıyor, körler kıpırdanmaya başlıyor, Burada sonsuza kadar kalamayız, diyor içlerin-

den biri. Biri, gündüz mü, gece mi olduğunu soruyor, yersiz gibi görünen bu merakın nedenini herkes hemen anlıyor, Belki de yiyecek bir şeyler getirirler bize, kim bilir belki bir aksaklık ya da gecikme olmuştur, bunu daha önce de birçok kez yaşadık, İyi ama askerler artık burada değil ki, Bunun bir anlamı yok, belki de artık onlara gerek kalmadığı için gitmişlerdir, Anlamıyorum, Örneğin, hastalığın artık bulaşma tehlikesi kalmamıştır belki, Belki de yakalandığımız hastalığa bir ilaç bulmuşlardır, Harika olurdu bu, evet bu harika olurdu, Ne yapıyoruz, Ben gün doğuncaya kadar burada kalıyorum, Günün doğduğunu nereden anlayacaksın, Güneşten, güneşin sıcaklığından, Hava kapalı olmazsa tabii, Bekleye bekleye sonunda günü doğdururum. Yorgunluktan tükenen birçok kör yerlere oturmuş, daha da bitkin başkaları kendilerini oldukları gibi yere bırakıvermiş, bazıları da bayılmıştı, gecenin serinliği onları olasılıkla kendine getirir ama emin olduğumuz bir şey varsa, o da, harekete geçmek gerektiğinde bu zavallılardan bazılarının yerinden kalkamayacağı, koşunun bitmesine üç metre kala yere yığılan maratoncu gibi, güçleri ancak buraya kadar yetti, sonuç olarak açıkça gördüğümüz şey, her insanın yaşamının vaktinden önce sona erdiği. Körler, askerlerin ya da başkalarının, örneğin Kızılhaç elemanlarının, kendilerine yiyecek ve yaşamaları için gerekli daha başka şeyleri getirmelerini bekliyorlardı, ne var ki onlar da şu anda oturmuş ya da yatar durumdaydılar, onlar umutlarını biraz daha geç yitirecekler, aradaki tek fark bu. Ve öyle görünüyor ki, körlüğümüzü geçirecek bir ilacın bulunduğuna inanan kişi içimizdeki en mutlu kişi.

Doktorun karısı da aynı şeyi düşündü ama başka nedenlerle ve kendi grubuna, sabahı beklemenin daha doğru olacağını söyledi, Şu anda yapılacak en ivedi şey, yiyecek bir şeyler bulabilmek, ama gece karanlığında bu

hiç de kolay değil, Kentin neresinde bulunuyoruz, bir fikrin var mı, diye sordu kocası, Yaklaşık olarak neredeyiz, Evimizden uzakta, Oldukça uzakta. Kendi evlerinin ne kadar uzakta olduğunu ötekiler de öğrenmek istedi, adreslerini verdiler, doktorun karısı onlara yaklaşık bilgiler verdi, şehla çocuk oturduğu yeri anımsamıyordu, bunda şaşıracak bir şey yok, uzun süredir annesini istemekten vazgeçmişti zaten. En yakındakinden başlayıp en uzaktakine doğru gidecek olurlarsa, uğrayacakları ilk ev koyu renk gözlüklü genç kızın eviydi, sonra gözü siyah bantlı yaşlı adamınki, sonra doktorun karısının evi, sonuncu ev de birinci körün eviydi. Bu yolu izleyeceklerine kuşku yoktu, çünkü koyu renk gözlüklü genç kız, olanak bulunur bulunmaz kendi evine bırakılrnasını istedi, Annemle babamı ne durumda bulacağımı bilemiyorum, diyor ve bu içten kaygı, özellikle toplum ahlakı konusunda yanlış davranışların ne yazık ki çok yaygın olduğu günümüzde, insanlarda güçlü duyguların, özellikle de ana baba sevgisinin bulunmadığını ileri süren önyargıların ne kadar temelsiz olduğunun bir göstergesi. Gece serinliği çıktı, alevlerin yakacağı pek bir şey kalmadı artık, yanmış binadan yayılan sıcaklık, doktorun karısı ve grubu gibi girişten çok uzakta bulunan körlerin titremesini önlemeye yetmiyor. Birbirlerine sokulup oturmuşlar, üç kadınla küçük çocuk ortada, erkekler onların çevresinde, onları gören doğduklarından beri öyle olduklarını sanır, çünkü gerçekten tek bir beden, tek bir soluk ve tek bir açlık oluşturan bir topaktan farkları yok. Teker teker hepsi hafif bir uykuya daldı ve bu hafif uykudan birçok kez uyandı, çünkü çevredeki körler üzerlerindeki sersemliği atıyor, ayağa kalkıyor, uyurgezer gibi dolaşırken bu küçük insan yığınına takılıp tökezliyordu, öyle ki uyuyanlardan biri yerinden kıpırdamamaya karar verdi, orada ya da gidip bir başka yerde uyumak fark etmiyordu hiç.

Sabah olduğunda, yıkıntıların üzerinden yalnızca ince birkaç duman sütunu yükseliyordu, ama o da uzun sürmedi, çünkü çok gecikmeden yağmur yağmaya başladı, ince bir çisenti, havada toz gibi uçuşan damlalar, ama kararlı, damlalar başlangıçta sıcak zemine ulaşamıyordu bile, toprağa değer değmez buharlaşıyordu, ama biliyoruz ki, sürekli yağan küçük yağmur büyük fırtına getirir, bu sözü daha güzel söylemek istiyorsanız, uyaklı koşuklu bir şeyler düşünmek size düşüyor. Körlerden bazılarının kör olan yalnızca gözleri değil, beyinleri de kör, yoksa, yağmur yağdığı için yiyeceklerin gelmeyeceği sonucuna varmalarına yol açan dolambaçlı akıl yürütmeyi nasıl açıklarsınız. Onları, mantıklarının temelini oluşturan önermenin yanlış, dolayısıyla sonucun da yanlış olduğuna inandırmanın bir yolunu kimse bulamadı, kahvaltı vaktinin henüz gelmediğini söylemek bir işe yaramadı, umutsuzluk içinde kendilerini yerlere attılar, Gelmeyecekler, yağmur yağıyor, gelmeyecekler, diye yineleyip duruyorlardı, öyle ki, harabe haline gelmiş yangın artığı binaların içinde az da olsa barınılacak bir durum olsaydı, söz konusu binalar bu çarpık mantıklı körler yüzünden yeniden deliler evi olarak kullanılmaya başlanırdı.

Gece ayağı takılıp tökezledikten sonra bir yere gitmeyip orada kalan kör yerinden kalkamadı. Yağmur şiddetini artırdığında, karın bölgesindeki son sıcaklığı korumak istermişçesine bir yumak gibi iki büklüm öylece durmayı sürdürdü. Öldü, dedi doktorun karısı, bize gelince, henüz biraz daha gücümüz varken buradan çekip gitsek iyi olacak. Zorlukla, sendeleyerek, başları dönerek birbirlerine tutunup ayağa kalktılar, sonra her biri kuyruktaki yerini aldı, gözleri gören kadın önde, gözleri olup da görmeyenler, yani koyu renk gözlüklü genç kız, gözü siyah bantlı yaşlı adam, şehla çocuk, birinci körün karısı, onun kocası onun ardında yer alıyor, doktor da kuyruğu

tamamlıyor. Tuttukları yol onları kentin merkezine götürüyor, ne var ki, ardından gelenleri en kısa zamanda bir çatı altına bırakıp, sonra da tek başına yiyecek aramaya çıkmak isteyen doktorun karısı böyle düşünmüyordu. Sokaklar tenha, çünkü vakit daha çok erken ya da yağmur giderek şiddetini artırdığı için kimse dışarı çıkmamış. Her yerde çöpler var, bazı dükkânların kapısı açık ama çoğu kapalı, içlerinde kimse yok, ışıkları da sönük. Doktorun karısı, birlikte olduğu kişileri bu dükkânlardan birine bırakıp dönüşte yine aynı yerde bulabilmek için dükkanın sokağını ve kapı numarasını almanın iyi bir fikir olduğunu düşünüyor. Durdu, koyu renk gözlüklü genç kıza, Beni burada bekleyin, bir yere ayrılmayın, dedi, sonra da gidip, camlı kapısı olan bir eczaneden içeri baktı, içerde yatan siluetler görür gibi oldu ve camı tıklattı, gölgelerden biri yerinden kıpırdadı, cama yeniden vurdu, öteki siluetler de ağır ağır kıpırdanmaya başladı, içlerinden biri başını sesin geldiği yere doğru döndürerek kalktı, Hepsi kör bunların, diye düşündü doktorun karısı, ama neden orada olduklarını anlayamadı, belki de eczacının ailesiydi, iyi ama o sert zeminden kuşkusuz daha konforlu olan kendi evlerinde neden kalmıyorlardı, dükkânı mı koruyorlardı acaba, ama kime karşı, özellikle de korudukları malın türü düşünülecek olursa, çünkü çalınan ilaç insanı iyi edebileceği gibi, öldürebilirdi de. Oradan uzaklaştı, biraz ilerde bir başka mağazanın içine baktı, orada da yatan insanlar vardı, kadınlar, erkekler, çocuklar, bazıları dışarı çıkmaya hazırlanıyor gibiydi, içlerinden biri kapıya kadar geldi, elini dışarı uzattı ve Yağmur yağıyor, dedi, Şiddetli mi, diye sordular içerden, Evet, azalıp azalmayacağını görmek için beklemek gerekiyor, dedi kör, konuşan bir erkekti ve doktorun karısına iki adım mesafede duruyordu, onun varlığının farkına varmamıştı, kadın ona Günaydın, deyince yerinden sıç-

radı, çünkü insanların birbirine günaydın deme alışkanlığı kalmamıştı artık, bu durum yalnızca, bir kör için sözcüğün sözlük anlamıyla günün hiçbir zaman aydın olmaması yüzünden değil, günün o saatinin akşam ya da gece olduğundan hiç kimsenin emin olamaması yüzündendi, öte yandan bu insanların, şimdi söylenenlerle çelişkili olarak, iyi kötü sabaha rastlayan bir saatte hep birlikte kalkmalarının nedeni, içlerinden bazılarının daha birkaç gün önce kör olmaları, dolayısıyla da gündüz gece, uyuma uyanma alışkanlıklarını henüz bütünüyle yitirmemiş olmalarıydı. Adam, Yağmur yağıyor, dedi, sonra, Kimsiniz siz, diye sordu, Buralardan değilim, Yiyecek mi arıyorsunuz, Evet, dört gündür ağzımıza bir lokma koymadık, Bu bir hesaplama yalnızca, Yalnız mısınız, Kocamla ve arkadaşlarla birlikteyiz, Kaç kişisiniz, Toplam yedi kişi, Bize katılmayı düşünüyorsanız, bu düşünceyi aklınızdan çıkarın, biz zaten çok kalabalığız, Biz yalnızca buradan geçiyorduk, Nereden geliyorsunuz, Körlük salgını başladığında karantinaya alındık, Ha, evet, karantina, hiçbir halta yaramadı, Neden böyle diyorsunuz, Dışarı çıkmanıza izin mi verdiler, Yangın oldu, sonra bizi orada tutan askerlerin çekip gittiğini fark ettik, Siz de dışarı çıktınız, Evet, Sizin askerler herhalde en son kör olanlardan, herkes kör oldu, Herkes mi, Kentteki herkes, ülkedeki herkes kör mü yani, Gören birkaç kişi kalmış bile olsa, onlar da gördüklerini söylemiyor, bunu gizliyor, Neden kendi evinizde kalmıyorsunuz, Çünkü kendi evimin nerede olduğunu bilmiyorum, Bilmiyor musunuz, Peki ya siz, siz evinizin nerede olduğunu biliyor musunuz, Ben... doktorun karısı kocası ve arkadaşlarıyla birlikte, biraz güç bulmak amacıyla bir şeyler atıştırmak için kendi evine gitmekte olduğunu söyleyecekti ki, durum tüm açıklığıyla gözlerinin önüne geliverdi, bugün evinden çıkan bir körün yeniden oraya dönebilmesi bir

mucize sayılırdı, çünkü eskiden olduğu gibi, sokakta karşıdan karşıya geçmek ya da yanılıp her zamanki yönünü yitirdiğinde yolunu yeniden bulmak için, oradan geçen birinin yardımına bel bağlayamazdı, Bildiğim tek şey evimin buradan uzak olduğu, diye tamamladı sözünü, Ama oraya dönebilecek durumda değilsiniz, Hayır, Tamam işte görüyorsunuz, benim de başıma gelen bu oldu, tabii başkalarının da, karantinaya alınmış olan sizlerin öğrenecek çok şeyiniz var, sığınacak bir yeri olmayan insanlar için yaşamın ne kadar kolay olduğunu düşünemezsiniz, Anlamıyorum, Bizim gibi grup halinde yaşayanların –aşağı yukarı herkes bu durumda zaten–, yiyecek aramaya çıkmaları gerektiğinde o işi hep birlikte yapmaları gerekiyor, birbirini yitirmemenin tek yolu bu, hep birlikte yola koyulduğumuz için, arkada eve bakacak biri kalmıyor, dönüşte kendi evimizi bulmayı başardığımızı bile düşünsek, ev büyük bir olasılıkla, kendi evlerini bulamamış bir başka grup tarafından işgal edilmiş oluyor, bizler, hiç durmadan dönen bir bostan dolabı gibiyiz, başlangıçta bu yüzden birbirleriyle dalaşanlar oldu ama biz körlerin aslında sözcüğün tam anlamıyla, bedenlerimizi örten pılı pırtıdan başka hiçbir şeye sahip olmadığımızın çok çabuk farkına vardık, Bunun çözümü, gıda maddeleri satan bir mağazada yaşamak olabilirdi, en azından içerdeki yiyecekler tükeninceye kadar dışarı çıkmak zorunda kalmazdınız, Bunu yapanlar, daha kötüsünü söylememek için şu kadarını söyleyeyim, bir dakika bile rahat kalamazdı, bunu söylememin nedeni, buna kalkışmış olan insanlar olduğunu duymuş olmam, bunlar kendilerini mağazaya kapatıp kapıyı içeriden kilitlemişler, ne var ki yiyecek kokusunun çevreye yayılmasını engelleyememişler, karnı aç insanlar kapının önüne toplanmış, içerdekiler kapıyı açmayınca da mağazayı ateşe vermişler, böylelikle de işi kökünden çözümleyi-

vermişler, ben böyle bir şeye tanık olmadım, bana başkaları anlattı, ne olursa olsun, kökten bir çözüm bu, bildiğim kadarıyla hiç kimse böyle bir şey yapmaya kalkışmıyor, Peki, kimse kendi evinde, kendi dairesinde kalmıyor mu, Kalıyor tabii, ama değişen bir şey olmuyor ki, benim evime de yüzlerce kişi girip çıkmak zorunda kaldı, günün birinde evimi yeniden bulabilecek miyim bilmiyorum, zaten durum göz önüne alınacak olursa, düz ayak bir mağazada ya da bir antrepoda yatıp kalkmak çok daha elverişli, böylelikle merdiven çıkıp inmek zorunda kalmıyorsunuz, Yağmur durdu, dedi doktorun karısı, adam mağazanın içindekilere dönerek, Yağmur durdu, diye yineledi. Yatmakta olanlar bu sözleri duyunca yerlerinden kalkıp öteberilerini toplamaya başladılar, sırt çantaları, küçük bavullar, bez ya da plastik torbalar, yolculuğa çıkar gibiydiler, doğrusu da buydu, yiyecek avına çıkıyorlardı, mağazadan teker teker çıktılar, doktorun karısı, taşıdıkları giysilerin renklerinin hiç de uyumlu olmamasına, bazı pantolonların giyenlerin kaval kemiklerini dışarıda bırakacak kadar kısa, bazılarının da paçalarını kıvırmak gerekecek kadar uzun olmasına karşın üstlerinin başlarının hiç de kötü sayılamayacağını fark etti, üşümüyorlardı kuşkusuz, bazı erkeklerin üstünde gabardin bir giysi ya da palto vardı, iki kadının üstünde uzun kürk manto vardı ama kimsede şemsiye yoktu, bunun nedeni, açıldığında sivri uçlarının gözlerine batına tehlikesi olmasıydı kuşkusuz. Grup, on beş kişi kadar vardı ve uzaklaştı. Sokakta başka gruplar belirdi, bu arada yalnız insanlar da görülmeye başladı, erkekler, sabaha kadar dolmuş olan sidik torbalarını duvarlar boyunca boşaltıyordu, kadınlara gelince, terk edilmiş arabaların yanına çöküyorlardı. Yolun üstünde şurada burada yağmurun ıslatıp yumuşattığı dışkı kümeleri vardı.

Doktorun karısı, içeriden ekşimiş krema ve daha

başka çürümüş yiyecek kokuları gelen bir pastacının sundurmasının altına içgüdüyle sığınmış olan kendi grubunun başına döndü. Yola koyulalım, dedi, sığınacak bir yer buldum ve onları ötekilerin biraz önce çıktıkları mağazaya götürdü. Mağazada hiçbir şeye dokunulmamıştı, içerideki mallar yenecek ya da üste giyilecek türden mallar değildi, buzdolapları, çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, normal fırınlar, mikrodalga fırınlar, mikserler, elektrikli süpürgeler vardı her yanda, yani yaşamı kolaylaştırmak için tasarlanmış binlerce ev eşyası. Havada pis kokular vardı, öyle ki içerdeki eşyaların lekesiz beyazlığı insana saçma geliyordu. Burada dinlenin, dedi doktorun karısı, yiyecek bir şeyler bulmaya gideceğim, nerede bulacağımı, yakında mı uzakta mı bulacağımı bilemiyorum, sabırla bekleyin beni, dışarıda dolaşan gruplar var, içeri girmeye kalkanlar olursa, buranın meşgul olduğunu söyleyin, içeri girmelerini engellemek için bunu söylemek yeterli, âdet böyle, Seninle geliyorum, dedi kocası, Hayır, tek başıma gitmem daha iyi olur, şimdi yapacağımız şey, insanların nasıl yaşadığını keşfetmek, duyduğuma göre herkes kör olmuş, Öyleyse, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, dışarısının da deliler evinden farkı yok, Hiç ilgisi yok, istediğimiz gibi dolaşabileceğiz, sonunda da mutlaka yiyecek bir şeyler bulacağız, böylelikle açlıktan ölmeyeceğiz, ayrıca biraz da üst baş bulmam gerekiyor, paçavralar içindeyiz, aslında giysiye en çok gerek duyan oydu, belden yukarısı neredeyse çıplaktı. Kocasını öptü ve o anda kalbini bir şeyin delip geçtiğini duyumsadı, Yalvarıyorum size, ne olursa olsun, birileri içeri girmeye kalksa bile buradan ayrılmayın, sizi dışarı atacak bile olsalar, böyle bir şey olmayacağını düşünüyorum ama her türlü olasılığı hesaba katmış olmak için söyleyeyim, ben dönünceye kadar kapının önünde kalın ve birbirinizden ayrılmayın. Onlara yaşlı gözlerle baktı, analarına bağım-

lı küçük çocuklardan farkları yoktu, Ben ölecek olsam, dedi kendi kendine, ne yaparlar bunlar, dışarıda herkesin kör olduğu halde yaşamayı sürdürebildiğini düşünmüyordu, o da onlar gibi kör olsaydı, insanın, özellikle de insanlıktan çıkmış bir insanın, başına gelen her şeye alışabileceğini anlayabilecekti, hatta o kadar ileri gitmeye de gerek yoktu, bunu anlaması için artık annesini arayan şehla çocuğu düşünmesi yeterliydi. Sokağa çıktı, aklının bir köşesine kapı numarasıyla mağazanın adını yazdı, şimdi de sokağın adını öğrenmeliydi, orada köşede yazıyordu sokağın adı, yiyecek ararken nerelere kadar gitmesi gerekeceğini bilemiyordu, hangi yiyecek, acaba üç kapı ötede mi, yoksa üç yüz kapı ötede mi bulacaktı o yiyeceği, özellikle de kentin içinde kaybolmaması gerekiyordu, çünkü yol soracak kimse bulamayacaktı, gözleri gören bir avuç insan da artık kör olmuştu, ona gelince, gözleri gördüğü halde nerede olduğunu çıkaramazdı. Güneş yükselmiş, ışığı su birikintilerine, çöp döküntülerine vurmuştu, sokaktaki döşeme taşlarının arasında bitmeye başlayan otlar şimdi daha iyi seçiliyordu. Sokaktakiler evdeki insanlardan fazlaydı. Yönlerini nasıl buluyorlar, diye sordu kendi kendine. Belirli bir noktaya yönelmiyor, binaların dibinden ellerini ileri uzatarak ilerliyor, yollarını izleyen karıncalar gibi birbirlerine sürekli çarpıyorlardı, ne var ki çarpışmalarında birbirlerine söylendikleri işitilmiyordu, kimse konuşma gereği duymuyordu, ailelerden biri duvarın dibinden ayrılıyor, ters yönde gelen bir aileye doğru ilerlemeye başlıyor, ötekilerle rastlaşıncaya kadar ilerlemeyi sürdürüyordu. İnsanlar zaman zaman bir mağazanın girişinde durup, yiyecek kokusu gelip gelmediğini anlamak için içersini kokluyordu, sonra yollarına devam ediyor, bir sokağın köşesini dönüp gözden kayboluyorlardı, biraz sonra aynı yerden, aradıklarını bulamadıkları yüzlerinden anlaşılan bir baş-

ka grup beliriyordu. Doktorun karısı onlardan daha hızlı hareket edebiliyor, dükkânlara girip içerde yiyecek olup olmadığına bakmak için zaman yitirmiyordu, ne var ki bol bol erzak bulmanın öyle kolay olmadığını kısa sürede anladı, yolunun üzerinde rastladığı birkaç bakkal dükkânı soyulup soğana çevrilmiş, içi boş deniz kabuklarına dönmüştü.

Sokakları, caddeleri, meydanları dolaşa dolaşa kendini bir süpermarketin önünde bulduğunda kocasını ve arkadaşlarını bıraktığı yerden daha şimdiden çok uzaklaşmış olduğunu fark etti. Marketin içindeki durum ötekilerin durumundan hiç de farklı değildi, boş raflar, yere indirilmiş vitrinler vardı, körler kullanılabilir ya da tüketilebilir bir şeyler, daha önce açılmaya çalışılmış ama açılmamış bir kutu konserve, içinde ne olursa olsun bir paket, ezilmiş de olsa bir patates, taş gibi de olsa bir dilim kuru ekmek bulma umuduyla, çoğu dört ayak üstünde, pis yerleri elleriyle yoklayarak içerde dolaşıp duruyorlardı. Doktorun karısı, Mağaza çok büyük, ben de bir şeyler bulabilirim, diye düşündü. Bir kör inleyerek doğruldu, dizine bir cam kırığı saplanmıştı, bacağından kan akıyordu. Onun grubundaki körler çevresini aldılar, Neyin var, neyin var, diye sordular, o da onlara dizimde bir cam kırığı var, dedi, Hangi dizinde, Sol. Bir kadın çömeldi, Dikkat edin yerde belki daha başka cam kırıkları da vardır, hangi dizi olduğunu anlamak için adamın dizlerini elleriyle yokladı, İşte, dedi, sert ve dimdik bir kıymık. Kör bir erkek güldü, Öyle ise kaçırma, dedi, ötekiler de kadınlı erkekli gülmeye başladı. Kadın, doğal bir hareketle, işaretparmağı ile başparmağını cımbız gibi kullanarak camı çıkardı, sonra, sırtında taşıdığı çantadan bir bez parçası çıkararak yarayı sardı, sonunda, herkesi sarmış olan neşeli havaya o da bir espri yaparak katıldı, Şansım yokmuş, sertlik yeterince uzun sürmedi, yaralı da

buna karşılık, Kaşındığın zaman, hangimizinki daha sert anlarsın, dedi, bu grupta evli insan yok kuşkusuz, çünkü bu sözler kimseyi utandırmadı, törelere pek aldırmadan birlikte yaşayan kimseler olmalı bunlar, bu ikisi birbiriyle evliyse o başka, o zaman bu patavatsız sözler anlaşılır, ama onlarda da evli insan havası yok, evli bile olsalar herkesin içinde böyle konuşmamaları gerekirdi. Doktorun karısı çevresine bakındı, kalan yiyeceklere sahip olabilmek için körler tekme tokat birbirlerine giriyor, çoğu zaman da yumruklar havayı dövüyor, bu kavgalarda dost düşman birbirine giriyor, üzerinde çekiştikleri şey sonunda yere düşüp kayboluyor, bir başka körün ayağına takılmayı beklemeye başlıyordu, Burada bir bok bulamayacağım, diye düşündü, her zaman kullanmadığı kaba bir söz kullanarak, buysa insanın konuştuğu dilin, içinde bulunduğu koşulların zorlamasıyla nasıl değiştiğini bir kez daha kanıtlıyordu, bunun böyle olduğunu anlamak için, kendisine seslenildiğinde bok sözcüğünü kullanarak yanıt veren, daha sonra ortaya çıkan ve o kadar da tehlikeli olmayan durumlar karşısında, eğitimsizliğini ve görgüsüzlüğünü gösteren kaba sözler söyleyen askeri düşünmek yeterliydi. Burada bir bok bulamayacağım, diye düşündü yeniden, tam dışarı çıkacaktı ki birden aklına parlak bir fikir geldi, Böyle bir kuruluşta, bir başka binada, olasılıkla bu binadan biraz uzakta bulunan büyük bir antrepo olması, o antrepoda da çok tüketilen malların bulundurulması gerekir, diye düşündü. Bu düşünceyle heyecanlanarak, çevresinde onu aradığı hazineye götürecek kapalı bir kapı aramaya başladı, ne var ki tüm kapılar ardına kadar açıktı, içerleri de talan edilmişti, körler hep aynı yerlere dadanıyorlardı. Sonunda, gün ışığının girmediği karanlık bir koridorda, depo kapısı olduğunu düşündüğü bir kapı keşfetti. Kapalı madenî kapılar vardı, bunların yanında da bir başka kapı vardı, kanadı raylar

üzerinde kayarak açılan bir kapı, Mahzen burada, dedi, buraya kadar gelen körler yolun kapalı olduğunu düşündüler, bunun bir asansör kapısı olduğunu düşünmüşlerdir kuşkusuz, ama ayrıca, gerektiğinde kullanılacak, örneğin şimdi olduğu gibi elektrik kesintisi olduğunda kullanılacak bir de merdiven bulunması gerektiğini kimse düşünmemiş. Kayar kapıyı itti, aynı anda iki güçlü etki altında kaldı, ilki, zemine ulaşmak için içinden geçmesi gereken kopkoyu bir karanlıktı, ikincisi de, hava geçirmez denen ambalajların içinde korunmasına karşın yiyeceklerden gelen çok özel kokuydu, bu kokuyu almasının nedeni, açlığın insanın koku alma duyusunu son derece keskinleştirmesi, bu duyunun köpeklerinki gibi her türlü engeli aşacak hale gelmesiydi. Çöplerin arasındaki naylon torbaları toplamak için hemen geri döndü, toplayacağı yiyecekleri içine koymak için bunlara gerek duyacaktı, bu arada kendi kendine, Götüreceğim şeyleri karanlıkta nasıl seçebileceğim, diyordu, omuz silkti, bunu düşünmek saçmaydı, aslında düşünmesi gereken şey, bu kadar zayıf düştükten sonra, içi dolu çantaları taşıyacak kadar güçlü olup olamayacağı, geldiği yere kadar nasıl geri döneceği olmalıydı, aynı anda müthiş bir korkuya kapıldı, kocasının bulunduğu yere geri dönmeyi başaramazsa ne yapardı, sokağın adını biliyordu, unutmamıştı, ama o kadar çok dönüp dolaşmıştı ki, umutsuzluk elini ayağını bağladı, sonra, hareketsiz duran beyni sonunda ağır ağır çalışmaya başlamış gibi, kendini bir kent planının üzerine eğilmiş, parmaklarıyla en kısa yolu ararken gördü, iki değil de dört gözü vardı sanki, onu planı incelerken izleyen iki göz ve planı gören, planın üzerinde de gideceği yeri gören başka iki göz. Koridor hâlâ boştu, bu onun için şans olmuştu, çünkü yaptığı keşfin heyecanına kapılıp kapıyı kapamayı unutmuştu. Şimdi kapıyı özenle kapadı, böylelikle de mutlak bir karanlığın içinde kal-

dı, dışarıdaki körler kadar kördü, aradaki fark yalnızca renk farkıydı, tabii siyahı ve beyazı gerçek birer renk olarak düşünürsek. Duvara sürtünerek merdiveni inmeye başladı, burası hiç kimsenin bilmediği bir yer değilse ve aşağıdan yukarı çıkan biri varsa, sokakta gördüğü insanlar gibi yapacaklar, biri duvara yapışık olarak güvenle ilerlemeyi sürdürecek, öteki de duvardan bir an için ayrılarak karşıdan gelenin belirsiz kütlesine sürtünerek geçecek, bu arada saçma bir akıl yürütme ile duvarın bittiğini düşünecekti, Aklımı yitiriyorum galiba, diye düşündü, ışıksız, kapkaranlık bir deliğe inmekte olduğu ve aşağıda ışık bulma umudu da olmadığı için, böyle bir şeyin başına gelmesi için yeterince neden vardı, Bu antrepolar genelde ne kadar derin Allah bilir, birinci sahanlığa indim, Körlüğün ne demek olduğunu artık biliyorum, ikinci sahanlık, Şimdi bağıracağım, bas bas bağıracağım, üçüncü sahanlık, karanlığın, yüzüne yapışmış kalın bir hamurdan farkı yok, gözleri katrandan birer top sanki, Aşağıda beni ne bekliyor acaba, sonra aklına bir başka düşünce geldi, daha da ürkütücü bir düşünce, Çıkış merdivenini sonradan nasıl bulacağım, birden gelen bir baş dönmesi, düşmemek için olduğu yere çökmeye zorladı onu, yarı baygın durumda mırıldandı, Temiz, zeminden söz ediyordu, temiz bir zemin, hayran olunacak bir şey gibi geliyordu ona. Yavaş yavaş kendine geldi, midesinin derin bir yerinde bir sancı vardı, bu yeni bir şey değildi, ne var ki şu anda bedeninde midesinden başka organ yokmuş gibi geliyordu ona, öteki organları da yerinde duruyordu kuşkusuz ama hiçbir varlık belirtisi göstermiyordu, yalnızca kalbi, evet kalbi davul gibi güm güm vuruyor, karanlığın içinde durmadan atıyordu, karanlıkların ilkinin içinde, anasının karnında atmaya başlamıştı ve içine girdiği bu son karanlıkta duracaktı herhalde. Plastik torbalar hâlâ elindeydi, onları elinden bı-

rakmamıştı, şimdi yapacağı şey ise onları bir güzel doldurmaktı, bir antrepo, içinde hayaletleri ve ejderhaları barındıran bir yer değildir, yalnızca her yer karanlık, karanlık da insanı ne ısırır ne de ona saldırır, merdivene gelince, onu nasıl olsa bulurum, bu deliği baştan başa dolaşmak zorunda kalsam bile. Kararlıydı, ayağa kalkacağı sırada körlerden daha kör olduğunu anımsadı, en iyisi onlar gibi hareket etmekti, eli bir şeye dokununcaya kadar emekleyerek ilerleyecekti, erzaklarla dolup taşan raflar, ne tür yiyecek olursa olsun, yeter ki olduğu gibi tüketilebilsin, pişirmek, hazırlamak gerekmesin, boşa geçirecek zaman yok artık. Birkaç metre ilerlemişti ki bu kez yeni bir korku sardı içini, yanılıyordu belki, belki de önünde karanlığın içinde ağzını açmış onu bekleyen bir ejderha vardı. Ya da bir hayalet onu ölülerin korkunç dünyasına götürmek üzere elini uzatmıştı, ölülerin ölmesinin sonu gelmiyordu, çünkü birileri gelip onları yeniden yaşama döndürüyordu. Sonra, sonsuz bir hüzün içinde ve yazgısına boyun eğmiş biçimde, bulunduğu yerin bir erzak deposu olmadığını, bir garaj olduğunu düşündü, hatta burnuna benzin kokusu gelirmiş gibi oldu, insan aklı kendi yarattığı canavarlara teslim olacak kadar ileri gidebiliyordu. Bu arada eli bir şeye değdi, hayaletin yapışkan parmaklarına değil, ejderhanın alev saçan diline ya da ağzına da değil, parmaklarının ucunda bir madenin soğukluğunu duyumsadı, dikine duran kaygan bir yüzey ve bunun madenî bir rafın dikmesi olduğunu sezdi, aslında buna dikme dendiğini de bilmiyordu. Oralarda buna benzer yatay başka dikmeler de olması gerektiğini düşündü, genellikle öyle olurdu, şimdi bilmesi gereken, yiyeceklerin nerede olduğuydu, burada değil, koku yanıltmıyor, burada burnuna deterjan kokusu geliyor. Çıkış merdivenini bulmakta zorluk çekeceğini aklından silerek, raflar arasında, dokunduğu şeyleri elleyerek, kok-

layarak, sallayarak ilerlemeye başladı. Karton ambalajlar vardı, küçük, orta boy, büyük şişeler, konserve kutusu olması gereken kutular, çeşitli kaplar, tüpler, küçük paketler. Torbalardan birini rasgele doldurdu, Bütün bunlar yiyecek maddesi mi acaba diye, sordu kendi kendine kaygıyla. Başka raflara geçti ve ikinci rafın üzerinde beklediği mucize gerçekleşti, nereye uzattığını bilmediği için eli bir şeylere çarptı ve yere bir sürü küçük kutu düştü. Yere çarptıklarında çıkardığı sesi duyduğunda, doktorun karısının neredeyse kalbi duracaktı, bunlar kibrit, diye düşündü. Heyecandan titreyerek eğildi, yeri elleriyle yokladı ve buldu, bu, başka hiçbir kokuyla karıştırılamayacak bir kokuydu ve kutu sallandığında birbirine çarpan kibrit çöplerinin çıkardığı ses, kapağın sürülerek açılması, kibrit çöplerinin fosforlu ucu, bu ucun kutunun pürtüklü kenarına sürtülmesi ve sonunda küçük bir alevin belirmesi, bu alevin sisler içinde parlayan bir yıldız gibi donuk bir ışıkla çevreyi aydınlatması, Tanrım, ışık denen bir şey varmış, benim de onu görebilecek gözlerim, yaşasın ışık. Aradıklarını bulup toplaması bundan böyle daha kolay olacak. Doktorun karısı işe kibrit kutularını toplamakla başladı, neredeyse bir torba kibrit topladı, Hepsini götürmeye gerek yok, diyordu sağduyusu, sonra yanan kibritlerin titrek alevinde rafları görmeye başladı, şurası, burası derken, torbalar çabucak doldu, ilk torbayı boşaltmak gerekiyordu, çünkü içinde yararlı hiçbir şey yoktu, ötekilerdeyse, tüm kenti satın alacak kadar zenginlik vardı, değerler arasındaki farkın bizi yanıltmaması gerekir, unutmayalım ki kralın biri bir gün krallığını tek bir ata değişmiş, aynı kral açlıktan ölürken bu torbalardan birini görseydi, kim bilir neler verirdi. Merdivenler orada sağ tarafta. Doktorun karısı yine de önce yere oturdu, elindeki paketin içinden bir sosis çıkardı, içinde dilimli esmer ekmekler bulunan bir paketi

açtı, yanına da bir şişe su açtı ve bunları pişmanlık duymaksızın yedi. Karnını doyurmasaydı, topladığı bütün bu yiyecekleri yerden kaldırmaya gücü olmayacaktı. Bitirince torbaları kollarına aldı, üçünü bir koluna, üçünü de öteki koluna, sonra ellerini kaldırarak kibriti yaktı ve kibritlerin ışığında merdivenin başına kadar ilerledi, zorlukla yukarı çıkmaya başladı, yedikleri daha olduğu gibi midesinde duruyordu, kaslarına ve sinirlerine ulaşması için zaman gerekiyordu, en dirençli çıkan organı yine beyni olmuştu. Kayar kapı ses çıkarmadan açıldı, Koridorda birileri varsa ne yaparım, diye düşündü doktorun karısı. Ortalıkta kimse yoktu ama o yine, Ne yaparım, dedi kendi kendine. Kapının girişine vardığında geriye dönüp, Koridorun dibinde bir kapı var, aşağıya, antrepoya bir merdiven iniyor, içerde yiyecekler var, yararlanın, kapıyı açık bıraktım, diye bağırabilirdi. Bunu yapabilirdi ama yapmadı. Kapıyı omzuyla iterek kapadı ve kendi kendine, yapacağı en iyi şeyin susmak olduğunu söyledi, bunu yaptığında olacakları bir düşünün, körler oraya deliler gibi üşüşecek, ortalığın deliler evindeki yangından bir farkı kalmayacaktı, merdivenlerden yuvarlanacak, arkadan gelenlerin ayakları altında kalıp ezilecekler, bu kez de arkadan gelenler tökezlenip düşecekti, çünkü ayağını sağlam bir basamağa basmak ile kımıldayıp kayan bir bedenin üzerine basmak arasında fark vardı. Ayrıca, Yiyecekler tükendiği zaman, yeniden gelip alabilirim, diye düşündü. Torbaları yerden kaldırdı, derin bir soluk aldı ve koridorda ilerlemeye başladı. Kimse onu göremezdi, ne var ki yediği o sosis, Ne salak kadınım ben, o sosis arkasında bırakacağı kokudan bir iz olacak. Dişlerini sıktı, elindeki torbaları sıkı sıkı tuttu, Koşmam gerek, dedi. Dizine cam batan körü anımsadı, Benim de başıma aynı şey gelirse, ben de dikkatsizlikle bir cam parçasına basarsam, diye düşündü, söylemeyi unuttuk,

kadıncağızın ayağında ayakkabı yoktu, öteki körlerin yaptığı gibi, kentteki bir ayakkabı mağazasına gitmeye vakit bulamamıştı daha, onlar zavallıydı, görmüyordu ama dokunarak kendilerine iyi ayakkabılar seçebilirdi. Koşması gerekiyordu ve koştu. Başlangıçta, körlerin oluşturduğu grupların arasından kıvrılıp, onlara dokunmamaya çalışarak koşmaya çalıştı, ne var ki bu onu daha yavaş ilerlemeye, zaman zaman da yönünü bulmak için, sosisin kokusu çevreye yayılacak kadar uzun süre durmaya zorluyordu, koku denen şey yalnızca hoş kokulardan ibaret değildi tabii, körlerden biri birden bağırdı, Burada sosis yiyen kim, bunun üzerine doktorun karısı her türlü önlemi bir yana bırakarak çılgınca ileri atıldı, insanlara çarpıyor, onları itiyor, yere deviriyor, canını kurtarmaya çalışıyordu, ne var ki bu hiç de eleştirilmeyecek bir davranış sayılmazdı, çünkü zaten mutsuz olan kör insanlara böyle davranmak hiç de doğru değildi.

Kendini sokağa attığında şakır şakır yağmur yağıyordu, Böylesi daha iyi, diye düşündü, soluk soluğa, titreyen bacaklarla, koku çevreye daha zor yayılır. Biri, belden yukarısını yarı yarıya örten son kumaş parçasını da yırtmıştı, böylece göğüsleri bütünüyle meydana çıkmıştı ve gökten düşen suyla kutsal bir temizlik yaparcasına yıkanıyordu, önemli bir deyiş bu, ama Halka Önderlik Eden Özgürlük tablosunu da andırmıyordu, çünkü ağzına kadar dolu çantalar o kadar ağırdı ki, o tabloda bayrağı havaya dikmiş kadın gibi yukarı kaldırmasına olanak yoktu. Bu durum da pek sakıncasız sayılmaz, çünkü çantalardan çıkan kokular, uzun süreden beri kendilerine bakacak, onları besleyecek sahiplerinden ayrı kalmış köpeklerin burun hizasında yayılıyordu, çok da köpek vardı ortalıkta, öyle ki doktorun karısının ardında neredeyse koca bir sürü oluşturdular, köpeklerden birinin aklına plastik çantanın ne kadar dayanıklı olduğunu anlamak için diş-

lerini geçirmek gelmeyeceğini umalım. Tufanı andıran böyle bir yağmur yağarken insanların, yağmurun dinmesini beklemek için saçak altına sığınmaları beklenir. Ama hiç de öyle değil, her yerde ağızlarını havaya açmış, susuzluklarını gideren, bedenlerinin her yanını ıslatan körler görülüyor, daha ileri görüşlü, özellikle de daha mantıklı olan bazıları da ellerinde tuttukları kovaları ve kap kacağı bereket yağan göğe kaldırıyorlardı, böylelikle Tanrı'nın rahmetini susamışlardan esirgemediği bir kez daha gözler önüne seriliyordu. Doktorun karısı evlerin musluklarından bu kutsal sıvının bir damlasının bile akmayacağını düşünememişti, işte size uygarlığın kötü taraflarından biri, insan evinde musluğundan sürekli akan suyun rahatlığına alışıyor ve bunun gerçekleşmesi için birilerinin dağıtım vanalarını açıp kapaması gerektiğini, bentler, barajlar kurularak elektrik enerjisi elde etmek gerektiğini, suyun debisini düzenleyen, havuzların dolmasını sağlayan bilgisayarlar gerektiğini, bütün bunları yapmak için de gören gözler gerektiğini unutuyor. Gözümüzün önündeki şu tabloyu görmek için de gören göz gerek, sel götüren bir sokakta çürümüş çöplerin, insan ve hayvan pisliklerinin ortasında elinde plastik torbalarla ilerleyen bir kadın, sağa sola rasgele bırakılmış, halkın hizmetine sunulmuş yolu tıkayan otomobiller, kamyonlar, bazılarının tekerleklerinin çevresinde daha şimdiden otlar bitmeye başlamış ve körler, yüzlercesi, gözlerini ve ağızlarını beyaz gökyüzüne doğru kaldırmış körler, insan böyle bir gökyüzünden yağmur yağacağına bile inanamıyor. Doktorun karısı sokak adlarını okuyor, bazılarını anımsıyor, bazılarını unutmuş ve bir an geliyor, yolunu şaşırdığının, kaybolduğunun farkına varıyor. Kayboldu, buna hiç kuşku yok. Boyuna dönüp durduğundan, sokakları tanıyamıyor, adlarını anımsayamıyordu, sular akan, çamura bulanmış yolun üstüne kendini umutsuz-

luk içinde bıraktı ve gücünü, tüm gücünü yitirmiş olarak hıçkırıklara boğuldu. Çevresini köpekler sardı, torbaları kokluyorlar ama fazla iştahlı değiller, yemek vakitlerini geçirmişler sanki, köpeklerden biri kadının yüzünü gözünü yalıyor, daha küçücük bir yavruyken gözyaşlarını yalama alışkanlığı edinmiştir belki. Kadın başına dokunuyor onun, elini ıslak boynunda gezdiriyor ve ona sıkıca sarılarak gözpınarlarında kalan son yaşları da boşaltıyor. Sonunda başını yerden kaldırdığında, gezginlerin Tanrısına şükürler olsun ki kocaman bir plan vardı gözlerinin önünde, hani şu, belediyelerdeki turizm bürolarının kent merkezlerine astığı, genel olarak turistlere hizmet için düşünülmüş, onlara nereye geldiklerini, nerede bulunduklarını gösteren kent planlarından. Artık herkesin kör olduğu düşünülecek olursa, bunun için harcanan paranın iyi yere gitmemiş olduğu apaçık ortaya çıkar, ama sonuçta sabırlı olmak, zamanı zamana bırakmak gerekir, bir defa şunu öğrenmiş olmamız gerekir ki, yazgının kendi amacına ulaşabilmesi için çok dönüp dolaşması gerekir, bu kadıncağıza şu anda nerede olduğunu bildiren o planın vaktiyle oraya neden konulduğunu ancak yazgı dediğimiz şey bilebilirdi. Sandığı kadar uzakta değildi, yalnızca başka bir yöne sapmıştı, meydana kadar şu sokaktan ilerleyeceksin, oraya vardığında, soldan iki sokak sayacaksın, sonra sağdaki ilk sokağa sapacaksın, aradığın sokak işte orası, numarayı unutmamışsın. Köpekler arkada kalmıştı, dikkatlerini dağıtan bir şey olmuştu herhalde ya da yaşadıkları mahalleye o kadar alışmışlardı ki oradan ayrılmak istememişlerdi, kadını yalnızca akan gözyaşlarını yalamış olan köpek izliyordu, yazgının kadın ile plan arasında böylesine iyi ayarladığı bu karşılaşma olasılıkla bir köpeğin varlığını da gerektiriyordu. Gerçek olan bir şey varsa, o da kadınla köpeğin mağazaya birlikte girmesiydi, gözyaşı yalayan köpek

içerde ölü gibi hareketsiz yatan insanların bulunmasına hiç şaşırmadı, buna alışıktı, kimi zaman insanlar onun yanlarında yatmasına ses çıkarmıyordu, kalkma saati geldiğinde de neredeyse hepsi canlanıyordu. Uyuyorsanız kalkın, yiyecek getirdim size, dedi doktorun karısı, ama daha önce, sokaktakilerden kimse söylediklerini duymasın diye kapıyı kapamıştı. Başını ilk kaldıran şehla çocuk oldu, yapabildiği tek hareket de buydu, çok halsizdi, ötekilerin harekete geçmesi biraz daha uzun sürdü, düşlerinde taş olduklarını görüyorlardı ve taşların uykusu da ne kadar ağırdır bilirsiniz, tarlalarda şöyle bir gezecek olsanız bunun farkına varırsınız, taşlar orada toprağa yarı gömülmüş olarak uyur, uyanmak için neyi beklediklerini bilemezsiniz. Öte yandan yemek sözcüğünün de büyülü bir gücü vardır, özellikle bomboş mideler için, gözyaşı yalayan köpek bile bizim konuştuğumuz dille hiç ilgisi olmadığı halde bu sözcüğü duyduğunda kuyruğunu sallamaya başladı, içgüdüsel olarak yaptığı bu hareket ona ıslanmış köpeklerin kaçınılmaz olarak yaptıkları şeyi henüz yapmadığını, şiddetle silkinerek üzerindeki suyu çevreye saçmadığını anımsattı, bunu yapmak köpekler için kolay, derilerini üzerlerine birer palto gibi giymişler sanki. Gökyüzünden doğrudan yere inerek köpeğin tüylerinin arasında biriken kutsal suyu yüzlerine serpinti halinde yiyince, taşlar giderek insana dönüşmeye başladı, bu arada kadın da getirdiği plastik torbaları tek tek açarak bu dönüşüme katkıda bulunuyordu. Torbaların içindekilerin hepsi kokusunu çevreye yaymıyordu ama soylu bir dil kullanmış olmak için şöyle ifade edelim, bir parça kuru ekmekten yayılan nefis koku yaşamın özü, hatta ta kendisi sayılabilirdi. Sonunda hepsi uyandı, hepsinin elleri titriyor, yüzleri kaygılı, bu arada doktor, gözyaşı yalayan köpeğin biraz önce yaptığı gibi, kim olduğunu ve ne yapması gerektiğini anımsıyor, Dikkat, çok

yememeliyiz, bu bize dokunabilir, diyor, Bize dokunan şey yalnızca açlık, diyor birinci kör, Doktorun sözünü dinle bakalım, diye karşılık veriyor karısı, o da susuyor ve hınçla şunları düşünüyor, Bu adam da her boku bildiğini, gördüğünü sanıyor, oysa bu hiç de doğru değil, özellikle de doktorun en az onlar kadar kör olduğu düşünülecek olursa, bunun kanıtı, adamcağızın karısının memelerinin açıkta olduğunu bile fark edememesi, kadın örtünebilmek için onun ceketini istemek zorunda kaldı, bunun üzerine öteki körler onun bulunduğu yöne baktılar, ama geç kalmışlardı, başlarını daha önce döndürmeleri gerekiyordu.

Oturup hep birlikte yemek yerken, kadın başından geçenleri anlattı, başına gelen her şeyi ve kendi yaptıklarını tek tek anlattı, atladığı tek şey, çıkarken antreponun kapısını kapattığıydı, bunu yaparken kendini ikna etmek için kullandığı insancıl düşüncelerin doğru olduğundan emin değildi, buna karşın, dizine cam saplanan körü anlattı, herkes kahkahalarla güldü, yok, hayır, herkes değil, gözü siyah bantlı yaşlı adam şöyle bir gülümsedi yalnızca, şehla çocuğa gelince, o yalnızca çenelerinin yemek yerken çıkardığı sesi duyuyordu. Gözyaşı yalayan köpek de kendi yiyecek payını aldı ve borcunu, birisi gelip kapıyı şiddetle sarstığında ona bol bol havlayarak ödedi. Yabancı fazla üstelemedi, sokaklarda kuduz köpeklerin dolaştığı söyleniyordu. Ortalık yeniden sakinleşti, herkes ilk açlığını bastırdığında, doktorun karısı, yağmurun yağıp yağmadığını anlamak için mağazanın kapısına çıkan körden söz etti. Sonra şu sonuca vardı, Söyledikleri doğruysa, evlerimizi bıraktığımız gibi bulacağımızdan emin olamayız, kapısından içeri girebileceğimiz bile kuşkulu, evden ayrılırken anahtarını yanına almayı unutanları düşünüyorum ya da kaybedenleri, biz örneğin, anahtarımız yanımızda değil, yangında kaybettik, yıkıntıların arasın-

da arayıp bulamayız, bunları söylerken, alevlerin makası sardığını, önce üzerinde kurumuş kanların yandığını, sonra saplarının, sivri uçlarının ısındığını, köpürür gibi olduğunu, yavaş yavaş yumuşayıp büküldüğünü, biçimsiz hale geldiğini görür gibi oldu ve bu haliyle o sivri uçların birinin boğazını delip geçmiş olduğuna inanmak güç olacak ve yangın yapacağını yapıp bittiğinde erimiş tek bir kütle haline gelen maden parçalarının hangisinin makas, hangisinin anahtar olduğunu ayırt etmek çok zor olacak. Anahtarlar bende, dedi doktor, yırtık pırtık pantolonunun belindeki küçük cebe üç parmağını zorlukla sokarak, üzerinde üç anahtar bulunan bir halka çıkardı, Bu anahtarlar nasıl oluyor da senden çıkıyor anlamıyorum, onları deliler evinde kalan seyahat çantamın içine kendi ellerimle koymuştum, Onları oradan aldım, kaybolur diye korkuyordum, her zaman üzerimde taşırsam güvende olacaklarını düşündüm, ayrıca bu bir bakıma benim günün birinde evimize döneceğimize olan inancımı pekiştiriyordu, Anahtarımızın olması iyi ama gittiğimizde kapıyı ardına kadar açık bulabiliriz, Belki de hiç dokunmamışlardır. Kısa bir süre için ötekilerin varlığını unutmuşlardı ama şimdi herkesin anahtarını ne yaptığını öğrenmek gerekiyordu, ilk konuşan koyu renk gözlüklü kız oldu, Cankurtaran beni almaya geldiğinde, annemle babam evde kaldı, daha sonra ne oldular bilemiyorum, sonra sıra gözü siyah bantlı yaşlı adama geldi, Gözlerim kör olduğunda evdeydim, kapıya vuruldu, ev sahibi hastabakıcıların beni aradığını söyledi, anahtarlarımı düşünmenin vakti değildi, geriye birinci körün karısı kalmıştı ama o, Bilmiyorum, anımsamıyorum, dedi, aslında biliyordu ama birdenbire kör oluverdiğini anladığında çığlıklar atarak evden dışarı çıktığını, komşuları çağırdığını, apartmandaki kadınların ona yardıma koşmaktan kaçındıklarını, aynı felaket kocasının üstüne çöktüğünde

çok soğukkanlı, çok yazgıcı davrandığı halde şimdi deliler gibi sağa sola saldırdığını, evinin kapısını açık bırakıp dışarı fırladığını, kolundan yakalayıp götürdüklerinde de kapısını kapatıp gelmek için bir dakika izin istemeyi aklının ucundan bile geçirmediğini açığa vurmak istemiyordu. Şehla çocuğa anahtarının nerede olduğunu kimse sormadı, zavallı çocuk nerede oturduğunu bile anımsamıyor. Bunun üzerine doktorun karısı dudaklarını koyu renk gözlüklü genç kızın eline değdirdi, Senin evinden başlayacağız, dedi, bulunduğumuz yere en yakın ev seninki ama önce üstümüze ve ayağımıza giyecek bir şeyler bulmalıyız, böyle pis ve dökülen giysilerle ortalıkta dolaşamayız. Ayağa kalkacağı sırada karnını tıka basa doyurmuş şehla çocuğun yeniden uyuduğunu fark etti. Dinlenelim, dedi, uyuyalım biraz, başımıza ne gelecekse daha sonra gelsin. Islak eteğini çıkardı, sonra, ısınmak için kocasına sokuldu, birinci körle karısı da aynı şeyi yaptı, Sen misin, diye sordu adam ona, kadın evini anımsıyor ve acı çekiyordu, Avut beni, demedi ona ama adam bunu düşünmüş gibi davrandı, buna karşın koyu renk gözlüklü genç kızın bir kolunu gözü siyah bantlı yaşlı adamın boynuna hangi duygular içinde attığını bilemiyoruz, gerçek olan, bu hareketi yapmış olması ve ikisi de öylece kaldılar, kadın uyudu, adam gözünü kırpmadı. Köpek kapının önüne girişi engelleyecek biçimde uzandı, yalayacak gözyaşı bulamadığı zaman bayağı hırçın ve söz dinlemez bir hayvan oluyor.

14

Üstlerine giyecek bir şeyler, ayaklarına da ayakkabı buldular ama henüz bulamadıkları bir şey var, yıkanacak yer, buna karşın daha şimdiden öteki körlere fark attılar, bulabildikleriyle yetinmekle birlikte üzerlerine giydikleri şeylerin renkleri birbiriyle uyumlu, çünkü seçimi zevkli bir göz tarafından yapıldı, buysa insanın yanında, Şunu alsan daha iyi, bu pantolonla daha iyi gidiyor, çizgiler kumaşın dokusuna uyuyor, gibi önerilerde bulunacak birinin bulunmasının sağladığı bir üstünlük, erkekler bu tür ayrıntılara çoğunlukla ayvaz kasap hep bir hesap gözüyle bakar, ne var ki birinci körün karısı ile koyu renk gözlüklü genç kız giydikleri giysilerin rengini ve biçimini öğrenmekte ısrar ettiler, böylelikle imgelemlerinin yardımıyla kendilerine aynada bakıyormuş gibi olacaklar. Ayakkabılara gelince, kullanışlılığın şıklıktan önce gelmesi gerektiğine hep birlikte karar verdiler, dikişli ve yüksek topuklu ayakkabılar seçmeyeceklerdi, kromla sepilenmiş dana derisi ya da rugan ayakkabılar da olmayacaktı, sokakların durumuna bakılırsa bu delilik olurdu, ideal olanı hiç su geçirmez, dize kadar yüksek, giyip çıkarması kolay altı kauçuk çizmelerdi, çirkeflerin içinde dolaşmak için ondan iyisi olamazdı. Ne yazık ki herkese o model ayakkabı bulamadılar, örneğin şehla çocuğa uyan ayakkabı

bulamıyorlardı, hangisini giydirseler içinde ayakları dans ediyordu, dolayısıyla belirli özelliği olmayan spor ayakkabılarla yetinmek zorunda kaldı, kendisine bu ayrıntı anlatılacak olsa, Ne büyük bir rastlantı, derdi annesi, şu anda neredeyse, gözleri görseydi oğlumun seçeceği ayakkabı da bunun tıpatıp aynısı olurdu. Ayakları oldukça taraklı olan gözü siyah bantlı yaşlı adam, bu sorununu, iki metre boyunda oyuncular için özel olarak üretilmiş, boyu bosu ona göre düşünülmüş basket ayakkabıları seçerek çözümledi. Şu anda biraz gülünç görünüyor, bu doğru, ayağına bembeyaz, kocaman ev terlikleri giymiş gibi duruyor ama böyle gülünçlükler uzun sürmez, on dakikaya kalmaz ayakkabılar leş gibi olur, yaşamdaki her şey öyle değil mi, zamana zaman tanıyın her şeyi çözümlesin.

Yağmur durmuş, ağzını havaya açan körler ortalıktan kaybolmuştu. Ne yapacaklarını bilemeden dolaşıp duruyor, sokaklarda volta atıyorlar ama o işi hiçbir zaman fazla uzatmıyorlar, onlar için yürümek ve durduğu yerde durmak aynı kapıya çıkıyor, yiyecek peşinde koşmaktan başka hedefleri yok, hiçbir yerde müzik çalmıyor, dünyada şimdiye kadar bu kadar büyük bir sessizlik yaşanmamıştır, sinemalarla tiyatrolar evsiz barksızlara ve kendilerine bir ev aramaktan bıkmış olanlara hizmet ediyor, bazı gösteri salonları, en büyük olanlar, önceleri, hükümetin ya da hükümetten geriye ne kaldıysa onun, geçmişte sarı humma ya da veba gibi salgınlar sırasında uygulanmış ve çok etkili olduklarını kanıtlamış yöntem ve önlemlerin beyaz körlüğe karşı da etkili olacağını düşündüğü dönemde, insanları karantinaya almak için kullanılmıştı, ama artık her şey bitti, bitmesi için deliler evindeki gibi bir yangın bile gerekmedi. Müzelere gelince, tam yürekler acısı, insanın içi parçalanıyor, bütün o insanlara, yanlış anlamadınız insanlar dedim, o resimlere, o heykellere bakan tek bir göz yok artık. Kentteki körler bundan böyle ne bekliyor,

bunu kimse bilmiyor, iyileşeceklerine inansalar iyileşmeyi beklerlerdi, ne var ki resmi ağızların kimsenin kör olmaktan kaçamadığını, bir mikroskoba bakabilecek tek bir sağlıklı gözün kalmadığını, laboratuvarların terk edildiğini ve yaşamak istiyorlarsa bakterilerin bundan böyle birbirlerini yemekten başka çareleri kalmadığını açıkladığından bu yana iyileşme umudunu bütünüyle yitirdiler. Başlangıçta birçok kör, gözleri henüz gören ve aile bağı kavramını yitirmemiş olan büyüklerinin eşliğinde hastanelere koşmuştu, ne var ki orada bula bula kör doktorlar buldular, bunlar hastaların görmedikleri nabızlarını tutuyor, sırtını ve göğsünü dinliyorlardı, işitme duyularını henüz yitirmedikleri için ellerinden yalnızca bu geliyordu. Daha sonra, açlığın pençesine düşen hastalardan hâlâ yürüyebilenler hastanelerden kaçmaya, kimse onlarla ilgilenmediği için de sokaklarda ölmeye başladılar, aileleri, hâlâ bir aileleri varsa, Tanrı bilir nerelerdeydi, bu böyle sürüp gitti, sonunda, ölen insanların gömülebilmesi için, birilerinin yürürken onlara rastlantıyla takılması yeterli olmamaya başladı, gömülebilmek için bulundukları yerde kokmaya başlamaları gerekiyordu, ayakaltı bir yerde ölmüş olmak koşuluyla tabii. Ortalıkta bu kadar çok köpeğin dolaşması şaşırtıcı değil, bazıları daha şimdiden sırtlanı andırıyor, omurgalarının boğumlarında tüyleri dökülmüş, henüz dokunulmamış cesetlerin ve parçalanmış cesetlerin canlanarak, savunmasız ölüleri parçalamış olmalarının hesabını sorup onları cezalandırmalarından korkuyormuş gibi sağda solda koşuşuyorlar. Dış dünya nasıl, diye sormuştu gözü siyah bantlı yaşlı adam, doktorun karısı ona yanıt veriyor, Dışarısı ile içerisi birbirinden farklı değil, burası ile orası, az ile çok, şimdiye kadar yaşadıklarınızla bundan sonra yaşayacaklarımız arasında hiçbir fark yok, İnsanlar nasıl peki, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Her biri birer hayalet sanki, hayalet

böyle oluyor herhalde, yaşamın var olduğundan eminsiniz, çünkü elinizde kalan dört duyu bunu size söylüyor ama gözlerinizle göremiyorsunuz, Sokaklarda çok araba var mı, diye sordu, arabasının çalındığını bir türlü unutamayan birinci kör, Her yer araba mezarlığı. Doktor da, birinci körün karısı da soru sormadı, alacakları yanıtlar öncekilere benzeyeceğine göre, soru sormak neye yarardı. Şehla çocuk, her zaman giymeyi düşündüğü ayakkabılara sahip olmanın keyfiyle yetiniyor, ayakkabılarını göremediğine üzülmek aklına bile gelmiyor. Onun bir hayaleti andırmaması olasılıkla bundan kaynaklanıyor. Ve doktorun karısının peşinden ayrılmayan gözyaşı yalayan köpeği sırtlana benzetmek haksızlık olur, ceset kokusu peşinde koşmuyor o, kadının canlı olduğundan kuşku duymadığı gözlerini izliyor.

Koyu renk gözlüklü genç kızın evi uzak değil, ne var ki bir haftadan beri aç duran bu insanlar güçlerine henüz kavuşmakta, işte bu yüzden çok ağır ilerliyor, dinlenmeleri gerektiğinde de yere oturuyorlar, üzerlerindeki giysiler daha şimdiden leş gibi olduğuna göre, renklerini ve biçimlerini büyük bir özenle seçmiş olmak ne işe yaradı acaba. Koyu renk gözlüklü genç kızın oturduğu sokak hem kısa hem dar, sokakta bırakılmış araba bulunmamasının nedeni bu, arabalar tek yönlü olarak bu sokaktan geçebiliyorlardı ama park edemiyorlardı, çünkü yasaktı. Gelip geçen olmamasının da şaşılacak hiçbir yanı yoktu, insanların böyle sokaklardan günün belirli saatlerinde elini eteğini çekmesine sık rastlanır. Evinin kapı numarası kaç, diye sordu doktorun karısı, Yedi, ikinci katta sağ tarafta oturuyorum. Dairenin pencerelerinden biri açıktı, başka koşullarda bu, evde mutlaka birinin yaşadığına işaret ederdi, oysa şimdi her şeyden kuşkulanmak âdet haline gelmişti. Doktorun karısı, Hep birlikte çıkmayalım, biz ikimiz çıkarız, siz burada aşağıda bekleyin, dedi.

Giriş kapısının zorlanmış olduğu görülüyordu, kilidin dili epeyce eğrilmiş, kapının kasasından büyükçe bir ağaç parçası koparılmış, düşecekmiş gibi duruyordu. Doktorun karısı tek bir söz etmedi. Genç kızın önde yürümesine izin verdi, yolu o biliyordu, bu yüzden merdivenin karanlığından rahatsız olmuyordu. Telaş içinde olduğundan iki kez tökezledi ama sinirlenmek yerine gülüp geçmenin daha doğru olacağını düşündü, Düşünebiliyor musun, bu merdivenleri vaktiyle gözüm kapalı inip çıkabilirdim, kalıp halinde kullandığımız cümleler böyledir işte, duyularımızda meydana gelen ince farklılıkları dikkate almaz, bu cümle örneğin, gözleri kapalı olmak ile kör olmak arasındaki farka aldırmıyor. İkinci katın sahanlığında aradıkları dairenin kapısı kapalıydı. Koyu renk gözlüklü genç kız, elini kapının kasası üzerinde kaydırarak zili buldu, Elektrikler kesik, diye anımsattı doktorun karısı ve herkesin bildiği bir şeyi yinelemekten başka bir şey yapmayan bu iki sözcük, genç kızın kulağında kötü bir haber gibi çınladı. Kapıyı vurdu, bir kez, iki kez, üç kez, üçüncüsünde daha şiddetli, yumruklayarak vurdu, Anne, anneciğim, babacığım, diye bağırıyordu ama kapıyı açan olmadı, sevgi bildiren küçültme ekleri gerçeği değiştirmiyordu, kapıyı açıp da, Sevgili kızım benim, sonunda geri dönebildin, seni bir daha göremeyeceğimizi sanıyorduk, gir, gir içeri, bu hanım senin bir dostun mu, girsin, o da girsin, ev biraz düzensiz, kusura bakmayın, diyen olmadı, kapı duvardı, İçerde kimse yok, dedi koyu renk gözlüklü genç kız ve yüzünü ellerinin arasına alıp kapıya yaslanarak ağlamaya başladı, tüm bedeniyle umutsuzca merhamet diliyordu sanki. İnsan aklının ne kadar karmaşık olduğunu bilmesek, aklına geleni özgürce yapan bu genç kızın annesine ve babasına karşı duyduğu bu büyük sevgi, birileri çıkıp bu iki davranışın şimdiye kadar birbiriyle hiç çelişmediğini, bundan böyle de hiç çelişmeyeceğini

daha önce söylemiş olsa bile, bizi şaşırtırdı. Doktorun karısı onu avutmak istedi ama söyleyeceği pek bir şey yoktu, uzun süreden beri insanların kendi evlerinde kalmasının hiçbir pratik yararı kalmadığı bilinen bir şeydi, Komşulara sorabiliriz, dedi, komşular buradaysa tabii, Evet öyle yapalım, diye karşılık verdi koyu renk gözlüklü genç kız, ne var ki sesinde hiç umut yoktu. Sahanlığın karşı tarafındaki kapıdan başladılar, oradan da ses seda çıkmadı. Üst kattaki iki dairenin kapısı açıktı. İçleri talan edilmişti, asma dolapların içi bomboştu, erzak dolaplarının içindeyse yiyecek bir şeylerin izi bile yoktu. Kısa süre önce buradan birilerinin geçtiği anlaşılıyordu, gezginci bir gruptu herhalde, şimdi aşağı yukarı herkes öyleydi, evden eve, yokluktan yokluğa dolaşıp duruyordu.

Birinci kata indiler, doktorun karısı en yakındaki kapıyı vurdu, umutlu bir bekleyiş içindeydiler, bir süre sonra içerden gelen boğuk bir ses sordu, Kim o, koyu renk gözlüklü genç kız ilerledi, Benim, ikinci kattaki komşunuz, annemi babamı arıyorum, nerede olduklarını biliyor musunuz, diye sordu. Birinin ayağını sürüyerek kapıya yaklaştığı duyuldu, kapı açıldı ve tiridi çıkmış yaşlı bir kadın eşikte belirdi, bir deri bir kemik kalmıştı, çalı süpürgesine dönmüş bembeyaz, gür saçlarıyla insana itici gelen bir pislik içindeydi. İçerden gelen ve insanın içini kaldıran, tarif edilemez bir küflenme ve çürümüşlük kokusu iki kadını geri çekilmek zorunda bıraktı. Yaşlı kadın, gözbebekleri kaybolmuş, neredeyse yalnızca akı kalmış gözleriyle bakarak, Annenle baban hakkında hiçbir şey bilmiyorum, dedi, senin gidişinin ertesi günü gelip onları da aldılar, o sırada gözlerim henüz görüyordu, Binada başka kimseler de var mı, Zaman zaman merdivenlerden birilerinin inip çıktığını duyuyorum ama onlar dışarıdan gelen yabancılar, buraya yalnızca yatmaya geliyorlar, Peki ya annem babam, Onlar hakkında bir şey bilmediğimi

söyledim, Peki ya kocanız, oğlunuz, gelininiz, Onları da alıp götürdüler, Ama sizi götürmemişler, neden, Çünkü ben saklandım, Nereye, Aklına hiç gelmeyecek bir yere, sizin eve, İyi de içeri nasıl girebildiniz, Arkadan, yangın merdiveninden, camın birini kırıp kapıyı açtım, anahtar kapının üzerindeydi, Peki o zamandan bu yana evde tek başınıza nasıl yaşayabildiniz, diye sordu doktorun karısı, Bu kadın da kim, diye sordu yaşlı kadın sıçrayıp başını o yana döndürerek, Bir dostum, aynı gruptanız, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Yalnız olmak bir yana, bir de beslenme derdi var, bu kadar zamandır kendinizi nasıl besleyebildiniz, diye üsteledi doktorun karısı, Salak değilim, başımın çaresine bakıyorum, İstemiyorsanız söylemeyin, benimki yalnızca bir meraktı, Söylerim, söylerim merak etmeyin, ilk yaptığım şey apartmandaki bütün daireleri dolaşarak yiyecek ne varsa toplamak oldu, bozulacak şeyleri öncelikle yiyip bitirdim, geriye kalanları sakladım, Elinizin altında hâlâ yiyecek var mı, Hayır, hepsini bitirdim, dedi yaşlı kadın, kör gözlerinde birden beliren kuşku ifadesiyle, bu gibi durumları anlatmak için kullandığımız değişmez bir deyiş bu tabii ki, yoksa gerçekle ilgisi yok, çünkü gözler, yani sözcük anlamıyla aldığınızda göz denen organ hiçbir ifade taşımaz, oyulup alınsa bile gözler cansız iki bilyeden başka bir şey değildir, çeşitli görsel güzellikleri ve incelikleri taşıyan, insanları gözler hakkında güzel sözler söylemeye çağıran yalnızca kaşlar ve kirpiklerdir, böyle olduğu halde parsayı her zaman gözler toplar, Öyleyse şimdi ne yiyip içiyorsunuz, diye sordu doktorun karısı, Sokaklarda ölüm kol geziyor ama sebze bahçelerinde yaşam henüz sona ermedi, dedi gizemli bir biçimde yaşlı kadın, Ne demek istiyorşunuz, Sebze bahçelerinde lahana var, tavşan var, tavuk var, çiçekler de var ama yenebilir cinsten değil, Peki nasıl yapıyorsunuz, Duruma göre değişiyor, bazen lahana topluyorum, bazen de

bir tavşan öldürüyor ya da bir tavuk boğazlıyorum, Çiğ çiğ mi yiyorsunuz bunları, Başlangıçta ateş yakıyordum, sonradan çiğ ete alıştım, ayrıca lahanaların sapları şekerli, hiç endişe buyurmayın, anamın kızı olarak açlıktan ölmem ben. İki adım geriledi, dairenin loşluğunda neredeyse hiç görünmez oldu, yalnızca beyaz gözleri parlıyordu, Evine girmek istiyorsan, içeri gel, seni o tarafa geçiririm, dedi. Koyu renk gözlüklü genç kız, Hayır çok teşekkür ederim, annem babam içerde olmadığına göre zahmete değmez, diye karşılık verecekti ki birden odasını görmek geldi içinden, Odamı görmek, kör olduğuma göre bu ne saçma bir istek, ama hiç olmazsa elimi duvarlarda, yatağırnın başucunda, o deli başımı koyduğum yastığın üzerinde, mobilyaların üzerinde gezdiririm, çiçek vazosu belki hâlâ komodinin üzerinde duruyordur, yaşlı kadın içindeki çiçekleri yiyemediğine öfkelenip yere çarpmadıysa tabii. Bunun üzerine, Mademki sizce bir sakıncası yok, önerinizi kabul ediyorum, çok naziksiniz, dedi, Gir, gir, ama önceden biliyorsun ki evde yiyecek bir şey bulamayacaksın, benim elimdekine gelince, bana bile yetmiyor, ayrıca benim yediklerimi sen ağzına bile koymazsın, çiğ et sevmediğinden eminim, Kaygılanmayın, bizim kendimizi besleyecek yiyeceğimiz var, Ya, yiyeceğiniz var demek, bu durumda, size yapacağım hizmet karşılığında bana birazcık bir şeyler verirsiniz umarım, Veririz, kaygılanmayın siz, dedi doktorun karısı. Koridoru geçmişlerdi ve pis kokular dayanılmaz hale gelmişti. Dışarıdan gelen zayıf ışıkla çok az aydınlanan mutfakta, yerlerde tavşan postları, tavuk tüyleri, kemikler vardı, masadaysa üzerinde kurumuş kan lekeleri bulunan bir tabağın içinde, binlerce kez çiğnendiği için tanınmaz hale gelmiş et parçaları. Peki, tavşanlarla tavuklar, onlar ne yiyor, dedi doktorun karısı, Lahana, ot ve artıklar, dedi yaşlı kadın, Ne artıklarını, Her şeyin, hatta et artıklarını bile, Tavşanlarla

tavukların et yediklerini söylemiyorsunuz herhalde, Tavşanlar daha başlamadı ama tavuklar etleri didikliyor, hayvanlar da insanlar gibi, sonunda her şeye alışıyorlar. Yaşlı kadın kendinden emin hareket ediyordu, bir iskemleyi takılıp tökezlenmeden, gözleri görüyormuş gibi yolunun üzerinden alıp kenara koydu, sonra yangın merdivenine çıkan kapının yerini gösterdi, Şuradan, dikkat edin, kaymayın, merdiven pek sağlam değil, Peki ya kapı, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Açmak için itmeniz yeterli, anahtarı bende, şurada, Genç kız tam, O anahtar benim, diyecekti ki, annesiyle babası ya da başkaları evin öteki anahtarlarını, yani ön kapının anahtarını yanlarında götürmüşlerse bu anahtarın kendi işine yaramayacağını düşündü, içeri girip çıkmak istediği her defasında gelip bu kadından izin isteyemezdi. Kalbinin hafifçe sıkıştığını duyumsadı, bu belki de kendi evine girecek olmasından ya da annesiyle babasını orada bulamayacak olmasından ileri geliyordu ya da kim bilir hangi nedendendi.

Mutfak temiz ve düzenliydi, mobilyaların üzerinde fazla toz birikmemişti, mevsimin yağmurlu olmasının, lahanaların ve otların büyümesini sağlamanın dışında bir başka avantajıydı bu da, gerçekten de yukarıdan baktığında sebze bahçeleri doktorun karısının gözüne minyatür ormanlar gibi görünmüştü, Tavşanlar orada özgürce dolaşıyorlar mı, diye sordu kendi kendine, elbette hayır, kafeslerinin içinde durduklarına kuşku yok, kendilerine lahana yaprağı uzatacak, sonra da kulaklarından yakalayıp debelene debelene dışarı çıkartacak kör eli bekliyorlar, bu arada öteki el de beyinlerini dağıtacak kör darbeyi indirmeye hazırlanmakta olacak. Belleği, koyu renk gözlüklü genç kızı evin içinde yönlendiriyordu, alt kattaki yaşlı kadın gibi o da sendelemedi ve hareketlerinde duraksamadı, annesiyle babasının yatağı yapılı değildi, onları sabah erkenden almaya gelmişlerdi kuşkusuz, yatağın

üzerine oturup ağladı, doktorun karısı gelip onun yanına oturarak, Ağlama, dedi, başka ne diyebilirdi, dünya tüm anlamını yitirmişse gözyaşlarının ne anlamı kalırdı ki. Genç kızın odasında, komodinin üzerinde, içinde kurumuş çiçekler bulunan cam bir vazo vardı, su buharlaşıp uçmuştu, kör eller oraya yöneldi, parmaklar çiçeklerin kurumuş taçyapraklarına dokundu, terk edildiğinde yaşam ne kadar kırılgan. Doktorun karısı pencereyi açıp sokağa baktı, hepsi oradaydı, yere oturmuşlar sabırla bekliyorlardı, başını yukarı kaldıran yalnızca gözyaşı yalayan köpek oldu, keskin işitme duyusu onu uyarmıştı. Gökyüzü yeniden kararmaya başlıyor, gece yaklaşıyordu. Bugün yatacak bir yer aramalarına gerek olmadığını, burada yatabileceklerini düşündü, Hep birden evinden geçmemiz yaşlı kadının hoşuna gitmeyecek, diye mırıldandı. Aynı anda, koyu renk gözlüklü genç kız onun omzuna dokunarak, Anahtarlar kilidin üzerinde duruyor, kimse almamış, dedi. Sorun, bir sorun varsa elbette, çözülmüştü öyleyse, birinci kattaki yaşlı kadının suratını çekmek zorunda kalmayacaklardı. Aşağı inip onları alayım, birazdan gece olacak, hiç olmazsa bugün bir evde, bir çatı altında uyumak ne büyük bir mutluluk, dedi doktorun karısı, Siz annemle babamın yatağında yatarsınız, Bunu daha sonra konuşuruz, Burada patron benim, burası benim evim, Haklısın, sen nasıl istersen öyle yaparız, doktorun karısı genç kızı öptü, sonra grubu almak için aşağıya indi. Grubun, merdivenleri neşeyle konuşarak çıkarken, bu arada, rehberleri onları, İki sahanlık arasında on basamak var, diye uyardığı halde zaman zaman tökezleyip düşer gibi olurken, dostlarını dolaşmaya gelmiş konuklardan farkı yoktu. Gözyaşı yalayan köpek, yaşamı boyunca başka bir şey yapmamış gibi peşlerinden geliyordu. Koyu renk gözlüklü genç kız onlara yukarıdan, sahanlıktan bakıyordu, birisi yukarı çıkarken âdet oldu-

ğu üzere öyle yapılır, yabancıysa kim olduğunu anlamak için, dostsa ona hoş geldin demek için, bu durumdaysa, gelenlerin kim olduğunu anlamak için insanın gözlerinin görmesine bile gerek yoktu, Girin, girin, rahatınıza bakın. Yaşlı kadın, ayak seslerinin eve uyumak için gelen gruplardan birinden geldiğini düşünerek kapının ardından gözetlemişti, aslında yanılmış da sayılmazdı, sordu, Kim var orada, koyu renk gözlüklü genç kız yukarıdan yanıt verdi, Benim grubum geliyor, yaşlı kadın irkildi, o kız merdiven sahanlığına nasıl çıkabilmişti, ne var ki durumu hemen anladı ve giriş kapısının anahtarlarını arayıp bulmayı akıl edemediği için kendine kızdı, aylardır tek başına işgal ettiği bir ev üzerindeki mülkiyet haklarını yitirmiş gibi olmuştu. Bu ani yoksunluğunu ödünleyebilmek için kapıyı açarak, Bana da yiyecek vermeyi unutmayın sakın, bana borçlusunuz ha, demekten başka çare bulamadı. Doktorun karısı ile koyu renk gözlüklü genç kızdan ses seda çıkmadığını görünce de –biri yukarı gelenlere rehberlik ediyor, öteki de onları karşılamaya hazırlanıyordu– çatlak bir sesle, Duydunuz mu beni, diye bağırdı ve böylelikle de büyük bir hata yaptı, çünkü tam o anda onun önünden geçmekte olan gözyaşı yalayan köpek öfkeyle havlamaya başladı, havlama sesi merdivenleri çınlatıyordu, buysa işi kökünden çözdü, yaşlı kadın korkarak çığlığı bastı ve telaşla içeri kaçarak kapıyı küt diye kapattı, Kim bu cadı, diye sordu gözü siyah bantlı yaşlı adam, bu gibi sözler insanların kendilerini görecek halleri yokken söylenen sözlerdendir, o da şimdiye kadar kadıncağızın yaşadığı gibi yaşasaydı, uygar insanlara özgü davranışlarını ne ölçüde sürdürebilirdi görürdük.

Torbalarda taşıdıkları yiyeceklerden başka yiyecekleri yoktu, kalan suyu da çok idareli kullanmaları gerekiyordu, aydınlatmaya gelince, büyük bir şans eseri mutfak dolabının içinde, olası elektrik kesilmelerinde kullanıl-

mak üzere oraya konmuş iki mum buldular, doktorun karısı bunlardan birini yalnızca kendi yararı için yaktı, ötekiler ışığa gerek duymuyorlardı, kafalarının içinde öyle şiddetli bir ışık vardı ki onları kör etmişti. Bu küçük grup yiyecek bakımından aman aman zengin sayılmazdı, ne var ki gerçek bir aile şöleni düzenlediler, hani şu her bireyinin sahip olduğu şeyin herkese ait olduğu ender ailelerin düzenlediği türden bir şölen. Masaya oturulmadan önce koyu renk gözlüklü genç kızla doktorun karısı, verdikleri sözü yerine getirmek için ya da daha doğrusu onun gümrüğünden geçiş ücretini yiyecekle ödemek için alt kata indiler. Yaşlı kadın onları bitmez tükenmez yakınmalarla, homurdanmalarla karşıladı, ona göre, o lanet olası köpeğin onu parçalamaması bir mucizeydi, Böyle vahşi bir hayvanı yanınızda tuttuğunuza göre, yanınızda çok yiyecek olmalı, diye akıl yürüttü, böylelikle kendisine borcunu ödemeye gelmiş bu iki insana, hani şu vicdan azabı dedikleri şeyi çektirmeyi umut ediyordu herhalde, Gerçekten de, diyeceklerdi kendi kendilerine, bu it oğlu it tıkınıp dururken, zavallı bir kadını açlığa terk etmek hiç de insanca bir davranış olmaz. İki kadın daha fazla yiyecek getirmek için yukarı çıkmadı, içinde bulundukları yaşam koşulları göz önüne alındığında, ona yiyecek getirirken zaten fazlasıyla cömert davranmışlardı, aslında göründüğü kadar kötü bir insan olmayan alt kattaki yaşlı kadın da bunu herhalde anlamıştı ki üst katın arka kapısının anahtarını aramak için içeri gitti, sonra da koyu renk gözlüklü genç kıza, Al, bu senin anahtarın, diyerek anahtarı uzattı, bu kadarını az bulmuş olacak ki, kapıyı kapatırken bir de, Çok teşekkür ederim, diye mırıldandı. İki kadın bu davranışa çok sevinmiş olarak yukarı çıktı, cadının da duyguları varmış demek, Vaktiyle kaba bir kadın değildi, yalnızlık onu bu hale getirdi herhalde, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, aslında ne söylediğine pek

de dikkat etmeksizin. Doktorun karısı yanıt vermedi, o konuya daha sonra dönmeye karar verdi, herkes yattığında, yatanların bir bölümü de kesin olarak uyuduğunda, mutfağa gidip, bulaşıklara girişmezden önce biraz güç toplamak için ana kız gibi karşılıklı oturduklarında doktorun karısı, Şimdi ne yapacaksın, diye sordu, Hiç, burada kalıp annemle babamın geri dönmesini bekleyeceğim, Yalnız başına ve kör olarak, Körlüğe alıştım, Peki ya yalnızlık, Ona da ister istemez alışacağım, aşağıdaki komşu da tek başına yaşıyor, Onun gibi mi olmak istiyorsun, bulabildiğin sürece lahanayla ve çiğ etle beslenmek, bu binalarda kalan insanlar yaşıyor sayılmaz, yiyeceğinizin tükeneceğinden korktuğunuz için sonunda birbirinizden nefret edeceksiniz, kopardığınız her bitki sapını birbirinizin ağzından çalmış olacaksınız, o zavallı kadını görmedin sen, yalnızca evinin içindeki kokuyu aldın, sana şunu söyleyeyim ki bizim yaşadığımız yer o kadar iğrenç değildi, Hepimiz er geç o kadın gibi olacağız, sonra sonumuz gelecek, yaşam bitecek, Ama şu anda henüz yaşıyoruz, Dinle, benden çok daha bilgilisin, ben senin yanında cahilin biriyim, ama bana öyle geliyor ki biz şimdiden ölmüş sayılırız, körüz çünkü ölüyüz ya da bunu başka biçimde söylememi istersen, ölüyüz çünkü körüz, ikisi de aynı kapıya çıkıyor, Ben hâlâ görüyorum, Ne mutlu sana, ne mutlu senin kocana, bana ve ötekilere ama görmeyi sürdürüp sürdürmeyeceğini bilmiyorsun, gözlerin görmez hale gelirse bizim gibi olacaksın, hepimizin sonu aşağıdaki komşu gibi olacak, Bugün bugündür, yarın da yarın, ben bugünden sorumluyum, ama kör olursam yarından sorumlu olmayacağım, Neyin sorumluluğu, Herkes gözlerini yitirmişken benim hâlâ görmekte oluşumun getirdiği sorumluluk, Dünyadaki tüm körlere rehberlik edemezsin, onların hepsini doyuramazsın, Öyle yapabilmem gerekirdi, Ama elinden

gelmez, İnsanlara elimden geldiğince yardım ederim, Bunu yapacağını çok iyi biliyorum, sen olmasaydın şu anda ben de hayatta olmazdım belki, Ve şimdi senin ölmeni istemiyorum, Burada kalmalıyım, benim görevim bu, burası benim evim, geri dönecek olurlarsa annemle babamın beni burada bulmalarını istiyorum, Dönecek olurlarsa, bunu kendi ağzınla söylüyorsun, ayrıca onlar hâlâ senin annen baban olarak kalabilecekler mi, bir de bunu bilmek gerekiyor, Anlamadım, Aşağıdaki komşu kadının eskiden iyi bir insan olduğunu söyledin bana, Zavallı kadın, Zavallı annen ve zavallı baban, birbirinize yeniden kavuştuğunuzda, gözleriniz gibi gönlünüzün de körleşmiş olduğunu göreceksiniz, şimdiye kadar bizim içimizde yaşayan ya da bizi şimdiye kadar yaşatan ve bizi biz yapan duyguları gözlerimize borçluyuz, gözlerimiz görmeseydi bambaşka duygulara sahip olurduk, bu nasıl olurdu, duygularımız ne yönde değişirdi bunu bilemeyiz, Ölü sayılmamız gerektiğini, çünkü görmediğimizi söylüyorsun, her şeyin özü burada yatıyor işte, Kocanı seviyor musun, Evet, kendimi sevdiğim kadar seviyorum, ama kör olursam, kör olduktan sonra da şimdi olduğum insan olmaktan çıkarsam, onu sevmeyi kim olarak sürdürürüm ve bu nasıl bir sevgi olur acaba, Vaktiyle bizim gözlerimiz görürken de çevremizde körler vardı, Şimdiyle karşılaştıracak olursak sayıları çok azdı, yaygınlıkla geçerli olan duygular gören insanların duygularıydı, dolayısıyla da körler her şeyi öteki insanların duygularıyla duyumsuyorlardı, kör insanlara özgü duygularla değil, şimdiyse tersine, körlere özgü gerçek duygular doğup gelişmekte, daha işin başındayız, şu anda eskiden duyumsadığımız duyguların anılarıyla yaşıyoruz, çevrendeki yaşamın nasıl olduğunu anlaman için gözlerinin görmesi gerekmiyor, biri çıkıp da günün birinde insan öldüreceğimi söyleseydi, bunu bir hakaret kabul ederdim, oysa öldürdüm, Ne

yapmamı istiyorsun peki, Benimle gel, bize gel, Peki ya onlar, Senin için geçerli olan onlar için de geçerli ama ben içlerinde en çok seni seviyorum, Neden, Bunu ben de kendi kendime soruyorum, belki de giderek kardeşim gibi olduğundan ya da kocamla yatmış olduğundandır, Bağışla beni, Bağışlanması gereken bir suç değil bu, Senin kanını emeceğiz, asalak olacağız sana, Gözlerimiz görürken de çevremizde asalaklardan geçilmiyordu, kan emmeye gelince, damarlarımdaki kanın yalnızca içinde dolaştığı bedeni ayakta tutmaya değil, başkalarının da işine yaraması gerek, haydi şimdi gidip yatalım, yarın bizim için bambaşka bir yaşam başlayacak.

Bir başka yaşam ya da aynı yaşam. Şehla çocuk uyandığında tuvalete gitmek istedi, bağırsakları bozulmuştu, çok dayanıksız olduğundan, yediği bir şey midesini bozmuştu, ne var ki tuvalete girmeye olanak bulunmadığı kısa sürede anlaşıldı, alt kattaki yaşlı kadının binadaki bütün tuvaletleri artık kullanılamaz hale gelinceye kadar kullanmış olduğu açıkça görülüyordu, evdeki yedi kişinin gece yatmadan önce bağırsaklarını boşaltma gereği duymamış olması da büyük bir rastlantıydı, bunu yapmış olsalardı durum daha erken ortaya çıkmış olacaktı. Oysa şimdi herkes bu gereği duyuyordu, özellikle de artık kendini tutamaz hale gelen zavallı şehla çocuk, aslında, hoşlansak da hoşlanmasak da yaşamın pek sevimli olmayan bu tür gerçeklerinin hangi metin olursa olsun kaleme alınan her metinde yerini alması gerek, her şey yolunda giderken herkesin kendine özgü düşünceleri vardır, örneğin, istersek gözlerle duygular arasında doğrudan bir ilişki olup olmadığını tartışabiliriz ya da insandaki sorumluluk duygusunun normal bir görme yetisine sahip olma sonucu ortaya çıkıp çıkmadığını kendimize sorabiliriz, ama doğal gereksemeler bizi acımasızca sıkıştırmaya başladığında, duyduğumuz acı, çektiğimiz sıkıntı bedenimizin

kaldıramayacağı boyuta ulaştığında, içimizdeki hayvan kendini tüm varlığıyla ortaya koyar. Bahçe, diye bağırdı doktorun karısı ve haklıydı, vakit bu kadar erken olmasaydı orada alt kattaki komşuya rastlardık, ayrıca ona boyuna yaşlı kadın demeyi de bırakmalıyız artık, çünkü bu sıfatı onu aşağılamak için kullanmıştık, evet, alt komşu orada çevresinde tavuklar yere çömelmiş olurdu, neden mi, bu soruyu soran, tavuklar hakkında hiçbir şey bilmiyor demektir. Karnını iki eliyle tutan, doktorun karısı tarafından aşağı götürülen şehla çocuk merdivenleri boğucu sıkıntılar içinde indi, oraya kadar kendini tutmayı başarmıştı zavallı ama ondan daha fazlasını beklemeyelim, son basamaklara vardığında büzücü kası içten gelen basınca artık dayanamadı, sonuçta ne olduğunu gözlerinizin önüne getirebilirsiniz. Bu sırada geriye kalan beş kişi yangın merdivenlerini ellerinden geldiğince hızlı inmeye çalışıyordu, yangın sözcüğü burada tam yerine oturuyor ve karantinada yaşadıkları zamandan içlerinde kalan birazcık utanma duygusunu da ister istemez bir yana atma zamanı neredeyse geliyordu. Sebze bahçesinde sağa sola dağılıp bir yandan karınlarındaki sancılı basınçla inlerken öte yandan içlerinde korudukları utanma duygusunun uyandırdığı sıkıntıya katlanarak becermeleri gereken şeyi becerdiler, doktorun karısı da onlara katılmıştı, ne var ki, o onlara bakarken ağlıyordu ve ellerinden ağlamak bile gelmeyen bütün o insanların adına ağlıyor gibiydi, kendi kocası, birinci kör ve karısı, koyu renk gözlüklü genç kız, gözü siyah bantlı yaşh adam ve şu şehla çocuk, hepsini otların içine, lahanaların arasına çömelmiş durumda görüyor, tavukların da çevrelerinde tetikte gezindiğini izliyordu, gözyaşı yalayan köpek de aşağı inmiş, onlara katılmıştı. Bir tutam otla, kiremit parçalarıyla, elleri neye uzanabildiyse onunla olabildiğince temizlendiler, bazıları temizlenmese daha iyi olurdu, doğrusunu söylemek

gerekirse, temizlenemediler. Yangın merdivenini sessizlik içinde tırmandılar, alt kattaki kadın dışarı çıkıp kim olduklarını, nereden geldiklerini, nereye gittiklerini sormadı, akşam yediği esaslı yemeği hazmetmenin verdiği rahatlık içinde hâlâ uyuyordu kuşkusuz, eve geri döndüklerinde önce ne konuşacaklarını bilemediler, sonra koyu renk gözlüklü genç kız, bu durumda kalamayacaklarını söyledi, evde yıkanacak su yoktu, bu doğruydu, dün olduğu gibi bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaması ne kötü, hep birlikte, bu kez çırılçıplak ve utanç duymaksızın yeniden bahçeye çıkar, gökyüzünden inen o cömert suyun başlarına ve omuzlarına yağması için dikilirlerdi, suyun sırtlarından, göğüslerinden ve bacaklarından aşağı süzüldüğünü duyumsayacaklar, artık temizlenmiş olan avuçlarının içinde toplayabilecekler ve elleriyle oluşturdukları bu tasın içindeki suyu bir başkasına –bunun kim olacağı önemli değil– sunabileceklerdi, belki de dudakları suya değmeden önce o ele değecekti ve çok susamış olduklarından, o avuç içindeki suyu son damlasına kadar içecekler, böylelikle belki de içlerinde bir başka kuraklığın uyanıp varlığını belli etmesine yol açacaklardı. Koyu renk gözlüklü genç kız, daha önce de gözlemlediğimiz gibi, kendi düş gücünün kurbanı oluyor her zaman, bu trajik, gülünç, umutsuz koşullarda bile tuhaf fikirleri var. Her şey bir yana, pratik çözümler üretmekten de geri kalmıyor, bunun kanıtı, önce kendi odasındaki, sonra da annesiyle babasının odasındaki dolaptan çarşaflar ve el havluları çıkartıp, Bunlarla temizlenelim, hiç yoktan iyidir, demesi oldu ve bu herkese çok iyi bir fikir gibi geldi, yemek yemek için sofraya oturduklarında biraz daha farklı kokuyorlardı.

Doktorun karısı düşüncesini söylemek için herkesin masaya oturmasını bekledi, Ne yapacağımıza karar vermenin zamanı geldi, kentteki herkesin kör olduğun-

dan eminim, en azından benim şimdiye kadar gördüğüm insanlar kör gibi davranıyorlardı, su yok, elektrik yok, kesinlikle erzak falan dağıtılmayacak, bir kaos içindeyiz, gerçek kaos işte böyle olmalı, Başımızda bir hükümet vardır herhalde, dedi birinci kör, Sanmıyorum, olsaydı bile körleri yöneteceğini ileri süren körlerden oluşmuş bir hükümet olurdu, yani hiçliği düzenlemek isteyen bir hiçlik, Öyleyse gelecek diye bir şey yok, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Bir gelecek olup olmadığını bilmiyorum ama içinde bulunduğumuz şimdiki zamanda nasıl yaşayabileceğimizi düşünmemiz gerekiyor, Gelecek yoksa şimdiki zaman hiçbir işe yaramaz, varlığı fark edilmez bile, İnsanlık gözleri olmadan yaşamayı günün birinde başarabilir, ama o zaman da insanlık olmaktan çıkacaktır, sonucu biliyoruz, içimizde hangimiz hâlâ eskiden olduğu kadar insan olduğunu düşünüyor, ben örneğin, bir insan öldürdüm, Bir insan mı öldürdün, diye sordu birinci kör, ağzını şaşkınlıktan bir karış açarak, Evet, öteki koğuşa egemen olan adamı öldürdüm, boğazına bir makas sapladım, Bizim öcümüzü almak için öldürdün onu, biz kadınların öcünü bir kadının alması gerekiyordu, dedi koyu renk gözlüklü genç kız ve öç almak doğru bir amaç uğruna yapılmışsa insanca bir davranış olur, kurbanın kendi celladı üzerinde hiçbir hakkı yoksa, adalet yok demektir, İnsanlık da yok demektir, diye ekledi doktorun karısı, birbirimizden ayrılmazsak yaşamımızı sürdürmeyi belki başarabiliriz ama ayrılırsak kütle bizi yutar, yok oluruz, Organize olmuş kör gruplarının bulunduğunu söyledin bize, diye ekledi doktor, bu, insanların yeni yaşama biçimleri yarattıklarını kanıtlıyor, belki de senin söylediğin gibi yok olmayız, Ne ölçüde organize olabildiklerini bilmiyorum, birlikte yiyecek ve yatacak bir yer peşinde koştuklarını görüyorum, hepsi bu, Dünya kurulduğunda ortalıkta dolaşan sürülere döndük, dedi gözü siyah bantlı

yaşlı adam, şu farkla ki biz onlar gibi, çok büyük ve el değmemiş bir doğanın ortasında dolaşıp duran birkaç bin kişilik bir grup değil, çok küçülmüş bir dünyada volta atan yüz milyonlarca kişiyiz, Ve de kör, diye ekledi doktorun karısı, su ve yiyecek bulmak zorlaştıkça bu gruplar dağılacak kuşkusuz, her biri yalnız başına daha kolay yaşayabileceğini düşünecek, çünkü elinde başkalarıyla paylaşacak bir şeyi olmayacak, bulabildiği şey onun, yalnızca onun olacak, Grupların başlarında mutlaka bir şef vardır, onları yöneten, organize eden biri, diye anımsattı birinci kör, Belki, ama yönetenler de yönetilenler kadar kör, Sen kör değilsin, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, onun için bizi organize edip yönetiyorsun, Yönetmiyorum, elimden geldiğince organize ediyorum, ben sizin artık görmeyen gözlerinizim yalnızca, Bir tür doğal başkan, görmezler ülkesinin gören kralı, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Mademki öyle, bırakın da gözlerim gördüğü sürece size rehberlik edeyim, işte bu yüzden, o burada kendi evinde, siz kendi evinizde, sen kendi evinde kalıp birbirimizden ayrılacağımıza, birlikte yaşamayı sürdürmemizi öneriyorum size, Burada kalabiliriz, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Bizim dairemiz daha büyük, İşgal edilmemiş olması koşuluyla, diye anımsattı birinci körün karısı, Bunu oraya gittiğimizde anlayacağız, işgal edilmişse buraya geri döneriz ya da gidip sizin dairenize bakarız ya da seninkine, dedi kadın, gözü siyah bantlı yaşlı adama seslenerek, o da, Benim dairem yok, ben tek gözlü bir dairede yaşıyordum, diye yanıt verdi, Ailen yok mu, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Hayır yok, Karın da, çocukların da, erkek ya da kız kardeşlerin de yok öyle mi, Kimsem yok, Annemle babam geri dönmezse ben de senin kadar yalnız olacağım, Ben seninle kalırım, dedi şehla çocuk, ama, Annem gelmezse, diye eklemedi, bu koşulu ileri sürmedi, tuhaf bir tutum ya da aslında o kadar da

tuhaf değil, genç insanlar koşullara daha kolay uyuyor, önlerinde tüm bir yaşam var çünkü. Kararınız ne, diye sordu doktorun karısı, Ben sizlerle kalıyorum, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, yalnız, annemle babam geri dönerse diye senden haftada en az bir kez benimle birlikte buraya gelmeni isteyeceğim, Anahtarı aşağıdaki komşuya bırakırsın, Tek çözüm bu, nasıl olsa şimdiye kadar götürdüğünden daha fazlasını götüremez, Orayı burayı kırar, Ben buraya uğradıktan sonra belki böyle davranmaz, Biz de sizinle birlikte kalıyoruz, dedi birinci kör, yalnız, ne olup bittiğini görmek için en kısa sürede evimize bir bakmak isteriz, Gidip bakarız elbette, Benim evime bakmaya değmez, nasıl bir yerde oturduğumu söyledim size, İyi de sen de bizimle kalmıyor musun, Kalırım ama bir koşulla, insanın kendisine sunulan bir şeye karşılık koşul ileri sürmesi ilk bakışta size yakışıksız bir davranış gibi gelebilir, ne var ki bazı yaşlılar böyledir, geriye sayılı günlerinin kalmasını aşırı gururla dengelemek isterler, Neymiş koşulun, diye sordu doktor, Sizin için katlanılmaz bir yük olmaya başladığımda bunu bana söyleyeceksiniz, dostluk duygusuyla ya da bana acıdığınızdan dolayı bunu söylemeyecek olursanız, o gün geldiğinde yapmam gereken yapabilecek kadar sağduyumun kalmış olmasını diliyorum, Neymiş o, öğrenebilir miyiz, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Çekilmek, uzaklaşmak, ortadan kaybolmak, eskiden fillerin yaptığı gibi, son zamanlarda bunu yapamadıklarını duydum, çünkü hiçbiri artık o kadar ileri yaşlara ulaşamıyormuş, Sen fil değilsin, Tam olarak bir insan da sayılmam, Özellikle de böyle çocukça yanıtlar vermeyi sürdürürsen, diye karşılık verdi koyu renk gözlüklü genç kız ve bu konuşma daha fazla uzamadı.

Plastik torbalar geldiği zamankinden çok daha hafif, bunda şaşılacak bir şey yok, alt kattaki komşu da içinden iki kez kendine düşen payı aldı, ilki dün akşamdı, bu-

gün de asıl sahipleri geldiğinde vermesi için yukarıdaki dairenin anahtarları kendisine teslim edildiğinde torbalardaki yiyeceklerden biraz daha nasiplendi, sırtını biraz sıvazlamak gerekiyor, huyunu suyunu öğrendik artık, bu arada gözyaşı yalayan köpekten söz etmedik, o da nasibini aldı elbette, yalvaran gözlerle gözlerinizin içine baktığı zaman bir şeyler uzatmamak için insanın taşyürekli olması gerekir, söz ondan açılmışken, nereye kayboldu bu köpek, evde yok, kapıdan çıkmadı, sebze bahçesindedir herhalde, doktorun karısı emin olmak için gidip baktı, gerçekten de oradaydı, zavallı bir tavuğu daha gıkı bile çıkmadan anında yakalamış, midesine indirmekle meşguldü, ne var ki alt kattaki yaşlı kadının gözleri görseydi ya da gidip tavukları saysaydı, o öfkeyle anahtarları ne yapacağını Allah bilirdi. Bir suç işlemiş olmanın bilinci ile koruduğu kişinin uzaklaşıp gitmekte oluşu arasında bir an duraksadıktan sonra gözyaşı yalayan köpek, yumuşak toprağı telaşla kazmaya başladı ve birinci kattaki yaşlı kadın yangın merdiveninin sahanlığına çıkıp dışarıdan gelen gürültülerin kaynağını öğrenmek için çevreyi koklamaya başlamadan tavuktan geriye kalanı toprağa gömmüştü bile, suç kanıtları ortadan kaldırılmış, vicdan azabı ertelenmişti. Gözyaşı yalayan köpek merdivenleri ok gibi tırmandı, yaşlı kadının eteklerine sürünürcesine yanından geçti, öyle ki kadıncağız yanından geçip giden tehlikenin farkına bile varmadı, doktorun karısının yanına geldiğinde ağzını açıp ne kadar korkusuz bir köpek olduğunun kanıtlarını vermeye başladı. Bu vahşi havlamaları duyan alt kattaki yaşlı kadın korkuya kapılarak yiyecek deposu hakkında kaygıya düştü ama biraz geç kalmıştı, bunu biliyoruz ve boynunu üst kata doğru uzatarak, Bu köpeği mutlaka bağlamak gerek, tek bir tavuğumu bile boğazlamasını istemiyorum, diye bağırdı, Kaygılanmayın, dedi doktorun karısı, köpek aç değil, yemeğini yedi,

zaten biz de hemen şimdi gidiyoruz, Hemen şimdi mi, diye sordu yaşlı kadın, sesi, üzülmüş gibi çatallandı ya da sorduğu sorunun başka biçimde algılanmasını istiyordu, örneğin, Burada beni tek başıma bırakacaksınız, demek istemiş olabilirdi ama sözlerine tek bir sözcük ekleme-di, yalnızca, aslında bir karşılık gerektirmeyen, Hemen şimdi mi, sorusunu sormakla yetindi, katı kalplilerin de kalbi kırılabilir, yaşlı kadın bu davranışa o kadar kırıldı ki evinden rahatça geçmelerini sağladığı bu iyilik bilmezle-re güle güle demek için kapısını bile açmadı. Merdiven-den indiklerini duydu, aralarında konuşuyor, birbirlerine, Dikkat, tökezleme, Elini omzuma koy, Tırabzanı sıkı sıkı tut, diyorlardı, bunlar aslında her zaman söylenen sözler-di ama şimdi körlerin dünyasında daha sık kullanılır ol-muşlardı, bu arada bir kadının, Burası kapkaranlık, hiçbir şey görmüyorum, demesi alt kattaki komşuyu çok şaşırt-tı, bu kadının körlüğünün beyaz körlük olmaması zaten kendi başına oldukça şaşırtıcıydı, bir de karanlık olduğu için göremediğini söylemesi ne demek oluyordu yani. Düşünmeye çalıştı ama boşalmış kafası ona yardımcı ol-madı, sonra da kendi kendine, Yanlış duydum herhalde, deyip işin içinden çıktı. Doktorun karısı sokağa çıktık-larında, merdivenden inerken söylediği sözleri anımsadı, ağzından çıkana daha çok dikkat etmesi gerekiyordu, Gören bir insan gibi davranabilirim ama söylediklerim bir körün sözleri olmalı, diye düşündü.

Kaldırımın üzerinde arkadaşlarını üçlü sıra halinde düzenledi, kocası ile koyu renk gözlüklü genç kızı şeh-la çocuğu ortalarına vererek ilk sıraya koydu, arkada da öteki kadının iki yanında gözü siyah bantlı yaşlı adam ile birinci kör yer aldı. Hepsinin kendisine yakın olma-sını istiyordu, her an bozulma olasılığı olan tek sıra ha-linde yürümek işine gelmiyordu, çünkü böyle bir sıranın dağılması için, onlardan daha kalabalık, daha kaba saba

bir grupla karşılaşmaları yeterliydi, bu, büyük bir yolcu gemisinin açık denizde önüne çıkan bir filikayı ortadan biçmesi gibi olurdu, bu tür kazaların sonuçlarını herkes bilir, uçsuz bucaksız bir denizin üstüne dağılmış kalıntılar, boğulanlar, boşuna yardım isteyen insanlar, yolcu gemisi yoluna devam eder, kazanın farkına bile varmamıştır, aynı şey onların başına da gelebilir, denizde ardı arkası kesilmeyen ve ne yöne gittikleri anlaşılamayan dalgalar gibi, öteki körlerin oluşturduğu akıma kapılmış bir kör, biraz daha ilerde bir başka kör, doktorun karısı önce kimi kurtaracağını bilemezdi, elini kocasına uzatırdı, belki şehla çocuğa da ama bu arada koyu renk gözlüklü genç kızı, öteki iki körü yitirirdi, gözü siyah bantlı yaşlı adama gelince, o çok uzakta, filler mezarlığına doğru gitmekte olurdu. Şimdi, ötekiler uykudayken çarşafları yırtarak oluşturduğu ip gibi bandı, kendi de içinde kalmak üzere onların çevresine sarıyor, İpe asılmayın ama sıkı sıkı tutun, ne olursa olsun sakın bırakmayın. Sürekli çarpışmamak için birbirlerine çok yakın durmamaları gerekiyordu, ama birbirlerinin varlığını da her an duyumsamak, birbirleriyle olabildiğince temas halinde olmak durumundaydılar, arazide ilerleme ile ilgili bu yeni taktiklere kafa patlatması gerekmeyen tek kişi varsa o da şehla çocuktu, çünkü o tam ortada yürüyordu, dolayısıyla da her yönden koruma altındaydı. Körlerimizin hiçbirinin aklına, öteki grupların yol almak için hangi yönteme başvurduğunu, aynı şeyi yapıp yapmadıklarını sormak gelmedi, sorsalardı bunun yanıtı kolaydı, çünkü yapabildiğimiz gözlemlere göre, bilemediğimiz nedenler sonucu meydana gelen daha büyük çarpışmalar dışında genelde gruplar gün boyunca bir yandan üyelerini yitirirken, öte yandan üye kazanıyor, bir gruptan her an bir kör eksilip kaybolabildiği gibi, grubun oluşturduğu çekim kuvvetine kapılıp onun peşine takılan bir başka kör de olabilir,

bu kör gruba ya kabul edilir ya dışlanır, bu, beraberinde getirdiği şeye bağlıdır. Alt kattaki yaşlı kadın penceresini usulca açtı, böyle bir duygusal zayıflığı olduğunu ötekilere sezdirmek istemiyor ama sokakta hiç gürültü yok, gitmişler bile, neredeyse hiç kimsenin gelip geçmediği o yeri terk etmişler, yaşlı kadının memnun olması gerekir, böylelikle tavşanlarını ve tavuklarını başkalarıyla paylaşmak zorunda kalmayacak, memnun olması gerekiyor ama değil, kör gözlerinde iki damla gözyaşı birikiyor ve kendine ilk kez, yaşaması için bir neden olup olmadığını soruyor. Bu soruya bir karşılık bulamıyor, karşılıklar insanın aklına her zaman verilmesi gerektiği anda gelmez, çoğu kez de verilebilecek tek karşılık, aklına bir karşılık gelmesini oturup kuzu kuzu beklemektir.

Tutturdukları yola bakılacak olursa, gözü siyah bantlı yaşlı adamın bekâr odasının bulunduğu yerin iki blok ötesinden geçmeleri gerekiyor, ama yollarına devam etmeye karar verdiler, o odada yiyecek bir şey yok, yaşlı adamın giysiye de gereksemesi yok, kitap desek, zaten okuyamaz. Sokaklar yiyecek peşinde koşan körlerle dolu. Mağazalara girip çıkıyorlar, içeri eli boş giriyor, çoğu kez de eli boş çıkıyorlar, sonra da oturup o semti terk edip kentin başka yerlerine gitmenin gerekli ya da avantajlı olup olmayacağını tartışıyorlar birbirleriyle, ne var ki içinde bulundukları koşullarda en büyük sorun, akar su ve elektrik olmaması, havagazı olmamakla birlikte evlerde ateş yakmanın çok tehlikeli oluşu, dolayısıyla da tuz, yağ ve baharat bulunsa bile eski damak tadına iyi kötü yakın bir yemek pişirmeye olanak bulunmayışı. Sebze bulunduğunda yalnızca haşlamakla yetinmeleri gerekiyor, ete gelince, alışılmış olarak tüketilen tavuk ve tavşan dışında, yakalanabilen kedi ve köpekler de yenebilir, ne var ki deneyimler canlıları yaşam ustası yaptığından, vaktiyle evcil olan o hayvanlar bile kendilerini okşamaya kal-

kanlardan çekinmeyi öğrenmişler, artık gruplar halinde avlanıyorlar, avcılara karşı da kendilerini gruplar halinde savunuyorlar ve Tanrı'ya şükür gözleri hâlâ gördüğünden, nasıl kaçacaklarını ve gerektiğinde nasıl saldıracaklarını çok iyi biliyorlar. Tüm bu koşullar ve nedenler insanları, kendileri için en iyi besinin konserve olduğuna karar vermeye itmiş, yalnızca çoğunun önceden pişirilmiş, yenrneye hazır olması yüzünden değil, taşınmalarının ve kullanılmalarının kolay olması dolayısıyla da. Tüm konserve kutularının, şişelerin ve çeşitli ambalajların üzerinde son kullanma tarihinin yazılı olduğu doğru, hatta bazılarını bu tarihten sonra tüketmek tehlikeli, buna karşın halk kendine özgü bilgelikle eşi bulunmaz bir deyiş icat etmekte gecikmedi, bu eşsiz deyişi, daha önceleri kullanılırken, herkes kör olduğu için artık kullanımdan düşmüş bir deyişten, gözden ırak gönülden ırak deyişinden esinlenerek icat etti, ne diyorlar biliyor musunuz, gözden ırak mideye yakın, buysa insanların ne bulursa mideye indirdiğinin bir kanıtı. Doktorun karısı grubunun başında giderken kafasının içinde, geriye ne kadar yiyecek kaldığını hesaplıyor, ancak yetecek, hem de tek bir öğün için, köpek dışında tabii, o da kendi başının çaresine baksın, tavuğu bir anda boğazlayıp sesini ve yaşamını keserken yaptığı gibi. Evinde, belleği onu yanıltmıyorsa ve bu arada eve girip çıkan olmamışsa, belirli miktarda konserve var, iki kişiye yetecek kadar tabii, ama şimdi doyurulması gereken yedi boğaz var, çok sıkı bir paylaştırma düzeni uygulansa bile rezervlerin tükenmesi fazla sürmez. Yarın ya da birkaç gün sonra o süpermarketin antreposuna dönmek zorunda, yalnız başına mı gidecek, yoksa kocasından ya da daha genç, daha güçlü kuvvetli olan birinci körden kendisine eşlik etmesini mi isteyecek, buna karar vermesi gerek, bu seçimi işin niteliği belirleyecek, olabildiğince çok miktarda erzağı olabildiğince kısa süre-

de toparlayıp dışarı çıkmak, dışarı çıkarken karşılaşılacak koşulları da unutmamak gerekiyor. Sokakta, dünden beri iki katına çıkmış izlenimi bırakan çöpler, önceki günden kalan, şiddetli yağmurdan dolayı yarı sıvı hale gelmiş insan dışkıları var ve havayı, içinde zorla ilerlenen kalın bir sis tabakası gibi, çok kötü bir koku kaplamış. Ortasında bir heykel, çevresinde ağaçlar bulunan bir meydanda bir köpek sürüsü bir insan cesedini parçalıyor. Yeni ölmüş bir insan olmalı, uzuvları katılaşmamış, bu, köpekler dişlerini geçirdikleri etleri kemiklerinden ayırmak için silkeledikleri zaman belli oluyor. Kursağına atacak bir parça kollayan bir karga sağda solda zıplayıp duruyor. Doktorun karısı başını çevirdi ama geç kalmıştı, midesinden yukarı doğru dayanılmaz bir öğürtü yükseldi, ikinci kez, üçüncü kez, mutlak umutsuzluğun simgesi başka köpekler de onun canlı bedenini dişleriyle silkeliyormuş gibi duyumsuyordu kendini. Kocası, Neyin var, diye sordu, iple bağlantılı olan ötekiler de birden korktukları için birbirlerine daha çok sokuldular, Ne oluyor, Miden mi kötü, Bayat bir şey mi yedik, Benim bir şeyim yok, Benim de. Ne mutlu onlara, hayvanların birbirleriyle dalaşırken çıkardıkları sesi, bu arada bir köpek tarafından kanadı ısırılan karganın gaklamasını duyuyorlardı yalnızca, doktorun karısı ortalığı telaşa vermeksizin, Kendimi tutamadım, bağışlayın, dedi, burada bir başka köpeği parçalayan bir köpek sürü var, Bizim köpeğimizi mi parçalıyorlar, diye sordu şehla çocuk, Hayır, senin deyişinle, bizim köpeğimiz hayatta, onların çevresinde dönüyor ama yaklaşmıyor, Yediği tavuktan sonra pek de aç olmaması gerekiyor, dedi birinci kör, Şimdi biraz daha iyisin değil mi, diye sordu doktor, Evet, yolumuza devam edelim, Peki ya bizim köpeğimiz, diye sordu şehla çocuk bir kez daha, O bizim köpeğimiz değil, bize yalnızca eşlik etti ve daha önce birlikte olduğu bu köpeklerle kalacak kuşkusuz, ar-

kadaşlarını buldu, Ben kakamı yapmak istiyorum, Buraya mı, Evet, çok sıkıştım, karnım ağrıyor, diye inledi çocuk. İşini hemen orada gördü, elinden geldiğince tabii, doktorun karısı bir kez daha öğürdü ama bu kez başka nedenlerle. Sonra büyük bir meydanı geçtiler, ağaçların gölgesine vardıklarında doktorun karısı arkasına baktı. Daha başka köpekler de oraya toplanmış, adamın bedeninden geriye kalanları yemek için birbirleriyle boğuşuyorlardı. Gözyaşı yalayan köpek, iz peşindeymiş gibi burnu yerde geliyordu, alışkanlık işte, oysa başını kaldırsa aradığı kimseleri gözleriyle görecekti.

Yeniden yola koyuldular, gözü siyah bantlı yaşlı adamın evi arkalarında kaldı, şimdi iki yanında yüksek ve lüks apartmanların bulunduğu bir caddede ilerliyorlar. Buradaki arabalar daha pahalı, daha büyük ve daha konforlu, işte bu yüzden, içlerinde yatıp uyuyan bir sürü kör görülüyor, anlaşıldığına göre, çok büyük bir limuzin de sürekli oturulan bir konut haline getirilmiş, bunun nedeni, gidilen yerden geri dönüldüğünde arabanın evden daha kolay bulunması herhalde, bu arabayı mesken tutmuş olanlar, karantina sırasında insanların kendi yataklarını bulmak için yaptığı gibi davranıyorlardır, yani arabaları sokağın başından başlayarak elleriyle yoklayıp sayıyorlardır, sağ taraftan yirmi yedinci araba, tamam, evime geldim. Limuzinin önünde durduğu bina bir banka binası. Araba, genel yönetim kurulu başkanını, beyaz körlük salgını başladıktan sonra tüm üyelerin hazır bulunacağı ilk haftalık toplantıya katılması için getirmişti, ne var ki arabayı zeminin altındaki kapalı garaja sokmaya fırsat olmadı. Şoför, başkan yapmaya her zaman bayıldığı gibi binanın ana kapısından kasılarak içeri girdiği sırada kör oldu ama bir çığlık atmaya yine de zaman bulabildi, şoförden söz ediyoruz tabii, başkana gelince, bu çığlığı duymadı bile. Zaten adı öyleydi ama toplantıda tüm

üyeler de hazır bulunamayacaktı, üyelerden birçoğu kısa süre önce kör olmuştu. Başkan, gündem olarak, yönetim kurulundaki asil ve yedek tüm üyelerin kör olması durumunda alınacak önlemlerin tartışılacağı toplantıyı açamadı, hatta toplantı salonuna bile giremedi, çünkü asansör kendisini on beşinci kata çıkarmaktayken elektrikler bir daha geri gelmemek üzere gitti, bu olay tam dokuzuncu katla onuncu katın arasında meydana geldi. Ve bir felaket hiçbir zaman tek başına gelmediğinden, binanın içindeki elektrik şebekesinin bakımından, dolayısıyla da elektrik kesintisi olduğunda, aslında uzun zaman önce değiştirilmesi gereken, eski model, otomatik olmayan elektrik üretecinin çalıştırılmasından sorumlu elektrik teknisyenleri aynı anda kör oluverdiler, böylelikle, daha önce de söylediğimiz gibi, asansör dokuzuncu katla onuncu kat arasında sıkıştı kaldı. Başkan, kendisini yukarı çıkaran asansörcü çocuğun körleşmesine tanık oldu, zaten bir saat sonra o da kör oldu, elektriklerin geri gelmemesi, ayrıca o gün bankada körlük vakalarının birdenbire artması yüzünden, yüzde yüz emin olmasak da kesin olarak söyleyebiliriz ki her ikisi de hâlâ orada bulunuyor, ölü olarak elbette, ayrıca belirtmeye gerek var mı bilmem, çelik bir mezar içindeler, dolayısıyla da adam parçalayan köpeklere karşı korunmuş durumdalar, ne mutlu onlara.

Hiçbir tanık olmadığına göre, ayrıca olsaydı bile hiç kimse onları olup bitenleri anlatmak üzere bu mahkemeye tanık olarak çağırmayacağına göre, birinin çıkıp da olayların neden başka türlü değil de böyle geliştiğini nereden bildiğimizi sorması çok anlaşılır bir şey, ona vereceğimiz karşılığa gelince, tüm anlatıların evrenin yaratılış anlatısına benzediğini, o sırada kimsenin orada olmadığını, olaya kimsenin tanık olmadığını ama herkesin ne olup bittiğini bildiğini söyleyeceğiz. Doktorun karısı, Bankalar ne oldu, diye sormuştu, bankalar için kaygılandığından

değil, biriktirdiği tüm parayı bunlardan birine yatırmış olduğu ve yalnızca merak ettiği, aklından öylesine geçtiği için sormuştu bu soruyu, hepsi bu, kendisine yanıt verilmesini, örneğin, Başlangıçta Tanrı gökyüzünü ve yeryüzünü yarattı, yeryüzü biçimsiz ve bomboştu, karanlıklar dibi olmayan uçurumları örtüyordu, ve Tanrı' nın Ruhu sular üzerinde geziniyordu, diye başlayan açıklamalar yapılmasını falan beklemiyordu, ne var ki gözü siyah bantlı yaşlı adam hep birlikte bulvardan aşağı inerlerken anlatmaya başladı, Tek gözüm henüz görmekteyken bana anlattıklarına göre, başlangıçta müthiş bir kargaşa yaşandı, kör olmaktan korkan ve daha o zamandan kör olmuş insanlar paralarını çekmek için bankalara üşüştüler, geleceklerini güven altına alacak önlemleri almayı düşünüyorlardı, bu insanları anlamak gerekir elbette, bir insan bundan böyle hiç çalışamayacağını biliyorsa, yapacağı tek şey, eli ayağı tutarken ve önünde düşünecek bir gelecek varken biriktirdiği paraya –tedbirli davranıp boğazından artırarak kuruş kuruş biriktirdiği bu para ona ne kadar süre yetecek olursa olsun– başvurmaktır, bu çılgın saldırı sonucu büyük bankalardan bazıları yirmi dört saat içinde iflas etti, hükümet duruma müdahale ederek insanları sakin olmaya, sağduyulu davranmaya çağırdı ve çağrısını, memleketin içinden geçmekte olduğu bu felaket günlerinin yol açtığı kötülüklerin tüm sorumluluğunu üzerine alacağını, üzerine düşen tüm görevleri yerine getireceğini resmen ilan ederek bitirdi, ne var ki bu pansuman kimsenin içine su serpmedi, telaşın sürmesi yalnızca insanların art arda kör olmayı sürdürmesinden değil, gözleri henüz görenlerin o çok değerli paracıklarını kurtarmaktan başka bir şey düşünmemesinden kaynaklanıyordu, sonuçta, iflas etmiş olsun ya da olmasın, tüm bankalar kapılarını kapatıp, polisten kendilerini koruma altına almasını istedi –böyle olması kaçınılmazdı tabii–, ne var ki bu da

hiçbir işe yaramadı, çünkü bankaların önünde toplanarak bağırıp çağıranların arasında, bin bir güçlükle biriktirdikleri üç beş kuruşu kurtarmak isteyen sivil kıyafet giymiş polisler de vardı, hatta bazıları daha rahat hareket edebilmek için, şeflerine kör olduklarını bildirip kendilerini hasta listesine aldırmışlardı, henüz üniformalarını çıkarmamış başka memurlar da silahlarını öfkeli kalabalıkra doğrultmuşken birdenbire hedefi görmez oluyorlardı ve bu gibiler bankada üç beş kuruşları varsa, bu parayı alma umutlarını bütünüyle yitirdikleri gibi, bir de egemen güçlerin safında yer almış olmakla suçlanıyorlardı, en beteri daha sonra, gözü dönmüş körler ve kör olmayan öfkeli kalabalıklar tüm umutlarını yitirip bankalara hücum ettiğinde yaşandı, bundan böyle gişelerin önüne uslu uslu gidip görevli memura banka cüzdanını uzatarak, Hesabımı kapatmak istiyorum, demek yerine herkes eline ne geçerse götürmeye başladı, böylelikle bankaların günlük cirosuna, tedbirsizlik gösterilip açık bırakılmış çekmecelerde, kasalarda duran paralara, torbaların içinde saklanan, dedelerimizin kullandığı türden bozuk paralara el kondu, bütün bunları düşlemek bile zor, büyük bankaların geniş ve görkemli giriş bölümleriyle bunların kenar semtlerdeki şubeleri dehşet veren sahnelere tanık oldu, bu arada bankomatları da unutmamak gerek, hepsi hurdaya döndü ve içinde ne varsa yağmalandı, en tuhafı da her birinin ekranında, Bizim bankamızı seçtiğiniz için teşekkür ederiz, diyen bir yazının belirmesiydi, makineler kafasız nesneler, ama bu makinelerin sahiplerine ihanet ettiklerini söylemek belki daha doğru olur, kısacası, tüm bankacılık sistemi, kartondan şato gibi bir anda yıkılıp gitti, tabii bunun nedeni paranın para olarak değerini yitirmiş olması değildi, bunun kanıtı, parası olanların kimseye zırnık bile koklatmamasıydı, yarının neler getireceğinin bilinemeyeceğini ileri sürüyorlardı, bu düşün-

ce, büyük bankaların kasalarının bulunduğu yeraltındaki katlarını kendilerine mesken tutan körler arasında daha yaygındı kuşkusuz, bunlar kendilerini sahip oldukları hazineden ayıran kalın, ağır nikel çelik kapıları ardına kadar açacak mucizeyi beklerken buradan dışarı yalnızca yiyecek ve su aramak ya da bedenlerinin başka gereksemelerini karşılamak için çıkıp hemen geri dönüyorlar, içeri kendilerinden başkasının girmesini önlemek için parolalar, parmak işaretleri kullanıyorlar, mutlak bir karanlıkta yaşıyorlar tabii ama bunun ne önemi var, onların karanlığı bembeyaz bir karanlık. Gözü siyah bantlı yaşlı adam bankalarla ve finans dünyasıyla ilgili bu korkunç olayları, şehla çocuğun bağırsaklarında dayanılmaz hale gelen buruntuyu dindirmek için ara sıra mola vererek hiç acele etmeden kenti baştan başa geçerlerken anlattı, olayları anlatırken yaptığı tutkulu betimlemelerin gerçekmiş izlenimi uyandırmayı başarmış olmasını dikkate alacak olursak, anlatısında bazı abartmalar olduğunu düşünmemize kimse karşı çıkamaz sanırız, şu yeraltında yaşayan körlerin öyküsü örneğin, bütün bunları onların kullandığı parolayı ya da parmak işaretini bilmeden nasıl öğrenebilmişti, her neyse, anlattıkları yine de durum hakkında bize bir fikir verdi.

Doktorla karısının oturduğu sokağa geldiklerinde akşamı etmişlerdi. Bu sokağın da ötekilerden farkı yok, her yeri bok götürüyor, şurada burada dolaşan kör grupları var ve ilk kez bir şey daha var, çok iri fareler, tabii bunlara daha önce rastlamamış olmamız yalnızca bir rastlantı, iki tane fare, öyle ki sokağın köşesinde volta atan kediler yanlarına yaklaşmaya cesaret edemiyor, çünkü fareler neredeyse kediler kadar büyük ve kuşkusuz onlardan çok daha fazla yırtıcı. Gözyaşı yalayan köpek, farelere de, kedilere de, onlarınkinden bambaşka duygusal bir dünyada yaşayan kişilerin kayıtsızlığıyla baktı, bu köpek, varlığını

hâlâ köpek olarak sürdürmeseydi, davranışını ancak böyle betimleyebilirdik. Kendisine aşina bu yerleri yeniden gördüğünde doktorun karısı içinden, Zaman nasıl geçiyor, bir süre önce burada mutluluk içinde yaşıyorduk, demedi, onu şaşırtan, o anda yaşadığı düş kırıklığı oldu, bilinçaltında, o sokak kendi sokağı olduğu için burayı temiz, süpürülmüş, temizlenmiş, komşularını da gözleri kör, buna karşın akılları başında bulacağını düşünmüştü. Ne kadar aptalım, dedi yüksek sesle, Neden, ne var, diye sordu kocası, Hiç, fanteziler kuruyordum, Zaman nasıl geçiyor, apartmanı ne halde bulacağız acaba, Bunu birazdan göreceğiz. Güçleri iyice tükendiğinden merdivenleri çok ağır, her sahanlıkta dinlenerek çıktılar, Beşinci kat, demişti doktorun karısı. Her biri kendi tükenmişlik durumuna göre yukarı tırmanıyordu, gözyaşı yalayan köpek, sürü gütmek için yaratılmış gibi bazen önde bazen arkadaydı, kuzuların hiçbirini yitirmeye niyeti yoktu. Açık duran kapılar vardı, içerden sesler geliyordu, dışarı buram buram çıkan mide bulandırıcı kokular, iki kez, kapılarının eşiğinde körler belirdi, boş gözlerle bakıyorlardı, Kim var orada, diye seslendiler, doktorun karısı içlerinden birini tanıdı, öteki bu binadan değildi, Biz burada oturuyoruz, demekle yetindi. Kör de onu tanımış gibiydi ama, Siz doktorun karısı mısınız, diye sormadı, belki de içeri girdiğinde içerdekilere, Beşinci kattaki komşular geri döndü, diyecektir. Son basamakları da tırmandıklarında, daha sahanlığa ayak basmadan doktorun karısı, Kapı kapalı, dedi. İçeri girilmeye çalışılmıştı, bunun izleri vardı ama kapı sağlam çıkmıştı. Doktor, elini yeni ceketinin iç cebine attı ve anahtarları çıkarttı. Havaya kaldırıp bekledi, ama karısı onun elini tutup kilidin deliğine usulcacık yaklaştırdı.

15

Ailelerin evden uzak kalmasını fırsat bilip mobilyaların yüzeyini giderek matlaştıran tozlanmanın dışında –püskül ve elektrikli süpürge kullanılmayan, koşuşan çocukların hava akımı yaratmadığı bir mekân tozların oturup dinlenmesi için ideal bir ortamdı– ev temiz sayılırdı, göze batan tek düzensizlik, telaşla çıkılan bir evde rastlayabileceğimiz düzensizlikti yalnızca. Doktorun karısı, o gün her şeye karşın, bakanlıktan ve hastaneden gelecek telefonları kocasıyla birlikte beklerken, sağduyulu ve ince düşünceli insanları, öldükten sonra arkasında bırakacağı kimseleri sıkıcı temizliklere girişmek zorunda bırakmamak için yaşarken düzenli olmaya iten bir öngörüyle, bulaşıkları yıkamış, yatağı yapmış, banyoyu düzene sokmuştu, hani söylendiği gibi her yer bal dök yala olmamıştı ama elleri titreyen, gözlerinden yaşlar boşanan bir kadından da bundan daha fazlası beklenmezdi doğrusu. Dolayısıyla yedi hacı bir bakıma cennete dönmüştü ve bu izlenim öylesine güçlüydü ki, aşkın bir izlenim olduğunu ileri sürsek, ifadeyi fazla zorlamış olmazdık, evet, bu öylesine güçlü bir izlenimdi ki evden gelen hiç beklenmedik koku –yalnızca kapalı kalmış bir evin kokusuydu bu– onları kapının eşiğinde çakılıp kalmaya zorladı, başka koşullarda olsa, hemen koşup bütün cam-

ları açardık ve Havalandırmak için, derdik, oysa bugün içeri leş gibi bir koku girmemesi için pencereleri süngerlemek gerek. Birinci körün karısı, Evini berbat edeceğiz, dedi, haklıydı doğrusu, her tarafı çamur ve dışkı kaplı ayakkabılarıyla içeri girecek olsalar, bu cenneti bir anda cehenneme çevirirlerdi ve cehennem, uzmanların söylediğine göre, öyle bir yerdi ki lanetli ruhların orada en katlanamadıkları şey, kor haline gelmiş kıskaçlar, içi fokur fokur zift kaynayan kazanlar ve daha başka işkence aygıtları değil, insanın midesini bulandıran, içini kaldıran, kusacak hale getiren çok pis kokulardı. Anımsayamadığımız bir geçmişten bu yana ev sahipleri kapılarını çalan konuklara, Buyurun, buyurun ne olur, hiç önemi yok, kirlenen şey temizlenir, demeyi âdet haline getirmişlerdi, ne var ki bu ev sahibi konuklarının hepsinin nereden geldiğini biliyor, tabii konukları da, içinde yaşadıkları dünyada kirli olanın daha da kirleneceğini biliyor, işte bu yüzden onlara teşekkür edip, ayakkabılarını sahanlıkta çıkarmalarını rica ediyor, aslına bakılırsa ayakları da pek temiz değil ama ayakkabılarla karşılaştırılamaz elbette, koyu renk gözlüklü genç kızın çarşafları ve havluları işe yaradı, pisliklerinin kabasını aldı. Dolayısıyla eve yalınayak girdiler, doktorun karısı büyük bir plastik torba arayıp buldu, ilerde yıkayıp temizlemek umuduyla içine bütün ayakkabıları doldurdu, bu temizliği ne zaman, nerede yapabileceğini bilmiyordu, sonra torbayı götürüp balkona koydu, ayakkabılar dışarının havasını nasıl olsa daha fazla bozamazdı. Gök kararmaya başlıyordu, yukarıda kara bulutlar vardı, Yağmur bir yağsa, diye düşündü. Konuklarının yanına dönerken ne yapacağını biliyordu. Salonda hareketsiz, ayakta duruyorlardı, korkunç derecede yorgun oldukları halde bir yere ilişmeye cesaret edememişlerdi, yalnızca doktor elleriyle mobilyaları yokluyor, bu arada eşyaların yüzeyinde izler bırakıyor-

du, tozlar parmaklarının ucuna yapıştığından böylelikle evdeki ilk temizlik başlamış oluyordu. Doktorun karısı, Hepiniz soyunun, dedi, böyle pis pis oturamayız, giysilerimiz de neredeyse ayakkabılarımız kadar pis, Burada mı soyunalım, dedi birinci kör, birbirimizin önünde, bu davranışı uygun bulmuyorum, İstiyorsanız, her birinizi evin bir başka köşesine götürebilirim, dedi doktorun karısı alaylı bir sesle, böylece namusunuzu korumuş olursunuz, Ben burada soyunuyorum, dedi birinci körün karısı, beni görecek olan yalnız sensin, ayrıca beni çok daha uygunsuz durumlarda gördüğünü de unutmadım, kocamın gerçekten çok silik bir belleği var, Geçmişte kalmış sevimsiz olayları anımsatmanın ne gereği var bilmiyorum, diye homurdandı birinci kör, Bir kadın olsaydın ve bizim başımıza gelenler senin de başına gelseydi başka türlü düşünürdün, dedi şehla çocuğu soymaya başlayan koyu renk gözlüklü genç kız. Doktor ile gözü siyah bantlı yaşlı adam belden yukarısını çıkarmışlardı bile, şimdi pantolonlarının düğmelerini açıyorlardı, gözü siyah bantlı yaşlı adam yanında duran doktora, İzin ver de pantolonumu sıyırmak için sana tutunayım, dedi. Zavallılar hoplayıp zıplarken öylesine gülünç bir manzara oluşturuyorlardı ki insanın içinden ağlamak geliyordu. Doktor dengesini yitirdi, düşerken gözü siyah bantlı yaşlı adamı da yere sürükledi, bu kazaya ikisi de kahkahalarla güldü, dünyanın tüm kirlerine bulaşmış bedenleriyle, hamurlaşmış erkeklik organlarıyla, kırlaşmış kıllarıyla, kara kıllarıyla sevimli yaratıklardı, gerçekten de sona eren bir saygınlık döneminin, sona eren bir mesleğin simgesi gibiydiler. Doktorun karısı yerden kalkmalarına yardım etti, biraz sonra hava iyice kararmış olacak, kimsenin tedirgin olmasına gerek kalmayacak. Bir yerlerde mum var mıydı, diye sordu kendi kendine doktorun karısı, sonra evde iki şamdan, üç ağızlı eski bir yağ kandili ve cam fanusu

olan bir gaz lambası olduğunu anımsadı, Şimdilik yağ kandili işimizi görür, yağım var, bir fitil uydururuz, yarın bir nalburdan biraz gaz bulurum, konserve bulmaktan daha kolay olur herhalde, Tabii gazı nalburda aramamak koşuluyla, dedi kendi kendine ve bu koşullarda bile espri yapabilmesine kendisi de şaşırdı. Koyu renk gözlüklü genç kız ağır ağır soyunuyordu, öyle ki insan, ne kadar soyunursa soyunsun üzerinde hep bir şeyler kalacağı izlenimine kapılıyordu, bu kadar ağırdan almasının nedenini anlamak kolay değildi doğrusu ama doktorun karısı onun yanına yaklaşsaydı, bir karış kirin altında yüzünün kızardığını görebilirdi, şu kadınların işine akıl erdirebilene aşkolsun, biri, doğru dürüst tanımadığı erkeklerle sağda solda yatıp durduktan sonra birden utangaçlık krizine tutuluyor, ötekine gelince, onun yanına yaklaşıp kulağına olanca sakinliğiyle, Utanma, nasıl olsa seni göremez, diyebilir, böylelikle tabii kendi kocasına gönderme yapmış olurdu, çünkü bu yırtık kızın adamcağızı gidip nasıl kendi yatağında baştan çıkardığını daha unutmadık, sonuç olarak söyleyebileceğimiz tek şey var, alışmış şeyde şey durmaz. Böyle dedik ama bu davranışının nedeni belki de başkadır, çünkü burada bir değil, iki çıplak erkek var, bunlardan biri de onu yatağına kabul eden erkek.

Doktorun karısı yere bırakılan giysileri topladı, pantolonlar, gömlekler, bir ceket, kazaklar, bluzlar, leş gibi bedenlerden çıkarılmış iç çamaşırları, öyle ki bu çamaşırlar bir ay boyunca yıkansa eski beyazlıklarına yine kavuşamazdı, hepsini kucağına aldı, Burada bekleyin, dedi, geliyorum. Ayakkabılar gibi bunları da balkona çıkardı, orada ağır gökyüzünün altında kapkara uzanan kente bakarak kendisi de soyundu. Pencerelerde tek bir zayıf ışık, binaların önyüzlerine yansıyan tek bir parlaklık yoktu, karşısında uzayıp giden bir kent değil, ısındıktan sonra soğuyup katılaşırken bina, çatı, baca biçimlerini almış

düşünülemeyecek kadar çok miktarda bir zift kütlesiydi, bu kütle üzerinde her şey ölü, her şey sönüktü. Gözyaşı yalayan köpek balkona geldi, kaygılıydı, ne var ki kadının gözlerinde yalayacak gözyaşı yoktu artık, umutsuzluk içinin en derin yerindeydi, gözleriyse kupkuru. Doktorun karısı soğuktan ürperdi, içerdekileri anımsadı, salonun ortasında çırılçıplak duruyor, neyi beklediklerini bilmiyorlardı. İçeri girdi. Cinsiyetleri belli olmayan basit birer kontur, birer bulanık leke, gölge içinde kaybolan birer gölge haline gelmişlerdi. Ama onların gözünde durum böyle değil, diye düşündü, onlar kendilerini çevreleyen ışıkla birleşiyorlar, onların görmesini engelleyen karanlık değil, ışık. Bir lamba yakacağım, dedi, şu anda neredeyse sizler kadar körüm, Işıklar geldi mi, diye sordu şehla çocuk, Hayır, bir yağ kandili yakacağım, Nedir o, diye sordu çocuk yeniden, Ne olduğunu sana daha sonra gösteririm. Torbalardan birinde bir kutu kibrit aradı, mutfağa gitti, yağın nerede olduğunu biliyordu, fazla yağa gerek yoktu, bir bulaşık bezi alıp ince bir şerit yırttı, bunu fitil haline getirdi, sonra, kandilin bulunduğu salona döndü, bu kandil üretildiğinden bu yana ilk kez işe yarayacaktı, başlangıçta günün birinde aydınlatma amacıyla kullanılacağı bilinemezdi, ama bu işler böyledir işte, kandillerin de, köpeklerin de, insanların da, yani hiçbirimizin ve hiçbir şeyin dünyaya ne amaçla geldiği ilk günden bilinemez. Kandilin ayrı ayrı üç ağzında birbiri ardından bademi andıran küçük ve titrek üç alev belirdi, zaman zaman inceliyor, uçları havada kaybolacak gibi oluyor, sonra yeniden kütleleşerek yoğun, katı birer çakıltaşına dönüşüyorlardı. Doktorun karısı, Şimdi görüyorum, dedi, gidip size temiz çamaşır bakacağım, İyi ama bedenlerimiz pis, diye anımsattı koyu renk gözlüklü genç kız. Birinci körün karısıyla o, bir elleriyle göğüslerini, öteki elleriyle de edep yerlerini örtüyorlardı, Benim yüzümden değil,

diye düşündü doktorun karısı, kandilin ışığı onları görüyor, bu yüzden örtüyorlar. Sonra, Temiz bedenin üstüne kirli çamaşır giymektense, kirli bedenin üstüne temiz çamaşır giymek daha iyidir, dedi. Yağ kandilini aldı ve komodinlerin çekmecelerini, dolapları karıştırmaya başladı, birkaç dakika sonra pijamalarla, ropdöşambrlarla, eteklerle, bluzlarla, entarilerle, ayakkabılarla, kazaklarla, utanıp duran yedi insanı giydirebilmek için gerekli tüm öteberiyle geri geldi, kadınların hepsinin boyu bosu aynı değildi elbette ama cılızlıkları onları aynı cüsseye getirmişti. Doktorun karısı giyinmelerine yardım etti, şehla çocuğun payına doktorun şortlarından biri, hani şu plajda ya da kırda giyilen ve erişkinleri çocuk gibi gösteren türden bir şort düştü. Şimdi oturabiliriz, diye iç geçirdi birinci körün karısı, bizi yönlendir lütfen, nereye oturacağımızı bilemiyoruz.

Salon, her salon nasılsa öyle. Ortada alçak bir orta sehpası, çevresinde de herkesi alacak kadar kanepe var, doktorla karısı, gözü siyah bantlı yaşlı adamla birlikte şu kanepede oturuyor, şuradakinde koyu renk gözlüklü kızla şehla çocuk, şu ötekinde de birinci körün karısıyla birinci kör. Hepsi bitkin. Şehla çocuk, başı koyu renk gözlüklü genç kızın dizlerinde hemen uyudu, yağ kandili aklından bütünüyle çıkmıştı. Bir saat böyle geçti, mutlu bir saat, kandilin çok yumuşak ışığında kirli yüzler yıkanmış gibi duruyor, uyumayanların gözleri parlıyordu, birinci kör karısının elini arayıp buldu ve sıktı, bu jestiyle, dinlenmiş bir bedenin aklın uyumlu çalışmasına ne büyük bir katkıda bulunduğunu kanıtlıyordu. Doktorun karısı, Birazdan bir şeyler atıştıracağız, ama daha önce burada nasıl yaşayacağımıza bir karar versek iyi olur, orada hoparlörden duyduğunuz sözleri yinelemeyeceğim, bundan emin olabilirsiniz, burada herkese yatacak yer var, iki yatak odasını çiftler kullanacak, ötekiler burada

salonda yatabilir, her biriniz bir kanepede, yarın gidip yiyecek arayacağım, elimizdekiler bitmek üzere, içinizden birinin torbaları taşımak üzere benimle gelmesinde yarar var, ayrıca oradan buraya kadar gelen yolları artık öğrenmeniz, sokak köşelerini tanımanız gerek, günün birinde hasta olabilirim ya da gözlerim görmez olabilir, bunu her an bekliyorum, o durumda, sizlerden öğreneceğim çok şey olacak, bir durum daha var, balkonda belirli bazı gereksemelerimizi karşılamak için bir kova var, yağmur yağdıktan sonra ve hava soğukken dışarı çıkmanın çok hoş olmayacağını biliyorum ama bu leş gibi kokan bir evde oturmaktan daha iyidir, bizi içerde tuttukları süre içinde nasıl bir yaşamımız olduğunu unutmayalım, aşağılanmanın her türlüsüne katlandık, hatta iğrenç durumlara düştük, başka biçimlerde de olsa bütün bunlar burada da başımıza gelebilir, orada suçu dışımızdaki insanlara atabiliyorduk, oysa burada böyle bir mazeretin ardına sığınamayız, iyiden ve kötüden hepimiz aynı derecede sorumluyuz, iyi ne, kötü ne, diye sormayın bana ne olur, bu kavramların ne olduklarını, körlüğün bizim için istisna olduğu dönemde biliyorduk, doğru ve yanlış dediğimiz kavramlar, bizim karşımızdaki insanla olan ilişkimizi farklı biçimde anlamamızdan kaynaklanıyor, kendimizle olan ilişkimizi değil, kendimizle olan ilişkimize güvenemeyiz, bu ahlakçı laf salatası için beni bağışlayın, körler dünyasında yaşayıp gözleri gören biri olmanın ne demek olduğunu bilmiyorsunuz siz, bilemezsiniz, ben bir kraliçe değilim, hayır, gözleri dehşeti görsün diye dünyaya gelmiş bir kadınım yalnızca, siz o dehşeti duyumsuyorsunuz, bana gelince, hem duyumsuyor hem de gözlerimle görüyorum, bu kadar söylev yeter, şimdi yemek yiyelim. Kimse soru sormadı, yalnızca doktor, Günün birinde gözlerim yeniden görmeye başlarsa, başkalarının gözlerine çok ciddi bakacağım, gözlerinde o kişilerin

ruhlarını görüyormuşum gibi, dedi, Ruhlarını mı, diye sordu, gözü siyah bantlı yaşlı adam, Ya da bilinçlerini, kullanılan sözcüğün o kadar önemi yok, koyu renk gözlüklü genç kız bunun üzerine, fazla öğrenim görmediği dikkate alınırsa kendisinden beklenmeyen bir söz etti, Hepimizin içinde adını koyamadığımız bir şey var, bizi biz yapan işte o.

Doktorun karısı, ellerinde kalan az miktarda yiyeceğin bir bölümünü masanın üzerine koymuştu, sonra oturmalarına yardım ederek, Ağır ağır çiğneyin, böylelikle midenizi kandırmış olursunuz, dedi. Gözyaşı yalayan köpek kendi payını istemeye gelmedi, oruç tutmaya alışmıştı, ayrıca, sabahki yemek şöleninden sonra, ağlayan kadının ağzından tek bir lokmasını bile almaya hakkı olmadığını düşünmüştü, ötekilerin onun gözünde o kadar önemi yok gibi. Yağ kandili masanın ortasında, doktorun karısının şehla çocuğa söz verdiği, kendisiyle ilgili açıklamanın yapılmasını bekliyor, Ellerini bana ver, dedi kadın şehla çocuğa, sonra çocuğun ellerini usulca yönlendirdi, Bu taban, gördüğün gibi yuvarlak, bu da üst bölümü taşıyan boyun, aynı zamanda yağ haznesi, burada, dikkat et ellerin yanmasın, ağızlar var, bir, iki, üç tane ağız, fitiller buradan dışarı çıkıyor, zayıf bir ışık veriyorlar ama çevreyi görmek için yeterli, Görmüyorum, Bir gün göreceksin, işte o gün ben de sana bu kandili armağan edeceğim, Ne renk, Pirinçten yapılmış eşya gördün mü hiç, Bilmiyorum, anımsamıyorum, Pirinç sarı bir madendir, Ha. Şehla çocuk bir an düşündü, Şimdi annesini isteyecek, diye düşündü doktorun karısı ama yanılıyordu, çocuk yalnızca su istedi, çok susamıştı, Yarına kadar beklemen gerekecek, evde su yok, ama o anda evde su bulunduğunu anımsadı, rezervuarın içinde el değmemiş beş altı litre su vardı, bu su karantinadayken içtikleri sulardan daha kirli olamazdı. Karanlıkta kör kör

banyoya gitti, rezervuarın kapağını el yordamıyla kaldırdı, içinde gerçekten su olup olmadığını göremezdi ama parmakları ona su var diyordu, bir bardak aradı, bardağı rezervuarın içine daldırdı, dikkatle doldurdu, uygarlık, insanların su kullanmak için su kaynaklarına kaplar daldırdığı çağa geri dönmüştü. Salona girdiğinde herkes yerli yerindeydi. Kandilin alevi kendisine dönük yüzleri aydınlatıyordu, sanki onlara, Ben buradayım, bakın bana, bu fırsattan yararlanın, bu ışığın sonsuza kadar yanmayacağını düşünün, diyordu. Doktorun karısı su bardağını şehla çocuğun dudaklarına yaklaştırarak, İşte sana su, ağır ağır, minnet duyarak iç, tadına var, bir bardak su mucizenin ta kendisidir, çocuğa söylemiyordu bunları, kimseye söylemiyordu, bir bardak su bulmanın bu evrende ne büyük bir mucize olduğunu yineliyordu yalnızca. Nereden buldun, yağmur suyu mu bu, diye sordu kocası, Hayır rezervuardaki su, Oradan yola çıktığımızda yanımızda bir damacana su yok muydu, diye sordu yeniden, Kadın bağırdı, Tabii vardı, nasıl unuttum, biri yarım, öteki tam dolu iki damacana suyumuz vardı, oh, ne kadar sevindim, içme, o suyu artık içme, diyordu çocuğa, hepimiz temiz su içeceğiz, en güzel bardaklarımızı çıkaracağım ve temiz su içeceğiz. Bu kez eline kandili alarak gitti mutfağa, oradan damacana ile döndü, kandilin ışığı cama vuruyor, damacananın içindeki hazineyi aydınlatıyordu. Damacanayı masanın üzerine koydu, bardak aramaya gitti, evindeki en güzel bardakları, ince kristal bardakları doldurdu. Sonra, İçelim, dedi. Kör eller bardakları arayıp buldu. İçelim, diye yineledi doktorun karısı. Masanın ortasında duran kandil, çevresinde parlak yıldızların sıralandığı güneşi andırıyordu. Bardaklar masaya bırakıldığında, koyu renk gözlüklü genç kızla gözü siyah bantlı yaşlı adam ağlıyordu.

Huzursuz bir gece geçirdiler. Başlangıçta silik, belir-

siz düşler, uyuyanları teker teker dolaşıyor, şuradan buradan topladıkları yeni anıları, yeni gizleri, yeni arzuları birinden ötekine taşıyordu, uyuyanlar içlerini çekip mırıldanıyor, Bu düş benim değil, diyorlardı, ama düş onlara yanıt veriyordu, Sen hangi düşlerin sana ait olduğunu henüz bilmiyorsun, koyu renk gözlüklü genç kız böylelikle, iki adım ötesinde uyuyan gözü siyah bantlı yaşlı adamın kim olduğunu öğrendi, o da genç kızın kim olduğunu öğrendiğini sandı, yalnızca sandı, çünkü düşlerin özdeş olabilmeleri için iki kişinin onları karşılıklı görmesi yeterli değil. Şafak söktüğünde yaşlı adam ağlamaya başladı. Rüzgârın camlara vurduğu yağmur binlerce kırbaç gibi şakladı. Doktorun karısı uyandı, gözlerini açıp mırıldandı, Ne yağmur, sonra yeniden yumdu, oda hâlâ koyu bir karanlık içinde yüzüyordu, uyumayı sürdürebilirdi. Yeniden uykuya dalalı bir dakika olmuştu ki, kafasında bir şey yapması gerektiği düşüncesiyle uyandı ama ne yapması gerektiğini henüz bilemiyordu, yağmur ona, Kalk, diyordu, iyi de ne istiyordu bu yağmur ondan. Kocasını uyandırmamak için odadan usul usul çıktı, salonu geçti, kanepelerde uyuyanlara bakmak için bir an durdu, sonra koridora dalıp mutfağa kadar gitti, rüzgârla savrulan yağmur binanın bu yüzüne daha şiddetli vuruyordu. Buğulanmış camı sabahlığının koluyla silerek dışarı baktı. Gökyüzü kocaman tek bir buluttan oluşuyor, yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Balkonda, üzerlerinden çıkardıkları kirli giysiler üst üste yığılı duruyordu, plastik kova ve yıkanması gereken ayakkabılar vardı. Yıkamak. O anda gözlerindeki uykunun son perdesi de yırtılıverdi, yapması gereken işte buydu. Kapıyı açıp adımını dışarı attı, bir çağlayanın altına girmiş gibi bir anda tepeden tırnağa ıslandı. Bu sudan yararlanmam gerek, diye düşündü. Yeniden mutfağa girdi ve gürültü yapmaktan olabildiğince sakınarak leğenleri, tencereleri ve

gökyüzünden ip gibi inen, rüzgârın harekete geçirerek çok büyük bir süpürge gibi çatıların altına gürültüyle savurduğu bu suyun hiç olmazsa bir bölümünü içine doldurabileceği daha başka kap kacağı toplamaya başladı. Eline geçen kapları balkona çıkarıp, korkuluğun önüne dizdi, leş gibi giysileri, mide bulandıran ayakkabıları yıkayacak suyu olacaktı artık. Yeter ki kesilmesin, bu yağmur özellikle kesilmesin, diye mırıldanıyor, bu arada mutfaktan deterjan, sabun, sünger, birazcık olsun temizlik yapmaya yarayacak ne varsa almak için içeri giriyordu, evet birazcık, bu ruh kirliliğini birazcık olsun temizlemek istiyordu. Kafasının içindeki metafizik düşünceyi düzeltmek ister gibi, Beden kirliliğini, diye düzeltti, sonra ekledi, Aynı kapıya çıkar. Ve düşündükleri ile söylediklerinin kaçınılmaz sonucunu, uyumlu uzlaşımını sergilemek istercesine, üstündeki sabahlığı çıkarıp çıplak kaldı, yağmur bedenini bazen okşayıp bazen de kamçı gibi inerken, bir yandan giysileri yıkıyor, öte yandan da kendi yıkanıyordu. Oysa yalnız değildi, çevresine düşen yağmur damlalarının şapırtıları bunu anlamasını engelledi. Koyu renk gözlüklü genç kızla birinci körün karısı da kapının eşiğinde belirmişti, onları hangi düşünce, hangi sezgi, içlerinden gelen hangi ses uyandırmıştı kimse bilmiyordu, mutfağı nasıl bulduklarını da kimsenin bilmediği gibi, bu davranışa bir açıklama aramak gereksiz, isteyen istediği tahminde bulunabilir. Doktorun karısı onları fark ettiğinde, Yardım edin bana, dedi, Nasıl edelim, gözlerimiz görmüyor ki, dedi birinci körün karısı, Üstünüzdeki giysileri çıkartın, kurutacak ne kadar az şey olursa o kadar iyi, Ama biz görmüyoruz, diye yineledi birinci körün karısı, Olsun, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, elimizden geleni yaparız, Eksik kalanı ben tamamlarım, iyi temizlenmemiş olanları temizlerim, Haydi şimdi iş başına, dünyada iki gözü ve altı eli olan tek

kadın biziz, dedi doktorun karısı. Belki de karşı binada, şu kapalı pencerelerin ardında, sağanak halinde durmaksızın yağan yağmurun uykudan uyandırdığı kör kadınlar, kör erkekler alınlarını, üzerini gece boyunca kendi soluklarıyla oluşan çiy tabakasının kapladığı soğuk camlara dayamış, vaktiyle, şimdi yaptıkları gibi camın önünde durup dışarıda yağan yağmuru izlediklerini anımsıyorlardı. Karşıda, uzakta, anadan doğma soyunmuş üç kadın bulunduğunu akıllarından bile geçiremezler, çılgın, evet çılgın olmalı bu kadınlar, akılları başında olsa, o halde balkona çıkıp kendilerini komşulara sergileyerek çamaşır yıkamaya kalkmazlardı, kör olalım ya da olmayalım, böyle şeyler yapılmaz, Tanrım, yağmur suları bedenlerinden nasıl da süzülüyor, memelerinin arasından aşağı inip apışaralarının karanlığında kaybolup birikiyor, sonra bacaklarından ve kalçalarından aşağı doğru yoluna devam ediyor, ama biz belki de bu kadınlar hakkında yanlış düşündük, kentin tarihindeki en güzel, en mutlu olayın gerçekleşmekte olduğunu düşünemeyen belki de bizleriz, şu anda balkondan aşağı baloncuklu bir köpük tabakası inmekte, o köpük tabakasıyla birlikte temizlenmiş, aklanıp paklanmış ve çıplak olarak ben de aşağı düşmek isterdim. Bizi yalnızca Tanrı görüyor, dedi, başına gelen bunca kötülüğe ve düş kırıklıklarına karşın Tanrı'ya hâlâ kuvvetle inanan birinci körün karısı, doktorun karısı da bu sözlere karşılık, Tanrı bile görmüyor, çünkü gökyüzü bulutlarla kaplı, sizi yalnızca benim gözlerim görüyor, dedi, Ben çirkin miyim, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Cılız ve kirlisin ama hiç de çirkin değilsin, Peki ya ben, diye sordu birinci körün karısı, Sen de onun kadar cılız ve kirlisin, onun kadar güzel değilsin ama benden daha güzelsin, Sen güzelsin, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Bunu nereden bilebilirsin, beni hiç görmedin ki, Seni iki kez düşümde gördüm, Ne zaman, İkinci kez

bu gece gördüm, İçinde yattığın evin düşünü gördün, çünkü burada kendini güvende duyumsuyordun, huzurluydun, başımızdan geçen bütün o olaylardan sonra böyle olması çok doğal, düşünde ev olarak gördüğün bendim, beni görebilmiş olmak için de benim bir yüze sahip olmam gerekiyordu, dolayısıyla da benim yüzüm olarak gördüğün, kendi kafanın içinde tasarladığın yüzdü, Ben de seni güzel bir kadın olarak görüyorum, buna karşın seni düşümde hiç görrnedim, dedi birinci körün karısı, Buysa körlüğün çirkin insanların cenneti olduğunu kanıtlıyor yalnızca, Sen çirkin değilsin, Hayır, aslında çirkin bir kadın değilim ama yaşlıyım, Kaç yaşındasın, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Elliye yaklaşıyorum, Annem de öyle, O da benim gibi, Senin gibi ne, o hâlâ güzel, Eskiden olduğu kadar güzel değildir, Bu hepimizin başına gelen bir şey, hiçbirimiz eskisi kadar güzel değiliz, Sen hiçbir zaman bu kadar güzel olmamıştın, dedi birinci körün karısı. Sözcükler böyledir işte, durmadan kılık değiştirir, birbirinin peşine takılırlar, ne yöne gittiklerini bilmezler sanki ve içlerinden ikisinin ya da üçünün ya da dördünün, örneğin bir kişi adılının, bir zarfın, bir eylemin, bir sıfatın kendi halinde öylece birdenbire ortaya çıkıvermesiyle, heyecanımız cildimizin yüzeyine ve gözlerimize kadar karşı konulamaz biçimde yükselir, duygularımızın içine hapsolduğu barajı yıkar, kimi zaman da bu basınca dayanamayan sinirlerimiz olur, çok fazlasını yüklenmiştir, her şeyi yüklenmiştir, cendere içindedir, Doktorun karısının çelikten sinirleri var, diyorlar, alın bakalım, iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı ve bunun nedeni bir kişi adılı, bir zarf, bir eylem ve bir sıfat, dilbilgisinin yalnızca birer takımını oluşturan sözcükler, basit birer belirteç, öteki iki kadının da gözlerinden yaşlar boşandığına göre bu, ana cümleciği oluşturan kadını sarıp sarmalayan öteki belirsiz adılların da ağladığını

gösteriyor, yağmurun altında gözyaşı döken çıplak üç melek. Ne var ki benzeri durumlar sonsuza kadar sürmez, bu kadınlar bir saati aşkın bir süredir yağmurun altında, üşüme zamanı geldi, Üşüdüm, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Giysileri daha iyi yıkamaya olanak yok, ayakkabıların kiri büyük ölçüde çıkmış durumda, bu üç kadının artık kendilerinin de yıkanma zamanı geldi, birbirlerinin saçını ve sırtını sabunluyor ve kör olmadıkları dönemde, küçük birer kızken bahçede körebe oynadıkları dönemde yaptıkları gibi kıkır kıkır gülüyorlar. Gün ağardı artık, dünyanın omzunun arkasından çevreye şöyle bir göz atmak için başını çıkaran güneş yeniden bulutların ardına çekildi. Yağmur hâlâ yağıyor, ama şiddeti azaldı. Çamaşırcı güzelleri mutfağa çekilip doktorun karısının banyodan getirdiği havlularla kurulandılar, ciltleri deterjan kokuyor ama ne yaparsınız yaşam böyle işte, insan umduğuyla değil bulduğuyla yetiniyor, sabun göz açıp kapayıncaya kadar eriyip bitti, yine de bu evde ne ararsan var, neyin ne zaman, nerede kullanılacağı çok iyi biliniyor herhalde, sonunda giyindiler, dışarısı yani balkon onlara cennet gibi gelmişti, doktorun karısının sabahlığı hâlâ sırılsıklam ama o, sırtına yıllardır giymediği dallı çiçekli bir entari geçirdi, böylelikle de güzellikte öteki kadınları geçti.

Salona geçtiklerinde, doktorun karısı gözü siyah bantlı yaşlı adamın üzerinde yattığı kanepeye oturmuş olduğunu gördü. Başını ellerinin arasına almış, parmaklarını aklaşmış, çalıyı andıran, şakaklarına ve ensesine inmiş saçlarının arasına sokmuştu ve öylece hareketsiz duruyordu, gergindi, hiçbir şey düşünmemeye ya da aklına gelen düşüncelerin zihninde yer etmesini engellemeye çalışıyor gibiydi. İçeri girdiklerini fark etti, nereden geldiklerini, biraz önce çıplak olduklarını biliyordu, bu kadar çok şey bilmesi, birdenbire görme yetisine ka-

vuşmuş ve öteki yaşlı erkeklere özenip ayakucuna basa basa gidip onları, ressamın Suzanne Banyoda adlı tablosundaki gibi gizlice izlemiş olmasından, hatta bir yerine üç kadın birden izlemiş olmasından ileri gelmiyordu, öteden beri kördü ve kör kalacaktı, mutfağın kapısına kadar gitmişti yalnızca ve durduğu yerden kadınların balkonda kendi aralarında konuşmalarını, gülüşmelerini, yağmurun sesini, dökülen suların şırıltısını işitmişti, ayrıca burnuna sabun kokusu da gelmişti, bunun üzerine kendi kendine, dünyada yaşamın henüz sona ermediğini söyleyerek kanepesine dönmüş, yine kendi kendine bu dünyada ona da küçücük bir yerin düşüp düşmediğini sormuştu. Doktorun karısı, Kadınlar yıkandı, şimdi sıra erkeklerde, dedi, gözü siyah bantlı yaşlı adam, Yağmur hâlâ yağıyor mu, diye sordu, Evet yağıyor, balkondaki kaplarda da su var, Öyleyse ben banyoda, teknede yıkanmayı yeğlerim, bu sözcüğü onlara nüfus kâğıdını gösterirmiş gibi kullanıyor, onlara, Ben, banyo küveti yerine tekne sözcüğünün kullanıldığı tarihlerden kalmayım, demek istiyordu ve ekledi, Tabii senin için bir sakıncası yoksa, evini kirletmek istemediğimden emin olabilirsin, yerlere su sıçratmamaya dikkat edeceğim, yani elimden geleni yapacağım, Bu durumda, su kaplarını banyoya getireyim, Sana yardım edeyim, Tek başına taşıyabilirim, Benim de bir işe yaramam gerekiyor, sakat değilim ben, Öyleyse gel. Doktorun karısı neredeyse tamamı dolu bir kabı mutfak kapısının önüne doğru itti, Gözü siyah bantlı yaşlı adamın ellerini yönlendirerek, Şurasından tut, dedi, Haydi gidiyoruz, kabı birlikte kaldırdılar, İyi ki bana yardıma gelmişsin, aslında bu işi tek başıma yapamazmışım, Şu özlü sözü bilir misin, Hangisini, Yaşlılar az üretir, azımsayan kendine güldürür, O özlü söz öyle değil, Biliyorum, yaşlı yerine çocuk, azımsayan yerine de küçümseyen demem gerekirdi, ama aynı anlamı ifa-

de etmeyi sürdürsünler istiyorsak, onları da zamana ve zemine uydurmamız gerekir, Sen bir filozofsun, Amma da yaptın, ben bir moruğum yalnızca. Su kabını banyo küvetine boşalttılar, sonra doktorun karısı bir çekmeceyi çekti, evde bir sabun daha olduğunu anımsamıştı. Sabunu gözü siyah bantlı yaşlı adamın eline tutuşturdu, Güzel kokacaksın, bizden daha güzel, istediğin gibi bol bol sabunlan, elin titremesin, belki yiyecek sıkıntısı çekeriz ama marketlerde istemediğin kadar sabun bulabiliriz sanırım, Teşekkür ederim, Çok dikkatli ol, kayıp düşme, istersen kocamı çağırayım, gelip sana yardım etsin, Hayır, kendi kendime yıkanabilirim, Nasıl istersen, şurada da, bak, ver elini bana, bir tıraş bıçağı, bir de fırça var, tıraş olmak istersen kullanabilirsin, Teşekkür ederim. Doktorun karısı banyodan çıktı. Gözü siyah bantlı yaşlı adam, giysiler dağıtılırken kendi payına düşen pijamasını çıkardı, sonra büyük bir dikkatle küvetin içine girdi. Su soğuktu, yüksekliği de azdı, yirmi santimetre ya var ya yoktu ve kadınların yaptığı gibi gökyüzünden düşen bol suyla yıkanmak ile bir karış suda debelenmek arasındaki fark ne kadar büyüktü. Küvetin içine çöktü, derin bir nefes aldı ve ellerini birbirine kavuşturarak aldığı suyu göğsüne çarptı, soluğu kesilir gibi oldu. Tüyleri diken diken olmaya fırsat kalmadan bütün bedenini ıslattı, sonra düzenli ve yöntemli olarak sabunlanmaya başladı, omuzlarından başlayarak, kollarını, göğsünü ve karnını, kamının altını, erkeklik organını, apışarasını kuvvetle ovaladı, Bir hayvandan daha pisim, diye düşündü, sonra zayıf kalçalarını ve bir karış kir tutmuş ayaklarına varıncaya kadar her yerini ovaladı. Daha iyi temizlenmesi için bedenini bir süre köpüklü bıraktı ve Başımı da yıkamam gerek, dedi, gözündeki bandı çıkarmak için elini ensesine götürdü, Senin de banyo yapman gerek, diyerek bandı suyun içine bıraktı, bedeni artık ısınmıştı,

başını ıslatıp saçlarını sabunladı, bembeyaz ve sonsuz bir körlüğün tam ortasında beyaz köpükler içinde kalmış bir adam olmuştu, öyle ki bu haliyle varlığının kimse farkında olmazdı, böyle düşündü ama yanılıyordu, çünkü tam o sırada sırtına birinin dokunduğunu, bir çift elin kollarındaki ve göğsündeki köpükleri alıp sırtına yaydığını ve bu hareketi çok yavaş, ne yaptığını göremediği için çok dikkatle yapması gerekiyormuş gibi yaptığını duyumsadı. Kimsin sen, diye sormak geçti içinden ama dili damağına yapıştı, soramadı, şimdi bedeni titriyordu ama soğuktan değil, eller onu usulca ovalamayı sürdürüyordu, kadın, Ben doktorun karısıyım, ben birinci körün karısıyım, ben koyu renk gözlüklü genç kızım, demedi, eller görevini yapmayı bitirdi, geri çekildi, sessizlik içinde banyonun kapısının usulca kapandığı işitildi, gözü siyah bantlı yaşlı adam banyoda yalnız başına kaldı, küvetin içinde dizüstü çökmüş durumdaydı, Tanrı'dan onu bağışlamasını istiyordu sanki ve titreyip duruyordu, Hangisi olabilir bu kadın, diye soruyordu kendine, aklı ona bu kadının olsa olsa doktorun karısı olabileceğini söylüyordu, gözü gören tek kişi o, bizi koruyan, bize bakan, bizi doyuran o oldu, bu ince hareketi onun yapmış olması hiç de şaşırtıcı olmazdı, aklı ona bunu söylüyordu ama o aklına inanmıyordu. Titremeyi sürdürüyor, heyecandan mı, yoksa soğuktan mı titrediğini bilemiyordu. Suyun içinde göz bandını aradı, sıkı sıkı çitiledi, sıktı, yeniden başına geçirdi, şimdi o kadar çıplak değildi sanki. Salona kurulanmış, mis gibi kokarak girdiğinde, doktorun karısı, İşte size temiz ve tıraşlı bir erkek, dedi, sonra, yapılması gereken ama eksik bırakılmış bir şey keşfetmiş gibi, Sırtını yıkayamamışsın, ne yazık, diye ekledi. Gözü siyah bantlı yaşlı adam yanıt vermedi, içinden kendi kendine, aklına inanmamakta haklı olduğunu söylüyordu.

Kalan birazcık yiyeceği şehla çocuğa verdiler, öte-

kiler yeni yiyeceklerin gelmesini bekleyecekti. Yedekte bekleyen kompostolar, kuru meyveler, şeker, açılmış bir bisküvi paketi, birkaç peksimet vardı ama bu yiyecekleri ve bunlara olasılıkla eklenecek başka yiyecekleri ancak çaresiz kaldıklarında tüketeceklerdi, her günün yiyeceği o gün bulunup getirilecekti, yiyecek bulma işi aksarsa, o zaman tamam, herkese iki bisküvi ile bir kaşık komposto dağıtılacaktı, Çilek ve şeftali kompostosu var, hangisini istersiniz, yarım yarım üç ceviz, bir bardak su, ne lüks, ellerinde bunlar olduğu sürece elbette. Birinci körün karısı erzak arama işinde onlara seve seve katılacağını söyledi, o iş için üç kişi fazla sayılmazdı, ikisi kör de olsa yük taşıyabilirdi, ayrıca, olabilirse, çok uzağında değillerdi çünkü, gidip kendi evinin de ne durumda olduğuna bir bakmak istiyordu, işgal edilmiş miydi, işgal edenler tanıdığı kimseler miydi, örneğin körlük salgını kasabalarını sardığı için kente gelen yakınlarıyla aileleri kalabalıklaşan komşular mıydı, bir kentin sağladığı olanaklar bir kasabanın sağladıklarından her zaman daha çoktur, bu bilinen bir şey. Böylelikle, evde giysi sayılabilecek ne kalmışsa üzerlerine geçirip yola koyuldular, öteki giysilerin, yani yıkananların kuruması için güneşli hava beklemek gerekiyordu. Gökyüzü yine kapalıydı ama yağmur yağmıyordu. Özellikle eğimli sokaklarda, suyla sürüklenen çöpler birikmiş, küçük tepeler oluşturmuş, sokağın öteki bölümleri böylelikle temizlenmişti. Yağmur inşallah sürer, güneşin açması bizim için başımıza gelecek en kötü şey olur, dedi doktorun karısı, bu durumda bile yeterince çöp ve pis koku var, O kokuları artık duymuyoruz, çünkü temizlendik, dedi birinci körün karısı, soğuk suyla yaptığı banyo yüzünden biraz üşütmüş gibi görünen kocası da ona hak verdi. Sokaklarda sürüler halinde körler dolaşıyordu, bunlar yağmurun durmasından yararlanarak yiyecek aramaya ve azıcık yiyip içtikleri halde

kaçınamadıkları dışkılama gereksemelerini gidermeye çıkmışlardı. Köpekler her yerde cirit atıyor, çöpleri eşeliyordu, bazılarının ağzında boğulmuş birer fare vardı, oysa bu duruma çok ender rastlanırdı, çünkü bilindiği gibi fareler çok iyi yüzücüdür, boğulanlara gelince, son günlerde aşırı yağan yağmurların getirdiği seller onları biçimsiz bir yerde kıstırmış, yüzmeyi çok iyi becermeleri bir işe yaramamıştı herhalde. Gözyaşı yalayan köpek, sürüler halinde dolaşıp avlanan eski dostlarına katılmadı, seçimini yapmıştı, ne var ki onu başkalarının beslemesini bekleyecek türden bir köpek değildi, daha şimdiden ağzında bir şeyler geveliyor, ne buldu acaba, bu çöp dağlarının içinde kim bilir ne hazineler vardır, yapılması gereken yalnızca aramak, karıştırmak ve bulmak. Birinci körle karısı da zamanı geldiğinde kendi belleklerini karıştırıp aradıklarını bulmak zorunda kalacaklar, içinde yaşadıkları evin dört bir yanını tanımaları yeterli değil, onlara rehberlik edebilmesi için evin bulunduğu sokağın da dört bir yanını tanımaları gerek, körler için kuzeyin, güneyin, doğunun ve batının ne yönde olduğunu bilmek önemli değil, önemli olan, her yere dokunan ellerinin onlara doğru yönde olup olmadıklarını söylemesi, eskiden, sayıları bu kadar kabarık değilken beyaza boyanmış kör değneği kullanırlardı, zemine ve duvarlara sürekli vurdukları bu değneğin çıkardığı ses, yollarını bulmalarını sağlayan bir tür şifreydi ama bugün herkesin kör olduğu bir ortamda ve bu gürültü patırtı ortasında böyle bir değnek neredeyse hiçbir işe yaramaz, üstelik kendi beyaz körlüklerine dalmış olan körlerin ellerinde beyaz bir değnek olup olmadığının farkına varamama olasılıkları da işin cabası. Güdü adını verdiğimiz şeyin dışında, bilindiği gibi, köpeklerin yön bulmak için başka yetileri de vardır, miyop oldukları için görme duyularına pek güvenmezler, buna karşın burunları gözlerinden bir hayli

ileride olduğundan, varmak istedikleri noktaya her zaman varırlar, içinde bulunduğumuz durumdaysa gözyaşı yalayan köpek, bacağını kaldırarak rüzgârın estiği dört anayöne sırasıyla çevirdi, böylelikle günün birinde yolunu şaşıracak olursa, rüzgâr onu dosdoğru eve getirecek. Bir yandan yürüyorlar, bir yandan da doktorun karısı, çok azalmış olan erzak stoklarını takviye etmek amacıyla bir bakkal ya da market görmeyi umut ederek sokaklarda sağa sola bakınıyordu. Her şey bütünüyle talan edilmemişti, eski tür bakkaliyelerin bazılarında varillerin dibinde biraz kuru fasulye, biraz bezelye bulunabiliyordu, bunlar pişmesi uzun zaman alan kuru sebzelerdi, su ve ateş gerektiriyorlardı, oysa içinde bulundukları durumda bu bakımdan şanslı sayılmazlardı. Doktorun karısı atasözlerine fazla meraklı değildi, ama eskiden duyduğu sözlerden kulağında bir şeyler kaldığı anlaşılıyordu, çünkü getirdiği torbalardan ikisini fasulye ve bezelye ile doldurmuş, böylelikle de anneannesinin, Susadığında yiyecek bir armudun her zaman bulunmalı, sözünü unutmadığını kanıtlamıştı, sonuçta bu sebzeleri ıslatmak için kullanacağı su, onları pişirmeye yarayacağı gibi, artan su da artık su değil, içilebilecek haşlama suyu olur. Hani söyledikleri gibi, doğada hiçbir şey kaybolmaz, her şey dönüşür, bu durumda da yiyeceğe dönüşmüş olacaktı.

Birinci körle karısının oturduğu sokağa daha bu kadar yol varken, fasulye ve bezelye torbalarını taşıdıkları gibi, sokaklarda rastladıkları daha bir sürü şeyi de neden taşıyorlardı, işte size, yaşamı boyunca hiç kıtlık ve yokluk çekmemiş birinin ağzından çıkabilecek bir soru. Anneannesi doktorun karısına ayrıca, Bütün yumurtaları aynı sepete koymamak gerek, demişti ama, Dünyayı dolaşacak bile olsan buna dikkat etmelisin, diye eklememişti, çünkü şu anda bir kahramanlık yapıyor, o eve en uzak yoldan gidiyorlar. Neredeyiz, diye sordu birinci kör,

doktorun karısı nerede olduklarını söyledi, gözleri bu işe yarıyordu, adam da, Ben burada, trafik ışıklarının olduğu kavşakta kör oldum, dedi, Körlük beni işte bu kavşakta yakaladı, Burada mı, Evet tam burada, o korkunç anı anımsamak istemiyorum, arabanın içinde kapalı kalmış, hiçbir şey göremiyordum, insanlar dışarıda söyleniyordu, bana gelince, ben umutsuzluk içindeydim, kör olduğumu söylüyordum bağıra bağıra, derken bana eve kadar eşlik eden o adam geldi, Zavallı adam, dedi birinci körün karısı, bir daha hiç araba çalamayacak, Günün birinde öleceğimizi düşünerek yaşamak bize o kadar zor geliyor ki, dedi doktorun karısı, ölüp gidenlerin yapıp ettiklerine her zaman bir mazeret arıyoruz, sıra bize geldiğinde bizi bağışlamalarını şimdiden ister gibiyiz, Her şey bana hâlâ bir düşmüş gibi geliyor, dedi birinci körün karısı, düşümde kör olduğumu görür gibiyim, Seni evde beklerken ben de aynı şeyi düşünmüştüm, dedi kocası. Adamın başına o kazanın geldiği meydanı geçmişlerdi, şimdi dolambaçlı, labirent gibi sokakları tırmanıyorlardı, doktorun karısı bu semti pek tanımıyor, ne var ki birinci kör yönünü kaybetmedi, onlara rehberlik ediyor, sokakların adını söylüyor ve Sola dönelim, sağa dönelim, deyip duruyordu, sonunda, İşte bizim sokak burası, dedi, ev sol tarafta, aşağı yukarı sokağın tam ortasında, Kaç numara, diye sordu doktorun karısı, adam numarayı anımsamıyordu, Vay canına, anımsamıyorum, aklımdan bütünüyle silinmiş, dedi, bu çok kötü bir işaret, şu anda nerede oturduğumuzu çıkaramıyorsak bu, düşün gerçeğin yerini aldığını gösterir, bu durumda nereye gideceğiz. Ne var ki durum o kadar da umutsuz değildi, ne mutlu ki birinci körün karısı bu keşif gezisine katılmakta ısrar etmişti, evin kapı numarasını söylüyor, böylelikle de birinci körün böbürlendiği şeyi yapmaktan, evi bulmak için, sihirli ve beyaz bir kör değneği kullanır gibi, parmakların sağladığı

dokunma duyusunun büyüsüne başvurmaktan kurtuluyorlar, birinci vuruş maden, ikinci vuruş ahşap, üç dört kez daha vurunca size nasıl bir kapının önünde durduğunuzu anlatabilirdi. Doktorun karısı önde içeri girdiler, Kaçıncı kat, diye sordu kadın, Üçüncü, diye yanıt verdi birinci kör, belleğinde öyle sanıldığı kadar çok yıldız uçuşmuyordu, insan bazı şeyleri unutabilir, yaşam bu, bazı şeyleri de hiç unutmaz, örneğin, bu kapının eşiğini kör bir adam olarak aştığında, arabasını henüz çalmamış olan o adamın ona, Kaçıncı katta oturuyorsunuz, diye soruşunu unutmadı, Üçüncü katta, diye yanıt vermişti, aradaki fark, şu anda yukarı asansörle çıkmamalarıydı, aynı zamanda hem karanlık hem aydınlık olan bir merdivenin basamaklarını tırmandılar, kör olmayan biri için binanın içi çok karanlıktı, güneş ışığına ya da muma gerek duyuyordu, doktorun karısının gözleri karanlığa uyum sağladı artık, yukarı çıkanlar yolun yarısında yukarıdan inen iki kadınla çarpıştı, yukarı katlarda oturan kör kadınlardı bunlar, belki de üçüncü katta, kimse soru sormadı, komşuların eski komşular olmadığı belli oluyordu.

Kapı kapalıydı. Ne yapacağız şimdi, diye sordu doktorun karısı, İçerdekilerle konuşacağım, dedi birinci kör. Bir, iki, üç kez vurdular kapıyı. İçlerinden biri, İçerde kimse yok, dediği sırada kapı açıldı, bu yavaşlıkta şaşılacak bir yan yoktu, bir kör, kapı çalındığında koridorun dibinden koşarak gelip kapıyı açamazdı, Kim o, ne istiyorsunuz, dedi kapıyı açan adam, ciddi bir havası vardı, eğitimli ve kibar bir insana benziyordu. Birinci kör, Ben bu evde oturuyordum, dedi, Ya, dedi öteki adam, sonra ekledi, yanınızda başkaları da var mı, Karım ve bir dostumuz var, Burasının sizin eviniz olduğunu nereden bilebilirim, Kolay, dedi birinci körün karısı, evin içinde neler olduğunu size söyleyeyim. Adam, birkaç saniye sessiz kaldı, sonra, Girin, dedi. Doktorun karısı en son girdi,

buradaki insanlar için rehbere gerek yoktu. Kör adam, Evde yalnızım, benimkiler yiyecek aramaya çıktı, benimkiler dedim ama doğru mu söyledim tam olarak bilemiyorum, biraz durdu ve ekledi, Bunu tam olarak bilemiyorum da, Ne demek istiyorsunuz, diye sordu doktorun karısı, Sözünü ettiğim kimseler karımla iki kızım, Peki, ne diye hem benimkiler hem de tam olarak bilemiyorum diyorsunuz, Çünkü ben bir yazarım, bir yazarın da bu gibi şeyleri bilmesi gerekir, en azından öyle varsayıp sayamayacağını. Birinci körün biraz koltukları kabarmıştı, düşünebiliyor musunuz, evimde bir yazar oturuyor, sonra aklına bir kuşku düştü, adama adını sormak saygısızlık olur muydu acaba, belki adını duyduğu bir yazardı, hatta belki de okuduğu bir yazar, o henüz merak ile saygılı davranmış olma duyguları arasında bocalarken karısı pat diye sordu, Adınız ne sizin, Körlerin adı olması gerekmez, beni hançeremden çıkan ses olarak düşünün, gerisi o kadar önemli değil, İyi ama şimdiye kadar birçok kitap yazdınız ve bu kitapların üstünde bir ad vardı, dedi doktorun karısı, O kitapları artık kimse okuyamadığına göre, hiçbirini yazmamış gibiyim. Birinci kör, bu konuşmanın onu ilgilendiren yanıttan çok uzaklara gittiğini düşündü, Peki nasıl oldu da benim evime girdiniz, diye sordu, Eski oturduğu evde artık oturmayan birçok insan gibi, bir gün evimin işgal edilmiş olduğunu gördüm, işgalciler laf anlamıyorlardı, bizi kapı dışarı ettikleri söylenebilir, Eviniz buradan uzakta mı, Hayır, Evinizi geri almak için başka girişimlerde bulundunuz mu, insanlar sık sık ev değiştiriyor, İki kez daha denedim, O insanlar, şu anda hâlâ evinizi işgal ediyorlar mı, Evet, Peki burasının bizim evimiz olduğunu öğrendiğinize göre ne yapacaksınız, diye sordu birinci kör, ötekilerin sizi kovduğu gibi siz de bizi mi kovacaksınız, Bunu yapmaya ne yaşım elverir ne de gücüm yeter, öyle olsaydı

bile, böyle bir kabadayılığa başvurabileceğimi sanmıyorum, bir yazar, yazabilmesi için gerekli sabrı her zaman bulur, Öyleyse evi bize bırakacaksınız, Evet, başka çözüm bulamazsak öyle yapacağım, Başka nasıl bir çözüm olabilir düşünemiyorum. Doktorun karısı yazarın verebileceği yanıtı sezmişti, Siz ve karınız, bir de dostunuz bir evde yaşıyorsunuz sanırım, Evet, dostumuzun evinde kalıyoruz, Uzak mı, Çok uzak olduğu söylenemez, Öyleyse izin verirseniz size bir şey önereceğim, Söyleyin, Şimdiye kadar nasıl olduysak öyle devam edelim, şu anda ikimizin de içinde yaşayacağımız bir evimiz var, Ben kendi evimi kollamayı sürdüreceğim, günün birinde boşaldığını görürsem, evinizi hemen boşaltırım, siz de aynı şeyi yapın, buraya düzenli olarak gelin, evi boş bulduğunuzda da hemen taşının, Bu düşüncenin pek hoşuma gittiğini söyleyemem, Hoşunuza gitmesini beklemiyordum zaten, ne var ki uygulanabilecek tek çözümün daha çok hoşunuza gideceğini umuyorum, Neymiş o, Sizin olan bu evi hemen size bırakalım, İyi ama siz, Biz gidip bir yerlerde, Tanrı bilir nerede yaşarız, Hayır, kesinlikle olmaz, diye söze karıştı birinci körün karısı, her şey nasılsa öyle bırakalım, zamanı gelince ne yapacağımızı düşünürüz, Düşünüyorum da, bir başka çözüm daha var, dedi yazar, Nasıl bir çözüm, diye sordu birinci kör, Bizim burada sizin kiracınız olarak kalmamız, ev hepimizi barındıracak kadar büyük, Hayır, dedi birinci körün karısı, biz şimdiye kadar olduğu gibi dostumuzun evinde kalmayı sürdüreceğiz, benimle aynı düşüncede olup olmadığını sana sormaya gerek duymuyorum, dedi doktorun karısına dönerek, Ben de sana yanıt vermeye, diye karşılık verdi o da, Hepinize teşekkür ediyorum, dedi yazar, doğrusunu söylemek gerekirse, mal sahiplerinin her an kapıya dikileceğini düşünerek yaşıyorduk, Kör insanların ellerindekiyle yetinmesi dünyanın en doğal davranışıdır,

dedi doktorun karısı, Salgın başladığından bu yana nasıl yaşadınız, Karantinaya alınmıştık, çıkalı üç gün oldu, Ya, demek siz karantinaya alınanlardansınız, Evet, kolay olmadı, Bu açıklama yeterli olmamalı, Korkunçtu, Siz yazarsınız, biraz önce söylediğiniz gibi sözcükleri çok iyi bilmeniz, tartmanız gerekiyor, dolayısıyla sıfatların hiçbir işe yaramadığını bilirsiniz, bir insan bir başka insanı öldürdüğünde örneğin, bunu yalın bir biçimde ifade etmeli ve bu ifadeyi olayın korkunçluğu üzerine, yalnızca bunun üzerine oturtmalı, böyle yapmak yerine, olayın korkunç olduğunu doğrudan söyleyecek olursa, bu bizde şok etkisi yapar, Gereğinden fazla sözcük var demek istiyorsunuz yani, Gereği kadar duyguya sahip olmadığımızı söylemek istiyorum, Ya da yeteri kadar duyguya sahibiz ama bu duyguları ifade edecek sözcükleri bir yana bırakıyoruz, Dolayısıyla da duygularımızı yitirmiş oluyoruz, Bana karantina yaşamınızdan söz etseniz daha çok sevinirim, Neden, Çünkü ben yazarım, Bunu anlamak için orada yaşamış olmak gerekirdi, Yazar da öteki insanlar gibidir, her şeyi bilemediği gibi, yaşayamaz da, insanlara sorular sorup bunları imgeleminde canlandırması, kurgulaması gerekir, Oradaki yaşamın nasıl olduğunu belki günün birinde size anlatırım, siz de bir kitap yazarsınız, Ben o kitabı zaten yazmaktayım, Kör olduğunuza göre bunu nasıl yapıyorsunuz, Körler de yazı yazabilir, Kör alfabesini öğrenmeye fırsat bulabildiğinizi mi söylüyorsunuz, Hayır, kör alfabesini bilmem, Peki nasıl yazıyorsunuz öyleyse, diye sordu birinci kör, Size göstereyim. Oturduğu sandalyeden kalktı, içeri gitti, bir daka sonra elinde bir kâğıt ve bir tükenmez kalemle geri döndü, Bu elimdeki, yazdığım son sayfa, Göremeyiz ki, dedi birinci körün karısı, Ben de, dedi yazar, Öyleyse nasıl yazabiliyorsunuz, diye sordu doktorun karısı, odaya egemen olan yarı karanlıkta üzerindeki çok sıkışık, kimi

zaman birbirinin üstüne binen yazılar bulunan kâğıda bakarak, Dokunarak, dedi yazar, gülümseyerek, zor değil, kâğıdı biraz yumuşakça bir zemin üzerine koyuyorsunuz, örneğin ince bir kâğıt tomarının üzerine, bundan sonra yapacağınız şey oturup yazmak oluyor, Ama gözleriniz görmüyor ki, dedi birinci kör, Tükenmezkalem körler için çok iyi bir yazma aracıdır, yazdığınız şeyi okuyabilmenizi sağlamaktan başka, nereye ne yazdığınızı da belli eder, bunu başarmak için, son yazdığınız satırın kâğıdı çukurlaştırmış izlerine dokunup izlemek, kâğıdın kenarına kadar gitmek, alt satırın mesafesini hesaplayıp yazmayı ya da okumayı sürdürmek yeterlidir, gördüğünüz gibi çok kolay, Gördüğüm kadarıyla satırlarınız zaman zaman birbirinin üstüne biniyor, dedi doktorun karısı, kâğıdı yazarın elinden dikkatlice alarak, Bunu nasıl bilebiliyorsunuz, Benim gözlerim görüyor, Görüyor musunuz, görme yetinize yeniden kavuştunuz mu, nasıl, ne zaman, diye sordu yazar sinirli bir havaya bürünerek, Sanıyorum o yetiyi şimdiye kadar yitirmeyen tek insan benim, Peki neden, bunu nasıl açıklıyorsunuz, Hiçbir biçimde açıklayamıyorum, olasılıkla da bir açıklaması yok, Öyleyse siz olup biten her şeyi gözlerinizle gördünüz, Gördüklerimi gördüm yalnızca, göreceğim ya da görmeyeceğim şeyleri seçme olanağım yoktu, Karantinaya ne kadar insan alındı, Üç yüz kişi kadar, Ne zamandan beri, Salgının başından beri, oradan çıkalı yalnızca üç gün oluyor, size daha önce söyledim, Kör olan ilk kişi bendim sanıyorum, dedi birinci kör, Korkunç bir şey olmalı bu, Bu sözcüğü bir kez daha kullandınız, dedi doktorun karısı, Bağışlayın, hepimiz, karım, kızlarım ve ben kör olduktan sonra tüm yazdıklarım gözüme bir anda çok gülünç göründü de, Neleri kaleme aldınız, Çektiğimiz acıları, yaşamımızı, Herkes yalnızca bildiği şeylerden söz etmeli, bilmediklerini de başkalarına sormalı, Bilmedik-

lerimi size soracağım, Ben de size anlatacağım, bunu ne zaman yaparım bilmiyorum, bir gün, diyelim. Doktorun karısı yazarın eline elindeki kâğıtla dokundu, Nerede çalıştığınızı, yazılarınızı nerede yazdığınızı görmemde bir sakınca var mı, Kesinlikle hayır, gelin benimle, Biz de gelebilir miyiz, Burası sizin eviniz, dedi yazar, ben geçiciyim. Yatak odasında, üzerinde sönük bir lamba duran küçük bir masa vardı. Pencereden içeri süzülen soluk ışıkta, sol tarafta beyaz kâğıtların, öte yanda da üzeri yazılı kâğıtların durduğu seçiliyordu, ortada da yarısına kadar yazılmış bir kâğıt vardı. Lambanın yanında iki yeni tükenmezkalem duruyordu. İşte burada, dedi yazar. Doktorun karısı, Bakabilir miyim, diye sordu ve yazarın yanıtını beklemeden üzeri yazılı kâğıtları aldı, yirmi sayfa kadar vardı, minicik yazılara, yukarı çıkıp aşağı inen satırlara, bembeyaz kâğıdın üzerine yazılmış, körlüğün üzerine kazınmış sözcüklere baktı, Ben geçiciyim, demişti yazar, bunlar da geçip giderken bıraktığı izlerdi işte. Doktorun karısı elini yazarın omzuna koydu, o da bu eli iki avcunun arasına alıp yavaşça dudaklarına götürdü, Kaybolmayın, sakın bir yere kaybolmayın, dedi, bunlar beklenmedik sözlerdi, bilmece gibiydi, içinde bulundukları duruma pek de uygun düşmemiş izlenimi veriyordu.

Yanlarında onlara üç gün yetecek kadar yiyecekle eve döndüklerinde doktorun karısı olup biteni, sık sık araya giren birinci kör ve karısı ile birlikte kocasına anlattı. Akşam olduğunda, yapmayı düşündüğü gibi, kütüphaneden aldığı kitabın bir bölümünü onlara okudu. Kitabın konusu şehla çocuğu ilgilendirmediği için çocukcağız biraz sonra, başı koyu renk gözlüklü kızın dizinde, ayakları gözü siyah bantlı yaşlı adamın bacaklarında uyuyakaldı.

16

İki gün sonra doktor, Muayenehanem ne hale geldi görmek isterdim, dedi, şu an için o da ben de bir işe yaramıyoruz, günün birinde bakarsınız insanlar yeniden görmeye başlar, onun için aygıtların orada onları beklemesi gerek, Ne zaman istersen gidip bakarız, dedi karısı, istersen hemen gidelim, Sizin için bir sakıncası yoksa, bu gezintiden benim evime de şöyle bir uğramak için yararlanabiliriz, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, annemle babamın dönmüş olabileceğini düşündüğüm için vicdanımı rahatlatmak istiyorum, Sana da uğrarız, dedi doktorun karısı. Evleri dolaşma gezisine başka katılmak isteyen olmadı, birinci körle karısı evlerinin durumunu biliyorlardı, gözü siyah bantlı yaşlı adam da gelmek istemedi ama başka nedenlerle, şehla çocuğa gelince, oturduğu sokağın adını hâlâ anımsamıyordu. Hava açıktı, yağmurlu havalar artık geçmiş gibiydi, fazla parlak olmamakla birlikte güneş kendini insanın cildinde duyumsatmaya başlıyordu, Yaz sıcakları bastırdığında, her yerde kokmaya, çürümeye başlayan bu çöplerle, hayvan leşleriyle, belki de insan cesetleriyle –evlerinde ölüp gitmiş insanlar vardır mutlaka– ne yapacağız bilmiyorum, dedi doktor, bütün kötülük bir düzen kuramamış olmamızdan kaynaklanıyor, her binada, her sokakta, her semtte bir

düzen kurulması gerek, Bir hükümet gerek, dedi karısı, Bir düzen, beden de belirli düzeni olan bir yapı, bu düzeni koruduğu sürece hayatta kalıyor, ölüme gelince, bu, düzenin bozulmasının getirdiği sonuçtan başka bir şey değil, Bir körler toplumu yaşamını sürdürebilmek için nasıl bir düzen kurabilir, Örgütlenerek, örgütlenmek bir bakıma görmeye başlamak demektir, Haklısın kuşkusuz ama yaşadığımız bu körlük deneyimi bize yalnızca ölüm ve sefalet getirdi, gözlerim, senin muayenehanen gibi hiçbir işe yaramadı, Yaramaz olur mu, biz senin gözlerin sayesinde hayatta kaldık, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Benim gözlerim görmeseydi de hayatta kalırdık, çevremiz yaşayan körlerle dolu, Ben, hepimiz sonunda öleceğiz, diyorum, bu yalnızca bir zaman sorunu, Ölüm her zaman bir zaman sorunu olmuştur, dedi doktor, Ama insanın yalnızca kör olduğu için ölmesi ölümlerin en kötüsü, Hastalandığımız, kazaya uğradığımız için ya da bir rastlantı sonucu ölüyoruz, Şimdi bir de kör olduğumuz için öleceğiz, yani demek istediğim, körlükten ve kanserden, körlükten ve veremden, körlükten ve AIDS'ten, körlükten ve kalp krizinden öleceğiz, hastalıklar insandan insana değişebilir, ama şu anda bizi tam anlamıyla öldüren yalnızca körlük, Ölümsüz değiliz, ölümden kaçamayız ama hiç olmazsa kör olmaktan kaçınmalıyız, dedi doktorun karısı, Nasıl kaçınabiliriz, körlüğümüz somut ve gerçek, dedi doktor, Ben öyle olduğundan o kadar emin değilim, dedi karısı, Ben de öyle, dedi, koyu renk gözlüklü genç kız.

Kapıyı zorlamaları gerekmedi, normal bir kapıyı açar gibi açtılar, anahtar doktorun anahtarlığında duruyordu, karantinaya almak üzere geldiklerinde evde bırakmıştı. İşte bekleme salonu, dedi doktorun karısı, Beklediğim salon, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, düş sürüyor ama bu düşün hangi düş olduğunu bilemiyorum,

o gün burada kör olduğumu düşlediğim düş mü, yoksa öteden beri kör olduğumu ve buraya hiçbir körlük riski taşımayan bir göz yangısını tedavi ettirmek için geldiğimi düşlediğim düş mü, Karantina bir düş değildi, dedi doktorun karısı, Hayır değildi, orada ırzıma geçilmesinin bir düş olmaması gibi, Ne de bir erkeği bıçaklamanın, Beni muayene odama götür, kendim de gidebilirim ama sen götür, dedi doktor. Odanın kapısı açıktı. Doktorun karısı, Her şey altüst olmuş, dedi, yerlerde kâğıtlar var, içine hastalarının fişlerini koyduğun dolap çekmeceleri götürülmüş, Bakanlığın adamlarıdır, aramakla zaman yitirmemek için böyle yapmışlardır, Olabilir, Peki ya aygıtlar, İlk bakışta sağlam görünüyor, En azından onları kurtardık, dedi doktor. Tek başına, kollarını öne uzatarak ilerledi, içinde merceklerin bulunduğu kutuya, muayene aygıtına, masasına dokundu, sonra koyu renk gözlüklü genç kıza, Bir düş görmüş olduğunu söylediğinde ne demek istediğini anladım, dedi. Masasına oturdu, ellerini üzerini toz kaplamış cam tepsinin üzerine koydu, sonra hüzünlü ve ironik bir gülümsemeyle, önünde duran bir insanla konuşuyormuş gibi, Eh doktor, çok üzgünüm ama sizin vakanızı iyileştirecek bir yöntem henüz bulunamadı, o eski özlü söze, Başa gelen çekilir, sözüne bel bağlamaktan başka çareniz yok, dedi, Bize acı çektirme, dedi karısı, Bağışla beni, sen de bağışla, vaktiyle mucizeler yaratılmış olan bir yerde bulunuyoruz, oysa şimdi o mucizelerin kanıtlarının bile yerinde yeller esiyor, belge olarak ne varsa alıp götürmüşler, Bizim kendi ölçeğimizde gerçekleştirebileceğimiz tek mucize, yaşamayı sürdürmektir, dedi karısı, şu kırılgan yaşamımızı kırılganlığıyla korumaktır ve buna her doğan gün yeniden başlamaktır, kör olan gözlerimiz değil de yaşamın kendisiymiş gibi, ne yöne gideceğini bilemeyen o imiş gibi, belki de gerçek budur, ne yöne gideceğini gerçekten bilemiyordur

belki de, bize aklımızı bağışladıktan sonra kendini bizim ellerimize teslim etmiştir, oysa bizim onu ne hale getirdiğimize bir bakın, Sen de bizim gibi körmüşsün gibi konuşuyorsun, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Bu bir bakıma doğru, beni kör eden sizin körlüğünüz, gözleri görenlerin sayısı daha çok olsaydı belki ben de daha iyi görmeye başlardım, Kendini, kimin tarafından çağrıldığını ve orada neyi açıklayacağını bilmediğin bir mahkeme karşısına çıkmaya hazırlanan bir tanık gibi görmüyorsundur umarım, dedi doktor, Zaman tükeniyor, çürümüşlük yayılıyor, hastalıklar kapıları açık bulup içeri dalıyor, su tükeniyor, yiyecekler zehre dönüştü, işte size yapacağım ilk açıklama, dedi doktorun karısı, Ya ikincisi, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Gözlerimizi açalım, Bunu yapamayız, çünkü körüz, dedi doktor, Körlerin en körünün artık görmek istemeyen kör olduğunu söylersek çok büyük bir gerçeği dile getirmiş oluruz, Ben görmek istiyorum, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Göreceksin, ne var ki görmek istediğin için değil, bundan böyle körlerin en körü olmayacağın için göreceksin, aradaki tek fark bu olacak, gidelim artık, burada görülecek bir şey yok, dedi doktor.

Koyu renk gözlüklü kızın evine giderken, bir grup körün, onlara bir şeyler anlatan bir başka kör grubunu dinlediği bir meydandan geçtiler, ilk bakışta iki grup da kör izlenimi bırakmıyordu, konuşanlar başlarını dinleyenlere ısrarla çevirmiş, dinleyenler de aynı biçimde başlarını konuşanlara dikkatle çevirmişti. Bu meydanda, dünyanın sonunun geldiği ilan ediliyordu, günahlarımızın cezasını çekerek huzura kavuşacağımız söyleniyor, yedinci günden, meleklerin yeryüzüne ineceğinden, evrenin parçalanıp dağılacağından, güneşin söneceğinden, kabile zihniyetinden, adamotunun özsuyundan, kaplanın çevresine yaydığı kokudan, maymunun erdeminden,

rüzgârın disiplininden, aydedenin kokusundan, karanlıkların çağrısından, şeytan kovma ayinlerinin gücünden, topuğun bıraktığı izden, gülün çarmıha gerilmesinden, akkanın saflığından, kara kedinin kanından, gölgelerin uyuşukluğundan, bataklıkların başkaldırısından, yamyamlığın mantığından, acısız iğdiş etme yönteminden, göksel dövme yapımından, gönüllü körlükten, içbükey, dışbükey, düz, dikey, yatık, yoğun, yayınık, yırtıcı düşünceden, ses tellerinin alınmasından, sözün ölümünden söz ediliyordu, Burada kimse örgütlenmekten söz etmiyor, dedi doktorun karısı kocasına, Belki bir başka meydandan söz ediliyordur, diye yanıt verdi adam. Yollarına devam ettiler. Biraz uzaklaşmışlardı ki doktorun karısı, Sokaklarda normalde rastladığımızdan daha çok ölü var, dedi, Direncimiz tükenme noktasına geldi, zaman tükeniyor, su bitiyor, hastalıklar çoğalıyor, yiyecekler zehire dönüşüyor, bunları biraz önce söyleyen sendin, diye anımsattı doktor, Annemle babam belki de bu ölülerin arasında, dedi koyu renk gözlüklü genç kız ve ben onları göremeden yanlarından geçip gidiyorum, Ölülerin yanından onları görmeden geçip gitmek insanlığın çok eski bir alışkanlığıdır, dedi doktorun karısı.

Koyu renk gözlüklü genç kızın oturduğu sokakta algıladıkları terk edilmişlik havası öncekinden daha fazlaydı. Kapının önünde bir kadın bedeni vardı. Ölüydü, serseri serseri dolaşan hayvanlar tarafından yarı yarıya parçalanmıştı, gözyaşı yalayan köpek iyi ki bizimle gelmedi, dişlerini bu bedene geçirmesini engellemek gerekecekti. Birinci katta oturan komşu bu, dedi doktorun karısı, Kim, nerede, diye sordu kocası, Hemen şurada, birinci kattaki komşu, kokusu burnumuza geliyor, Zavallıcık, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, sokağa neden çıktı ki, evinden dışarı hiç çıkmıyordu, Belki ölümün yaklaştığını duyumsamıştı, evde yalnız başına kalıp çü-

rüme düşüncesini kaldıramamıştır belki de, dedi doktor, Artık kendi evime giremem, anahtarım yok, Annenle baban dönmüşlerdir belki, seni yukarıda bekliyorlardır, dedi doktor, Buna inanmıyorum, İnanmamakta haklısın, dedi doktorun karısı, anahtarlar burada. Kadının yerde yarı açık duran cansız elinin içinde ışıl ışıl parlayan anahtarlar vardı, Belki de kendi anahtarlarıdır, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Sanmıyorum, ölmeye geldiği bir yere anahtarlarını da getirmesi için hiçbir neden olamaz, Ama ben o anahtarları göremem ki, körüm, ya o anahtarları benim evime girebilmem için getirmişse, Anahtarları yanına aldığında aklından neler geçirdiğini bilemeyiz, günün birinde senin yeniden göreceğini düşünmüştür belki, burada olduğumuz sırada pek doğal sayılmayacak kadar kolay hareket etmemizden kuşkulanmıştır belki de, benim, merdivenlerin çok karanlık olduğunu, neredeyse hiçbir şeyin seçilemediğini, bir şey göremediğimi söylediğimi duymuştur ya da bunların hiçbiri geçerli değildir, kadıncağız bunadığı için sanrılar görmeye başlamış, aklını yitirdiğinden, anahtarlarını sana vermek onda saplantı haline gelmiştir, bildiğimiz tek şey var, o da, adımını binadan dışarı atar atmaz düşüp öldüğü. Doktorun karısı anahtarları kadının elinden alıp koyu renk gözlüklü genç kıza verdi ve sordu, Şimdi ne yapıyoruz, onu burada böyle bırakıyor muyuz, Sokağa gömemeyiz onu, döşeme taşlarını sökecek bir şey yok yanımızda, diye yanıt verdi doktor, Sebze bahçesi var, Bu durumda onu ikinci kata kadar çıkarıp yangın merdiveninden aşağı indirmemiz gerekir, Oraya götürmenin tek yolu bu, Bunu yapabilecek kadar gücümüz var mı, diye sordu koyu renk gözlüklü genç kız, Sorun, bunu yapabilecek gücümüzün olup olmadığını bilmek değil, onu burada bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız, buna karar vermek, Hayır, bırakmayacağız, dedi doktor, Öyleyse o

gücü kendimizde buluruz. Gerçekten de o gücü kendilerinde buldular, ne var ki cesedi merdivenlerden çıkarıp indirirken canları çıktı, ağır olduğu için değil, kadın zaten doğuştan ufak tefekti, bedeninin bir bölümünü kedilerle köpeklere kaptırdığından şimdi daha da küçülmüştü, dolayısıyla zorluk ağır oluşundan kaynaklanmıyordu, bedeni kaskatı kesilmişti, daracık merdivenlerde bu bedeni döndürmekte zorlanıyorlardı, kısa bir mesafe çıkmalarına karşın dört kez dinlenmek zorunda kaldılar. Çıkardıkları gürültü de, konuşma sesleri de, kokuşmaya başlamış bedenden çıkan koku da binada oturan öteki insanların evlerinden dışarı çıkmasına neden olmadı, Ben de böyle düşünmüştüm, annemle babam eve dönmemişler, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Sonunda kapıya ulaştıklarında bitkin haldeydiler, oysa yangın merdivenine varmak için evi arkaya doğru baştan başa geçmeleri gerekiyordu, ne var ki azizler yardıma koştu, aşağı inerken güçlü kuvvetli birer insan oluverdiler, yükleri onlara daha hafif geldi, köşeleri daha kolay döndüler, çünkü merdiven açık hava merdiveniydi, dikkat ettikleri tek şey, zavallı kadının cesedini ellerinden düşürmemekti, düşürecek olsalardı bütün kemikleri dağılırdı, tabii çekeceği acılar da cabası, öldükten sonra çekilen acılar daha da katlanılmazdır.

Sebze bahçesi balta girmemiş bir ormanı andırıyordu, son yağmurlar otların ve rüzgârın ektiği yabani bitkilerin bollaşıp büyümesine yol açmıştı, bahçede zıplayıp duran tavşanlar taze ottan yoksun kalmayacaktı, tavuklara gelince, onlar kurak mevsimde de başlarının çaresine bakabilirdi. Yere oturmuşlardı, soluk soluğa kalmışlar, tükenmişlerdi, yanlarında yatan, doktorun karısının tavukları ve tavşanları kovarak koruduğu ceset de onlar gibi dinleniyordu, burunlarını titreştirip duran tavşanlarınki yalnızca meraktı, oysa gagalarını süngü gibi

uzatmış tavuklar her şeye hazır bekliyorlardı. Doktorun karısı, Sokağa çıkmadan önce tavşanların kafesini açmayı düşünmüş, tavşanların açlıktan ölmesini istememiş, Zor olan, insanlarla birlikte yaşamak değil, dedi doktor, onları anlamak. Koyu renk gözlüklü genç kız bir tutam otla ellerini temizliyordu, ellerinin kirlenmesi onun hatasıydı, ölüyü tutulmaması gereken bir yerinden tutmuştu, gözleri görmeyince insanın başına böyle işler geliyordu işte. Doktor, Bize bir kazma ya da bel gerek, dedi, bu sözlerde, durmaksızın dönüp dolaşıp geri gelen tek özgün şeyin sözcükler olduğunu gözleyebilirsiniz, aynı sözcükler aynı şeyi anlatmak için dönüp gelmişti, önce araba çalan adam için, şimdiyse anahtarları geri veren yaşlı kadın için, ikisi de gömüldükten sonra, hangi cümlenin hangi insan için kullanıldığını kimse ayırt edemeyecek, bu iki gömme olayının anısını belleklerinde koruyanların dışında tabii. Doktorun karısı, temiz bir çarşaf bulmak için koyu renk gözlüklü genç kızın evine çıkmıştı, en az kirlenmiş çarşafı seçmek zorunda kaldı, geri döndüğünde tavuklar bayram ediyordu, oysa tavşanlar taze otları kemirmekle yetiniyordu. Ceset sarılıp sarmalandıktan sonra kadın çevrede kazma ya da bel aramaya başladı. İçinde başka aletlerin de bulunduğu bir kulübede ikisini birden buldu. Bu işi ben yapacağım, dedi, toprak nemli, kazması kolay, siz dinlenin. Toprağın kazmayla sürekli kesmek zorunda kalınan köklerin bulunmadığı bir yerini seçti, bu işin de o kadar kolay olduğunu sanmayın, kökler akıllıdır, giyotin gibi inen kazma darbeleriyle kesilmekten kurtulmak için toprağın yumuşaklığından yararlanıp esnedikçe esner her biri. Ne doktorun karısı, ne kocası ne de koyu renk gözlüklü genç kız çevredeki balkonlarda körlerin belirdiğini fark etti, ilki işiyle meşgul olduğundan, ötekiler de gözleri bir işe yaramadığından, çok kalabalık değillerdi, her balkonda da yoktu, kazma

sesini duymuşlardı kuşkusuz, toprak yumuşak ve gevşek de olsa kaçınılmaz olarak ses çıkıyordu, ayrıca kazmanın ucu göze görünmeyen küçük bir taşa rastladığında çın çın ötüyordu. Akıp gidiverecek hayaletler gibi dikilip duran kadınlı erkekli hayaletler belirmişti sanki her balkonda, yalnızca basit merak yüzünden, vaktiyle nasıl gömüldüklerini anımsamak amacıyla gömme törenine katılan hayaletler gibiydiler. Doktorun karısı onları sonunda, çukuru kazıp bitirdikten sonra, ağrıyan belini doğrultup alnında biriken terleri koluyla sildiğinde fark etti. Ve içinden yükselen dayanılmaz bir itkiyle, hiç düşünmeden o körlere, aynı zamanda da dünyanın bütün körlerine bağırdı, Yeniden ayağa dikilecek, dikkatinizi çekerim, Dirilecek, demedi, sözlükler bu iki sözcüğü eşanlamlı gibi gösterse de anlam farkı taşıdıkları açık. Körler korkup evlerine çekildiler, böyle bir açıklamayı anlamak için hazır olmadıkları bir yana, bu sözlerin neden söylendiğini anlamamışlardı, biraz önceki meydanda yapılan büyülü açıklamaları –o listeyi tamamlamak için, peygamberdevesinin başı ile akrebin intiharı deyişlerini de eklemek gerekiyordu– dinlemeye falan gittikleri yoktu, bu açıkça belli oluyordu. Doktor sordu, Yeniden ayağa dikilecek, dedin, neden, kime seslendin, Balkonlara çıkmış körlere, beni korkuttular, kuşkusuz ben de onları korkuttum, Ama neden o sözcükleri kullandın, Bilmiyorum, aklıma öyle geldi, ben de söyledim, Demin geçtiğimiz meydanda bir de gidip dua edersen, her şey tamam olacak, Evet, bir vaaz vermeliyim, tavşanın dişi ve tavuğun gagası hakkında, şimdi gelin de bana yardım edin, şuradan, tamam, ayaklarından tut, ben yandan kaldıracağım, dikkat, çukurun içine kayma, tamam, işte böyle, yavaş yavaş in, biraz daha, biraz daha, tavuklar gagalamasın diye derince bir çukur kazdım, gagalamaya başlayınca nereye kadar inecekleri belli olmaz, tamam,

oldu, çok iyi. Çukuru doldurmak için beli kullandı, toprağı iyice bastırdı, toprak toprağa döndüğünde oluşan kabarıklığı düzenledi, yaşamı boyunca bu işle uğraşmıştı sanki. Sonunda, bahçenin bir köşesinde yetişmiş gül ağacından bir dal koparark bastırılmış dikdörtgen biçimli toprağın başucuna daldırdı. Yeniden ayağa dikilecek, diye yineledi koyu renk gözlüklü genç kız, soru sorar gibi, Bu değil, diye karşılık verdi doktorun karısı, aslında hayatta olanların hep birlikte ayağa kalkmaları gerek ama bunu yapmıyorlar, Biz şimdiden yarı yarıya ölüyüz, dedi doktor, Hayır, yarı yarıya canlıyız, diye karşılık verdi karısı. Kazma ile beli götürüp kulübeye koydu, her şeyin düzenli olup olmadığını görmek için bahçeye bir göz attı, Hangi düzen, diye sordu kendi kendine, kendi sorusuna kendisi yanıt verdi, Tavuklarla tavşanlar birbirlerini yerken ölülerin kendi yerinde, canlıların kendi yerinde olmasını isteyen düzen, Annemle babama bir işaret, bir belirti bırakmak isterdim, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, benim hayatta olduğumu anlasınlar diye, Umudunu kırmak istemem ama, dedi doktor, bırakacağın belirtiyi fark edebilmeleri için önce evlerine dönmeleri gerek, buysa zayıf bir olasılık, şunu düşün ki, bize yardım eden biri olmasaydı hiçbir zaman buraya gelemezdik, Haklısınız, hayatta olup olmadıklarını bile bilmiyorum, ama ne olursa olsun onlara bir işaret bırakmazsam, onları terk etmişim duygusuna kapılacağım, Ne gibi bir işaret olacak bu, diye sordu doktorun karısı, Elleriyle dokunduklarında anlayacakları bir şey, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, işin kötü yanı, üzerimde eskiye ait hiçbir şey taşımıyorum. Doktorun karısı ona bakıyordu, genç kız yangın merdiveninin ilk basamağına oturmuş, ellerini dizlerinin üzerine bırakmıştı, yüzünde sıkıntılı bir ifade vardı, dağınık saçları omuzlarının üzerine düşmüştü, Onlara ne işaret bırakacağını ben biliyorum, dedi dokto-

run karısı. Merdiveni çabucak çıktı, eve girdi, elinde ip ve makas geri geldi, Nasıl bir işaret düşünüyorsun, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, bu arada doktorun karısı makasla saçlarından bir tutam kesiyordu, Annenle baban geri gelirse, kapının tokmağında asılı duran bir tutam saç bulacak, bu saç tutamı kızlarının saçından başka kimin olabilir ki, Ağlama isteği uyandırıyorsun içimde, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, öyle dedi ve öyle yaptı, başını, dizlerine çapraz uzattığı kollarının üzerine koyarak, içini dolduran hüznün doludizgin boşalmasına izin verdi, özlemlerine ve pişmanlıklarına ağlıyordu, doktorun karısının bu incelik dolu hareketinin içinde uyandırdığı heyecandı onu ağlatan, sonra, o noktaya onu hangi yolların getirdiğini bilmeden, aynı zamanda birinci kattaki yaşlı kadına, o çiğ et yiyicisine, evinin anahtarlarını ona cansız eliyle veren o korkunç büyücüye de ağladığını fark etti. Bunun üzerine doktorun karısı, Ne tuhaf bir dönem yaşıyoruz, her şeyin düzeni tersine döndü, dedi, çoğu zaman ölümü anlatan bir simge, şu anda birinin hayatta olduğunu belirtiyor, Böyle küçük mucizeleri yaratan eller olduğu gibi, daha büyük mucizeler yaratan eller de var, dedi doktor, Zorunluluklar insana mucizeler yarattırır sevgilim, dedi karısı, yeteri kadar felsefe yaptık, keramet yumurtlamayı bırakıp birbirimize el verelim ve yaşama doğru yol alalım. Koyu renk gözlüklü genç kız, saçından kesilmiş tutamı kendi elleriyle kapının tokmağına astı, Annemle babamın bunu bulacaklarına inanıyor musun, dedi, Kapı tokmağı, bir evin ileri uzanmış elidir, diye yanıt verdi doktorun karısı ve bu etkili sözlerden sonra, böyle dememiz gerekiyor, ziyaretin sona erdiğine karar verdiler.

O gece yine kitap okundu, tek eğlenceleri buydu, doktorun, örneğin amatör bir kemancı olmaması ne kötüydü, öyle olsaydı, beşinci kattan kim bilir ne tatlı nağ-

meler dökülürdü, bunu kıskanan komşular, Bu insanlar; derlerdi ya paşa gibi yaşıyorlar ya da başkalarının dertleriyle alay ederek kendi dertlerinden kurtulduklarını sanacak kadar bilinçsiz kimseler. Oysa şimdi sözcüklerin müziğinden başka müzik yok, sözcüklerse, özellikle kitaplarda yer alan sözcükler kendilerini kolay ele vermezler, binada oturan bir insan merak edip kapıyı dinleyecek olsa, tek kişinin ağzından dökülen ve uzayıp giden bir mırıltı duyar; sonsuza kadar uzayabilecek bir ses ağıdır bu, çünkü dünyadaki kitaplar, hepsi bir araya getirilecek olsa, sonsuz sayıdadır, hani evren için sonsuz diyorlar ya, öyle. Okuma gecenin geç vaktinde sona erdiğinde, gözü siyah bantlı yaşlı adam, İşte varlık olarak indirgendiğimiz durum, dedi, bize okunan şeyi dinliyoruz, Ben bu durumdan yakınmıyorum, sonsuza kadar böyle kalabilirim, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, Ben de yakınmıyorum, artık yalnızca bu işe yarayabildiğimizi düşünüyorum, bizden önce var olmuş bir insanlığın öyküsünü dinliyoruz, bunu da içimizde gözleri hâlâ gören biri olmasına borçluyuz, bunlar gören son gözler herhalde, günün birinde bu gözler de sönecek olursa, bunu düşünmek bile istemiyorum, bizi o insanlığa bağlayan çizgi kopmuş olacak, uzay boşluğunda birbirimizden uzaklaşıyor gibi olacağız, bir daha birleşmemek üzere, dolayısıyla o insanlığı oluşturanlar da bizim gibi körleşecek, Ben umudumu elimden geldiği sürece koruyacağım, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, annemle babama yeniden kavuşma umudumu, şu çocukcağızın annesinin günün birinde çıkıp geleceği konusundaki umudumu, Hepimizin olan bir umuttan söz etmeyi unuttun, Hangisi, Günün birinde yeniden görme umudu, Öyle umutlar var ki çılgınlıktan başka bir şey değil, Ben de sana şunu söyleyeyim öyleyse, o tür umutlarım olmasaydı yaşamaktan çoktan vazgeçerdim, Ne tür umutlar örneğin, Yeniden görmek,

Onu biliyoruz, bir başka örnek ver; Vermem, Neden, Seni ilgilendireceğini sanmıyorum da ondan, Beni ilgilendirmeyeceğini nereden biliyorsun, benim hakkımda ne biliyorsun ki söyleyeceğin şeyin beni ilgilendirip ilgilendirmeyeceğine karar veriyorsun, Öfkelenme, seni kırmak istemedim, Erkekler hep aynı, kadınlar hakkında her şeyi bilebilmek için, bir kadının karnından çıkmış olmayı yeterli sayıyorlar, Ben kadınlar hakkında çok az şey biliyorum, nasıl bir erkek olduğuma gelince, onu da söyleyeyim, o kadar uzun bir yol kat ettim ki şimdi artık yaşlı bir adamım, tek gözü körken iki gözü birden kör olmuş bir ihtiyar, Kendini kötülemeye hakkın yok, Daha da fazlasını yapmam gerekir, yıllar ilerledikçe insanın kendine yüklediği suçların listesi ne kadar kabarıyor bilemezsin, Ben gencim ama bu konuda kendimden yakınmıyorum, Gerçekten kınanması gereken bir şey yapmadın ki henüz, Bunu nasıl bilebilirsin, benimle birlikte yaşamadın ki, Evet seninle birlikte yaşamadım, Benim söylediklerimi neden hep aynı ses tonuyla yineliyorsun, Hangi ses tonu, Ağzından çıkan sözleri söylerken takındığın ton, Ben yalnızca seninle yaşamadığımı söyledim o kadar, Ses tonun, sesinin tonu başka şeyler çağrıştırıyor ama, Üsteleme, rica ederim, Üstelerim elbette, bilmek istiyorum, Biz umutlarımıza geri dönelim, Dönelim, peki, Sana söylemekten kaçındığım öteki umudum da şu, Ne, Suç listeme eklediğim en son suç, Daha açık ol lütfen, bilmece çözmekten hoşlanmam ben, Korkunç bir istek, görme yetimize yeniden kavuşmama isteği, Neden, Böyle yaşamayı sürdürebilmek için, Hep birlikte mi, yoksa yalnızca sen ve ben mi, Yanıt vermeye zorlama beni, Sen de öteki erkekler kadar erkeksen, onların yapacağı şeyi yap, açık seçik yanıt ver, öte yandan yaşlı bir adam olduğunu söyledin, oysa bu kadar uzun süre yaşamış olmanın bir anlamı varsa yaşlı bir insanın gerçeğe sırtını

dönmemesi gerekir, öyleyse yanıt ver bana, Sen ve ben, Peki neden benimle yaşamak istiyorsun, Bunu herkesin önünde söylememi istiyor musun, Birbirimizin önünde en pis, en çirkin, en itici şeyleri yaptık biz, bu durumda bana söyleyeceğin şey bütün bunlardan daha kötü olamaz, Peki, mademki istiyorsun söyleyeyim, çünkü bu erkek karşısında duran kadını seviyor, Aşkını ilan etmek bu kadar zor geldi sana demek, Benim yaşımdaki insanlar gülünç duruma düşmekten çok korkar, Gülünç falan olmadın, Unutalım gitsin, yalvarırım sana, Unutmaya niyetim olmadığı gibi, senin de unutmana izin vermem, Saçma bu, beni konuşmaya zorladın, şimdi de, Şimdi de konuşma sırası bende, Sonradan pişman olacağın hiçbir şeyi söyleme, kara listeyi anımsa, Bugün içtenlikle davranıyorsam, yarın pişmanlık duyma olasılığı bulunmasının hiçbir önemi yok, Sus, Sen benimle yaşamak istiyorsun, ben de seninle yaşamak istiyorum, Delisin sen, Bundan böyle burada seninle bir çift olarak yaşayacağız, dostlarımızdan ayrılmak zorunda kalsak bile birlikte yaşamayı sürdüreceğiz, birlikte yaşayan iki körün, tek başına yaşayan bir körden daha iyi görmesi gerekir, Çılgınlık bu, sen bana âşık değilsin ki, Âşık olmak da nereden çıkıyor, ben şimdiye kadar kimseye âşık olmadım, erkeklerle yalnızca yattım, Bu sözlerin beni haklı kılıyor, Doğru değil bu, İçtenlikten söz ettin, öyleyse söyle bana, beni sevdiğin gerçekten doğru mu, Seni, seninle birlikte olmayı isteyecek kadar seviyorum, bunu da bir erkeğe ilk kez söylüyorum, Birbirimize daha önce rastlasaydık bunları söylemezdin bana, benim gibi yaşlı bir adama, kafasının yarısı kel, ak saçlı, gözünün birinde bant taşıyan, öteki gözünde de katarakt bulunan bir ihtiyara, O koşullarda yaşayan bir kadın olarak söylemezdim, bunu kabul ediyorum, bunu sana söyleyen, bugüne ulaşmış bir kadın, Öyleyse yarına ulaşmış kadın olarak da başka şeyler söyleyeceksin, Beni

sına öyleyse, Bu da ne demek, ben kim oluyormuşum da seni sınayacakmışım, böyle şeylere yaşamın kendisi karar verir, Yaşam dediğin şey karar verdi bile.

Bu konuşmayı karşılıklı böylece sürdürdüler, birinin kör gözleri ötekinin kör gözlerinde, yüzleri canlı ve ateşliydi, ikisinden biri ikisinin de olmasını istediği şeyi dile getirdiğinde de, yaşamın bundan böyle onların birlikte yaşamasına karar verdiğini kabul ettiler, koyu renk gözlüklü genç kız ellerini uzattı, bunu, gideceği yönü bulmak için değil, yalnızca karşısında duran erkeğe vermek için yapmıştı, elleri gözü siyah bantlı yaşlı adamın elleriyle buluştu, adam onu usulca kendine çekti ve öyle kaldılar, bunu ilk kez yapmıyorlardı elbette, ne var ki artık birbirlerini kabul ettiklerini karşılıklı söylemişlerdi. Ötekilerin hiçbiri bir yorumda bulunmadı, kimse onları kutlamadı, sonsuza kadar mutlu olma dileğini kimse iletmedi, içinde yaşadıkları dönem kutlamalarla, düş kurmalarla geçirilecek bir dönem değildi ve alınan kararlar bu olayda görüldüğü kadar ciddi olduğunda da içlerinden birinin, böyle davranmak için insanların ancak kör olması gerektiğini, en kuvvetli alkışlamanın sessizce yapılan alkışlama olduğunu düşünmüş olmasına şaşırmamak gerekir. Doktorun karısı, rahat bir yatak oluşturacak sayıda yastığı salondaki kanepelerin üstünden toplayıp koridora dizdi, sonra şehla çocuğu oraya götürerek, Bundan sonra burada yatacaksın, dedi. Salonda daha sonra neler olup bittiğine gelince, olup bitenler, banyoda insanları aklayıp paklayan onca suyun aktığı o sabah, gözü siyah bantlı yaşlı adamın sırtını yıkayan gizemli ellerin kimin elleri olduğunun artık anlaşıldığını gösteriyor.

17

Ertesi gün yataklarından henüz kalkmamışlardı ki doktorun karısı kocasına, Evde yiyecek çok az şey kaldı, çıkıp bir dolaşmak gerekiyor, bugün daha önce gittiğim o süpermarkete yeniden gidip bir iki haftalık erzak düzmek istiyorum, tabii orayı hâlâ kimse keşfetmemişse, dedi, Ben de seninle gelirim, bir ya da iki kişiden daha bizimle birlikte gelmesini isteriz, İkimiz birlikte gidelim daha iyi, hem daha kolay olur hem birbirimizi kaybetme riskini azaltmış oluruz, Özürlü altı kişinin yükünü kaldırmaya daha ne kadar dayanacaksın, Dayanabildiğim süre dayanacağım ama eskisi kadar güçlü olmadığımı da kabul etmem gerekiyor, zaman zaman kendimi, öteki insanlarla eşit olabilmek, onlardan daha fazla yükümlülük üstlenmemek için kör olsam, diye düşünürken yakalayıp şaşırıyorum, Sana bağımh yaşamaya o kadar alıştık ki, yardım edemez hale gelecek olsan bu bizim için ikinci bir körlük gibi olurdu, senin gözlerin sayesinde ötekiler kadar kör olmama şansını yakaladık, Gücüm yettiği sürece yardımcı olacağım, daha fazlasına söz veremem, Bir gün, bu dünyada artık yararlı hiçbir şey yapamaz hale geldiğimizin farkına vardığımızda, yaşamımıza son verecek kadar cesaretli olabilmeliyiz, onun basitçe söylediği gibi, Kimin, Onun, Dün gecenin mutlu erkeğinin

mi, Bugün aynı şeyi söylemeyeceğinden eminim, insanın düşüncelerini değiştirmesi için sağlam bir umuda bel bağlaması yeterli, Onun böyle bir umudu var, Tanrı izin versin de o umut sürsün, sesinde hafif bir hoşnutsuzluk var gibi, Hoşnutsuzluk mu, neden olsun ki, Sana ait olan bir şeyi elinden almışlar gibi, O korkunç yerdeyken o genç kızla aramızda geçen şeyden mi söz ediyorsun, Evet, Benim yanıma gelen o olmuştu unutma, Belleğin seni yanıltıyor, sen onun yanına gitmiştin, Emin misin, Kör değildim, Öyleyse sana yemin edebilirim ki, Yalan yere yemin etmiş olursun, Belleğin böyle hatalara düşmesi tuhaf, Buna karşın bu hataya neden düştüğünü anlamak kolay, fethetmek zorunda kaldıklarımızdan çok, kendini bize kendiliğinden sunanları sahipleniriz, Ama bir daha hiç gelmedi, ben de ona gitmedim, İstiyorsanız, birbirinizle kafanızın içinde buluşursunuz, bellek denen şey bu işe yarar, Kıskanıyor musun, Hayır kıskanmıyorum, hatta o işi yaptığınız gün bile kıskanmadım, sana ve ona acıdım yalnızca, ayrıca kendime de acıdım, çünkü size hiçbir biçimde yardımcı olamazdım, Suyumuz var mı, Biraz kaldı. Zengin sayılmayacak bir sabah kahvaltısından sonra, bu arada dün akşam olup bitenlere, aralarında yaşı küçük bir çocuk bulunduğu için sözcükleri dikkatle seçip –çocukcağızın karantina sırasında tanık olduğu rezillikler düşünülürse, bu kaygı yersizdi– üstü kapalı olarak atıfta bulunduktan, böylelikle de kahvaltı sofrasının yoksulluğunu hafiflettikten sonra doktorun karısı ile kocası yola koyuldular, bu kez yanlarına, evde kalmak istemeyen gözyaşı yalayan köpeği de almışlardı.

Sokakların görüntüsü saatler ilerledikçe daha berbat hale geliyordu. Çöpler gece boyunca çoğalmış gibiydi. Dışarıdan, henüz normal bir yaşam sürebilen bir ülkeden gelen insanlar, çöplerini geceleri gizlice sokaklara boşaltıyorlardı ve biz üzerinde yalnızca körlerin yaşadığı

topraklarda bulunmasak, bu beyaz karanlığın içinde çöp, kalıntı, moloz, kimyasal atık, kül, yanık yağ, kemik, şişe, iç organlar, kullanılmış pil, plastik madde, dağlar gibi kâğıt yüklü hayalet arabaların ve kamyonların ilerlediğini görebilirdik sanki, getirip atmadıkları tek şey yemek artıklarıydı, insanın gelecekteki iyi günleri beklerken icabında midesini kandırabileceği meyve kabuklarını bile getirmiyorlardı. Sabahın henüz erken bir saati olmasına karşın güneş kendini duyumsatıyor. Dağ gibi çöp yığınlarından zehirli bir gaz bulutunu andıran pis bir koku yükseliyor. Yakında yeni salgın hastalıklar baş gösterecek, diyor doktor, kimse yakasını kurtaramayacak, bütünüyle korunmasız durumdayız, Yağmur yağmazsa rüzgâr eser, diyor karısı, Keşke öyle olsa, yağmur susuzluğumuzu giderir, rüzgâr da bu pis kokunun bir bölümünü alıp götürürdü. Gözyaşı yalayan köpek havayı kokluyor, kaygılı, biraz geride kalıp küçük bir çöp tepesini inceledi, içinde saklı duran nefis bir yiyeceğin kokusunu aldı herhalde, yalnız başına olsaydı oradan ayrılmazdı, ne var ki ağlayan kadın yoluna devam ediyor, onun görevi kadını izlemek, daha başka gözyaşlarını da yalayıp yalamayacağını bilemiyor. Yol almak zor. Sokakların bazısında, özellikle dik yokuşlarda, sel halinde gelen yağmur suları arabaları birbirine doğru ya da binalara doğru sürüklemiş, arabaların kapıları çarpılmış, camları patlamış, yerler iri cam parçalarıyla dolu. İki arabanın arasına sıkışmış bir insanın cesedi, olduğu yerde çürümekte. Doktorun karısı başını çeviriyor. Gözyaşı yalayan köpek yaklaşıyor ama adamın cesedinden ürküyor, iki adım daha atıyor, sonra birden tüyleri diken diken oluyor, boğazını yırtar gibi çıkan bir sesle hırlıyor, bu köpeğin derdi insanlara çok yakın olması, öyle ki sonunda onlar gibi acı çekmeye başlayacak. Toplanmış körlerin başka körlerin konuşmalarını dinleyerek vakit geçirdiği bir meydandan geçtiler,

ilk bakışta hiçbiri kör gibi görünmüyordu, ateşli biçimde konuşanlar başlarını kendilerini dinleyenlere çevirmiş, dinleyenler de başlarını konuşanlara dikkatle çevirmişti. Bu meydanda, örgütlenmiş büyük sistemlerin temel ilkelerinden, özel mülkiyetten, serbest değişimden, pazardan, borsadan, vergilendirmeden, faizlerden, mülk edinmeden, kamulaştırmadan, üretimden, dağıtımdan, tüketimden, beslenmekten ve beslenememekten, zenginlikten ve yoksulluktan, iletişimden, yasal önlemlerden ve suç işleme oranlarından, piyangolardan, tutukevlerinden, ceza yasasından, yurttaşlık yasasından, trafik yasasından, sözlüklerden, telefon rehberlerinden, fuhuş yuvalarından, silah fabrikalarından, silahlı kuvvetlerden, mezarlıklardan, polisten, karaborsadan, uyuşturucudan, göz yumulan yasadışı ticaretten, ilaç araştırmalarından, kumardan, tedavi ve cenaze masraflarından, adaletten, borçlanmadan, siyasal partilerden, seçimlerden, parlamentolardan, hükümetlerden, içbükey düşünceden, dışbükey, düzlem, dikey, yatık, yoğun, yayınık, kaçıcı düşüncelerden, ses tellerinin alınmasından, söylemin ölümünden söz ediliyordu. Burada örgütlerden söz ediliyor, dedi doktorun karısı kocasına, Ben de fark ettim, diye yanıt verdi doktor ve sustu. Yürümeye devam ettiler, doktorun karısı bir sokağın köşesinde, eski dönemlerde yol göstermek için dikilen haçlar gibi dikilmiş bir kent planını inceledi. Süpermarketin çok yakınındaydılar, kaybolduğunu sandığı gün buralarda bir yerde, elinde tuttuğu kocaman ve mutlu bir rastlantıyla, içi dolu plastik torbalarla ağlayarak kendini yere bırakmış, bir köpek gelip onu avutmuş, kaybolmasının verdiği sıkıntıdan, içini saran bunaltıdan kurtulmasını sağlamıştı, o köpek şu anda yanlarında bulunan ve insan kalabalıkları yanlarına gereğinden fazla yaklaştığında hırlayıp havlayan, onları, Beni gafil avlayamazsınız, çekip gidin buradan, dermiş

gibi uyaran köpekti. Soldaki sokak, sonra sağdaki sokak ve işte süpermarketin kapısı. Kapıyı anladık, kapı orada, bina orada ama içeri kimsenin girip çıktığı yok, bu tür kuruluşlarda günün her saatinde görmeye alışık olduğumuz kalabalıktan eser yok. Doktorun karısı daha da beterinden korkup kocasına, Çok geç kaldık galiba, korkarım orada bir tek bisküvi bile bulamayacağız, dedi, Neden böyle söylüyorsun, İçeri kimse girip çıkmıyor, Belki henüz mahzeni keşfetmemişlerdir, Ben de öyle olmasını diliyorum. Bunları karşılıklı konuşurken, süpermarketin karşı kaldırımında durmuşlardı. Yanlarında, yeşil ışığın yanmasını bekler gibi duran üç kör vardı. Doktorun karısı onların yüzünde beliren kaygılı şaşkınlığı, belli belirsiz korkuyu fark etmedi, içlerinden birinin konuşmak için ağzını açtığını, sonra vazgeçtiğini görmedi, omuzlarını hızla kaldırıp indirdiğini de fark etmedi, Bunu birazdan öğreneceksin, diye düşünmüştü kuşkusuz o kör adam. Doktorun karısı kocasıyla birlikte karşıya geçmekte oldukları için, ikinci körün, Neden içeri kimsenin girip çıktığını görmediğini söyledi, dediğini duymadıkları gibi, üçüncü körün ona, Konuşma alışkanlıkları bunlar, biraz önce tökezlendiğimde sen de bana, Ayağını bastığın yere neden dikkat etmiyorsun, demiştin, aynı şeyi o da yaptı, görürken edindiğimiz alışkanlıkları sürdürmekten kendimizi alamıyoruz, Tanrım, bazı gereksiz alışkanlıklarımızı ne zaman bırakabileceğiz, diye bağırdı önceki kör.

Gün ışığı süpermarketin geniş iç alanını ta dibe kadar aydınlatıyordu. Malların sergilendiği rafların neredeyse tamamı işe yaramaz haldeydi, ortalıkta çöplerden, cam kırıklarından, boş ambalajlardan başka bir şey yoktu, Tuhaf, dedi doktorun karısı, yiyecek hiçbir şey olmasa bile neden burada kimsenin kalmadığını anlamıyorum, dedi. Gerçekten de öyle, normal değil bu, diye karşılık verdi doktor. Gözyaşı yalayan köpek hafifçe hırladı. Tüy-

leri yine dikilmişti. Doktorun karısı, Burada bir koku var, dedi, Kötü koku her yerde var, dedi kocası, Öyle değil, bu başka bir koku, çürüme kokusu, Şuralarda bir yerde bir ceset vardır kuşkusuz, Göremiyorum, Öyleyse sana öyle gelmiştir. Köpek yeniden hırlamaya başladı. Nesi var bu köpeğin, diye sordu doktor, Sinirli, Ne yapıyoruz, Gidip bakalım, ceset varsa bir kenara çekeriz, o kadar alıştık ki cesetler bizi artık korkutamaz, Benim için daha da kolay, ben cesetleri görmüyorum. Mağazayı baştan başa geçip yeraltındaki depoya götüren koridorun kapısına vardılar. Gözyaşı yalayan köpek peşlerinden geldi ama zaman zaman durup onları geri çağırır gibi havlıyor, sonra, görev bilinci ağır bastığından izlemeyi sürdürüyordu. Doktorun karısı kapıyı açtığında koku daha da yoğunlaştı, Gerçekten çok kötü kokuyor, dedi kocası, Sen burada kal, ben hemen dönüyorum. Kadın, giderek daha karanlıklaşan koridorda ilerledi, gözyaşı yalayan köpek, biri onu sürüklüyormuş gibi kadının ardından gitti. Çürüme kokusuna doyduğundan, hava elle tutulurcasına ağırlaşmıştı sanki. Doktorun karısı yolun yarısında kustu, Burada neler olup bitti acaba, diye kendi kendine soruyordu iki bulantı arasında, mahzene açılan madenî kapıya varıncaya kadar bu soruyu kendine birkaç kez mırıldandı. Çektiği bulantıdan yönünü şaşırdığı için ileride, dip tarafta parlayan belli belirsiz bir aydınlığı fark edememişti. Oysa şimdi seçebiliyordu. Merdivenin kapısı ile yükleme kapısı arasında zaman zaman küçük alevler titreşiyordu. Midesini şiddetle burkan yeni bir kusma onu yere yıktı. Gözyaşı yalayan köpek uzun uzun uludu, uluması hiç bitmeyecek gibiydi, mahzendeki ölülerin ağzından çıkan ve koridorda yankılanan son bir inlemeydi sanki. Doktorun kulağına kusma, hıçkırma, öksürme sesleri geldi, elinden geldiğince çaba göstererek içeri koştu, tökezledi ve düştü, ayağa kalktı, yeniden düştü, sonunda karısını

göğsüne bastırdı, Ne oluyor, diye sordu, tir tir titriyordu. Kadın kocasına, Götür beni, götür beni buradan, ne olur, diyordu ve kör olduğundan bu yana ilk kez karısına o rehberlik ediyordu, onu götürüyordu ama nereye, bunu bilmiyordu, bu kapılardan, göremediği alevlerden uzak bir yere. Koridordan dışarı çıktıklarında, doktorun karısının sinirleri birden boşandı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı, bu yaşları kurutmaya olanak yok, ancak zaman ve yorgunluk azaltabilir, köpek de zaten bu yüzden ona yaklaşmadı, yalayacak bir el arıyor. Ne oldu, diye sordu yeniden doktor, ne gördün, Ölmüşler, diyebildi hıçkırıklar arasında, Kim ölmüş, Onlar, ve gerisini getiremedi, Sakinleşmeye çalış, kendine geldiğin zaman konuşursun, kadın birkaç dakika sonra, Ölmüşler, dedi, Kapıyı açıp bir şeyler mi gördün, diye sordu kocası, Hayır, duvarların yarıklarına asılmış gibi duran çok zayıf alevler gördüm yalnızca, asılı duruyorlardı ve sanki hiç durmadan dans ediyorlardı, Cesetlerin ayrışmasıyla meydana gelen fosforlu hidrojendi o gördüğün, Sanırım öyleydi, Başlarına ne geldi acaba, Mahzeni keşfettiler kuşkusuz, yiyecekleri kapışmak için hep birlikte merdivene saldırdılar, o merdivenin basamakları çok kaygandı, bunu anımsıyorum, dolayısıyla insan kolayca düşebilirdi, içlerinden biri kayıp düştüyse, hepsi birden kayıp düşmüştür, varmak istedikleri yere kadar gidememişlerdir belki, gitmiş olsalar bile, merdivenlerin darlığı yüzünden geri dönememişlerdir, İyi ama kapının kapalı olduğunu söyledin, Kapıyı öteki körler kapadı herhalde, mahzeni dev bir tabuta dönüştüren körler, aslında benim hatam bu, elimde torbalarla buradan koşa koşa çıktığımda, taşıdığım şeyin yiyecek olduğundan kuşkulandılar ve gidip baktılar mutlaka, Boğazımızdan geçen her lokma bir bakıma başkasının ağzından kapılmış demek, bu hırsızlığı aşırıya vardırdığımızdaysa onun ölümüne neden oluyoruz, aslında he-

pimiz birer katil sayılırız, Bu düşünce beni avutmuyor, Sen zaten altı gereksiz boğazı doyurma sorumluluğunu yüklendin ve bunun sıkıntılarını çekiyorsun, bu yüzden kendine bir de kafanda yarattığın suçları yüklemeni istemiyorum, Senin gereksiz boğazın olmasaydı benim yaşamımın ne anlamı kalırdı, Geriye kalan beş boğazı doyurarak yaşamına anlam katardın, Bu daha ne kadar sürerdi, işte sorun burada, Çok uzun sürmeyecek, yiyeceklerin hepsi tükenince tarlalara saldıracağız, ağaçlardaki tüm meyveleri yolacağız, ellerimizle yakalayabildiğimiz tüm hayvanları öldüreceğiz, tabii bu arada kedilerle köpekler bizi burada parçalamaya başlamazsa. Gözyaşı yalayan köpek bu sözlere tepki vermedi, konu onu ilgilendirmiyordu, kısa süre önce gözyaşı yalayan köpeğe dönüşmüş olmasının getirdiği bir ayrıcalıktı bu.

Doktorun karısı ayaklarını zor sürüklüyordu. Yaşadığı şok onu halsiz bırakmıştı. Biri bitkin öteki kör, süpermarketten çıktıklarında kim kimi taşıyor kimse anlayamazdı. Belki de ışığın şiddetinden, kadının başı döndü, görme yetisini yitireceğini sandı ama korkmadı, yalnızca baygınlık geçiriyordu. Yere düşmedi, bilincini bütünüyle yitirmedi. Uzanmak, gözlerini kapamak, rahat rahat soluk almak istiyordu, birkaç dakika şöyle rahatça dinlenebilse gücünü kuşkusuz toparlayacaktı, toparlaması da gerekiyordu, çünkü plastik torbalar hâlâ boştu. Pis kaldırımlara uzanmak istemediği gibi, süpermarkete de özellikle geri dönmek istemiyordu. Çevresine bakındı. Sokağın karşı tarafında, biraz uzakta bir kilise yükseliyordu. İçinde insanlar vardı kuşkusuz, tüm öteki kiliselerde de olduğu gibi, buranın, içinde dinlenilebilecek iyi bir yer olması gerekiyordu, eskiden öyleydi. Kocasına, Gücümü toplamam gerek, beni oraya götür, dedi, Nereye, Bağışla, tut beni, nereye olduğunu söyleyeceğim, Neresi orası, Bir kilise, birazcık uzanabilsem gücümü toplayacağım.

Gidelim. Kiliseye altı basamak merdivenle çıkılıyordu, doktorun karısının bir yandan kocasına rehberlik ederken, öte yandan büyük bir güçlükle tırmandığı altı basamak, bunu da gözden kaçırmayalım. Kilisenin kapıları ardına kadar açıktı, bu onlar için kurtarıcı oldu, çünkü önlerine basit bir paravana bile çıkmış olsa, aşılması çok zor bir engel oluştururdu. Gözyaşı yalayan köpek kapının eşiğinde durdu, kararsızdı. Köpeklerin son aylarda çok büyük bir hareket özgürlüğüne kavuşmuş olmalarına karşın, gözyaşı yalayan köpek kendi türüne öteden beri uygulanan ve her köpeğin zihnine genetik olarak kazınmış olan kiliseye girme yasağı yüzünden kapıda duraksamıştı, bunun bir başka nedeni de bir köpeğin, nereye giderse gitsin, özünde taşıdığı bir başka genetik kodun buyruğu doğrultusunda kendi alanını belirlemek zorunda oluşuydu herhalde. Bütün bunlar şu anlama geliyordu, gözyaşı yalayan köpeğin ataları çok eski dönemlerde, ermişlerin mide bulandıran yaralarını, ermişliklerinin kilisece kabul edilip henüz ermiş ilan edilmeden önceki yaşamlarında özveriyle yalayarak bu kişilere iyi hizmetler vermişler ve bunu çıkar gözetmeksizin, iyilik yap denize at, düşüncesiyle yapmışlardı, çünkü çok iyi biliyoruz ki, bedeninde ve hatta ruhunda isterse sayısız yara olsun, her önüne gelen dilencinin ermiş katına yükselmesine olanak yoktu, ayrıca bütün bu yaraları yalamaya köpek dili bile yetmezdi, sonuçta kilisenin kapıları köpeklerin suratına kapanmış, dolayısıyla bu hizmetler de fena halde güme gitmişti. Gelin görün ki bu köpek bu kutsal yere girmeyi geçiriyordu aklından, kapı açıktı, kapıyı bekleyen kimse de yoktu ortalıkta, üstüne üstlük bunu yapması için ağır basan bir neden de vardı, gözyaşı döken kadın içeri girmişti, bu işi kendini sürükleye sürükleye nasıl başardı bilemiyoruz, kocasına, Tut beni, dedi, kilise ağzına kadar doluydu, içerde adım atacak bir

karış yer yoktu, hatta koskoca kilisede insanın başını koyabileceği tek bir taş bile yoktu denebilir, ne var ki gözyaşı yalayan köpek bir kez daha imdada yetişti, iki hırlayıp bir havlayarak ve bunu hiçbir kötülük gözetmeden yaparak, kadına kendini zemine bırakacak kadar bir yer açıverdi, bedeni direncini yitirmiş, gözlerini iyice yummuştu. Kocası nabzını tuttu, biraz zayıf olmakla birlikte düzenli atıyordu, sonra onu kaldırmaya çalıştı, biçimsiz yatmıştı, en kısa sürede beynine kan gitmesi, bu kanın beyin damarlarında dolaşması gerekiyordu, yapılacak en iyi şey onu oturtmak, başını dizlerinin arasında tutmak, sonra da doğaya ve yerçekimine bel bağlamaktı. Birkaç başarısız denemeden sonra onu oturtmayı başardı. Doktorun karısı birkaç dakika sonra derin bir soluk alıp belli belirsiz kıpırdandı, kendine gelmeye başlıyordu. Henüz ayağa kalkmamalısın, dedi kocası, başını bir süre eğik tut, ne var ki kadın kendini toparlamış, baş dönmesinden iz kalmamıştı, gözleri, gözyaşı yalayan köpeğin yatmak amacıyla birkaç enerjik dil darbesiyle yalayıp temizlediği döşeme taşlarını seçmeye başlamıştı. Damarlarındaki kanın bedeninde emin ve düzenli biçimde dolaştığından emin olabilmek için başını kilisenin zarif sütunlarına, yüksek tavanına kaldırdı, sonra, Şimdi daha iyiyim, dedi, ne var ki aynı anda delirdiğini sandı ya da baş dönmesi geçmişti ama bu kez de sanrılar görmeye başlamıştı, çünkü gözleriyle gördükleri gerçek olamazdı, çarmıha gerilmiş adamın gözlerinde beyaz bir bant vardı, onun yanında, kalbi yedi kılıç darbesiyle delinmiş kadının gözlerinde de beyaz bant vardı ve gözleri bantlı olanlar yalnızca o adamla o kadın değildi, kilisedeki tüm resimlerin de gözleri bantlanmıştı, heykellerin başları göz hizasında beyaz bir kumaşla sarılmıştı, resimlerdeki insanların gözlerine beyaz boya ile bant çekilmişti, o resimlerden birinde kızına okuma öğreten bir kadın vardı ve ikisinin de

gözleri bantlıydı ve açık tuttuğu kitabın üzerinde küçük bir çocuğun oturduğu bir adam vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve elinde üç anahtar tutan uzun sakallı bir ihtiyar vardı ve gözleri bantlıydı ve bedeni kılıç darbeleriyle delinmiş bir başka adam daha vardı ve gözleri bantlıydı ve elinde yanan bir fener tutan bir kadın vardı ve gözleri bantlıydı ve ellerinde, ayaklarında ve göğsünde yaralar olan bir başka adam vardı ve gözleri bantlıydı ve onun yanında da aslanlı bir adam vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve kuzulu bir başka adam vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve kartallı bir adam vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve yere düşmüş boynuzlu ve keçi ayaklı bir adamın üstüne çıkmış, elinde bir mızrak tutan bir adam vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve elinde terazi tutan bir adam vardı ve gözleri bantlıydı ve elinde beyaz bir zambak tutan bir ihtiyar vardı ve gözleri bantlıydı ve kınından çıkardığı kılıcına yaslanmış bir başka ihtiyar vardı ve gözleri bantlıydı ve güvercinli bir kadın vardı ve ikisinin de gözleri bantlıydı ve iki elinde iki karga tutan bir adam vardı ve üçünün de gözleri bantlıydı, gözleri bantlı olmayan tek bir kadın vardı, onun da oyulmuş gözleri elinde tuttuğu gümüş bir tepsinin üstünde duruyordu. Gördüklerini söylediğimde bana inanmayacaksın, kilisede yer alan tüm resimlerdeki gözler bantlanmış, Çok tuhaf, neden böyle yaptılar acaba, Nereden bileyim, bunu belki de ötekiler gibi kör olacağını anladıktan sonra umutsuzluğa kapılan bir inanç sahibi yapmıştır, belki de kilisenin papazı haklı olarak, körler bu resimleri göremeyeceğine göre resimler de körleri görmemeli, diye düşünmüş ve bütün gözleri bantlamıştır, Resimler görmez, Yanılıyorsun, resimler onları görenlerin gözleriyle görür, ancak onların da gözleri bantlandıktan sonra körlüğün tam anlamıyla her yana yayıldığı düşünülebilir, Sen görmeyi sürdürüyorsun

ama, Her geçen gün daha az görmeye başlayacağım, gözlerim görse bile her gün biraz daha çok kör olacağım, çünkü beni gören kimse kalmayacak, Resimlerin gözlerini rahip bantladıysa, O düşünce aklıma öylesine gelmişti, Gerçek bir anlamı olan tek varsayım bu, yoksulluğumuza bir ölçüde büyüklük katabilecek tek varsayım, o adamı buraya girerken düşlüyorum, körlerin dünyasından geliyor ve kısa bir süre sonra o da o dünyaya girecek, kapıların kapalı, kilisenin bomboş olduğunu düşünüyorum, her yere sessizlik egemen, resimleri, heykelleri düşünüyorum, rahibin birinden ötekine gittiğini, heykellerin üzerine tırmanıp gözlerini bezle sardıktan sonra, açılıp düşmesin diye ikişer düğüm attığını, içine dalacakları beyaz körlüğün daha da yoğun olması için tablolardaki figürlerin gözlerine iki kat boya sürdüğünü düşlüyorum, o rahip tüm zamanların ve tüm dinlerin gelmiş geçmiş en saygısız rahibi, en büyük günahkârı olmalı, öte yandan, Tanrı' nın kendi yarattıklarını görmeyi hak etmediğini burada, bu kilisede ilan ettiği için de en dürüst, en insancıl rahip olmalı. Doktorun karısı tam yanıt verecekti ki buna fırsat bulamadı, yanlarında bulunan biri ondan önce konuştu, Ne biçim düşünceler bunlar, kimsiniz siz, Senin gibi körler, dedi kadın, Ama ben senin gözlerinin gördüğünü söylediğini duydum, Bunlar eskiden kalma ve insanın bırakmakta zorluk çektiği konuşma alışkanlıkları, bunu kaç kez yinelemek gerekecek, Peki o gözleri bantlı resimler nereden çıkıyor, O gerçek, Mademki körsün bunu nasıl bilebiliyorsun, Benim yaptığımı yapacak olursan nasıl bildiğimi anlarsın, yani ellerinle dokunursan demek istiyorum, körlerin gözleri onların elleridir, Peki bu yaptığını hangi amaçla yaptın, Bizim bu hale gelebilmemiz için, bir başkasının kör olması gerektiğini düşündüm, Resimlerin gözlerini bu kilisenin rahibinin bantladığı düşüncesine gelince, size şunu söyleyeyim ki

ben o rahibi çok iyi tanırım, böyle bir şey yapacak insan değildir, İnsanların neler yapıp yapmayacağı önceden hiç belli olmaz, beklemek, zamana zaman tanımak gerekir, her şeye egemen olan zamandır, zaman, kumar masasında karşımızda oturan öteki kumarbazdır ve bütün kartlar onun elindedir, bizler ancak yaşam karşılığında o masadan bir şeyler kazanırız, kendi yaşamımız karşılığında, Bir kilisede kumardan söz etmek günahtır, Söylediklerimden kuşkulanıyorsan ayağa kalk ve ellerinle yokla, Resimlerin gözlerine beyaz boya ile bant çekilmiş olduğuna yemin eder misin, Ne üzerine yemin etmemi istersin, Gözlerin üzerine yemin et, İki kez yemin ediyorum, hem senin hem benim gözlerim üzerine, Gerçek yani, Gerçek. Bu konuşmayı en yakında bulunan körler de duymuştu, haberin kulaktan kulağa herkese yayılmaya başlaması için, edilen yeminin doğruluğunun kanıtlanmasını kimsenin beklemediğini söylemeye gerek yok tabii, haber önce mırıltı halinde, sonra giderek farklılaşan, önce inanan, sonra inanmayan, daha sonra yeniden inanan ses tonlarıyla cemaatin içinde hızla dolaştı, işin kötü yanı, içlerinde çok sayıda bağnaz ve kuruntulu insanın bulunmasıydı, kutsal resimlerin kör olduğu, bağışlayıcı ya da yazgısına boyun eğen bakışlarının yalnızca kendi körlüklerine dönük olduğu düşüncesi herkesin gözünde birden katlanılamaz bir düşünceye dönüştü, sanki biri gelip onlara çevrelerini yaşayan ölülerin sardığını söylemişti, kıyametin kopması için içlerinden birinin, sonra bir başkasının, daha sonra üçüncü bir kişinin art arda çığlık atması yeterli oldu ve kapıldığı korku herkesi ayağa kaldırdı, panik içinde kapıya koştular ve daha önce gördüğümüz olay yeniden yaşandı, panik, onu taşıyan bacaklardan çok daha hızlıdır, kaçanın ayakları sonunda birbirine dolaşır, özellikle de kör insanın, işte kendini bir anda yerde buluyor, panik ona, Ayağa kalk ve koş, diyor,

seni öldürecekler, yeniden koşmak istiyor zavallı, ne var ki ötekiler de koşmakta oldukları için tökezlenip düşüyorlar, birbirine dolaşıp düğüm olan, kurtulmak için ellerini, kaçmak için bacaklarını kurtarmaya çalışan körlerin oluşturduğu bu manzaraya kahkahalarla gülmemek için insanın kendini çok zorlaması gerekir. Dışarıdaki altı basamak onlara uçurum gibi gelecek ama çok kötü düşmüş olmayacaklar, düşme alışkanlığı edinmiş bir beden fazla hırpalanmaz, zemine dokunmak kendi başına rahatlatıcıdır, Buradan çıkamayacağım, insanın aklına gelen ilk düşünce bu olur, dönüşü olmayan durumlarda da tabii son düşünce. Hiç değişmeyen bir başka şey de, bazılarının mutsuzluğunun başkalarının mutluluğu oluşudur, bunu dünyanın kuruluşundan bu yana art arda gelen tüm kuşaklar çok iyi bilir. Bu insanlar umutsuzluk içinde kaçışları sırasında ellerindekini arkalarında bırakıyorlar, ama gerekseme korkuyu yenip bıraktıklarını aramak için geri döndüklerinde, o senin bu benim kavgası bir yana, ellerindeki yetersiz yiyeceğin daha da eksildiğinin farkına varacaklar, belki de bütün bunlar, resimlerdeki gözlerin bantlı olduğunu söyleyen o ikiyüzlü kadının onlara oynadığı kurnazca bir oyundu, bazı insanların içindeki kötülüğün sınırı yoktur ve o kadın bu palavrayı zavallı insanların elinde kalan son yiyecekleri de çalmak için uydurmuştur. Ama suç gözyaşı yalayan köpekte elbette, çünkü meydanı boş bulunca sağı solu koklayıp, bulduklarıyla karnını doyurdu, ona göre doğru ve haklı bir davranıştı bu ama böylelikle de madenin girişini ötekilere göstermiş oldu, sonuçta doktorun karısıyla kocası, ellerinde yarı yarıya dolu torbalarla, hırsızlık yaptıkları için pişmanlık duymadan kiliseden çıktılar. Topladıklarının yarısından yararlanabilirlerse kendilerini mutlu sayabilirler, öteki yarısı için de, Bazı insanlar bunları nasıl yiyebiliyorlar anlamıyorum, diyeceklerdir, felaket herke-

sin başına aynı anda çöktüğünde bile bazı insanlar ötekilerden her zaman daha kötü koşullarda yaşar.

Bu olayların öyküsü, her biri kendi ölçüsünde, doktorla karısının dostlarını hem çok üzdü hem de çok şaşırttı ama şunu da söylemeden geçmemek gerekir, doktorun karısı, ifade edebilecek sözcükleri bulamadığından olacak, yeraltındaki kapının, uçuk ve titrek alevlerin belli belirsiz parladığı ve insanda merdivenin ötesine geçtiğinde öteki dünyaya gidecekmiş izlenimi bırakan o kapının önünde duyduğu mutlak dehşeti dostlarına aktarmayı başaramadı. Gözleri bantlı resimler, başka biçimlerde de olsa, herkesin düş dünyasını çok etkiledi, birinci körle karısı örneğin, çok kötü oldular, onlara göre bu bağışlanamaz bir saygısızlıktı. Herkesin kör olması kaçınılmaz bir yazgıydı, buna karşı kimsenin elinden bir şey gelmezdi, böyle felaketlerden kimse yakasını kurtaramazdı, ama yalnızca bu nedenle kutsal resimlerin gözlerine bant çekmek onlara hiç bağışlanmayacak bir davranış gibi geliyordu, daha da kötüsü bunu bir rahibin yapma olasılığının bulunmasıydı. Gözü siyah bantlı yaşlı adamın getirdiği yorum oldukça farklıydı, Bunun sende yarattığı şoku anlıyorum, bana gelince, ben tüm heykellerin gözlerinin bantlandığı, heykeltıraşların, sıra gözleri yontmaya geldiğinde mermeri oymayıp senin söylediğin gibi bantladığı, yani boğumlu çizgilerle belirgin kıldığı, böylelikle zaten görmeyen o gözlere ikinci bir körlük kazandırılmış heykellerin yer aldığı bir müze galerisi düşünüyorum, benimki gibi bir göz bandının aynı etkiyi yaratmaması, kimi zaman bunu takan kişiye romantik bir görünüş bile kazandırması tuhaf doğrusu, sonra, bu söylediklerine ve kendine kendisi de güldü. Koyu renk gözlüklü genç kıza gelince, bu sözü edilen galeriyi düşünde bile görmemeyi dilediğini, çünkü geceleri zaten yeterince karabasan gördüğünü söylemekle

yetindi. Getirdikleri kötü yiyecekleri yediler, ellerinde olanın en iyisi buydu, doktorun karısı yiyecek bulmanın giderek zorlaştığını, belki de kentten ayrılıp kırsal alanda yaşamaları gerekeceğini söyledi, orada bulacakları yiyecekler en azından daha sağlıklı olurdu, ayrıca başıboş dolaşan keçilerle inekleri sağıp süt elde edebiliriz, ayrıca kuyularda da su vardır, istediğimiz yemeği pişirebiliriz, önemli olan iyi bir yer bulabilmek, daha sonra her biri kendi düşüncesini söyledi, bazıları ötekilerden daha heyecanlıydı ama hepsinin birleştiği bir düşünce vardı, o da zorunluluğun her şeyden ağır bastığıydı, şehla çocuk da kırlara gitme düşüncesine canıgönülden katıldı, bunun nedeni belki de böyle bir yerde yaptığı bir tatilin güzel anılarıydı. Yemek yedikten sonra, karantina döneminde yaptıkları gibi yattılar, yatay bir bedenin açlığa daha iyi dayandığını deneyimleriyle biliyorlardı. Akşam yemek yemediler, yalnızca şehla çocuğun çeneleri midesini kandırmak için biraz oynadı, ötekiler oturup kendilerine okunan kitabı dinlediler, yeterince beslenememiş olmaya hiç olmazsa zihinleri başkaldırmazdı, ne var ki bedenlerinin güçsüzlüğü zaman zaman zihinlerini bulandırıyordu, entelektüel ilgi yetersizliğinden kaynaklanmıyordu bu durum, ilgisi yoktu, bunun nedeni beynin yarı yarıya uyuşmasıydı, kış uykusuna yatmaya hazırlanan bir hayvan gibi, elveda dünya, dolayısıyla bazı dinleyicilerin gözkapaklarını usulca indirip, kitapta okunan maceranın gelişmesini ruh gözüyle izlemeye başlamasına sık rastlanıyordu, tabii bu durum, daha hareketli bir maceranın onları uyuşukluklarından çekip almasına ya da ciltli kitabın küt diye kapanmasına kadar sürüyordu, doktorun karısı, düş kuruyor gibi yapanların aslında uykuya daldıklarını bildiğini onların yüzüne vurmayacak kadar incelik sahibiydi.

Birinci kör bu tatlı uyuşukluğa dalmış gibi görünü-

yordu, ama ilgisi yoktu. Gözlerinin kapalı olduğu, okunan şeyle daha az ilgilendiği doğruydu, ama hep birlikte kırsal alanda yaşama düşüncesi uykuya dalmasını engelliyordu, evinden bu kadar uzaklara gitmek ona büyük bir hata gibi geliyordu, çünkü evini emanet ettiği yazar ne kadar sevimli olursa olsun, onu gözaltında tutmak, ara sıra gidip görünmek daha uygunmuş gibi geliyordu. Dolayısıyla birinci kör fena halde uyanıktı, buna bir başka kanıt daha aranacak olursa, gözlerinde belki de uykunun biraz kararttığı rahatsız edici beyazlıktı, ama insanın aynı zamanda hem uykuda hem de uyanık olmasına olanak bulunmadığı için bundan da pek emin olamazdık. Birinci kör, sonunda gözkapaklarının içi birden kararınca içindeki bu kuşkuyu dağıttığını sandı; Uyudum, dedi kendi kendine, ama hayır, uyumamıştı, doktorun karısının sesini hâlâ duyuyordu, bu arada şehla çocuk öksürdü, bunun üzerine birinci körün içini büyük bir korku sardı, bir körlükten başka bir körlüğe geçtiğini sandı, şimdiye kadar ışıklı bir körlük içinde yaşamıştı ama bundan böyle karanlıkların egemen olduğu bir körlük içinde yaşayacaktı, korkuyla inledi, Neyin var, diye sordu karısı, adam gözlerini açmadan aptalca yanıt verdi, Kör oldum, ve bunu dünyanın en taze haberini verirmiş gibi söyledi, karısı onu sevgiyle kucakladı, Bırak şimdi bunu, hepimiz körüz, elimizden ne gelir ki, Her yanı kapkaranlık gördüm, uykuya daldığımı düşündüm, ama değildi, uyanıktım, Doğru söyledin, uyumalı ve artık bunları düşünmemelisin. Bu öneri onu sinirlendirdi, bir erkek bunaltının en üst noktasındaydı, oysa karısı ona, Haydi uyu, demekten başka söyleyecek bir şey bulamıyordu. O öfke içinde, dudaklarında acı bir gülümsemeyle gözlerini açtı ve gördü. Gördü ve haykırdı. Görüyorum. İlk haykırma inanmazlık belirten haykırmaydı ama ikinci, üçüncü ve bunun ardından gelen haykırmalarla gerçek

doğrulanmış oldu, Görüyorum, görüyorum, karısını çılgın gibi kucakladı, sonra doktorun karısına koştu, onu da kollarında sıktı, onu ilk kez görüyordu ama o olduğunu biliyordu ve doktoru ve koyu renk gözlüklü genç kızı ve gözü siyah bantlı yaşlı adamı kucakladı, onu şaşırmasına olanak yoktu, ardından şehla çocuğu kucakladı, karısı sıkı sıkı yapışıp bırakmak istemediğinden onu adım adım izliyordu, adam da ötekileri öpmeyi bırakıp arada onu bir daha öpüyordu, şimdi yeniden doktora dönmüştü, Görüyorum, görüyorum doktor, aralarında öteden beri âdet olduğu gibi onunla senli benli konuşmuyordu, bu ani değişikliğin nedenini anlayana aşkolsun ve doktor soruyordu, Gerçekten tam olarak görüyor musunuz, eskiden olduğu gibi, o ışıklı beyazlıktan hiç iz kalmadı mı, En küçük bir iz bile kalmadı, hatta öncekinden daha iyi gördüğümü sanıyorum, bunu söylemek bile az sayılır, çünkü ben hiç gözlük takmadım. Bunun üzerine doktor herkesin düşündüğü ama yüksek sesle söylemeye çekindiği şeyi söyledi, Bu körlük salgınının artık sona erme olasılığı var, hepimiz görme yetimize yeniden kavuşabiliriz, bu sözler üzerine doktorun karısı ağlamaya başladı, sevinmesi gerekiyordu, oysa o ağlıyordu, insanların gerçekten anlaşılmaz tepkileri oluyor, seviniyordu elbette, Tanrım, oysa bu tepkiyi anlamak hiç de zor değildi, ağlıyordu, çünkü aklının direnci birdenbire tükenmişti, yeni doğmuş bir çocuktan farkı yoktu, bu ağlama yeni doğan o çocuğun bilinçsiz ilk viyaklamaları gibiydi. Gözyaşı yalayan köpek ona yaklaştı, birisi için ne zaman gerekli olduğunu hiç şaşırmaz, doktorun karısı köpeğe sıkı sıkı sarıldı, kocasını artık sevmediği için değil, oradaki öteki insanları artık sevmediği için değil, o anda duyumsadığı yalnızlık duygusu o kadar şiddetli, o kadar katlanılmazdı ki, ancak köpeğin tuhaf bir açlıkla gözlerini yalamasıyla avunabileceğini düşündü.

Herkesi saran sevincin yerini sinirlilik aldı, Peki şimdi ne yapacağız, diye sormuştu koyu renk gözlüklü genç kız, bu olaydan sonra gözüme uyku girmez, Kimsenin girmez, burada kalmamız gerektiğini düşünüyorum, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, kuşkuya düşmüş gibi duraksadı, sonra ekledi, Burada kalıp beklemeliyiz. Beklediler. Yağ kandilinin üç alevi, çevresinde halka biçiminde yer alanların yüzüne vuruyordu. Bu iyileşmenin tam olarak nasıl geliştiğini, değişimin yalnızca gözlerde mi olduğunu, beyinde de bir şeyler duyumsayıp duyumsamadığını anlamak istediklerinden başlangıçta sorular sorup ateşli konuşmalar yaptılar, sonra sözler yavaş yavaş öldü, belirli bir noktaya gelindiğinde birinci kör karısına ertesi gün evlerine döneceklerini söyledi, Ama ben hâlâ körüm, diye karşılık verdi kadın, Önemli değil, sana ben rehberlik edeceğim, yalnızca orada bulunan, dolayısıyla söylenenleri kendi kulaklarıyla işiten insanlar bu basit sözlerin, koruma, gurur ve yetke gibi birbirinden çok farklı duyguları ne büyük bir şiddetle içerdiğini sezebilirdi. Görme yetisini yeniden kazanan ikinci kişi, gecenin ilerlemiş bir saatinde, kandildeki yağ neredeyse bitmek üzere olduğundan alevler artık titremeye başladığı sırada, koyu renk gözlüklü genç kız oldu. Görme yetisinin kendi içinde doğmayıp dışarıdan gelerek gözlerinden içeri gireceğini düşünüyormuş gibi, gözlerini o ana kadar sürekli açık tutmuştu, birden, Görüyorum galiba, dedi, tedbirli olmakta yarar vardı, her vaka birbirine benzemeyebilirdi, hatta âdet olduğu üzere, körlüklerin değil, körlerin var olduğu söyleniyordu, oysa son zamanlardaki deneyimlerimiz bizi, körlerin değil, çeşitli körlüklerin var olduğunu söylemeye itiyordu. Daha şimdiden gözleri gören üç kişi var burada, bir kişi daha görmeye başlarsa, çoğunluk görenlere geçecek, bu arada, görmenin mutluluğu henüz ötekilere uğramadığı halde yaşam onlar için

bundan böyle çok daha kolay olacak, şimdiye kadar olduğu gibi can çekişmeyi andırmayacaktı, bunu anlamak için şu kadıncağızın ne halde olduğuna şöyle bir bakmak yeter, gerginlikten kopmuş bir ipten, sürekli olarak etkisi altında kaldığı kuvveti artık taşıyamayan bir yaydan farkı yok. Koyu renk gözlüklü genç kız işte bu yüzden önce doktorun karısına sarılıp öptü, bu arada gözyaşı yalayan köpek hangisine yardım edeceğini şaşırdı, iki kadın da iki gözü iki çeşme ağlıyordu. İkinci kucakladığı kişi gözü siyah bantlı yaşlı adam oldu, şimdi ağızlarından çıkan sözcüklerin gerçek değerini bilebileceğiz, geçen gün, bu iki insanın birlikte yaşamaya karar vermeleriyle sonuçlanan karşılıklı konuşmaları bizi çok etkilemişti, ne var ki şimdi durum değişti, koyu renk gözlüklü genç kızın karşısında şimdi gözleriyle görebildiği bir yaşlı adam var, heyecanın getirdiği idealleştirmeler, ıssız adadaki sahte uyum artık bitti, kırışıklık kırışıklıktır, kellik de kelliktir, siyah bir göz bandı ile kör bir göz arasında bir fark yok, yaşlı adam da bunu başka sözlerle söylüyor kadına, İyice bak bana, ben kendisiyle yaşamak istediğini söylediğin kişiyim, kadın da ona şu yanıtı veriyor, Seni tanıyorum, sen birlikte yaşadığım adamsın, sonuçta öyle sözcükler var ki sanıldığından çok daha fazlasını ifade ediyor ve kadının adamı kucaklayışı da en az o sözcükler kadar değerli. Görme yetisine üçüncü olarak kavuşan kişi, şafak sökmeye başladığında doktor oldu, artık hiçbir kuşku kalmamıştı, körlükten kurtulma olgusu bir zaman sorunuydu, geriye kalanlar da yakında görecekti. Doğal ve önceden kestirilebilir sevinç gösterilerinden sonra, bu gösterilerden yukarıda yeterince söz ettik, bu yüzden bu gerçek anlatının asıl kahramanlarıyla ilgili de olsa bunları burada bir kez daha yinelemeye gerek yok, işte bu sevinç anları geçtikten sonra doktor, herkesin uzun süreden beri beklediği soruyu sordu, Dışarıda neler olup bitiyor

acaba, bu sorunun yanıtı o anda içinde bulundukları binadan geldi, aşağı katta merdiven sahanlığına çıkan biri, Görüyorum, görüyorum, diye bağırdı, bu gidişle güneş, bayram eden bir kentin üzerine doğacak.

Sabah kahvaltısı bayram şölenine dönüştü. Masanın üzerine konan yiyecekler oldukça yetersiz olmaları bir yana, kim olursa olsun karnı acıkmış normal bir insanı itecek nitelikteydi, aşırı sevinçle gelen taşkınlık anlarında her zaman olduğu gibi, duyguların şiddeti açlığın yerini almıştı, sevinçlerini meze yapıyorlardı, bu yüzden kimse yemeklerden yakınmadı, henüz gözleri görmeyenler bile, gören gözler kendi gözleriymiş gibi gülüyorlardı. Kahvaltı bittiğinde koyu renk gözlüklü genç kızın aklına bir şey geldi, Bir kâğıdın üzerine burada olduğumu yazıp o kâğıdı gidip evimin kapısına iliştireyim, böylece annemle babam geri dönerlerse beni arasınlar, dedi, Beni de götür, dışarıda neler olduğunu görmek istiyorum, dedi gözü siyah bantlı yaşlı adam, Biz de çıkalım, dedi karısına, vaktiyle birinci kör diye andığımız kişi, yazarın da gözleri açılmış olabilir, dolayısıyla kendi evine dönmek istiyordur, yolda giderken de yiyecek bir şeyler bulmaya çalışacağım, Ben de aynı şeyi yapacağım, dedi koyu renk gözlüklü genç kız. Birkaç dakika sonra doktor gidip karısının yanına oturdu, şehla çocuk kanepenin bir köşesinde uyukluyordu, gözyaşı yalayan köpek yere yatıp burnunu ön ayaklarının arasına koymuş, dikkatinin dağılmadığını kanıtlamak için ara sıra gözlerini açıyordu, bulundukları kat yüksekte olmasına karşın, açık pencereden içeri farklı seslerin oluşturduğu bir uğultu giriyordu, sokaklar iğne atsan yere düşmez durumda olmalıydı, kalabalığın ağzından tek bir sözcük yükseliyordu, Görüyorum, bu sözcüğü, görme yetisini daha önce yeniden kazanmış olanlar, o anda birdenbire kazanmış olanlar haykırıp duruyordu, Görüyorum, görüyorum,

duruma bakılacak olursa, şimdiye kadar anlatmakta olduğumuz öykünün içinde, Körüm, diyen insanlar, daha şimdiden bir başka dünyanın insanları olmuşlardı. Kuşkusuz derin bir düş görmekte olan şehla çocuk, Beni görüyorsun, şimdi beni görüyorsun değil mi, diyordu ve bu sözleri annesine söylediğine kuşku yoktu, belki o da onu görüyordu. Doktorun karısı sordu, Ya ötekiler, Çocukcağız olasılıkla uyandığı zaman iyileşecek, ötekiler için de durum farklı olmayacak, belki de şu anda görme yetilerine kavuşmaktalar, paniğe kapılacak tek kişi gözü siyah bantlı yaşlı dostumuz olacak, Neden, Gözündeki katarakt yüzünden, onu muayene ettiğimden bu yana gözüne kalın bir perde inmiş olması gerekiyor, Kör mü olacak, Hayır, yaşam normale döndüğünde, her şey yeniden işlemeye başladığında onu ameliyat edeceğim, buysa birkaç haftadan daha fazla sürmez, Neden kör olduk, Bilmiyorum, bunun nedeni belki bir gün keşfedilir, Ne düşündüğümü söylememi ister misin, Söyle, Sonradan kör olmadığımızı düşünüyorum, biz zaten kördük, Gören körler mi, Gördüğü halde görmeyen körler.

Doktorun karısı yerinden kalkıp pencereye gitti. Aşağıda çöp yığılı sokağa, haykırıp duran, şarkılar söyleyen insanlara baktı. Sonra başını gökyüzüne kaldırdı ve gökyüzünü baştan aşağı bembeyaz gördü, Tamam, sıra bana geldi, diye düşündü. Birden kapıldığı korku, gözlerini yeniden yere indirmesine neden oldu. Kent hâlâ orada, karşısında duruyordu.